

สารหัจญ์มั้บรूर อุมเราะฮ์ และซียาเราะฮ์

﴿رسالة الحج المبرور والعمرة والزيارة﴾

[ไทย – Thai – ไทลันดี]

ดร. อิสมาอิล ลุดดี จะปะเกีย

แปลโดย : ซุฟอัม อุษมาน, อัสรัน นิยมเดชา, อิสมาน จารง

ผู้ตรวจทาน : อุษมาน อิดรียัส

2009 - 1430

islamhouse.com

رسالة الحج المبرور والعمرة والزيارة

« باللغة التايلاندية »

الدكتور إسماعيل لطفي فطاني

ترجمة: صافي عثمان، عصران إبراهيم، عثمان جارونج

مراجعة: عثمان إدريس

مصدر: كتاب مختصر الفقه الإسلامي

2009 - 1430

islamhouse.com

สาร ฮัจญ์มั้บรूर

อุมเราะฮ์และซียาเราะฮ์

โดย
ดร.อิสมาอีลลุตฟี จะปะกียา
อะมีร์ฮัจญ์ไทย

สารฮัจญ์มั้บรूर

อุมเราะฮ์และซียาเราะฮ์

ชื่อหนังสือ	สารฮัจญ์มั้บรूर อุมเราะฮ์และซียาเราะฮ์
ผู้แต่ง	ดร.อิสมาอีลลุตฟี จะปะกียา
ผู้แปล	ชอफी การอ, อั้สรอน นิยมเดชา, อุ้สมาน จารง ชมรมอิกเราะฮ์เพื่อวิชาการอิสลาม www.iqraonline.org
พิมพ์ครั้งที่ 1	19 เซาวาล 1430 ฮ.ศ./ 08 ตุลาคม 2009
จำนวน	10,000 เล่ม
บรรณาธิการ	อุ้สมาน อิดรีส
แบบปก	ยูสรี กอดิรี
จัดพิมพ์โดย	ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้

หนังสือเล่มนี้ มีถ้อยคำที่คัดมาจากอัลกุรอาน
ฟิงระวังและกรุฎนาจัดเก็บ ณ สถานที่อื่นเหมาะสม

ฉันได้ตอบรับด้วยความบริสุทธิ์ใจที่เต็มเปี่ยมต่อพระองค์เพียงผู้เดียว พร้อมๆ
กับความรักที่มีต่อพระองค์

จากข้อเท็จจริงดังกล่าว ผู้ทำฮัจญ์ทุกคนควรตั้งยึดมั่นกับบทบัญญัติ
ของอัลลอฮ์และสุนนะฮ์หรือแนวทางของท่านเราะซูล ﷺ ผู้เป็นแบบอย่างที่ดีเลิศ
ในการบำเพ็ญพิธีฮัจญ์สำหรับประชาชาติมุสลิมทุกคน ผ่านการอธิบายของ
บรรดานักวิชาการหรืออุละมาฮ์ผู้เป็นที่ยอมรับ โดยเฉพาะบรรดาอุละมาฮ์
จากมัชฮับซาฟีอี ด้วยเป้าหมายเพื่อขัดเกลาศรัทธาต่อเอกภาพแห่งอัลลอฮ์ให้
บริสุทธิ์ พร้อมๆ กับสถาปนาความเป็นหนึ่งเดียวของประชาชาติอิสลาม

อัลลอฮ์ได้ตรัสว่า

﴿ لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِّمَن كَانَ

يَرْجُوا اللَّهَ وَالْيَوْمَ الْآخِرَ وَذَكَرَ اللَّهَ كَثِيرًا ¹﴾

ความว่า แท้จริงแล้ว สำหรับพวกเจ้าใน (สุนนะฮ์ของ) ท่านเราะซูลลอฮ์
ﷺ นั้น เป็นแบบอย่างที่ดี สำหรับผู้ที่หวังใน (ความโปรดปรานของ) อัลลอฮ์ และ
(ผลตอบแทนที่ดีใน) วันอาคีเราะฮ์ และได้กล่าวรำลึกถึงอัลลอฮ์อย่างมากมาย

﴿ قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللَّهُ وَيَغْفِرْ لَكُمْ

ذُنُوبَكُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ²﴾

ความว่า จงกล่าวเถิด (โอ้หมู่หัมมัด แก่ประชาชาติของเจ้าว่า) หากพวก
ท่านรักอัลลอฮ์อย่างแท้จริงแล้ว ไซ้ร พวกท่านก็จงปฏิบัติตามฉันเถิด

¹ สูเราะฮ์ อัล-อะหฺซาบ : 21

² สูเราะฮ์ อาล อิมรอน : 31

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الْحَمْدُ لِلَّهِ نَحْمَدُهُ وَنُسْتَعِينُهُ وَنَسْتَغْفِرُهُ وَنَسْتَهْدِيهِ وَنَتُوبُ
إِلَيْهِ، وَنَعُوذُ بِاللَّهِ مِنْ شُرُورِ أَنْفُسِنَا وَسَيِّئَاتِ أَعْمَالِنَا، مَنْ
يَهْدِهِ اللَّهُ فَلَا مُضِلَّ لَهُ، وَمَنْ يَضِلَّهُ فَلَا هَادِيَ لَهُ، وَأَشْهَدُ
أَلَّا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ
وَرَسُولُهُ، اللَّهُمَّ صَلِّ وَسَلِّمْ وَبَارِكْ عَلَى نَبِيِّنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَى
آلِهِ وَصَحْبِهِ أَجْمَعِينَ. أَمَّا بَعْدُ:

ฮัจญ์เป็นหนึ่งในจำนวนหลักการอิสลามทั้งห้าประการ เป็นหลักการ
อิสลามข้อเดียวที่ถูกปฏิบัติในรูปแบบของหมู่คณะระดับประชาชาติ ใน
สถานที่เดียวกัน ในเวลาเดียวกัน ในชุดแต่งกายที่คล้ายคลึงกัน ภายใต้การนำ
ของผู้นำคนเดียว พร้อมๆ กับสัจจะอันหนึ่งเดียว นั่นคือ “**ลัทธิบัยกัลลอฮ์มุฮัมมะ
ลัทธิบัยกั**” อันหมายถึง ฉันได้ตอบรับการเชิญชวนของพระองค์แล้ว **โอ้อัลลอฮ์**

แล้วอัลลอฮ์ก็จะทรงรักท่านและจะทรงอภัยโทษแก่ท่านทั้งหลาย และ (พึงจำ
เถิดว่า) อัลลอฮ์นั้นทรงอภัยและเมตตาอย่างยิ่ง

ท่านเราะฮ์ฎุลลอฮ์ ﷺ กล่าวว่า

((لَنَا خُذُوا (عَنِّي) مَنَاسِكُكُمْ))³

ความว่า "พวกท่านจงรับแบบอย่างการทำฮัจญ์ของพวกเขาจากฉัน"

นอกจากนั้น ท่านนบี ﷺ จงใจปฏิบัติภารกิจต่างๆ ในชั้นตอนและ
กระบวนการฮัจญ์ให้แตกต่างไปจากแนวปฏิบัติในสมัยญาฮีลียะฮ์ก่อนหน้า
ทั้งในด้านรูปแบบและสถานที่ หรือแม้กระทั่งด้านเวลาและถ้อยคำที่กล่าวใน
โอกาสต่างๆ อาทิ ชาวมุชริกีนจะไม่เดินออกมาจากเขตมุชตะลียะฮ์จนกว่า
ดวงอาทิตย์จะขึ้น แต่ท่านเราะฮ์ฎุลลอฮ์ ﷺ ได้ปฏิบัติที่ค้ำกับพวกเขา ท่าน
ได้เดินออกจากเขตมุชตะลียะฮ์ก่อนที่ดวงอาทิตย์จะขึ้น⁴ พร้อมๆ กับกล่าวว่า

((فَهَدَيْنَا مُخَالَفَ لَهُدْيِهِمْ))⁵

ความว่า วิธีทางของเราแตกต่างไปจากวิธีทางของพวกเขา

พึงทราบเถิดว่า ภารกิจส่วนใหญ่ในการประกอบพิธีฮัจญ์นั้นถูกบันทึกไว้
อย่างชัดเจนในหะดีษต่างๆ ที่เศาะหีหะฮ์ของอัลบะฮัรฺ หรือฮัจญ์
อัมลาฮ์ของท่านเราะฮ์ฎุลลอฮ์ ﷺ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องสถานที่ รูปแบบ และเงื่อนไขเวลา
เพราะท่านเราะฮ์ฎุลลอฮ์ ﷺ ได้ปฏิบัติไว้เป็นแบบอย่างที่ชัดเจนแล้ว ขณะเดียวกัน

³ บันทึกโดย มุสลิม 2/943 หมายเลข 1297, อับูดาวูด 2/201 หมายเลข 1970

⁴ บันทึกโดยอัลบะฮัรฺ เลขที่ 1684, อันนะสาอียฺ เลขที่ 3047, อัตติรมิซียฺ เลขที่ 905

⁵ อัล-สุนัน อัล-กุบรอ ของ อัล-บัยฮะกี 5/125, อัล-มุสตัดร็อก ของ อัล-หะกิม 2/304

หะดีษเศาะหีหะฮ์เหล่านั้นเองก็ได้รับการอธิบายที่แจ่มและปฏิบัติโดยบรรดาอูละมาฮ์
ผู้เป็นที่ยอมรับ ซึ่งรวมถึงอิมาม อัช-ชาฟีอียฺ และอูละมาฮ์ในมัซฮับของท่าน เช่น อี
มามอัลมาวัรตี อัล-เฮาะซาลี อัล-บะเฮะวี อัน-นะวะวี อิบน์ ญะมาอะฮ์ และ
อัล-อัลเกาะลานีฮ์ เป็นต้น

ผู้เขียนพยายามเป็นอย่างยิ่งที่จะนำวิธีการทำฮัจญ์ของท่านเราะฮ์ฎุลลอฮ์ ﷺ
จากหลายๆหะดีษที่เศาะหีหะฮ์และหะสันตามการอธิบายของบรรดาอูละมาฮ์ที่ได้รับ
การยอมรับนับถือ โดยเฉพาะจากมัซฮับชาฟีอียฺ เพราะผู้เขียนเชื่อมั่นว่า ด้วยการใช้
ปฏิบัติฮัจญ์ที่สอดคล้องกับฮัจญ์ของท่านเราะฮ์ฎุลลอฮ์ ﷺ เท่านั้นที่เราสามารถ
ได้รับฮัจญ์มับบูร หวังว่าหนังสือเล่มนี้สามารถให้ประโยชน์แก่ผู้เขียนและลูกหลาน
รวมทั้งคณะผู้ประกอบพิธีฮัจญ์ที่ไปทำฮัจญ์และอุมเราะฮ์ ผู้เป็น อาคันตุกะของ
พระองค์อัลลอฮ์ผู้ทรงปรานี ณ บัยตุลลอฮ์ อัลหะรออม ... อามีน

ความจริงแล้ว หนังสือเล่มนี้ได้ถูกเรียบเรียงเพื่อเป็นหลักสูตรการเรียนการ
สอนที่มัจลิสฮิลมียะฮ์ปัตตานีตั้งแต่ปี 1420 ฮ.ศ. แล้ว และเมื่อผู้เขียนได้รับแต่งตั้งให้
เป็นอะมีรุลฮัจญ์ประจำประเทศไทยเป็นครั้งที่สองในปี 1430 ฮ.ศ. โดย
คณะรัฐมนตรี ผู้เขียนได้พยายามทำให้มันสมบูรณ์เท่าที่อัลลอฮ์ทรงมอบเวลาและ
ความรู้ให้ โดยให้ชื่อสารเล่มนี้ว่า "สารฮัจญ์มับบูร อุมเราะฮ์ และ ซิยาเราะฮ์"

ผู้เขียนขอขอบคุณแก่คุณอุษมาน อิดริส และคณะที่มีส่วนอันเป็น
บะเราะกะฮ์และสำคัญยิ่งในการช่วยเรียบเรียงหนังสือเล่มนี้ให้เสร็จสมบูรณ์
ขอขอบคุณเป็นอย่างสูงแก่เหล่าผู้รู้ ไม่ว่าจะจากในประเทศหรือต่างประเทศที่ได้
กรุณาอ่านเนื้อหาของหนังสือเล่มนี้ และได้ช่วยขัดเกลา แก้ไขและให้คำนิยาม และ
ขอขอบคุณท่านพระนาย สุวรรณรัฐ ผู้อำนวยการศูนย์อำนวยความสะดวก
ชายแดนภาคใต้ (ศอบต.) และคณะเจ้าหน้าที่ ที่ได้ให้การสนับสนุนด้าน

งบประมาณและดำเนินการสำหรับจัดพิมพ์หนังสือเล่มนี้ ขออภัยต่อตรงตอบ
แทนพวกเขาเนื่องด้วยคุณความดีที่พวกเขามีต่อเราและปวงชนมุสลิมด้วยความ
ดีงามทุกๆ ประการเทอญ อย่างไรก็ตาม ผู้เขียนยังรู้สึกว่หนังสือเล่มนี้ควรต้องม
ีการเพิ่มเติมเนื้อหาให้สมบูรณ์ขึ้นอีก จากโอกาสหนึ่งสู่อีกโอกาสหนึ่งต่อไปเรื่อยๆ
เพื่อให้มันเป็นประโยชน์ที่สมบูรณ์มากขึ้นสำหรับเหล่าผู้ประกอบพิธีฮัจญ์ผู้มี
เกียรติทุกท่าน ผู้เขียนขออภัยให้กับผู้ประกอบพิธีฮัจญ์ทุกท่าน ทั้งชายและ
หญิงที่ได้ใช้สารเล่มนี้เป็นคู่มือในการบำเพ็ญฮัจญ์ของพวกเขา เพื่อให้ได้รับ “อุม
เราะฮ์ มุตะก๊อบบะละฮ์” และ ฮัจญ์ มับรูร” ซึ่งผลตอบแทนของมันก็คือสวน
สวรรค์ อามีน

أَقُولُ قَوْلِي هَذَا وَأَسْتَغْفِرُ اللَّهَ لِي وَلَكُمْ، وَأَفْوُضُ أَمْرِي إِلَى
اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ بَصِيرٌ بِالْعِبَادِ. وَصَلَّى اللَّهُ عَلَيَّ نَبِيِّنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَى
آلِهِ وَصَحْبِهِ وَسَلَّمَ. سُبْحَانَ رَبِّكَ رَبِّ الْعِزَّةِ عَمَّا يَصِفُونَ
وَسَلَامٌ عَلَى الْمُرْسَلِينَ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ.

บ่าวผู้ต้องการการอภัยของพระเจ้าอภิบาล

ดร. อิสมาอีล ลุตฟี ฟีฏอนีย์

อะมีรุลฮัจญ์ไทยทางการ

อธิการบดีมหาวิทยาลัยอิสลามยะลา

27 เราะญับ 1430 – 20 กรกฎาคม 2009

⁶ บันทึกลงโดย อับดุลวาฮูดี หมายเลข 1995, อะหฺมัด 1/198, อัล-หากิม หมายเลข 6013, และหะดีษ
ของอิมาม อับบาซ ใน เศาะหีหฺ อัล-บุคอรี หมายเลข 1688, มุสลิม หมายเลข 3074

รายชื่อคณะผู้เชี่ยวชาญ

1. โต๊ะครูหะยีอัปดุลเราะหฺมาน บิน หะยี อัปดุลลาตีฟ
โต๊ะครูโรงเรียนบารุงอิสลาม
2. โต๊ะครูหะยีนิเดร์ วาบา
อดีตดาโต๊ะยุติธรรมประจำจังหวัดปัตตานี
3. โต๊ะครูหะยีอัปดุลวาฮับ อัปดุลวาฮับ
ดาโต๊ะยุติธรรมสมทบประจำจังหวัดปัตตานี
4. โต๊ะครูหะยีอิสมาแอล อุมร์ ดะอาล๊ะ
โต๊ะครูโรงเรียนดาร์ุลมุฮายยิดีน ปัตตานี
5. โต๊ะครูหะยีมูฮำหมัดซาก็ นาปาเลน
โต๊ะครูโรงเรียนดาร์ุลมะอารีฟ จังหวัดสตูล
6. โต๊ะครูหะยีอิสมาแอล อะบูบักร์
โต๊ะครูโรงเรียนอัสตักกียะห์ อัสดีนียะห์ บ้านปะแต อ.ยะหา จ.ยะลา
7. โต๊ะครูหะยีอิสมาแอล ฮารี
โต๊ะครูโรงเรียนอัลคอบรียะห์ บ้านพ่อ ต.ละไม จ.ยะลา

8. อาจารย์หะยีอับดุลเราะห์มาน มะมิงจิ
ประธานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดปัตตานี
9. อาจารย์หะยีอับดุลเราะห์มาน เจ๊ะแซ
ประธานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดยะลา
10. อาจารย์หะยีอับดุลรอซซาก อาลี
ประธานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดนราธิวาส
11. อาจารย์หะยีอิบรอฮีม อาดัม
ประธานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสตูล
12. อาจารย์หะยีอับดุลอาซิซ พิทักษ์คุ่มพล
ประธานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสงขลา
13. อาจารย์อรุณ บุญชม
ประธานคณะกรรมการอิสลามประจำกรุงเทพมหานคร
14. ผศ.ดร.อับดุลเลาะฮ์ หนู่มสุข
รองประธานคณะกรรมการอิสลามประจำกรุงเทพมหานคร
15. อาจารย์หะยีอับดุลอาซิซ อับดุลวาฮับ ยานยา
ประธานชมรมสถาบันปอเนาะชายแดนภาคใต้
16. โต๊ะครูหะยีอับดุลเลาะฮ์ สอและ
ประธานชมรมสถาบันปอเนาะจังหวัดนราธิวาส
17. อาจารย์หะยีมะหมุด อิสมาแอ
ประธานมัสกิดตะอูวะฮุดดีนจังหวัดยะลา
18. อาจารย์หะยีซกาเรียหะยีอับดุลเราะห์มาน อัลอันศอริย์
รองประธานมัสกิดตะอูวะฮุดดีนจังหวัดยะลา

19. รศ.ดร.อิสมาแอ อาลี
ผู้อำนวยการวิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ปัตตานี
20. ดร.อับดุลฮาติม ไชชิง
คณบดีคณะอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยอิสลามยะลา
21. ดร.ดลวานะ ตาเยะ
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยอิสลามยะลา
22. ดร.อาหมัดอุมาร์ จะปะเกีย
รองอธิการบดีฝ่ายวิเทศสัมพันธ์และกิจการพิเศษ มหาวิทยาลัยอิสลามยะลา
23. อาจารย์อดนัส แสงอารี
ผู้จัดการโรงเรียนหาดใหญ่วิทยาการ
24. อาจารย์มัสนัน มาหามะ
รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ มหาวิทยาลัยอิสลามยะลา
25. อาจารย์อาหมัด อัลฟารีดี
หัวหน้าสาขาวิชาชะรีอะฮ์ คณะอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยอิสลามยะลา

ฮัจญ์และอุมเราะฮ์

ความหมายของฮัจญ์

ฮัจญ์ตามนัยทางภาษาหมายถึง การมุ่งหมาย

ส่วนตามนัยทางหลักศาสนบัญญัติ คือ การมุ่งสู่บัยตุลลอฮ์ฮิละหฺรอม ด้วยการทำการกิจจำเพาะเจาะจง ในเวลาที่จำเพาะเจาะจง⁷

บัญญัติฮัจญ์

ฮัจญ์คืออิบาตะฮ์ที่ถูกกำหนดเป็นฟัรฎูเหนือมุสลิมและมุสลิมะฮ์ทุกคนที่มีความสามารถ เป็นหลักการอิสลามข้อที่ห้า หลักฐานดังกล่าวนี้ได้ระบุไว้ในอัลกุรอาน สุนนะฮ์ และ อิจญ์มาอ์

1. อัลลอฮ์ได้ตรัสว่า

﴿... وَ لِلّٰهِ عَلَى النَّاسِ حُجُّ الْبَيْتِ مَنِ اسْتَطَاعَ اِلَيْهِ سَبِيْلًا ﴾

⁷ อิตายะตุสสลาลิก ของ อิบน์ ญะมาอะฮ์ 1/174, ฟัตหุลบาริ ของ อิบน์ ญะญีร 3/378

⁸ สูเราะฮ์ อาล อิมรอน : 97

ความว่า และอัลลอฮ์ได้ใช้ให้มนุษย์ทั้งหลายทำฮัจญ์โดยมุ่งหมายไปยังบัยตุลลอฮ์ (ณ นครมักกะฮ์) สำหรับผู้ที่มีความสามารถจะบรรลุไปถึงได้

บรรดานักตีฟซีรได้กล่าวว่า “นี่คือโองการที่บัญญัติให้ฮัจญ์เป็นวาญิบเหนือผู้ที่มีความสามารถทุกคน”⁹

2. หะดีษของท่านนบี ﷺ

(عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: إِنَّ الْإِسْلَامَ بُنِيَ عَلَى خَمْسٍ: شَهَادَةِ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ، وَإِقَامِ الصَّلَاةِ، وَإِيتَاءِ الزَّكَاةِ، وَصِيَامِ رَمَضَانَ، وَحَجِّ الْبَيْتِ).¹⁰

ความว่า จากอิบนุ อุมร์ เราะฎิยัลลอฮุอันฮุม่า กล่าวว่า ฉันได้ยินท่านเราะฮ์ตุลลอฮ์ ﷺ กล่าวว่า “แท้จริงแล้วอิสลามถูกสร้างบนหลักห้าประการ คือ

1- การปฏิญาณตนว่าแท้จริงแล้วไม่มีพระเจ้าอื่นนอกจากอัลลอฮ์ และ แท้จริงแล้วมุฮัมมัดนั้นเป็นศาสนทูตของอัลลอฮ์

- 2- การดำรงการละหมาด

- 3- การจ่ายซะกาต

- 4- การถือศีลอดในเดือนเราะมะฎอน

- 5- การทำฮัจญ์ ณ บัยตุลลอฮ์”

นี่คือหลักห้าประการที่เป็นเสมือนเสาของศาสนาอิสลาม

⁹ ดู มะฟาติหุล ฮีอัยนุ ของ อัร-รอซี 8/133, ตัฟซีร อัลกุรอานิลอะซีมี ของ อิบน์ ญะซีร 1/413

¹⁰ มุตตะฟักกะลียะฮ์ ดู อัล-ลุอ์ลูอ์ วัะ อัล-มัรญาน 1/4, จำนวนของเศาะหีหฺมุสลิม หมายเลข 16-1/45

3. ท่านเราะซูลุลลอฮฺ ﷺ ได้กล่าวคุณบะฮฺเกี่ยวกับฮัจญ์ว่า

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: خَطَبَنَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ: «أَيُّهَا النَّاسُ قَدْ
فَرَضَ اللَّهُ عَلَيْكُمُ الْحَجَّ فَحُجُّوا».¹¹

ความว่า จากอบู ฮุร็อยเราะฮฺ เราะซูลุลลอฮฺอันสุ เล่าว่า ท่าน
เราะซูลุลลอฮฺ ﷺ ได้กล่าวคุณบะฮฺแก่พวกเราว่า “โอ้ ผู้คนทั้งหลาย แท้จริงแล้ว
อัลลอฮฺได้บัญญัติให้ฮัจญ์เป็นฟัรฎูเหนือพวกเจ้า ดังนั้น พวกเจ้าจงทำฮัจญ์เถิด”

ฮัจญ์เป็นฟัรฎูเพียงครั้งเดียวในชีวิต

ชายผู้หนึ่ง (คือ อัล-อักเราะฮฺ บิน ฮาบิส) ได้ถามว่า: (อิบาดะฮฺฮัจญ์นี้
วาญิบต้องปฏิบัติ) ทุกๆ ปีกระนั้นหรือ โอ้ท่านเราะซูลุลลอฮฺ? ท่านเราะซูล ﷺ
เงี้ยบ จนกระทั่งชายผู้นั้นได้ทวนคำถามนั้นสามครั้ง แล้วท่านเราะซูล ﷺ ก็
ตอบว่า “หากฉัน (ตอบ) ว่า ใช่ แน่แท้ มันก็ต้องเป็นวาญิบ (เหนือพวกท่าน)
และแน่นอน พวกท่านย่อมไม่มีความสามารถที่จะทำมันทุกๆ ปี”

จากนั้นท่านก็กล่าวโดยมีใจความว่า

“จงละทิ้งสิ่งที่ฉันไม่กล่าวถึง เพราะแท้จริงแล้ว บรรดาผู้คนก่อนหน้า
พวกท่านได้ประสบกับหายนะเนื่องด้วยเหตุที่พวกเขาถามมากเกินไปและ
ขัดแย้งกับบรรดานบีของพวกเขา เพราะฉะนั้น เมื่อใดที่ฉันสั่งให้พวกท่านทำ

¹¹ หะดีษเศาะหิหฺมุสลิม หมายเลข 1337 – 2/975

สิ่งหนึ่งสิ่งใด พวกท่านก็จงทำสิ่งนั้นเท่าที่สามารถจะทำได้ และ (ในทาง
กลับกัน) เมื่อใดที่ฉันห้ามสิ่งหนึ่งสิ่งใด พวกท่านก็ละทิ้งมันเสีย”¹²

เกี่ยวกับคำถามของ อัล-อักเราะฮฺ นี้ มีรายงานหนึ่งจากอบินู อับบาส
เราะซูลุลลอฮฺอันสุมา ว่า ท่านเราะซูล ﷺ ตอบว่า

«بَلْ مَرَّةً وَاحِدَةً، فَمَنْ زَادَ فَهُوَ تَطَوُّعٌ».¹³

ความว่า “ทว่า วาญิบเพียงแค่ครั้งเดียวในชีวิต ดังนั้น ผู้ใดทำ
มากกว่าหนึ่งครั้ง ถือว่าเป็นการทำโดยสมัครใจ (สุนัต)”

ในประเด็นนี้ อัน-นะวะวียก กล่าวว่า “และแท้จริงแล้ว ได้มีฮัจญ์มาอู
ของเหล่าอูละมาอ์ว่า ไม่วาญิบให้ทำฮัจญ์ยกเว้นเพียงครั้งเดียวในชีวิตเท่านั้น
นี่คือหลักดั้งเดิมของบัญญัติชะรีอะฮฺ เว้นแต่ว่ามีเหตุอื่นๆ เช่น การนะซัรหรือ
บนบาน และ การเกาะฎอฮ์หรือชดใช้”¹⁴

ด้วยเหตุนี้จึงหมายความว่า ฮัจญ์วาญิบ ตามหลักศาสนาอิสลามมี
สามประเภท คือ

- 1- ฮัจญ์ อิสลาม (คือฮัจญ์ที่ทำให้หลักการอิสลามสมบูรณ์)
- 2- ฮัจญ์ เกาะฎอฮ์ หรือ ชดใช้ (คือฮัจญ์ซึ่งทำชดใช้ฮัจญ์ที่เสียในครั้งก่อน)
- 3- ฮัจญ์ นะซัร หรือ บนบาน (คือฮัจญ์ เนื่องจากการบนบาน)

¹² หะดีษเศาะหิหฺมุสลิม หมายเลข 1337 – 2/975

¹³ หะดีษ อิบินู มาญะฮฺ หมายเลข 2886, อัล-หากิม 2/293, และ อัล-บัยฮะกีเย์ โน มะอูริพะตุส
สุนัน วัลอาซาร 3/471

¹⁴ ชัรหฺ เศาะหิหฺ มุสลิม 9/102 และ เราะฎาอะตุฎฎอละอิมียะฮ์ ของ อัน-นะวะวี 3/3

ปีที่ถูกบัญญัติฮัจญ์

ฮัจญ์ถูกบัญญัติในปีที่หกแห่งฮิจญ์เราะฮ์ศักราช ณ สถานที่ที่มีชื่อว่า อัล-หุฎัยบียะฮ์ ตามทัศนะของอุละมาอ์ส่วนใหญ่ ในขณะที่อุละมาอ์อีกบางส่วน เห็นว่าถูกบัญญัติในปีที่เก้าแห่งฮิจญ์เราะฮ์ศักราช¹⁵

ความหมายของอุมเราะฮ์

อุมเราะฮ์ตามนัยทางภาษาหมายถึง การเยี่ยมชมเยียน

ส่วนอุมเราะฮ์ตามนัยทางหลักศาสนบัญญัติหมายถึง การเยียน บัยตุลลอฮ์ อัลหะรออม ด้วยเงื่อนไขต่างๆที่จำเพาะเจาะจง¹⁶

บัญญัติอุมเราะฮ์

อุละมาอ์มีความเห็นที่ต่างกันในเรื่องนี้ของการทำอุมเราะฮ์ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. อุมเราะฮ์นั้นเป็นฟัรฎู เป็นทัศนะของอุมัร, อิบน์ อับบาส, อิบน์ อุมัร, ญาบิร, ฏอวูส, อะฏอธ, อิบน์ลุ มุสสัยบ, สะอิด บิน ญบัยร, อัลหะสัน อัลบศรี, อิบน์ ซิรีน, อัชชะอูบีย์, มัสรูก, อัชชาฟีอี, อัชชะอารีย์, อะหฺมัด และ อิสมาก ด้วยเหตุผลต่างๆ ดังนี้

1.1 พระดำรัสของอัลลอฮ์ที่ว่า

﴿ وَأَتِمُّوا الْحَجَّ وَالْعُمْرَةَ لِلَّهِ ... ﴾¹⁷

¹⁵ ดู ซาตุลมะอาด 2/101, ฮิดายะตุลศาลิก 1/179-180, ฟัตหุลบารี 3/378

¹⁶ อัล-มััจญ์มูฮ์ ของ อัน-นะวะวี 2/7, ฟัตหุลบารี 3/597

¹⁷ สูเราะฮ์ อัล-บะเกาะเราะฮ์ : 196

ความว่า และพวกเขาจงปฏิบัติภารกิจฮัจญ์และอุมเราะฮ์ให้สมบูรณ์ เพื่ออัลลอฮ์เถิด

เกี่ยวกับอายะฮ์นี้ อิบน์ อับบาส ได้กล่าวว่า

« وَاللَّهِ إِنَّمَا لَقَرِنَتْهَا فِي كِتَابِ اللَّهِ »¹⁸

ความว่า “ขอสาบานด้วยอัลลอฮ์ แท้จริงแล้วอุมเราะฮ์นั้นเป็นหลักการหนึ่งที่มีฐานะเท่าเทียมกับฮัจญ์ซึ่งถูกระบุในคัมภีร์ของอัลลอฮ์” ในด้านที่ว่า ทั้งสองภารกิจนั้นล้วนเป็นฟัรฎูด้วยกันทั้งคู่¹⁹

1.2 หะดีษที่ว่า

عَنْ عَائِشَةَ أُمِّ الْمُؤْمِنِينَ قَالَتْ: قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ، هَلْ عَلَى النِّسَاءِ مِنْ جِهَادٍ؟ قَالَ: ((عَلَيْهِنَّ جِهَادٌ لَا قِتَالَ فِيهِ: الْحُجُّ وَالْعُمْرَةُ)).²⁰

ความว่า จากอาอิชะฮ์ เราะฎิยัลลอฮุอันฮา เล่าว่า ฉันกล่าวแก่ท่านเราะฮ์ลุลว่า ใ้ ท่านเราะฮ์ลุลลอส บรรดาสตรีนั้นจำเป็นต้องญิฮาดด้วยหรือไม่ ? ท่านตอบว่า “พวกนางมีภารกิจต้องญิฮาดที่ไม่ต้องสู้รบห้ำหั่นศัตรู นั่นคือการทำฮัจญ์และอุมเราะฮ์”

1.3 อิบน์ อุมัร กล่าวว่า “ไม่ว่าผู้ใดก็ตามล้นวาญิบสำหรับเขาที่จะต้องทำฮัจญ์และอุมเราะฮ์”²¹ ท่านยังกล่าวอีกว่า “ฮัจญ์และอุมเราะฮ์ ทั้งสองนั้น

¹⁸ เศาะฮีหุ อัล-บุคอรี 2/198

¹⁹ ฟัตหุลบารี 3/597

²⁰ หะดีษ เศาะฮีหุ อิบนิ คุซัยมะฮ์ 4/359

²¹ เศาะฮีหุ อัล-บุคอรี 2/198

ล้วนเป็นฟัรฎู²² นั่นคือฮัจญ์หนึ่งครั้งและอุมเราะฮ์หนึ่งครั้งในชีวิต ส่วนที่เกินจากนั้น ถือว่าเป็นตะฆะวาอู (สุนัต)²³

2. อุมเราะฮ์ เป็นสุนัต/ตะฆะวาอู นี่เป็นทัศนะของมัซฮับหะนะฟี, มัซฮับมาลิกีย์, ฮนฺบะลีย์ และ อัน-นะเคาะอียีย์ เนื่องจากหะดีษของญะบْرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ: ((لَا وَرَأَى أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ سَأَلَ عَنِ الْعُمْرَةِ أَوْ اجِبَتْ هِيَ ؟ قَالَ: ((لَا وَرَأَى يَعْتَمِرُوا هُوَ أَفْضَلُ))²⁴

ความว่า ท่านนบี ﷺ ถูกถามเกี่ยวกับอุมเราะฮ์ว่าเป็นวาญิบหรือไม่? ท่านตอบว่า “ไม่ แต่การที่พวกเขาทำอุมเราะฮ์อยู่เป็นการประเสริฐกว่า”

อิต-ติรมิซียีย์ กล่าวว่า หะดีษญะบْرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ นี้เป็นหะดีษฎะอียีย์²⁵ เช่นเดียวกับอิบน์ หะญัวร์ อัล-อัศเคาะลานียีย์ ซึ่งได้กล่าวเพิ่มเติมว่า “ว่า อิบน์ญะบْرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ ได้รายงานด้วยสายรายงาน (สะนัด) ที่ดี ซึ่งเป็นสายรายงานที่สิ้นสุด (เมากุฟ) จาก ญะบْرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ ในความหมายที่ค้านกับหะดีษที่ได้กล่าวมาข้างต้น นั่นคือ

“มุสลิมทุกคนวาญิบต้องทำอุมเราะฮ์โดยไม่มีกรยกเว้น”²⁶

²² ฟัตหุลบารีย์ 3/597

²³ ฟิกฮุสสุนนะฮ์ 1/628

²⁴ หะดีษอิตติรมิซียีย์

²⁵ อัล-มััจญ์มูฮ์ ของ อัน-นะวะวี 7/8

²⁶ ฟัตหุลบารีย์ 3/597, ตูหฺฟะตุล อะหฺวะลียียีย์ 3/679

ด้วยเหตุนี้ จึงเป็นที่ชัดเจนว่า หลักฐานที่ระบุว่าอุมเราะฮ์เป็นฟัรฎูย่อมมีน้ำหนักกว่าและชัดเจนกว่า อัลลอฮ์เท่านั้นผู้ทรงรอบรู้

เงื่อนไขที่จะทำให้ฮัจญ์ถูกต้อง

เงื่อนไขที่จะทำให้ฮัจญ์ถูกต้องมีเพียงประการเดียว คือ การนับถืออิสลาม²⁷

เงื่อนไขที่จะทำให้ได้รับฮัจญ์อิสลาม

เงื่อนไขที่จะทำให้มุสลิมได้บรรลุซึ่งการทำฮัจญ์อิสลามที่เป็นหนึ่งในหลักการอิสลาม คือ เป็นมุสลิม มีสติปัญญา บรรลุวัยตามศาสนบัญญัติ และเป็นไท²⁸

เงื่อนไขที่ทำให้มุสลิมวาญิบต้องทำฮัจญ์

อิซ-ซาฟียีย์ และสหายของท่านกล่าวว่า “แท้จริงแล้ว วาญิบต้องทำฮัจญ์สำหรับมุสลิมที่มีสติปัญญาสมบูรณ์ บรรลุวัยตามศาสนบัญญัติ เป็นไท และมีความสามารถ (อิสติฎอออะฮ์) ถ้าหากว่าประการหนึ่งประการใดที่ว่าเป็นบกพร่อง ก็ไม่วาญิบที่เขาต้องทำฮัจญ์ โดยไม่มีความเห็นแย้งใดๆ อีก”²⁹

เช่นเดียวกับเงื่อนไขของมัซฮับหะนะฟีและหะนะลียีย์³⁰

²⁷ อัล-อียูฮ์ ฟิ มะนาสิค อัล-ฮัจญ์ ของ อัน-นะวะวี 95

²⁸ อัล-อียูฮ์ ฟิ มะนาสิค อัล-ฮัจญ์ ของ อัน-นะวะวี 95

²⁹ อัล-มััจญ์มูฮ์ ของ อัน-นะวะวี 7/19

³⁰ บะดาอียู อัล-เศาะนาอียู 2/120, อัล-มุฆนียีย์ ของ อิบน์ กุฎามะฮ์ 3/218

อิสติฎอออะฮฺ (มีความสามารถ)

- การมีความสามารถเป็นเงื่อนไขหลักที่ทำให้ฮัจญ์เป็นวาญิบ
- การมีความสามารถถูกอธิบายด้วยหะดีษของท่านเราะซูลุลลอฮฺ ﷺ

31. ((السَّبِيلُ : الزَّادُ وَالرَّاحِلَةُ)).

ความว่า ความสามารถที่จะเดินทางไปถึงบัยตุลลอฮฺ หมายถึงการมีเสบียงและพาหนะ

ความสามารถมีสองประเภท

1. ความสามารถที่จะทำฮัจญ์ให้บรรลุได้ด้วยตัวเอง
2. ความสามารถที่จะทำฮัจญ์ให้บรรลุได้ด้วยความช่วยเหลือของผู้อื่น³²

ประเภทที่หนึ่ง ความสามารถที่จะทำฮัจญ์ให้บรรลุได้ด้วยตัวเอง มีเงื่อนไขห้าประการ

1. มีพาหนะที่สามารถนำเขาเดินทางไปถึงมักกะฮฺ ถ้าหากว่าระยะทางจากแหล่งพำนักของเขาและมักกะฮฺนั้นไกลเกินกว่าสองมัหะละฮฺขึ้นไป
2. มีสุขภาพดี สามารถทนต่อความยากลำบากของการเดินทาง

³¹ มุสนัด อับ-ซาฟิอีย์ 109, อัล-สุนัน อัล-กูบรอ ของ อัล-บัยฮะกีญ์ 4/327, มุสตัดร็อก อัล-หากิม หมายเลข 1565, 1566

³² อัล-อุมม์ ของ อับ-ซาฟิอีย์ 2/121, มะอฺริฟะตุสสุนัน วัลอาษารุ ของ อัล-บัยฮะกีญ์ 3/472-476

3. มีเสบียงที่เพียงพอสำหรับใช้สอยระหว่างเดินทางขาไปและขากลับ นั่นคือส่วนที่เหลือจากความจำเป็นที่ต้องใช้จ่ายเป็นนะพะเกาะฮฺของผู้ที่เขาต้องรับผิดชอบเลี้ยงดูในครอบครัว และที่เหลือจากภาระหนี้สินที่เขาต้องจ่ายไม่ว่าเป็นหนี้ที่ต้องจ่ายทันทีหรือถูกยึดเวลาออกไป
4. มีความปลอดภัยในระหว่างการเดินทาง ไม่ว่าจะด้านชีวิต ทรัพย์สิน หรือศักดิ์ศรี/เกียรติของเขา
5. มีเวลาที่เพียงพอจะ让他เดินทางและไปถึงมักกะฮฺ³³

ประเภทที่สอง ความสามารถที่จะทำฮัจญ์ให้บรรลุได้ด้วยความช่วยเหลือของผู้อื่น เนื่องด้วยตัวเองไม่มีความสามารถที่จะประกอบพิธีฮัจญ์ได้ด้วยสาเหตุต่างๆ ดังนี้

1. เสียชีวิตและทิ้งมรดกไว้อย่างเพียงพอ และก่อนหน้าที่จะเสียชีวิตเขา มีความสามารถที่จะเดินทางไปทำฮัจญ์แต่ยังไม่ได้ทำให้สำเร็จ ในกรณีนี้จำเป็นที่จะต้องมียุ่แทนช่วยทำฮัจญ์ให้กับเขา
2. เขายังมีชีวิตอยู่ แต่อยู่ในวัยที่ชราเกินไป หรือมีโรคที่ไม่คาดหวังว่าจะเยียวยาให้หายได้อีกตามการวินิจฉัยของแพทย์ที่ยุติกรรมสองคน บุคคลประเภทนี้ถูกเรียกว่า “อัล-มะอฺญูบ” หมายถึงผู้ที่อ่อนแอ การที่คนอื่นช่วยทำฮัจญ์แทนให้บุคคลเหล่านี้โดยไม่ได้รับอนุญาตจากเจ้าตัวก่อน ถือว่าไม่ถูกต้องและใช้ไม่ได้ ดังนั้นจึงจำเป็นที่เขาต้องขอให้

³³ ดู ฮิตายะตุสสลาก 1/130-335, อัล-อิกฺอฺฮฺ ฟี มะนาสิค อัล-ฮัจญ์ ของ อัน-นะวะวีญ์ 108-109

คนอื่นช่วยทำฮัจญ์วาญิบให้เขาแทน และถ้าเขามีทรัพย์สินสมบัติเป็นของตัวเองหรือมีความสะดวกใดๆ หรือมีคนมอบความช่วยเหลือให้กับเขา ตามทัศนะที่ถูกต้องกว่านั้น ถือว่าอนุญาตให้ทำฮัจญ์แทนได้ในกรณีที่เป็นฮัจญ์สุนัต³⁴

ส่วนคนที่ไม่มีความสามารถ เช่นคนยากจน แต่เขาก็พยายามแสวงหาหนทางอย่างยากลำบากเพื่อให้ได้ไปทำฮัจญ์ การทำฮัจญ์ของเขานั้นถือว่าใช้ได้ และเพียงพอแล้วที่จะถือว่าเป็นฮัจญ์อิสลาม³⁵

ฮัจญ์ของเด็กมุสลิมที่มัมยิซ

บรรดาอุละมาอ์ต่างมีมติเห็นพ้องกันว่า ฮัจญ์ของเด็กมัมยิซ (เด็กที่สามารถคิดและจำแนกแยกแยะได้แต่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ) นั้นใช้ได้³⁶ แต่ไม่พอที่จะถือว่าเป็นฮัจญ์อิสลามสำหรับเขา ด้วยเหตุนี้ เมื่อเขาบรรลุนิติภาวะ เขาจำเป็นต้องทำฮัจญ์ใหม่อีกครั้งเป็นฮัจญ์อิสลาม

ท่านเราะซูล ﷺ กล่าวความว่า “เด็กๆ คนใดที่ทำฮัจญ์แล้ว เมื่อเขาบรรลุนิติภาวะ เขาจำเป็นต้องทำฮัจญ์ใหม่อีกครั้ง”³⁷

³⁴ อัล-อิกฺฮฺฟี มะนาสิค อัล-ฮัจญ์ ของ อัน-นะวะวี 103-109

³⁵ อัล-อิกฺฮฺฟี มะนาสิค อัล-ฮัจญ์ ของ อัน-นะวะวี 95

³⁶ มัมยิซคือเด็กที่เข้าใจคำพูดของคู่สนทนาและสามารถโต้ตอบได้อย่างดี (ฮิดายะตุสสลาลิก 1/128)

³⁷ อัล-ซาฟิฮียะฮ์ ใน อัล-มุสนัด 1/283, อัล-หาคิม ใน อัล-มุสตัดร็อก 1/481 และได้รับการเห็นด้วยโดยอัล-ชะฮะบียะฮ์, อัล-บัยฮะกีฮ์ ใน อัล-สุนัน อัล-กุบรอฮ 5/156, อัล-ญะมาอะฮ์ บะรอญียะฮ์ ตามที่ระบุใน มัจญ์มะอฺ อัล-ชะฮะวาอิด 3/205-206

ส่วนเด็กที่ยังไม่ถึงวัยมัมยิซ (ไม่สามารถคิดและจำแนกแยกแยะเองได้) การทำฮัจญ์ของเขาถือว่าใช้ได้โดยให้ผู้ปกครองช่วยเหลือด้านทำการเนียด ตั้งเจตนาและประกอบพิธีต่างๆ ในฮัจญ์ เช่นเดียวกับกรณีของมุสลิมที่วิกลจริต เนื่องจากมีหะดีษบทหนึ่งที่แม่คนหนึ่งได้ชูลูกของนางให้ท่านเราะซูล ﷺ และถามท่านว่า

((أَلْهَذَا حَجٌّ؟ قَالَ: نَعَمْ، وَلَكِ أَجْرٌ))³⁸

ความว่า เด็กคนนี้จะได้อะฮัจญ์ไหม? ท่านตอบว่า “ใช่ และเจ้าเองก็จะได้รับบุญด้วย (จากการที่ช่วยเขาทำฮัจญ์)”

สตรีและมะหฺรอมของนาง

สตรีไม่ว่าญิบต้องทำฮัจญ์ เว้นแต่จะมีหลักประกันด้านความปลอดภัยสำหรับตัวเอง ด้วยรูปแบบต่าง ๆ สามประการนี้ คือ

1. มีสามีของนางร่วมเดินทางไปด้วย
2. มีมะหฺรอมร่วมเดินทางไปด้วย ไม่ว่าจะเป็นมะหฺรอมทางสายเลือดหรือมะหฺรอมด้วยสาเหตุอื่น อาทิ พี่น้องร่วมนมเดียวกัน เป็นต้น
3. มีกลุ่มคณะของสตรีที่ไว้วางใจได้ แม้ว่าในระหว่างพวกนางทั้งหมดนั้นไม่ได้มีมะหฺรอมไปด้วยกันเลยแม้แต่นคนเดียวก็ตาม

นี่คือเงื่อนไขต่างๆ ในการทำฮัจญ์ฟัรฎูสำหรับสตรีมุสลิมในแง่ของการเดินทางไปทำฮัจญ์ แต่ในแง่ของการอนุญาตที่ไม่ใช่วาญิบแล้ว อนุญาตให้สตรีออกไปทำฮัจญ์อิสลามพร้อมกับสตรีอีกคนหนึ่งที่ไม่ไว้วางใจได้ ไม่จำเป็นต้อง

³⁸ เศาะหิหฺมุสลิม หมายเลข 4/101-102

เป็นกลุ่มคณะแต่อย่างใด อุละมาฮ์บางส่วนยังมีความเห็นว่าอนุญาตให้สตรีเดินทางเพียงคนเดียวถ้าหากมีความปลอดภัยในการเดินทางเพื่อทำฮัจญ์อิสลาม (หมายถึงฮัจญ์ที่เป็นรูกันอิสลาม)³⁹

ส่วนฮัจญ์ที่เป็นตะฎาวูฮ์หรือสุนัตนั้น ความเห็นที่ถูกต้องที่สุดในมัซฮับซาฟีอีคือ ไม่อนุญาตให้ผู้หญิงคนใดเดินทางไปทำฮัจญ์เพียงลำพัง ยกเว้นต้องมีสามีของนางหรือมะหฺรุมร่วมเดินทางไปด้วยเท่านั้น⁴⁰

เดือนต่างๆ สำหรับการทำฮัจญ์และอุมเราะฮ์

อัลลอฮ์ได้ตรัสว่า

﴿ الْحَجُّ أَشْهُرٌ مَّعْلُومَاتٌ ⁴¹﴾

ความว่า ฮัจญ์นั้นเป็นเดือนต่างๆ ที่ทราบกันอย่างจำเพาะเจาะจง

มีรายงานจากอิบนุ อุมร์ กล่าวว่า

“أَشْهُرُ الْحَجِّ: شَوَّالٌ، وَذُو الْقَعْدَةِ، وَعَشْرٌ مِنْ ذِي الْحِجَّةِ”⁴²

ความว่า “บรรดาเดือนฮัจญ์ คือ เซาวาล, ซุลเกาะฮ์อะฮ์ และสิบวันจากเดือนซุลหิจญะฮ์”

จากหะดีษนี้ อุละมาฮ์มีความเห็นแบ่งออกเป็นสามทัศนะ :

³⁹ มุฆนีย์ อัล-มุหฺตัจญ์ 1/467, ฟัตหุลบารีย์ 4/76

⁴⁰ อัล-มััจญ์มูฮ์ 7/62, ฮิดายะตุสสลาลิก 1/342, ตุนุหฺฟะตุลมุหฺตัจญ์ 4/24

⁴¹ สูเราะฮ์ฮัจญ์ อัล-บะเกาะฮ์อะฮ์ 197

⁴² เศาะฮีหฺ อัล-บุคอรีญ์ กิตาบ 25 บรรพ 33

1. เดือนต่างๆ ของฮัจญ์คือ เซาวาล, ซุลเกาะฮ์อะฮ์ และสิบคืนแรกของเดือนซุลหิจญะฮ์ นี่คือนิทัศนะของมุญาฮิด, อัล-ชะรีฟ, อัล-ซาฟีอี, อับู เซารุ, อับู ยูซุฟ และ ดาวูด

2. เดือนต่างๆ ของฮัจญ์คือ เซาวาล, ซุลเกาะฮ์อะฮ์ และสิบวันแรกของเดือนซุลหิจญะฮ์ นี่คือนิทัศนะของอัล-หะสัน, อับู หะนีฟะฮ์ และ อะหฺมัด

3. เดือนต่างๆ ของฮัจญ์คือ เซาวาล, ซุลเกาะฮ์อะฮ์ และซุลหิจญะฮ์ทั้งเดือน นี่คือนิทัศนะของมาลิก

อิบนุ อับบาส กล่าวว่า “ไม่มีการเนียตอิหฺรอมเพื่อการทำฮัจญ์ยกเว้นในเดือนต่างๆ ของฮัจญ์เท่านั้น” นี่คือนิทัศนะของอุมร์, อิบนุ มัสอูด, ญาบิร และเป็นทัศนะของมัซฮับซาฟีอี ในขณะที่ฟูเกาะฮ์ส่วนใหญ่มีทัศนะว่ามักรูฮ์ที่จะเนียตอิหฺรอมเพื่อทำฮัจญ์ก่อนเข้าเดือนฮัจญ์ ส่วนการทำอุมเราะฮ์นั้นไม่มีการขัดแย้งกันว่าสามารถเนียตอิหฺรอมได้ทุกเมื่อ⁴³ โดยเฉพาะการทำอุมเราะฮ์ในเดือนเราะมะฎอนเพราะว่า “การทำอุมเราะฮ์ในเดือนเราะมะฎอนนั้นมีผลบุญเทียบเท่าการทำฮัจญ์”⁴⁴

ความประเสริฐของอุมเราะฮ์ฮัจญ์และอุมเราะฮ์

1. ฮัจญ์เป็นการปฏิบัติที่ประเสริฐที่สุด

⁴³ อัล-มััจญ์มูฮ์ 7/114-123, อัล-มุฆนีย์ ของ อิบนุ กุตามะฮ์ 3/296

⁴⁴ ความหมายจากหะดีษ มุตตะฟัค อะลยฮ์ : เศาะฮีหฺ อัล-บุคอรีญ์ 3/480, เศาะฮีหฺ มุสลิม หมายเลข 1256

أ- عَنْ عَائِشَةَ أُمِّ الْمُؤْمِنِينَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ: قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، نَرَى الْجِهَادَ أَفْضَلَ الْعَمَلِ، أَمْ نَجَاهِدُ (مَعَكُمْ)؟ فَقَالَ: لَا، وَلَكِنَّ أَفْضَلَ الْجِهَادِ حَجٌّ مَبْرُورٌ. فَقَالَتْ عَائِشَةُ: فَلَا أَدْعُ الْحَجَّ بَعْدَ إِذْ سَمِعْتُ هَذَا مِنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ⁴⁵

ความว่า จากอาอิชะฮฺ อุมมุล มุอฺมินีน เราะชะฎิยัลลอฮฺอฺฮฺนฮา เล่าว่า ฉันได้กล่าวว่า โอ้ ท่านเราะชะฎุลลอฮฺ เรามองว่าญิฮาดนั้นเป็นงานที่ประเสริฐที่สุด จะไม่ให้เราญิฮาดพร้อมกับพวกท่านดอกหรือ? ท่านตอบว่า “ไม่ แต่ว่าญิฮาดที่ประเสริฐที่สุด (สำหรับสตรีทั้งหลาย) คือฮัจญ์มับรูร” อาอิชะฮฺ กล่าวว่า ดั่งนั้นฉันจึงไม่เคยทิ้งการทำฮัจญ์หลังจากที่ได้ฟังสิ่งนี้จากท่านเราะชะฎุลลอฮฺ ﷺ

ب- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: سَأَلَ النَّبِيَّ ﷺ: أَيُّ الْأَعْمَالِ أَفْضَلُ؟ قَالَ: لِيَأْنُ بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ. قِيلَ: ثُمَّ مَاذَا؟ قَالَ: جِهَادٌ فِي سَبِيلِ اللَّهِ، قِيلَ: ثُمَّ مَاذَا؟ قَالَ: حَجٌّ مَبْرُورٌ.⁴⁶

ความว่า จากอบู ฮุร็อยเราะฮฺ เราะชะฎิยัลลอฮฺอฺฮฺนฮา เล่าว่า ท่านนบี ﷺ ถูกถามว่า การงานใดที่ประเสริฐที่สุด? ท่านตอบว่า “การศรัทธาต่ออัลลอฮฺ และศาสนทูตของพระองค์” แล้วท่านก็ถูกถามต่ออีกว่า แล้วอะไรอีกเล่า? ท่านตอบว่า “การญิฮาดในหนทางของอัลลอฮฺ” แล้วท่านก็ถูกถามต่ออีกว่า แล้วอะไรอีกเล่า? ท่านตอบว่า “ฮัจญ์มับรูร”

⁴⁵ เศาะหีหฺ อัล-บุคอรีฮฺ 2/141, 219, อัน-นะสาอีย์ 5/114

⁴⁶ เศาะหีหฺ อัล-บุคอรีฮฺ 2/141

ج- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ «جِهَادُ الْكَبِيرِ وَالصَّغِيرِ وَالضَّعِيفِ وَالْمَرْأَةِ الْحُجِّ وَالْعُمْرَةَ».⁴⁷

ความว่า จากอบู ฮุร็อยเราะฮฺ เราะชะฎิยัลลอฮฺอฺฮฺนฮา เล่าว่า “การญิฮาดของคนชรา ของเด็ก ของผู้ที่อ่อนแอ ของสตรีนั้น คือฮัจญ์และ อุมเราะฮฺ”

2. ฮัจญ์สามารถถบด้างบาปต่างๆ และผลตอบแทนของมันคือสวรรค์

أ- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ «مَنْ حَجَّ لِلَّهِ فَلَمْ يَرْفُثْ وَلَمْ يَفْسُقْ رَجَعَ كَيَوْمِ وَلَدَتْهُ أُمُّهُ».⁴⁸

ความว่า จากอบู ฮุร็อยเราะฮฺ เราะชะฎิยัลลอฮฺอฺฮฺนฮา เล่าว่า ฉันได้ฟังท่านนบี ﷺ กล่าวว่า “ผู้ใดที่ทำฮัจญ์เพื่ออัลลอฮฺ แล้วเขาไม่มีเพศสัมพันธ์/ไม่ได้มีการเกี่ยวพาราตี ระหว่างชายหญิงไม่ว่าจะเป็นการกระทำหรือคำพูดลามก และไม่ได้ทำสิ่งที่หายนะที่เป็นความชั่วและสิ่งอบายมุข เขาก็จะกลับ (จากฮัจญ์ในสภาพที่สะอาดบริสุทธิ์จากบาป) ประหนึ่งวันที่เขาคลอดออกมาจากท้องแม่”

ในการอธิบายความหมายของหะดีษนี้ อิบน์ หะญัวร์ อัล-อัศเกาะลานีย์ กล่าวว่า คือ เขากลับจากการทำฮัจญ์ในสภาพที่ปราศจากบาป และโดยความหมายอย่างผิวเผินแล้ว บาปที่ว่านี้รวมทั้งบาปเล็กและบาปใหญ่ด้วย⁴⁹

⁴⁷ หะดีษ อัน-นะสาอีย์ 5/114 สายรายงานเศาะหีหฺ

⁴⁸ มุตตะฟัค อะลัฮฺยฺ : เศาะหีหฺ อัล-บุคอรีฮฺ 2/141, อัล-ลุอ์ลู่ อะ อัล-มัรฎูกัน หมายเลข 2/76, 856

⁴⁹ ฟัตหุลบารี 3/383

บ- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رضي الله عنه أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: «الْعُمْرَةُ إِلَى الْعُمْرَةِ كَفَّارَةٌ لِمَا بَيْنَهُمَا، وَالْحَجُّ الْمُبْرُورُ لَيْسَ لَهُ جَزَاءٌ إِلَّا الْجَنَّةُ».⁵⁰

ความว่า จากอบู ฮุร็อยเราะฮฺ เราะวะฎีย์ลลอฮุอันฮุ เล่าว่า ท่านเราะฮ์ฎุลลอฮุ ﷺ กล่าวว่า “การทำฮัจญ์ครั้งหนึ่งไปยังอีกฮัจญ์ครั้งหนึ่ง เป็นการลบล้างบาปที่อยู่ระหว่างช่วงเวลาทั้งสองนั้น และไม่มีผลตอบแทนสำหรับฮัจญ์มั้บูรฺรอนอกจากสวรรค์”

จ- عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ رضي الله عنه قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «تَابِعُوا بَيْنَ الْحَجِّ وَالْعُمْرَةِ فَإِنَّهُمَا يَنْفِيَانِ الْفَقْرَ وَالذُّنُوبَ كَمَا يَنْفِي الْكِبْرُ حَبَثَ الْحَدِيدِ وَالذَّهَبِ وَالْفِضَّةِ وَلَيْسَ لِلْحَجَّةِ الْمُبْرُورَةِ ثَوَابٌ إِلَّا الْجَنَّةُ وَمَا مِنْ مُؤْمِنٍ يَظُلُّ يَوْمَهُ مُحْرِمًا إِلَّا غَابَتِ الشَّمْسُ بِذُنُوبِهِ»⁵¹

ความว่า จากอับดุลลอฮุ อิบินู มัสอูด เราะวะฎีย์ลลอฮุอันฮุ เล่าว่า ท่านเราะฮ์ฎุลลอฮุ ﷺ กล่าวว่า “จงตามการทำฮัจญ์ด้วยฮัจญ์ (หมายถึงให้ปฏิบัติทั้งฮัจญ์และฮัจญ์โดยแยกทำทีละอย่าง) เพราะทั้งสองนั้นสามารถขจัดความยากจนและบาปทั้งหลาย เหมือนกับที่เครื่องเป่าไฟไล่สนิมออกจากเหล็ก ทองคำ และเงิน และฮัจญ์ที่มั้บูรฺรอนั้นไม่มีผลตอบแทนใดอีกนอกจากสวนสวรรค์ และไม่มีผู้ศรัทธาคนใดที่ยังครองอยู่ในอิหฺรอมของเธอ เว้นแต่ว่าดวงอาทิตย์ (ของวันนั้น) จะจากเขาไปพร้อมๆ กับนำบาปทั้งหลายของเขาไปด้วย

⁵⁰ มุตตะฟัค อะลัษษุ : เศาะหีหุ อัล-บุคอรีฮ์ หมายเลข 1773, เศาะหีหุ มุสลิม หมายเลข 3289

⁵¹ หะดีษ อัล-ติรมิซีย์ 3/175, อัน-นะสาอีฮ์ 5/115-116

ด- قَالَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْعُودٍ رضي الله عنه: أُمِرْتُمْ بِإِقَامَةِ أَرْبَعٍ: أَقِيمُوا الصَّلَاةَ، وَأَتُوا الزَّكَاةَ، وَأَقِيمُوا الْحَجَّ وَالْعُمْرَةَ إِلَى الْبَيْتِ، وَالْحَجُّ الْحَجُّ الْأَكْبَرُ وَالْعُمْرَةُ الْحَجُّ الْأَصْغَرُ.⁵²

ความว่า จากอับดุลลอฮุ บิน มัสอูด رضي الله عنه กล่าวว่า พวกท่านทั้งหลายถูกสั่งด้วยประการทั้งสี่อย่าง คือ จงดำรงซึ่งการละหมาด จงจ่ายซะกาต จงทำฮัจญ์ และฮัจญ์ยังบ้านของอัลลอฮุ การทำฮัจญ์นั้นคือฮัจญ์อักบับ ส่วนฮัจญ์ยังบ้านนั้นคือฮัจญ์อัศษ็ออ์

ه- عَنْ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ رضي الله عنه، قَالَ رضي الله عنه: «أَمَا عَلِمْتُمْ أَنَّ الْإِسْلَامَ يَهْدِمُ مَا كَانَ قَبْلَهُ، وَأَنَّ الْهَجْرَةَ تَهْدِمُ مَا كَانَ قَبْلَهَا، وَأَنَّ الْحَجَّ يَهْدِمُ مَا كَانَ قَبْلَهُ»⁵³.

ความว่า จากอัมรุ บิน อัล-อาศ เราะวะฎีย์ลลอฮุอันฮุ เล่าว่า ท่านเราะฮ์ฎุลลอฮุ ﷺ กล่าวว่า “เจ้าไม่รู้ดอกหรือว่าอิสลามนั้นจะลบล้างบาปทั้งหมดที่ผ่านมาหน้าที่จะเข้ารับอิสลาม และการฮิจเราะฮ์จะลบล้างทำลายบาปที่ผ่านมา เช่นกัน และฮัจญ์ก็จะลบล้างทำลายบาปที่ผ่านมาอีกด้วยเช่นกัน”

⁵² หะดีษ อัล-ญะมาอะฮ์เศาะลัฮ์ ใน อัล-กะบิร 10/191, อัล-ฮัยษะมีฮ์ กล่าวว่า นักรายงานนำเชื่อถือคือ ดู มัจญ์มะฮ์ อัล-ชะวาอิด 3/205

⁵³ เศาะหีหุ มุสลิม 1/112

3. คณะผู้ประกอบพิธีฮัจญ์คือคณะผู้แทนและอาคันตุกะของอัลลอฮ์ ท่านเราะฮ์ฎุล ﷺ กล่าวว่า

«الْحَجَّاجُ وَالْعُمْرَاءُ وَفَدَّ اللَّهُ دَعَاهُمْ فَأَجَابُوهُ وَسَأَلُوهُ فَأَعْطَاهُمْ»⁵⁴

ความว่า “บรรดาผู้ที่ทำฮัจญ์และทำอุมเราะฮ์นั้น คือคณะตัวแทนของอัลลอฮ์ที่พระองค์ทรงเรียกเชิญชวนพวกเขา แล้วพวกเขาก็ตอบรับการเรียกของพระองค์ และพวกเขาก็ได้วิงวอนขอต่อพระองค์ แล้วพระองค์ก็ทรงตอบรับการวิงวอนของพวกเขา”

การส่งเสริมให้ทำฮัจญ์และอุมเราะฮ์

عن أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رضي الله عنه أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: إِنَّ اللَّهَ يَقُولُ: إِنَّ عَبْدًا أَصْحَحْتُ لَهُ بَدَنَهُ وَأَوْسَعْتُ عَلَيْهِ فِي الرِّزْقِ لَمْ يَعُدْ إِلَيَّ فِي كُلِّ أَرْبَعَةٍ/خَمْسَةِ أَعْوَامٍ لَمْ حُرِّمْ.⁵⁵

ความว่า จากอบู สะอีด อัล-คุดรี رضي الله عنه เล่าว่า ท่านเราะฮ์ฎุล ﷺ กล่าวว่า “แท้จริง พระองค์อัลลอฮ์ได้ตรัสว่า แท้จริงแล้ว บ่าวที่เข้าได้ทำให้ร่างกายเขามีชีวิต และที่เข้าได้เปิดชีวิตให้แก่เขาอย่างกว้างขวาง แล้วเขาไม่กลับมายังเข้า (ด้วยการไปเยือนบัยตุลลอฮ์ในฮัจญ์หรืออุมเราะฮ์) ทุกๆ สี่หรือห้าปี เขาผู้นั้นย่อมเป็นผู้ที่ถูกกีดกันจากความจำเริญ”

⁵⁴ ทัศนะ อัล-บิฮซาล 1152 ทัศนะด้วยชะวาฮิด ดู อัล-สิลสิละฮ์ อัล-เศาะฮิหะฮ์ 1820

⁵⁵ มัจญ์มะฮ์ อัล-ชะวาฮิด 3/106 อัล-ฮัยษะมี رحمته الله กล่าวว่า เขาได้รายงานมันในอัล-เอซาส์ฏ และอบู ยะฮ์ลุลา แต่เขาระบุว่า ห้าปี นักรายงานของทั้งหมดเป็นนักรายงานของอัล-เศาะฮิหะฮ์ จบการอ้าง, อิบน์ ฮิบบานได้บันทึกใน มะวาริดุชชีอุมอาน 960 เป็นทัศนะเศาะฮิหะฮ์

เวลาที่วาญิบต้องทำฮัจญ์สำหรับผู้ที่มีความสามารถ

เมื่อผู้ใดมีเงื่อนไขที่วาญิบต้องทำฮัจญ์ครบถ้วนสมบูรณ์ บรรดาอูละมาอ์อิสลามมีความเห็นแตกต่างกันว่าต้องทำฮัจญ์ทันทีหรือสามารถประวิงเวลาออกไปได้ ดังคำอธิบายต่อไปนี้

1. วาญิบต้องทำฮัจญ์ในปีที่มีเงื่อนไขครบถ้วนทันที ไม่อนุญาตให้ประวิงเวลาออกไป นี่คือนักศะฮ์ของมัซฮับหะนะฟี, อัล-เฮซาอียะฮ์, อัล-มุซันนีย์, มัซฮับ หันบะลียะฮ์ และ เป็นทัศนะที่มีน้ำหนักมากกว่าของมัซฮับมาลิกียะฮ์⁵⁶ ด้วยเหตุผลต่างๆ ดังนี้

1.1 คำสั่งของอัลลอฮ์ที่ว่า

﴿وَأْتِمُوا الْحَجَّ وَالْعُمْرَةَ لِلَّهِ ﷻ

ความว่า และจงประกอบพิธีฮัจญ์และอุมเราะฮ์ให้เสร็จสมบูรณ์เพื่ออัลลอฮ์

ในความหมายที่ว่าคำสั่งนั้นจำเป็นต้องตอบรับทันที

1.2 ท่านเราะฮ์ฎุล ﷺ ได้กล่าวว่า

«تَعَجَّلُوا الْحَجَّ فَإِنَّ أَحَدَكُمْ مَا يَدْرِي مَا يَعْرِضُ لَهُ».⁵⁸

⁵⁶ ดู ตูหฺฟะตุลฟุเกาะฮ์ อัล-ฮัจญะฮ์ อัล-ฮัจญะฮ์ 2/380, มะวาอิบญะลิล ของอัล-หัจญะฮ์ 2/471, อัล-มััจญ์มูฮ์ ของอัน-นะวะวี رحمته الله 7/76, อัล-มุซันนีย์ ของอิบน์ญะฮ์ 3/218-241

⁵⁷ ชูเราะฮ์ อัล-บะเกาะเราะฮ์ 196

⁵⁸ ทัศนะอะหมัด: ฎะฮะบีย์ (อัล-มุสนัด ตะหุกกี อะหมัด ซากิร หมายเลข 2869, 3340)

ความว่า “พวกท่านจงรีบทำฮัจญ์ (เมื่อครบเงื่อนไขต่างๆ ของมัน) เพราะแท้จริง พวกท่านแต่ละคนมีอาญูได้ว่า (ในอนาคต) อะไรจะเกิดขึ้นกับตัวเขา”

2. สุนัตให้รีบเร่งทำฮัจญ์ในปีที่มีเงื่อนไขครบถ้วน แต่ไม่ถึงขั้นวาญิบ ต้องรีบทำ ทว่าอนุญาตให้ประวิงเวลาออกไปตรวจใดที่ไม่กังวลว่าจะมีเหตุจำเป็นเกิดขึ้นกับตัวเขา นี่คือนัยยะของมัซฮับซาฟีอี และ มุหัมมัด บิน อัล-หะสัน อัล-หะยานีย์⁵⁹ ด้วยเหตุผลที่ว่า

2.1 ในความเห็นของอุละมาฮ์ส่วนใหญ่มีทัศนะว่าฮัจญ์นั้นถูกฟรฎูในปีที่หกหลังจากการปฏิวัติฮัจญ์เราะฮ์ แต่ท่านนบี ﷺ ได้ยึดเวลาทำฮัจญ์ของท่านไปยังปีที่สิบฮัจญ์เราะฮ์โดยไม่มีเหตุจำเป็นใดๆ วัลลอฮุ อะอูลัม

2.2 หะดีษที่ถูกใช้อ้างสำหรับทัศนะแรกนั้นเป็นหะดีษฎะอ์ฟ และถ้าหากว่ามีหะดีษบางส่วนที่ไม่ฎะอ์ฟอยู่ด้วยกันก็ให้ตีความหมายว่าเป็นสิ่งที่สุนัตหรือส่งเสริม (ให้รีบทำฮัจญ์ทันที) ไม่ใช่บ่งบอกว่าเป็นวาญิบ วัลลอฮุ อะอูลัม

การทำฮัจญ์แทนผู้อื่น

อุละมาฮ์มีมติเห็นพ้องกันว่าผู้ที่มีความสามารถทำฮัจญ์ด้วยตัวเองไม่อนุญาตให้ผู้อื่นทำแทนเขาโดยเด็ดขาด⁶⁰ แต่อนุญาตให้ผู้อื่นทำฮัจญ์แทนในสองกรณีคือ

1. ทำฮัจญ์แทนคนตายที่เมื่อครั้งมีชีวิตอยู่เขามีเงื่อนไขวาญิบพร้อมสำหรับการทำฮัจญ์ และมีความเป็นไปได้ที่เขาจะไปทำฮัจญ์

⁵⁹ ดู ตุหฺฟะตุลฟุเกาะฮฺ 2/280 และอัลมััจญ์มู 7/76

⁶⁰ ดู อัลมุซันนี ของอิมามฮุฎมาฮฺ 3/230

2. ทำฮัจญ์แทนผู้ที่อ่อนแอ (อัล-มะอฺญูบ) ที่ไม่สามารถจะไปทำฮัจญ์ ณ บัยตุลลอฮ์ได้ นอกเสียจากด้วยความลำบากยิ่ง เช่น เพราะแก่จนเกินไป หรือเป็นโรคที่ไม่มีความหวังว่าจะหายขาด ทั้งนี้เพราะมีบางหะดีษได้ระบุไว้เช่น

2.1 عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا أَنَّ امْرَأَةً مِنْ جُهَيْنَةَ جَاءَتْ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَتْ إِنَّ أُمَّي نَذَرْتُ أَنْ تَحُجَّ ، فَلَمْ تَحُجَّ حَتَّى مَاتَتْ أَفَأَحُجُّ عَنْهَا ؟ قَالَ : « نَعَمْ . حُجِّي عَنْهَا ، أَرَأَيْتِ لَوْ كَانَ عَلَى أُمَّكِ دِينَ أَكُنْتَ قَاضِيَةً ؟ ائْضُوا حَقَّ اللهِ ، فَاللهُ أَحَقُّ بِالْوَفَاءِ » .⁶¹

ความว่า จากอับบาส อับบาส เราะฎิยัลลอฮุอันฮุมมา เล่าว่า หญิงผู้หนึ่งจากเผ่าญุฮัยนะฮ์ ได้ไปหาท่านนบี ﷺ และกล่าวแก่ท่านว่า แท้จริงแล้ว แม่ของฉันนับนบนานว่าจะทำฮัจญ์ แล้วนางก็ได้เสียชีวิตโดยไม่ทันได้ทำฮัจญ์ตามทีบ่นบานไว้ ฉันจะต้องทำฮัจญ์ให้กับนางหรือไม่ ? ท่านตอบว่า “ใช่ จงทำฮัจญ์แทนนาง (เพราะ) ถ้าหากว่าแม่ของเธอ (ที่ตายไป) มีหนี้สินอยู่ เธอจะชดใช้หนี้นั้นแทนแม่ของเธอไหม? จงชดใช้สิทธิของอัลลอฮ์เถิด เพราะอัลลอฮ์สมควรจะได้รับการชดใช้ตามสัญญาให้เสร็จสมบูรณ์ยิ่งกว่าคนอื่นใด”

2.2 عَنْ الْفَضْلِ بْنِ عَبَّاسٍ أَنَّهُ كَانَ رَدِيفَ النَّبِيِّ ﷺ فَجَاءَهُ رَجُلٌ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّ أُمَّي عَجُوزٌ كَبِيرَةٌ وَإِنْ حَمَلْتُهَا لَمْ تَسْتَمْسِكْ وَإِنْ رَبَطْتُهَا حَشِيتُ أَنْ أَقْتَلَهَا . فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ :

⁶¹ หะดีษเศาะหิหฺอัลบุคอรียฺ 2/218, มุสลิม 2/805

«أَرَأَيْتَ لَوْ كَانَ عَلَىٰ أُمَّكَ دَيْنٌ قَاضِيَةٌ؟». قَالَ: نَعَمْ. قَالَ: «فَحُجِّ عَنْ أُمَّكَ».⁶²

ความว่า "จากอัลฟัฎล บุตร อับบาส ว่าแท้จริงท่านได้เป็นเพื่อนร่วมพาหนะกับท่านนบี ﷺ (ในช่วงฮัจญ์) (เขาเล่าว่า) แล้วก็มีชายคนหนึ่งมาหาแล้วกล่าวว่า โอ้ท่านศาสนทูตของอัลลอฮ์ แท้จริงมารดาของฉันชรามากแล้ว หากฉันพานางไป (มักกะฮ์) พร้อมกับฉัน (เพื่อทำฮัจญ์) แน่แน่นอนว่านางจะไม่สามารถทรงตัวอยู่บนพาหนะพร้อมกับฉัน และหากฉันผูกนางไว้ (เพื่อไม่ให้นางตกจากพาหนะ) ฉันกลัวว่าจะทำให้นางเสียชีวิต (เพราะทำให้นางเจ็บปวด) ท่านเราะซูลุลลอฮ์ ﷺ จึงกล่าวว่า เจ้าเห็นอย่างไร หากแม่ของเจ้ามีหนี้สิน เจ้าจะชดใช้ให้นางไหม? เขาตอบว่า ใช่ (ฉันจะชดใช้ให้) นบี ﷺ จึงตอบว่า ท่านจงทำฮัจญ์ให้กับมารดาของท่านเถิด"

2.3 จากท่านอิบน์ อับบาส เราะซูลุลลอฮ์อันฮุมมา ท่านกล่าวว่าหญิงจากเผ่าคือษัอมนางหนึ่งได้ไปในปีฮัจญ์อามาล นางถามว่า โอ้ท่านศาสนทูตของอัลลอฮ์ แท้จริงคำสั่งของอัลลอฮ์เกี่ยวกับการรวาญิบทำฮัจญ์เหนือบรรดาบ่าวของพระองค์นั้นเกิดขึ้นกับบิดาของฉันด้วย ขณะที่เขานั้นชรามากแล้ว จนเขาไม่สามารถทรงตัวอยู่บนพาหนะ (เพื่อเดินทางไปทำฮัจญ์ยังบัยตุลลอฮ์) ฉันจะทำฮัจญ์แทนเขาได้ไหม ท่านนบี ﷺ ตอบว่า "ได้ นางจงทำฮัจญ์แทนพ่อของนางเถิด".⁶³

⁶² ทัศนะสุนันอันนะสาอีย์ 5/120

⁶³ ทัศนะอะหมัด หมายเลข 3050, เศาะหีหุอัลบุคอรี 2/218, สุนันอัตตาเราะฎูนีย์ 2/260

ทัศนะสองบทนี้ชี้ให้เห็นว่า อนุญาตให้ทำฮัจญ์อิสลาม (ที่วาญิบ) แทนให้แก่คนที่เสียชีวิตหรืออ่อนแอได้ ไม่ว่าชายจะทำแทนให้หญิงหรือหญิงทำแทนให้ชาย วัลลอฮุอะลัม⁶⁴.

เช่นเดียวกับฮัจญ์ชดเชย (เกาะฎอธ์) หรือฮัจญ์ที่เกิดจากการรบบาน (ก็สามารถทำแทนกันได้) หรือแม้แต่ฮัจญ์ที่เป็นสุนัตก็ยังสามารถทำแทนได้ตามทัศนะที่ถูกต้องที่สุดอีกด้วย⁶⁵

วาญิบที่จะต้องทำแทนผู้ตายที่เคยมีความสามารถทำฮัจญ์ในตอนที่ยังมีชีวิตอยู่และยังไม่ได้ทำฮัจญ์ หากเขามีมรดกเหลือไว้ในจำนวนที่พอเพียงแก่การทำฮัจญ์ และหากเขาไม่ได้เหลือทรัพย์สินที่จะสามารถใช้ในการทำฮัจญ์แทนเขาได้ก็ถือว่าไม่วาญิบเหนือญาติพี่น้อง/ทายาทที่จะทำฮัจญ์ให้ และอนุญาตให้ทำแทนได้และถือว่าเป็นสุนัตสำหรับญาติ (ที่จะทำฮัจญ์ให้แทน) หรือแม้แต่คนนอกก็สามารถทำแทนเขาได้ ไม่ว่าเขาจะเคยสังเวยหรือไม่ก็ตาม⁶⁶

และหากคนหนึ่งเสียชีวิตก่อนที่เขาจะทำฮัจญ์เพราะเขาไม่มีความสามารถในการทำฮัจญ์ในช่วงที่ยังมีชีวิตอยู่ก็ถือว่าอนุญาตให้ทำฮัจญ์แทนให้เขาเช่นกัน ตามทัศนะของอูลามาฮะซุบบางส่วนในมัซฮับชาฟีอีย์⁶⁷ วัลลอฮุอะลัม

⁶⁴ ดู อัลมุฆนีย์ ของอิบน์ญุฎามะฮ์ 3/233

⁶⁵ อัลอ็ฏอหฺ ฟี มะนาลิก อัลฮัจญ์ ของอันนะวะวี 108-113, อัลมัฎญูมูฮ์ 7/87

⁶⁶ อัลอ็ฏอหฺ ฟี มะนาลิก อัลฮัจญ์ หน้า 100

⁶⁷ ดู ฮิตายะตุสสลาลิก ของอิบน์ญุฎามะฮ์ 1/227

เงื่อนไขสำหรับผู้ที่จะทำฮัจญ์แทนผู้อื่น

ผู้ที่จะทำฮัจญ์แทนผู้อื่นมีเงื่อนไขว่าจะต้องผ่านการทำฮัจญ์อิสลามสำหรับตัวเองเสียก่อน เพราะมีรายงานจากท่านอิบนุอับบาสกล่าวว่า แท้จริงท่านเราะฮูล رضي الله عنه ได้ยินบุคคลหนึ่งกล่าวว่า "لاببئى ابن قمامة" (เป็นคำกล่าวตัลบียะฮฺในการทำฮัจญ์แทนบุคคลหนึ่งชื่ออุมมะฮฺ) ท่านเราะฮูล رضي الله عنه ถามว่า "อุมมะฮฺเป็นใคร? เขาตอบว่า "อุมมะฮฺเป็นพี่น้องหรือญาติสนิทของฉัน" ท่านนบี صلى الله عليه وسلم กล่าวว่าถามต่ออีกว่า "ท่านเคยทำฮัจญ์ (อิสลาม) ให้แก่ตัวท่านแล้วหรือยัง? เขาตอบว่า "ยัง" นบี صلى الله عليه وسلم จึงตอบว่า"

((حُجَّ عَنْ نَفْسِكَ، ثُمَّ حُجَّ عَنْ شُرَيْمَةَ))⁶⁸

ความว่า "ท่านจงทำฮัจญ์ให้ตัวท่านเองก่อน แล้วค่อยทำฮัจญ์ให้แก่อุมมะฮฺ"

อัลบะฆะวีได้กล่าวว่า "ฮะดีษนี้เป็นหลักฐานที่บ่งบอกว่า (الصُّرُورَةُ) อัศเศาะเราะฮฺเราะฮฺ หมายถึง ผู้ที่ยังไม่ได้ทำฮัจญ์ให้แก่ตนเอง ไม่อนุญาตให้ทำฮัจญ์ให้แก่อื่น นี่คือทัศนะของท่านอัลอะชาอีฮฺ, อัชชาฟีอีฮฺ, อะห์หมัด และอิสฮาก"⁶⁹

⁶⁸ บันทึกโดยอบูดาวูด หมายเลข 1811, อิบนุมาญะฮฺ หมายเลข 2903

⁶⁹ มีรายงานจากอัลหะสัน และอะฏอฮฺว่า ทั้งสองท่านอนุญาตให้อัศเศาะเราะฮฺเราะฮฺทำฮัจญ์ให้ผู้อื่น และนี่คือทัศนะของมาลิก อัชเชารีฮฺ และ หะนะฟียะฮฺ (ดู ชัรหุสสุนนะฮฺ ของอัลบะฆะวี หมายเลข 1856)

ส่วนเงื่อนไขที่ว่าผู้ที่จะทำฮัจญ์แทนผู้อื่นจำเป็นจะต้องเป็นญาติกันนั้น ไม่ปรากฏว่ามีหลักฐานจากตวับทหะดีษต่างๆที่เกี่ยวข้องมาเจาะจงในเรื่องนี้ วัลลอฮุอะลัม⁷⁰

การจ้างและรับจ้างทำฮัจญ์

นักปราชญ์ฟิกฮฺส่วนใหญ่มีความเห็นว่าอนุญาตให้มีการจ้างและรับจ้างทำฮัจญ์แทนและอะมาลศอลิฮฺอื่นๆที่เป็นการภักดีต่ออัลลอฮฺ เช่น การอะซาน และสอนอัลกุรอานและสอนความรู้อิสลามต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับอิสลาม

อิหม่ามอัชชาฟีอีฮฺและสหายของท่านกล่าวว่า "อนุญาตให้มีการจ้างและรับจ้างทำฮัจญ์และอุมมะฮฺ โดยไม่มีการขัดแย้งใด ๆ เพราะอยู่ในความหมายของการทำแทนในเรื่องทั้งสองเหมือนกับชะกาต"⁷¹

ฮัจญ์หรืออุมมะฮฺที่ว่าอนุญาตให้ทำแทนดังกล่าว ในกรณีของคนที่ไม่เสียชีวิตหรือผู้อ่อนแอ (المُعْضُوب) โดยเขากล่าวว่า "จงทำฮัจญ์ให้ฉัน ฉันจะให้ค่าใช้จ่ายสำหรับกิจกรรมต่างๆของฮัจญ์แก่ท่านจำนวนเท่านี้เท่านี้"⁷² เพราะมีหะดีษจากท่านอิบนุอับบาส จากท่านนบี صلى الله عليه وسلم กล่าวว่า

⁷⁰ อัลฟิกฮฺ อัลอิสลามียะฮฺ อะอะดิลลาตุฮฺ ของวะฮะบะฮฺ อัชชูฮัยลียะฮฺ 3/46

⁷¹ อุลละมาอ์มัซฮับหะนะฟีฮฺรุ่นเก่า มีทัศนะว่า ไม่อนุญาตให้มีการจ้างสำหรับการทำฮัจญ์ แต่ฮัจญ์ที่ได้จากการว่าจ้างนั้นถือว่ามีค่าใช้สำหรับฮัจญ์อิสลาม (ดู อัลดุรุลมุคตารุ และหาซียะฮฺ อิบนุอาบิติน 2/329, อัลมััจญ์มูฮฺ 7/94, อัลเกาะวานีน อัลฟิกฮียะฮฺ หน้า 128

⁷² อัลมััจญ์มูฮฺ ของอันนะวะวีฮฺ 7/94

« إِنَّ أَحَقَّ مَا أَخَذْتُمْ عَلَيْهِ أَجْرًا كِتَابُ اللَّهِ »⁷³

ความว่า “แท้จริงสิ่งที่พวกท่านสมควรที่จะเอาค่าจ้างมากที่สุดคือ คัมภีร์ของอัลลอฮ์”

ส่วนการให้และรับค่าใช้จ่ายในการช่วยทำฮัจญ์จากฝ่ายที่ทำการแทน โดยที่ไม่ได้ชื่อว่าเป็นการว่าจ้างและรับจ้าง และไม่มีเงื่อนไขใด ๆ มาผูกขาด ในกรณีเช่นนี้ไม่มีความขัดแย้งใดๆในหมู่นักปราชญ์อิสลามว่าอนุญาตให้ทำฮัจญ์แทนได้ วัลลอฮุอะลัม⁷⁴

แก่นแท้ของฮัจญ์มับบรूरและผลของมัน

ฮัจญ์มับบรूरคือฮัจญ์ที่ดีและถูกตอบรับจากอัลลอฮ์ (มักนูล)⁷⁵ และบรรดานักปราชญ์อิสลามได้มีมติเห็นพ้องว่าการทำงานและอิบาดะฮ์ใดๆจะไม่ถูกตอบรับจากอัลลอฮ์ ยกเว้นเมื่อครบเงื่อนไขหลักสองอย่าง คือ

1. มีความบริสุทธิ์ใจ (อิกลาศ) ต่ออัลลอฮ์เพียงพระองค์เดียว ดังคำตรัสของอัลลอฮ์ที่ว่า

﴿ وَمَا أُمِرُوا إِلَّا لِيَعْبُدُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ حُنَفَاءَ ﴾⁷⁶

⁷³ หะดีษเศาะหิหฺบุคอรี 3/94

⁷⁴ ดู ฟัตหุลบารีย์ 4/454 และอัลฟิกฮุลอิสลามีย์ ว่าจะดิละละตุฮ์ 3/47

⁷⁵ ดู ฟัตหุลบารีย์ 3/382

⁷⁶ ฮุเราะฮ์อัลบัยยีนะฮ์ 5

ความว่า “และพวกเขาจะไม่ถูกสั่งใช้นอกจากเพื่อทำการภักดี (อิบาดะฮ์) ต่ออัลลอฮ์ในสภาพที่บริสุทธิ์ใจต่อพระองค์ พร้อมกับจิตใจที่โน้มเอียงสู่พระองค์เท่านั้น”

ความบริสุทธิ์ใจเป็นสิ่งที่ตรงกันข้ามกับการตั้งภาคี โดยเฉพาะการทำฮัจญ์และอุมเราะฮ์ที่ถูกบัญชาให้มีการปฏิบัติทั้งสองอย่างเพื่ออัลลอฮ์ ดังคำตรัสของพระองค์ที่ว่า

﴿ وَأَتِمُّوا الْحَجَّ وَالْعُمْرَةَ لِلَّهِ ﴾⁷⁷

ความว่า “และพวกเจ้าจงทำฮัจญ์และอุมเราะฮ์ของพวกเจ้าให้สมบูรณ์เพื่อพระองค์อัลลอฮ์”

มีผู้กล่าวว่า ฮัจญ์มับบรूर คือ ฮัจญ์ที่ไม่มีริยาฮ์ (การโอ้อวด)⁷⁸ ดังเช่นคำดุอาอ์ของท่านนบี ﷺ ที่ว่า

((اللَّهُمَّ حَجَّةٌ لَا رِيَاءَ فِيهَا وَلَا سُمْعَةً))⁷⁹

ความว่า “โอ้พระผู้อภิบาลของข้า นี่คือ ฮัจญ์ที่ไม่มีริยาฮ์และสุมอะฮ์ (โอ้อวด) ในมัน”

2. ปฏิบัติตามสุนนะฮ์ของท่านเราะฮ์ฎูล ﷺ หมายถึง การเจริญรอยตามแนวทางการทำอิบาดะฮ์ของท่านเราะฮ์ฎูล ﷺ เพราะอัลลอฮ์ตรัสว่า

⁷⁷ ฮุเราะฮ์อัลบะเกาะฮ์ 196

⁷⁸ มุอญิมอัลเศาะลัฮ์ของอิมามอะบะฮ์ 1432

⁷⁹ หะดีษเศาะหิหฺบุฆะอิม 2890 (ซิลลีละฮ์ อัลอะหะดีษ อัศเศาะหิหฺ) ของอัลบานีย์ 2617

﴿ قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللَّهُ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ﴾

⁸⁰ ﴿ذُنُوبَكُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ﴾ (31)

ความว่า “จงกล่าวเถิด (โอ้ผู้หมิ่นมัต) หากแม้พวกท่านมีความรักต่ออัลลอฮ์อย่างแท้จริง ดังนั้น พวกท่านจงปฏิบัติตาม (แนวทางของ) ฉัน แน่แน่นอนว่า อัลลอฮ์จะทรงรักพวกท่านและให้อภัยแก่พวกท่านซึ่งบาปต่างๆ ของพวกท่าน และแน่แท้ อัลลอฮ์คือผู้ทรงอภัยและทรงเมตตาอย่างยิ่งเสมอ”

ท่านนบี ﷺ กล่าวว่า:

⁸¹ ((فَعَلَيْكُمْ بِسُنَّتِي وَسُنَّةِ الْخُلَفَاءِ الرَّاشِدِينَ الْمُهَدِّدِينَ)).

ความว่า “ดังนั้นพวกท่านจงปฏิบัติตามสุนนะฮ์ของฉันและสุนนะฮ์ของบรรดาผู้สืบทอด/คอลีฟะฮ์ผู้ทรงธรรม (ในทุกๆอภิปาละฮ์และการงานของพวกท่านโอ้ประชาชาติของฉัน)

โดยเฉพาะอย่างยิ่งอภิปาละฮ์ละหมาด และฮัจญ์ที่มีคำสั่งเฉพาะที่ชัดเจนจากท่านนบี ﷺ สำหรับทั้งสองอภิปาละฮ์เพื่อให้ยึดปฏิบัติตามแบบอย่าง (สุนนะฮ์) ของท่านนบี ﷺ

1) ท่านนบี ﷺ กล่าวว่า

⁸² ((صَلُّوا كَمَا رَأَيْتُمُونِي أُصَلِّي)).

⁸⁰ ชูเราะฮ์ออลอิมรอน 31

⁸¹ บันทึกโดยอะหมัด 4/126 หมายเลข 17184 อนุตวาดูด 4/200 หมายเลข 4607 อัลติริมิซีย์ 5/44 หมายเลข 2676 ท่านกล่าวว่า: หะสัน เศาะหีหฺ, อิบน์มาญะฮฺ 1/15 หมายเลข 42

⁸² บันทึกโดยอัลบุคอรี หมายเลข 631

ความว่า “พวกท่านจงทำละหมาดเหมือนดังที่พวกท่านได้เห็นฉันละหมาด”

2) ท่านนบี ﷺ กล่าวว่า

⁸³ ((لِتَأْخُذُوا مَنَاسِكَكُمْ فِإِنِّي لَا أَدْرِي لَعَلِّي لَا أَحْجُبُ بَعْدَ حَجَّتِي هَذِهِ)).

ความว่า: “จงรับ (แบบอย่าง) การทำฮัจญ์ของพวกท่านจากฉัน เพราะแท้จริงแล้วฉันไม่อาจทราบได้ว่าฉันจะสามารถทำฮัจญ์ได้อีกหลังจากการทำฮัจญ์ของฉันครั้งนี้”

เกี่ยวกับหะดีษนี้ อิหม่ามอันนะวะวีได้กล่าวว่า "ความหมายคือ จงรับวิธีการทำฮัจญ์ของพวกท่านจากฉัน หมายถึง ทุกๆการงานที่ฉันได้ปฏิบัติในฮัจญ์ของฉันนี้ ไม่ว่าจะเป็นคำพูด การกระทำ และรูปแบบ ล้วนเป็นการปฏิบัติและลักษณะของฮัจญ์ นั่นแหละคือ วิธีการทำฮัจญ์ของพวกท่าน ดังนั้น พวกท่านจงรับมันจากฉันและจงรักษามันไว้ให้ดี และจงนำ (ลักษณะดังกล่าว) ไปปฏิบัติ พร้อมกับสอนสั่งแก่ผู้คน หะดีษเป็นแหล่งที่มาหลักที่สำคัญยิ่งสำหรับการทำฮัจญ์ และหะดีษนี้ (มีความหมาย) เหมือนกับหะดีษที่เกี่ยวข้องกับ (ลักษณะของ) การละหมาดที่ว่า

⁸⁴ ((صَلُّوا كَمَا رَأَيْتُمُونِي أُصَلِّي)).

ความว่า “จงปฏิบัติตามละหมาดเหมือนดังที่ฉันได้ปฏิบัติมันไว้”

⁸³ บันทึกโดยมุสลิม 2/943 หมายเลข 1297 อนุตวาดูด 2/201 หมายเลข 1970

⁸⁴ รัหฺเศาะหีหฺมุสลิมของอันนะวะวี 9/45

และพึงทราบเถิดว่า ลักษณะการละหมาดของท่านนบี ﷺ และลักษณะการทำฮัจญ์ของท่าน ทั้งสองอย่างล้วนชัดเจนยิ่งในหะดีษต่าง ๆ ที่เศาะหีหุ่ พร้อมกับกับการอธิบายของบรรดาอุละมาอ์อิสลามในตำราต่างๆของพวกเขา⁸⁵.

ลักษณะต่างๆของฮัจญ์มั้บรूर

ส่วนหนึ่งของการปฏิบัติภายนอกของผู้ที่ทำการฮัจญ์มั้บรूर คือ

1. คำดำรัสของอัลลอฮ์ที่ว่า

﴿فَمَنْ فَرَضَ فِيهِنَّ الْحَجَّ فَلَا رَفَثَ وَلَا فُسُوقَ وَلَا جِدَالَ فِي الْحَجِّ﴾⁸⁶

ความว่า: ดังนั้นผู้ใดที่ปฏิบัติฮัจญ์ในบรรดาเดือนเหล่านั้น เขาก็จงอย่าร่วมหลับนอนกับภรรยา หรือพูดจาเกี่ยวกับพาราฮี อย่าทำบาป และอย่าทะเลาะเบาะแว้งในช่วงเวลาที่กำลังทำฮัจญ์อยู่"

2. จากท่านญาบิร อิบนุ อับดิลลาฮ์ จากท่านนบี ﷺ กล่าวว่า

«الْحَجُّ الْمَبْرُورُ لَيْسَ لَهُ جَزَاءٌ إِلَّا الْجَنَّةُ. قِيلَ: وَمَا بَرُّهُ؟ قَالَ: إِطْعَامُ الطَّعَامِ وَطَيْبُ الْكَلَامِ»⁸⁷.

⁸⁵ ดูลักษณะการทำฮัจญ์ของท่านเราะซูล จากหะดีษที่รายงานโดยญาบิรในหนังสือเล่มนี้

⁸⁶ ชูเราะฮ์อัลบะเกาะเราะฮ์ 197

⁸⁷ หะดีษอัญญาบะระฮ์ในอัลเอาซัฎ ด้วยสายรายงานที่หะสัน (มั้ญญิมะอูซษะวาอิด 3/207)

อัลฮากิม 1/473, 658 เศาะหีหุ่อัลญามิอุ หมายเลข 2819

ความว่า: "ไม่มีการตอบแทนใดๆสำหรับฮัจญ์มั้บรूरนอกจากสวนสวรรค์" มีคนถามว่า "ฮัจญ์มั้บรूरมีลักษณะเป็นเช่นไรหรือ?" ท่านตอบว่า "การให้ทานอาหาร และการพูดจาที่ไพเราะ (ในช่วงที่ประกอบพิธีฮัจญ์)"

3. เมื่อท่านเราะซูล ﷺ ถูกถามเกี่ยวกับฮัจญ์มั้บรूर ท่านตอบว่า

«إِطْعَامُ الطَّعَامِ وَإِفْشَاءُ السَّلَامِ»⁸⁸.

ความว่า: ฮัจญ์มั้บรूरคือฮัจญ์ที่มีการให้บริจาคอาหาร (น้ำดื่ม) และการโปรยสลาม"

4. ท่านเราะซูล ﷺ กล่าวว่า

«الْحَجُّ الْمَبْرُورُ هُوَ الَّذِي لَا يُخَالِطُهُ شَيْءٌ مِنَ الْمَأْتَمِ»⁸⁹.

ความว่า: ฮัจญ์มั้บรूर คือ ฮัจญ์ที่ไม่มีการฝ่าฝืนและความผิดบาปปะปนอยู่แม้แต่น้อย

ตามทัศนะของอิหม่ามอันนะวะวีฮ์ นี่คือนักที่ถูกต้องกว่าและเป็นที่ยึดถือว่าของความหมายฮัจญ์มั้บรूर เพราะผันมาจากคำว่า อัลบิรूर ที่หมายถึงการรักดี⁹⁰

บรรดาฟูเกาะฮ์กล่าวว่า

⁸⁸ หะดีษอะหมัด 3/325, 334 และอัลฮากิม, อิบนุหะญูร์ อัลอัศเกาะลาเนียก็กล่าวไว้ว่า สายรายงานอ่อน หากแม้ว่าหะดีษนี้มีสายรายงานที่ถูกต้อง แสดงว่านั่นคือความหมายของฮัจญ์มั้บรूर (ฟัตหุลบารีย์ 3/382)

⁸⁹ ชัรหุสสุนนะฮ์ ของอัลบะเกาะเราะฮ์ 7/6 ฟัตหุลบารีย์ 3/382 อุมตะตุลกอรีฮ์ 7/399

⁹⁰ ชัรหุเศาะหีหุ่มุสลิม 9/118-119

91 **«الْحُجُّ الْمَبْرُورُ هُوَ الَّذِي لَمْ يَعْصِ اللَّهَ فِيهِ أَتَاءً أَدَائِهِ»**

ความว่า: "ฮัจญ์มับรूरคือฮัจญ์ของบุคคลที่ไม่กระทำการฝ่าฝืนต่ออัลลอฮ์ในช่วงการปฏิบัติฮัจญ์"

สรุปว่า ฮัจญ์มับรूरคือ ฮัจญ์ที่ถูกปฏิบัติด้วยความบริสุทธิ์ใจเพียงเพื่ออัลลอฮ์ และปฏิบัติตามสุนนะฮ์ของเราะฮูล ﷺ อย่างครบถ้วนสมบูรณ์ ด้วยการปฏิบัติดังกล่าว ทำให้ปรากฏการปฏิบัติที่ตรงตามมา เช่น

- การพุดจาที่สุภาพ
- การโปรยสลาม
- การให้ทานน้ำและอาหาร
- ไม่ปะปนด้วยสิ่งที่ฝ่าฝืนและบาป โดยเฉพาะสิ่งที่เป็นบิดาอะฮ์

(การอุทรีในประเด็นศาสนา)

ด้วยเหตุนี้ จึงเป็นที่ชัดเจนว่าฮัจญ์มับรूरประกอบด้วย ความอิคลาศในเจตนา การปฏิบัติตามสุนนะฮ์ การมีจริยธรรมที่ตรงตาม และการระมัดระวังจากการฝ่าฝืนและสิ่งต้องห้าม วัลลอฮุอะอูลัม

สัญญาณ ผลของฮัจญ์มับรूरและการตอบแทน

ส่วนหนึ่งของสัญญาณและผลของฮัจญ์มับรूर คือ ทานอัลหะสันกล่าวว่

92 **«الْحُجُّ الْمَبْرُورُ هُوَ أَنْ يَرْجَعَ صَاحِبُهُ زَاهِدًا فِي الدُّنْيَا رَاغِبًا فِي الْآخِرَةِ»**

91 อัลญามิอุลอิอะหฺกาม อัลญุรฮาน ของอัลญุรฎูบีย 2/408

92 อัลญามิอุลอิอะหฺกาม อัลญุรฮาน ของอัลญุรฎูบีย 2/408

ความว่า: "ฮัจญ์มับรूरคือ ฮัจญ์ที่ผู้ทำฮัจญ์กลับจากการทำฮัจญ์ในสภาพที่รู้สึกพอเพียงในชีวิตบนโลกนี้ และมีความรักและใฝ่ฝันในอาคิเราะฮ์"

อิมามอันนะวะวียกกล่าวว่า: "ส่วนหนึ่งของสัญญาณแห่งฮัจญ์มับรूरที่ถูกต้องรับจากอัลลอฮ์ คือ หลังจากการทำฮัจญ์ สภาพ (ด้านศาสนา) ของเขาจะดีกว่าสภาพก่อนการทำฮัจญ์ และเขาจะไม่หวนกลับไปทำบาปที่เขาได้ละทิ้งไว้"⁹³

แน่นอนว่า การซุฮูด (รู้สึกพอเพียงที่ใช้ชีวิต) ในโลกนี้และรักในอะคีเราะฮ์คือสองคุณลักษณะหลักที่สามารถหล่อหลอมให้เป็นบุคคลที่ดีงาม ครอบคลุมที่เปี่ยมสุข สัจคมที่สันติ และประเทศชาติที่เจริญรุ่งเรือง

นี่คือบทบาทของอิสลามที่แสดงออกผ่านพิธีกรรมฮัจญ์ ในการนำพาความเมตตาสู่โลกทั้งผองและและความเจริญรุ่งเรืองในชีวิตความเป็นอยู่ และนี่คือสองคุณลักษณะที่บุคคลใดก็ตามมีคุณลักษณะดังกล่าว เขาจึงเหมาะสมและคู่ควรที่จะเป็นชาวสวรรค์ในวันอาคิเราะฮ์

สมดังคำกล่าวของท่านนบี ﷺ ที่ว่า

94 **«الْحُجُّ الْمَبْرُورُ لَيْسَ لَهُ جَزَاءٌ إِلَّا الْجَنَّةُ»**

ความว่า: "ไม่มีการตอบแทนใดๆสำหรับฮัจญ์มับรूरนอกจากสวนสวรรค์เท่านั้น"

93 ชัรหุเศาะหิหฺมุสลิม ของอันนะวะวี 9/119

94 หะดีษมุตตะฟิอะดัยฮ์: เศาะหิหฺอัลบุคอรีย 2/198 เศาะหิหฺมุสลิม หมายเลข 1349

ความประเสริฐของการใช้จ่ายสำหรับการทำฮัจญ์

จากบุรุษวัยชราท่านกล่าวว่า: ท่านนบี ﷺ กล่าวว่า

«النَّفَقَةُ فِي الْحَجِّ كَالنَّفَقَةِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ الذَّرْهُمُ بِسَبْعِمِائَةٍ ضِعْفٍ»⁹⁵.

ความว่า: “(ความประเสริฐของ) การใช้จ่ายในการทำฮัจญ์เหมือนกับ (ความประเสริฐของ) การใช้จ่ายในการปฏิบัติในหนทางของอัลลอฮ์ โดยที่ (การใช้จ่าย) หนึ่งดิรฮัมจะได้รับการตอบแทนด้วย 700 เท่า”

จากท่านหญิงอาอิชะฮ์ แท้จริงท่านนบี ﷺ ได้กล่าวแก่นางในช่วง อุมเราะฮ์ของนางว่า

«إِنَّ لَكَ مِنَ الْأَجْرِ عَلَى قَدْرِ نَصَبِكَ وَنَفَقَتِكَ»⁹⁶

ความว่า: “แท้จริง สำหรับเธอ นั้น จะได้รับผลบุญ (จากการทำอุมเราะฮ์) เท่ากับความเหน็ดเหนื่อยและการใช้จ่ายของเธอ”

การกัฎีมาเพื่อทำฮัจญ์

ถึงแม้ว่าการทำฮัจญ์จะมีความสำคัญและความประเสริฐมากมาย ปานใดก็ตาม แต่ก็ไม่ควรถึงกับต้องกัฎีมาสิน เพราะอิสลามไม่สนับสนุน ให้ทำฮัจญ์ด้วยการกัฎีมา และไม่ถือว่าวาญิบต้องทำฮัจญ์สำหรับบุคคลที่มี

⁹⁵ หะดีษอิบนุอบีหัยษะฮ์ อะหมัด อัญญาอะบะรอไนยะ อัลบัยฮะกียะ สายรายงานของอะหมัดเป็น สายรายงานที่ดี ดู อัตตัจรียะฮ์ วัตตัจรียะฮ์ 2/180 ฟิกฮุสสุนนะฮ์ 1/628

⁹⁶ หะดีษอัลหากิม หมายเลข 1733 อัตตัจรียะฮ์ หมายเลข 2762

หนี้สิน ไม่ว่าจะหนี้สินที่ต้องชำระทันที หรือหนี้สินที่ยืดเวลาชำระ ถึงแม้ว่าจะได้รับอนุญาตจากเจ้าหนี้ในการยืดเวลาชำระแล้วก็ตาม⁹⁷

การทำฮัจญ์ด้วยทรัพย์สินที่หะรอม

จากอบูฮุรَيْرَةَ เรอะฮ์ ท่านกล่าวว่า ท่านเราะฮ์ซูลุลลอฮ์ ﷺ กล่าวว่า

«أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّ اللَّهَ طَيِّبٌ لَا يَقْبَلُ إِلَّا طَيِّبًا وَإِنَّ اللَّهَ أَمَرَ الْمُؤْمِنِينَ بِمَا أَمَرَ بِهِ الرُّسُلِينَ، فَقَالَ (يَا أَيُّهَا الرُّسُلُ كُلُّوْا مِنَ الطَّيِّبَاتِ وَاعْمَلُوا صَالِحًا إِنِّي بِمَا تَعْمَلُونَ عَلِيمٌ)»⁹⁸ وَقَالَ: (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُلُّوْا مِنْ طَيِّبَاتِ مَا رَزَقْنَاكُمْ)⁹⁹. ثُمَّ ذَكَرَ الرَّجُلَ يُطِيلُ السَّفَرَ أَشْعَثَ أَغْبَرَ يَمُدُّ يَدَيْهِ إِلَى السَّمَاءِ يَا رَبَّ يَا رَبَّ وَمَطْعَمُهُ حَرَامٌ وَمَشْرَبُهُ حَرَامٌ وَمَلْبَسُهُ حَرَامٌ وَعُغْدِي بِالْحَرَامِ فَأَنَّى يُسْتَجَابُ لِذَلِكَ»¹⁰⁰

ความว่า: “ใ้่มนุษย์ไ้ค่อย แท้จริงอัลลอฮ์นั้นดี พระองค์จะไม่รับการทำงานใดนอกจากที่ดี และแท้จริงอัลลอฮ์ได้สั่งให้บรรดามุฮัมมิดด้วยสิ่งที่พระองค์ได้เคยสั่งให้บรรดาเราะฮ์ซูล พระองค์ตรัสว่า

((يَا أَيُّهَا الرُّسُلُ كُلُّوْا مِنَ الطَّيِّبَاتِ وَاعْمَلُوا صَالِحًا إِنِّي بِمَا تَعْمَلُونَ عَلِيمٌ))

⁹⁷ ฮิดายะตุสสลาลิก ของอิบนุญะมาอะฮ์ 1/334

⁹⁸ ฮุเราะฮ์อัลมุฮัมมิดีน 51

⁹⁹ ฮุเราะฮ์อัลบะเกาะฮ์ 172

¹⁰⁰ เศาะหิหุมุสลิม หมายเลข 1015 อะหมัด หมายเลข 8330 อัตตัจรียะฮ์ หมายเลข 2989

ความว่า: โائبรรดาเราะชะฮูล จงรับประทานสิ่งที่ดีและหะลาลและ
จงปฏิบัติการทำงานที่ดี แท้จริงเรา (อัลลอฮฺ) รอบรู้ในสิ่งที่พวกท่านกระทำ”

พระองค์ยังกล่าวอีกว่า

((يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُلُوا مِن طَيِّبَاتِ مَا رَزَقْنَاكُمْ))

ความว่า: “โائبรรดาผู้ศรัทธา พวกท่านจงรับประทานสิ่งที่ดีและ
หะลาลจากวิธีที่ที่เราประทานให้แก่พวกท่าน”

แล้วท่านนบี ﷺ ได้เล่าถึงชายคนหนึ่งซึ่งเดินทางในสภาพที่ผอมผำ
ยุ่งเหยิงและมีฝุ่นเกาะ ชายคนนั้นได้ยกมือทั้งสองขึ้น (เพื่อดุอา) แล้วกล่าวว่า
โائبรรดาผู้อภิบาลของฉัน... ในขณะที่อาหารของเขา (มาจากสิ่ง) หะรอม
เครื่องดื่มของเขา (มาจากสิ่ง) หะรอม เช่นนี้แล้วดุอาของเขาจะถูกตอบรับ
ได้อย่างไร (หมายความว่า ดุอาของเขาจะไม่ถูกตอบรับโดยเด็ดขาด)”

ท่านนบี ﷺ กล่าวว่า

((إِذَا حَجَّ الرَّجُلُ بِبَالٍ مِنْ غَيْرِ حِلِّهِ؛ فَقَالَ: لَيْتَكَ اللَّهُمَّ لَيْتَكَ،

قَالَ اللَّهُ: لَا لَيْتَكَ وَلَا سَعْدَيْكَ، هَذَا مُرْدُودٌ عَلَيْكَ))¹⁰¹

ความว่า: "เมื่อชายคนหนึ่งทำฮัจญ์ด้วยทรัพย์ที่ไม่หะลาล แล้วเขา
กล่าวว่า ฉันได้ตอบรับคำเชิญของพระองค์แล้ว โائبรรดาผู้รอบรู้ ฉันได้ตอบรับ
พระองค์แล้ว อัลลอฮฺจะตอบว่า ไม่มีการตอบรับจากการเรียกร้องของเจ้า และ
ไม่มีความสันติสุขสำหรับการเรียกร้องของเจ้า (ฮัจญ์) นั้นจะถูกตีกลับไปยังเจ้า”

¹⁰¹ หะดีษอิบนุอะดีเย์ ในอัลกามิล 3/973 อัลดัยละมีเย์ ในอัลมุสนัด หมายเลข 1172: ฏาะฮะอ์ฟี

ด้วยเหตุนี้ จึงเป็นที่ชัดเจนว่า การทำฮัจญ์ด้วยทรัพย์สินที่หะรอม
จะถูกปฏิเสธจากอัลลอฮฺในแง่ของผลบุญ ถึงแม้จะเป็นการเพียงพอแล้ว
สำหรับฮัจญ์อิสลามตามความเห็นของอุละมาอ์บางส่วน

เสบียงสำหรับการทำฮัจญ์

จากท่านอิบนุอับบาส ท่านกล่าวว่า "มีชาวเยเมนกลุ่มหนึ่ง
เดินทางไปทำฮัจญ์ แต่พวกเขาไม่ได้พกพาเสบียงไปด้วย พวกเขา กล่าวว่า
“พวกเราเป็นบุคคลที่มอบหมายแต่อัลลอฮฺ” ดังนั้น เมื่อพวกเขาเดินทางไป
ถึงมักกะฮฺ พวกเขาได้ขอบริจาคจากผู้อื่น อัลลอฮฺจึงประทานโอกาสที่ว่า

﴿وَتَكَرَّوْا فَاِتَّخَذْتُمْ خَيْرَ الْزَادِ النَّقْوَى﴾¹⁰²

ความว่า “พวกท่านจงตระเตรียมเสบียง และแท้จริงเสบียงที่ดี
ที่สุดคือการยำเกรง (ต่ออัลลอฮฺ)”¹⁰³

ด้วยเหตุนี้ จึงส่งเสริมให้มีการเตรียมเสบียงสำหรับใช้สอยตลอด
ช่วงการทำฮัจญ์ด้วยเสบียงที่พอเหมาะ ทั้งที่เป็นเงินทองและอื่นๆ

ส่วนหนึ่งของเสบียงที่จำเป็นสำหรับผู้ที่จะไปทำฮัจญ์คือ
เรียนรู้เกี่ยวกับวิธีการเดินทางไกล วิธีการทำอิบาตะฮฺในช่วงการเดินทาง
วิธีการทำฮัจญ์มั้บรูกุ และความประเสริฐของแผ่นดินหะรอม พร้อมกับ
กิจการงานต่างๆขณะที่พำนักอยู่ที่แผ่นดินหะรอม

¹⁰² ฮุเราะฮฺอัลบะเกาะเราะฮฺ 197

¹⁰³ หะดีษเศาะหิหฺอัลบุคอรีเย์ 2/141 ออบูดาวูด หมายเลข 1714

ท่านนบี ﷺ กล่าวความว่า “จงศึกษาวิธีการทำฮัจญ์ เพราะการทำฮัจญ์เป็นส่วนหนึ่งของศาสนาของท่าน”¹⁰⁴

เพราะผู้ที่ปฏิบัติอามัลโดยปราศจากความรู้นั้นจะนำมาซึ่งความเสียหายมากกว่าการนำมาซึ่งความดี¹⁰⁵

นอกจากนั้น ควรที่จะเข้าใจถึงวิธีการใช้สิ่งจำเป็นพื้นฐานต่างๆ สำหรับผู้เดินทาง โดยเฉพาะวิธีการใช้อุปกรณ์และเครื่องมือต่างๆ ที่ทันสมัยในสมัยปัจจุบัน รวมทั้งมารยาทที่พึงปฏิบัติตามสถานที่ต่างๆ เช่น สนามบิน บนเครื่องบิน และสถานที่อื่นๆ

การค้าขายและทำงานในช่วงฮัจญ์

อนุญาตให้ผู้ที่ทำฮัจญ์ทำการค้าขายและรับจ้างทำงานใดๆ หรือทำหน้าที่เป็นเจ้าหน้าที่ของงานใดๆ ที่ทะเลาล ตราบใดที่งานนั้นไม่กระทบต่อการปฏิบัติอามัลของอิบาตะฮัจญ์

ท่านอิมบูนุอับบาสกล่าววว่า “แท้จริงบรรดาผู้ประกอบพิธีฮัจญ์ในยุคแรก พวกเขาจะเป็นพ่อค้าที่ทุ่งมีนา ทุ่งอะเราะอะซะฮุ และตลาดซิดมะญาซ (ใกล้ทุ่งอะเราะอะซะฮุ) และตลาดอุกาซุในช่วงเทศกาลฮัจญ์ เมื่ออิสลามเข้ามา พวกเขากลัวที่จะทำการซื้อขายในขณะที่พวกเขากำลังครองอิหฺรอมอยู่ จนกระทั่งอัลลอฮ์ได้ประทานอายะฮ์ที่ว่า”

¹⁰⁴ หะดีษอะฮฺมัด บันทึกลงโดยอิมบูนุอะสะกีร์ และอิมบูนุอิม: ฎะอ์อิฟ (กันซุลอุมมัล 5/23)

¹⁰⁵ คำพูดของอุมร์ อิบนุอับดุลอะซีซ (ฮิดายะตุสสลาลิก 1/307)

﴿ لَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ أَنْ تَبْتَغُوا فَضْلًا مِّن رَّبِّكُمْ ﴾¹⁰⁶

ความว่า “ไม่เป็นความผิดเหนือพวกท่านในการที่พวกท่านจะแสวงหาความโปรดปรานจากพระผู้อภิบาลของพวกท่าน (ด้วยการดำเนินการค้าในช่วงที่ปฏิบัติอิบาตะฮัจญ์)”¹⁰⁷

เช่นเดียวกับที่อนุญาตให้บุคคลหนึ่งทำงานใดๆ สำหรับตัวเองหรือรับจ้างหรือรับช่วยให้บริการแก่ผู้อื่นในช่วงทำฮัจญ์ และถือว่าฮัจญ์ที่เขาได้ทำไปเป็นฮัจญ์อิสลามที่วาญิบเหนือตัวเขาแล้ว เพราะงานบริการไม่ว่าจะได้รับการจ้างหรือไม่ก็ตาม ไม่ได้ทำให้ภารกิจด้านอิบาตะฮัจญ์ของเขาลดน้อยลงแต่อย่างใด หากเขาสามารถทำงานฮัจญ์ต่างๆ ได้เป็นอย่างดีและครบถ้วนสมบูรณ์ กรณีเช่นนี้ได้เกิดขึ้นในสมัยเราะซูล ﷺ ซึ่งมีเคาะหะบะฮฺบางท่าน ได้ทำฮัจญ์พร้อมกับท่านนบี ﷺ และท่านนบี ﷺ ได้มอบหมายภาระงานบางอย่างแก่พวกเขาเพื่อช่วยเหลือต่อความจำเป็นบางอย่างเกี่ยวกับการปฏิบัติภารกิจฮัจญ์ของพวกเขา¹⁰⁸

¹⁰⁶ ซูเราะฮ์อัลบะเกาะเราะฮ์ 198

¹⁰⁷ บันทึกลงโดยอัลบุคอรีฮ์ หมายเลข 1770, 2050, 2098, 4519 อิบุนดาอูด หมายเลข 1736 และสำนวนหะดีษเป็นของท่าน

¹⁰⁸ ดู อัลอุมม์ ของอัซซาฟีฮ์ 2/116

รูกันฮัจญ์และอุมเราะฮ์

รูกันของฮัจญ์มี 5 ประการ

1. การอิหฺรอม
2. การรูกูฟที่อะเราะซะฮ์
3. การตอวาฟอิฟาฎะฮ์รอบบัยตุลละฮ์
4. การสะแอเราะหว่างเขาซอฟาและมัรวะฮ์
5. การโกนผมหรือตัดผม

ส่วนรูกันของอุมเราะฮ์มี 4 ประการ คือ องค์รูกันของฮัจญ์ทั้งหมดที่กล่าวมา ยกเว้นการรูกูฟที่อะเราะซะฮ์ และอูลาม่าบางส่วนได้เพิ่มรูกันที่หกสำหรับฮัจญ์นั่นคือ ตีรตีบ (การเรียงลำดับของรูกันต่าง ๆ)¹⁰⁹

รูกันแรก: อิหฺรอม

อิหฺรอม คือ การตั้งเจตนา (เนียต) เริ่มทำฮัจญ์หรืออุมเราะฮ์ หรือทั้งสองอย่างพร้อมกัน หลังจากที่ได้สวมชุดอิหฺรอมเรียบร้อยแล้ว และอิหฺรอม

จะเกิดขึ้นด้วยการตั้งเจตนา (เนียต) แบบระบุเจาะจงว่าจะทำฮัจญ์หรืออุมเราะฮ์ หรือทั้งสองอย่าง หรือเกิดขึ้นด้วยตั้งเจตนาอิหฺรอมแบบรวมๆ (ไม่ระบุเจาะจง)ว่าจะครองอิหฺรอมแบบใด¹¹⁰ ฟังรำลึกเสมอว่าการครองอิหฺรอมนั้นไม่ใช่เพียงการสวมชุดอิหฺรอมเพียงอย่างเดียว ดังที่บางคนเข้าใจกัน

ประเภทของอิหฺรอม

1. อิฟรอด คือ การตั้งเจตนา (เนียต) อิหฺรอมฮัจญ์เพียงอย่างเดียว (ไม่ทำอุมเราะฮ์) ในเดือนฮัจญ์และกล่าววณะตัลบียะห์ว่า “ลับบัยกา บิฮัจญ์นิน” และคงอยู่ในอิหฺรอมจนกระทั่งเสร็จสิ้นจากการทำฮัจญ์ในวันเชือด (10 ชุลหิจญะฮ์)

2. ตะมัดตุอ หมายถึง ความสุขสบาย คือการตั้งเจตนาอิหฺรอมอุมเราะฮ์เพียงอย่างเดียวในเดือนฮัจญ์จนเสร็จสมบูรณ์ โดยกล่าวตัลบียะฮ์อุมเราะฮ์ว่า “ลับบัยกา บิอุมเราะฮ์นิน” แล้วปลดเปลื้องชุดอิหฺรอมและแต่งตัวตามปกติ พร้อมทั้งสามารถปฏิบัติในสิ่งต้องห้ามในช่วงที่ครองอิหฺรอมอยู่ ซึ่งแตกต่างจากฮัจญ์อิฟรอดและกิรอนที่ต้องคงอยู่ในอิหฺรอมจนถึงวันตีรตีบ

¹¹⁰ มุสนนีฮ์ อัล-มุหฺตาดัจญ์ โดยอับดุล-ฮะซัน บิน อับดุล-ฮะซัน .476/1 ,หลังจากได้เนียตเพื่ออิหฺรอมแล้ว ส่งเสริมให้อ่าน) (اللَّهِمَّ إِنِّي تَوَيْتُ الْحَجَّ فَأَعِنِّي عَلَيْهِ وَتَقَبَّلْهُ مِنِّي) ดู: อัล-อัสฮากู โดยอัน-นะวะวีฮ์ (135)

ส่วนหนึ่งของสำนวนเนียตอิหฺรอมฮัจญ์คือ (تَوَيْتُ الْحَجَّ وَأَحْرَمْتُ بِهِ لِلَّهِ) และส่วนหนึ่งของสำนวนเนียตอิหฺรอมอุมเราะฮ์คือ (تَوَيْتُ الْعُمْرَةَ وَأَحْرَمْتُ بِهَا لِلَّهِ) และส่วนหนึ่งของสำนวนเนียตอิหฺรอมฮัจญ์แทนผู้อื่นคือ (تَوَيْتُ الْحَجَّ عَنْ ... بْنِ/بِنْتِ ... وَأَحْرَمْتُ بِهِ عَنْهُ/عَنْهَا لِلَّهِ)

สำหรับผู้ทำฮัจญ์แทน) .ดู: กัซฟูลลิซาม โดยซัยนุลออบิดีน อัล-ฟะฎอญี(116/1)

¹⁰⁹ มุสนนีฮ์ อัล-มุหฺตาดัจญ์ โดยอับดุล-ฮะซัน บิน อับดุล-ฮะซัน, 1/513

และเมื่อถึงวันตรุษวิษุ (วันที่ 8 ชุลฮิจญะฮฺ) ปีเดียวกัน ให้ตั้งเจตนาอิหฺรอมฮัจญ์ที่มักกะห์ แล้วกล่าวตัลบียะฮฺฮัจญ์ว่า “ลับบัยกา บิฮัจญิน”

3. **กิรอน** หมายถึง การผนวกรวมระหว่างฮัจญ์และอุมเราะฮฺ คือ การตั้งเจตนาอิหฺรอมฮัจญ์และอุมเราะฮฺในเวลาเดียวกัน โดยกล่าวขณะกล่าวตัลบียะฮฺว่า “ลับบัยกะ บิฮัจญิน วะอุมเราะฮฺติน” หรือตั้งเจตนาอิหฺรอมอุมเราะฮฺเพียงอย่างเดียวก่อน แล้วตั้งเจตนาอิหฺรอมฮัจญ์ผนวกเข้ากับอุมเราะฮฺก่อนที่จะเฎาะวาฟ และคงอยู่ในอิหฺรอมจนกระทั่งเสร็จสิ้นจากการทำอุมเราะฮฺและฮัจญ์

นี่คือ 3 ประเภทของการครองอิหฺรอมที่เป็นที่รู้จักกันในหมู่ฮุมาอ์ และไม่เห็นความเห็นขัดแย้งใดๆว่าอนุญาตให้ทำอิหฺรอมด้วยประเภทใดก็ได้จาก 3 ประเภทดังกล่าว

อาอิชะฮฺกล่าวว่า

((خَرَجْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ عَامَ حَجَّةِ الْوَدَاعِ، فَمِنَّا مَنْ أَهَلَ بِعُمْرَةٍ، وَمِنَّا مَنْ أَهَلَ بِحَجَّةٍ وَعُمْرَةٍ، وَمِنَّا مَنْ أَهَلَ بِالْحُجِّ وَأَهَلَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ بِالْحُجِّ، فَأَمَّا مَنْ أَهَلَ بِالْحُجِّ أَوْ جَمَعَ الْحُجَّ وَالْعُمْرَةَ فَلَمْ يَحِلُّوا حَتَّى كَانَ يَوْمَ النَّحْرِ)).¹¹¹

ความว่า: "เราได้ออก (เดินทางจากเมืองมะดีนะฮฺ) พร้อมกับท่านเราะฮฺฎอ ﷺ ในปีฮัจญ์อ่ำลา (ปีฮัจญ์เราะฮฺฎอที่ 10) แล้วพวกเราบางส่วนได้เนียตอิหฺรอมอุมเราะฮฺ (คือทำฮัจญ์ตะมัดตุอ) และอีกบางส่วนเนียตอิหฺรอม

ฮัจญ์ร่วมกับอุมเราะฮฺ (คือทำฮัจญ์กิรอน) และอีกส่วนหนึ่งเนียตอิหฺรอมฮัจญ์เพียงอย่างเดียว (คือทำฮัจญ์อิฟรอด) ส่วนท่านเราะฮฺฎอ ﷺ เนียตอิหฺรอมฮัจญ์เพียงอย่างเดียว กลุ่มที่เนียตอิหฺรอมอุมเราะฮฺเพียงอย่างเดียวพวกเขาได้ทำตะห์ลุล (ออกจากอิหฺรอมที่มักกะฮฺก่อนทำฮัจญ์และสามารถใช้ชีวิตอย่างอิสระจากสิ่งต้องห้าม) ส่วนกลุ่มที่เนียตอิหฺรอมฮัจญ์เพียงอย่างเดียว หรือเนียตอิหฺรอมฮัจญ์ร่วมกับอุมเราะฮฺ พวกเขา (จะคงอยู่ในอิหฺรอมและ) ไม่ทำการตะห์ลุลจนกระทั่งวันนะฮ์ร (วันที่ 10 ชุลฮิจญะฮฺ)

เพียงแต่ว่า บรรดาฮุมาอ์มีความเห็นที่ไม่ตรงกันว่า การทำฮัจญ์ประเภทใดที่ถือว่าประเสริฐที่สุดระหว่างฮัจญ์ทั้งสามประเภท ดังนี้

1. **ฮัจญ์อิฟรอดประเสริฐที่สุด** นี่เป็นทัศนะของอิมามมาลิก, อัซซาฟีฮีย์, อัลเอาชาอีย์, อับูเฮารุ และดาวูด โดยยึดหลักฐานจากหะดีษที่รายงานโดยญาบิร อาอิชะฮฺ และอิบน์อุมร์ ที่เล่าว่า ท่านนบี ﷺ ได้ทำฮัจญ์อิฟรอด¹¹²

2. **ฮัจญ์กิรอนประเสริฐที่สุด** นี่เป็นทัศนะของอิมามอับูหะนีฟะฮฺ, ชุฟยานอัษชะรอีย์, อิสฮาก, อัลมุชะนีญ์ และอิบน์มุญซิร โดยยึดหลักฐานจากหะดีษที่รายงานโดยอนัสที่เล่าว่า ท่านนบี ﷺ ได้ทำฮัจญ์กิรอน¹¹³

3. **ฮัจญ์ตะมัดตุอประเสริฐที่สุด** นี่เป็นทัศนะของอิมามอะหมัด เพราะเป็นวิธีทำฮัจญ์ที่ง่ายที่สุดสำหรับมนุษย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับผู้ประกอบพิธีฮัจญ์ในสมัยปัจจุบัน ซึ่งโดยรวมแล้วพวกเขาจะเดินทางไปทำ

¹¹² เคาะหีหุมุสลิม ,หมายเลข: ,1218 ,1213และ1219

¹¹³ เคาะหีหุมุสลิม, หมายเลข: 1251

¹¹¹ มุตตะฟัค อะลัยฮฺ; อัล-บุคอรี, หมายเลข: 1562และมุสลิม ,หมายเลข: 2975

ฮัจญ์จากประเทศต่างๆ โดยที่ไม่ได้นำสัตว์ฮัจญ์ไปด้วย ผนวกกับที่ท่านเราะฮะซูล ﷺ ได้สั่งบรรดาเศาะฮาบะฮ์ที่อิหฺรอหมจากที่ไม่ได้พาสัตว์ฮัจญ์ไปด้วยให้เปลี่ยนเป็นฮัจญ์ตะมัตตุอแทน

((...وَمَنْ لَمْ يَكُنْ مِنْكُمْ أَهْدَىٰ فَلْيَطْفُفْ بِالْبَيْتِ، وَبِالصَّفَا وَالْمَرْوَةِ،
وَلْيَقْصِرْ، وَلْيَحْلِلْ، ثُمَّ لِيَهْلَ بِالْحَجِّ)).¹¹⁴

ความว่า "...และผู้ใดจากพวกเจ้าที่ไม่ได้นำสัตว์ฮัจญ์ ก็ (จงเปลี่ยนเป็นฮัจญ์ด้วยการ) ฎะฮัจญ์รอบกะบะฮ์ สะแอระหว่างเศาะฟาและ มัรวะฮ์ ตัดผม และตัดหัตถ์ (ออกจากอิหฺรอหม) หลังจากนั้น (เมื่อถึงเวลาฮัจญ์ นั่นคือวันที่ 8 ชุลหิจญะฮ์) ก็จงเนียตอิหฺรอหมฮัจญ์"

โดยเฉพาะอย่างยิ่งบรรดาผู้ประกอบพิธีที่เดินทางไปถึงมักกะฮ์ตั้งแต่เนิ่นๆ ดังเช่นกลุ่มผู้ประกอบพิธีฮัจญ์จากประเทศของเราและประเทศในกลุ่มอาเซียนโดยรวม ซึ่งพวกเขาส่วนหนึ่งเดินทางไปถึงมักกะฮ์หนึ่งเดือนก่อนพิธีฮัจญ์จะเริ่มขึ้น วัลลอฮุอะลัม

ท่านกอฎีย์อียาฎได้เล่าจากอุลามาฮ์บางท่านว่า "ฮัจญ์ทั้งสามประเภทดังกล่าวมีความประเสริฐที่เท่าเทียมกัน ไม่มีประเภทใดที่ประเสริฐกว่าประเภทอื่น"¹¹⁵

¹¹⁴ มุตตะฟัค อะดัยฮ์; อัลบุคอรีฮ์ หมายเลข 1691, มุสลิม หมายเลข 3041 และดุซุรหุ อัลสสุนนะฮ์ โดยอัลบะฆะวะวีฮ์ 7/77

¹¹⁵ ซุรหุ อัลสสุนนะฮ์ 7/60-67, อัลมััจญ์มูฮ์ 7/126-136

นอกจากนั้น ยังมีวิธีการอิหฺรอหมอีกสองประเภท คือ

1. **เนียตแบบอิฎลาฮ์** (หมายถึงเนียตอิหฺรอหมเฉยๆโดยไม่ได้ระบุว่า เป็นฮัจญ์ หรืออุมเราะฮ์ หรือทั้งสองอย่างรวมกัน) หลังจากนั้นจึงค่อยเปลี่ยนหรือระบุเจาะจงว่าเป็นฮัจญ์ หรืออุมเราะฮ์ หรือทั้งสองอย่างรวมกัน

2. **เนียตแบบตะอุลีก** หมายถึง การเนียตอิหฺรอหมที่ (สร้างเงื่อนไขว่าจะเนียตอิหฺรอหมให้) เหมือนกับคนนั้นคนนี้ เช่น การเนียตอิหฺรอหมของอาลี (ที่ระบุว่า จะเนียตอิหฺรอหม) เหมือนกับการเนียตของท่านเราะฮะซูล ﷺ¹¹⁶

การเนียตอิหฺรอหมฮัจญ์สำหรับผู้อื่น

หากผู้ใดทำฮัจญ์สำหรับผู้อื่น ก็ให้เนียตอิหฺรอหมด้วยคำว่า

((نَوَيْتُ الْحَجَّ وَأَحْرَمْتُ بِهِ لِلَّهِ تَعَالَى عَنْ ... بْنِ / بِنْتِ ...))¹¹⁷

ความว่า ฉันได้ตั้งเจตนา (เนียต) จะทำฮัจญ์ และฉันได้เนียตอิหฺรอหมฮัจญ์เพื่ออัลลอฮ์สำหรับ ... บุตร/บุตรี..."

ตัลบียะฮ์

ส่วนหนึ่งของพิธีกรรมในอิหฺรอหมคือ การกล่าวตัลบียะฮ์พร้อมๆกับการตั้งเจตนา (เนียต) คำว่าตัลบียะฮ์ หมายถึง การกล่าวคำว่า "ตัลบียะฮ์"

¹¹⁶ เศาะฮีหุ อัลบุคอรีฮ์ 5/97

¹¹⁷ อัลอัชการุ ของอันนะวะวีฮ์ หน้า 135

ซึ่งอุละมาอ์มีมติเป็นเอกฉันท์ว่า ตัลบียะฮฺได้ถูกบัญญัติไว้ในพิธีกรรมฮัจญ์¹¹⁸

อิบนุอับบาสกล่าวว่า "ตัลบียะฮฺเป็นสัญลักษณ์หนึ่งของฮัจญ์ ดังนั้นเมื่อพวกท่านเนียตอิหฺรอหมฮัจญ์ ก็จงกล่าวตัลบียะฮฺ (อย่างต่อเนื่อง) จนกระทั่งเริ่มต้นตะห์ลุลด้วยขว้างเสานหินอะเกาะบะฮฺ (จึงหยุดกล่าว)"¹¹⁹

เนื่องจากหะดีษที่เล่าโดยอุมมุสะละมะฮฺ นางกล่าวว่า "ฉันได้ยินท่านเราะฮ์ลุลลอฮฺ ﷺ กล่าวว่า

﴿يَا آلَ مُحَمَّدٍ مَنْ حَجَّ مِنْكُمْ فَلْيَهَلِّ فِي حَجَّةٍ، أَوْ فِي حَجَّتِهِ﴾¹²⁰

ความว่า "โอ้วงศ์วานมุหัมมัด ผู้ใดในหมู่พวกเราที่ประสงค์จะทำฮัจญ์เขาจงกล่าวตัลบียะฮฺในการทำฮัจญ์ของเขา"

อิมามอัซซาฟีอีกล่าวว่า "ส่งเสริมให้ผู้ที่ครองอิหฺรอหมกล่าวตัลบียะฮฺทั้งที่อยู่ในสภาพยืน นั่ง บนพาหนะ ที่พัก มีหะดัษใหญ่ (ญุนุบ) และไม่มีหะดัษ และยังส่งเสริมให้กล่าวตัลบียะฮฺในทุกเวลา และทุกสภาพการณ์ด้วยการยกเสียงให้ดัง"¹²¹

เพียงแต่ อุละมาอ์มีความเห็นแตกต่างกันในเรื่องของหุกุมการกล่าวตัลบียะฮฺขณะเนียตอิหฺรอหม ดังนี้

1. ตัลบียะฮฺเป็นเงื่อนไขของการเนียตอิหฺรอหม หมายความว่า การเนียตอิหฺรอหมจะไม่เศาะหฺ (ใช้ไม่ได้) นอกจากด้วยการกล่าวตัลบียะฮฺ (ทัศนะของมัซฮับหะนะฟี)
2. ตัลบียะฮฺเป็นวาญิบของการเนียตอิหฺรอหม (ทัศนะของมัซฮับมาลิกีย์)
3. ตัลบียะฮฺเป็นสุนัตของการเนียตอิหฺรอหม (ทัศนะของอัชชาฟีอี และอะหฺมัด)

ดังนั้น หากตั้งเจตนา (เนียต) อิหฺรอหม โดยไม่กล่าวตัลบียะฮฺ ถือว่าการอิหฺรอมนั้นใช้ได้ตามทัศนะของมัซฮับอัชชาฟีอี และหากกล่าวตัลบียะฮฺ โดยไม่ได้ตั้งเจตนาอิหฺรอหม ทัศนะที่ถูกต้องกว่าถือว่าการอิหฺรอมนั้นไม่เกิดขึ้น เพราะหะดีษที่ว่า

﴿إِنَّمَا الْأَعْمَالُ بِالنِّيَّاتِ﴾¹²²

ความว่า "แท้จริง ทุกๆการงานจะขึ้นอยู่กับเจตนา"

สำนวนตัลบียะฮฺ

1. จากท่านอับดุลลอฮฺ อิบนุ อุมร์ เล่าว่า "แท้จริงสำนวนตัลบียะฮฺของเราเราะฮ์ลุลลอฮฺ ﷺ คือ

¹¹⁸ มุตตะฟั กะลีย์ฮฺ; อัล-บุคอรี หมายเลข 1 และมุสลิม หมายเลข 1907

¹¹⁸ อัล-หาวี อัล-กะบิร โดยอัล-มาวัรุดี 4/89, ฟิกฮฺ อัล-สุนนะฮฺ 1/116

¹¹⁹ หะดีษบันทึกโดยอิบนุอัล-มุญสิร, สายรายงานถูกต้อง, ดูพิตหุลบารีย์ 3/533. นั่นคือให้หยุดกล่าวตัลบียะฮฺเมื่อเริ่มขว้างเสานหิน "อัล-อะเกาะบะฮฺ" พร้อม ๆ กับการตักบิร (ดู: อัล-หาวี อัล-กะบิร โดยอัล-มาวัรุดี 4/484)

¹²⁰ หะดีษบันทึกโดยอะหฺมัด 6/317 หมายเลข: 26693

¹²¹ อัล-หาวี อัล-กะบิร โดยอัล-มาวัรุดี 4/89

«لَيْتَكَ اللَّهُمَّ لَيْتَكَ، لَيْتَكَ لَا شَرِيكَ لَكَ لَيْتَكَ، إِنَّ الْحَمْدَ وَالنَّعْمَةَ
لَكَ وَالْمُلْكَ، لَا شَرِيكَ لَكَ»¹²³.

ความว่า “ฉันขานรับคำเชิญชวนของพระองค์แล้ว ใช้อัลลอฮฺ ฉัน
ขานรับคำเชิญชวนของพระองค์แล้ว ฉันขานรับคำเชิญชวนของพระองค์
แล้ว โดยไม่มีการตั้งภาคีใดๆสำหรับพระองค์ ฉันขานรับคำเชิญชวนของ
พระองค์แล้ว แท้จริงมวลการสรรเสริญ ความโปรดปราน (นิอุมัต) และการ
ปกครองล้วนเป็นของพระองค์ โดยไม่มีการตั้งภาคีใดๆต่อพระองค์”

ความหมายของ “ลับบัยกุ”

ส่วนหนึ่งของความหมาย“ลับบัยกัลดอฮุมมะลับบัยกุ” ที่บรรดา
อูลามะฮฺได้อธิบายไว้ คือ

1. ได้ขานรับตามหลังจากที่ขานรับแล้ว หรือได้ขานรับที่แน่นอน
ต่อการเชิญชวนของพระองค์ (ใช้อัลลอฮฺ)
2. ฉันได้มุ่งหน้าสู่การเข้าเฝ้าพระองค์แล้ว (ใช้อัลลอฮฺ)
3. ฉันรักและอาวรณ์ต่อพระองค์ (ใช้อัลลอฮฺ)
4. ความคิดถึงที่ต่อเนื่องต่อพระองค์ (ใช้อัลลอฮฺ)
5. ความบริสุทธิ์ใจของฉันเพื่อพระองค์ (ใช้อัลลอฮฺ)
6. ฉันมั่นคงในการเชื่อฟังพระองค์ (ใช้อัลลอฮฺ)
7. ฉันเข้าใกล้ชิดพระองค์ หรือฉันนอบน้อมต่อพระองค์ (ใช้อัลลอฮฺ)

¹²³ มุตตะฟัค อะลียะฮฺ; อัล-บุคอรี 2/147 และมุสลิม 2/841

หวังว่าความหมายต่างๆล้วนถูกต้อง และสามารถรวมกันได้โดยไม่
ขัดแย้งกันแต่ประการใด

2. หะดีษที่รายงานจากท่านอบูฮุร็อยเราะฮฺ ท่านเล่าว่า "ส่วนหนึ่ง
ของสำนวนตัลบียะฮฺของท่านเราะซูล ﷺ คือ

«لَيْتَكَ إِلَهَ الْحَقِّ»¹²⁴

ความว่า “ฉันได้ขานรับคำเชิญชวนของพระองค์แล้ว ใช้อัลลอฮฺ
แห่งสัจธรรม”

ดังนั้น จึงเป็นที่ชัดเจนว่า สัญลักษณ์ของฮัจญ์วางอยู่บนพื้นฐาน
แห่งเอกภาพ (เตาฮีด) ที่มีความบริสุทธิ์ใจและความรักที่บริสุทธิ์ต่ออัลลอฮฺ
ไม่มีการตั้งภาคีและการใช้อวดใดๆต่อพระองค์ และนี่คือส่วนหนึ่งของดุอา
ท่านเราะซูล

«اللَّهُمَّ حِجَّةٌ لَا رِيَاءَ فِيهَا وَلَا سُمْعَةَ»¹²⁵

ความว่า “อัลลอฮฺผู้อภิบาลของฉัน นี่คือฮัจญ์ที่ไม่มีการใช้อวดใดๆ
(ริยาอ์และซุมอะฮฺ)”

¹²⁴ หะดีษบันทึกโดยอะหมัด หมายเลข 8614 และ 10174

¹²⁵ หะดีษเศาะหีหฺ บันทึกโดยอิมามญะฮฺ หมายเลข 2890 ดู: อัล-ซิลลีละฮฺ อัล-เศาะหีหฺ
หมายเลข 2617

3. อิบน์อุมัร กล่าวว่า "อุมัรได้กล่าวตลบียะฮฺด้วยคำสำนวนตลบียะฮฺของท่านเราะฮฺฎุลลอฮ์ ﷺ และท่านได้เพิ่มคำกล่าวบางสำนวนดังนี้

«لَبَّيْكَ اللَّهُمَّ لَبَّيْكَ، لَبَّيْكَ وَسَعْدَيْكَ، وَالْخَيْرُ فِي يَدَيْكَ، لَبَّيْكَ،
وَالرَّغْبَاءُ إِلَيْكَ وَالْعَمَلُ»¹²⁶.

ความว่า “ฉันได้ขานรับคำเชิญชวนของพระองค์แล้ว ใช้อัลลอฮฺฉันได้ขานรับคำเชิญชวนของพระองค์ ฉันได้ขานรับคำเชิญชวนของพระองค์ และความช่วยเหลือที่ต่อเนื่องเพื่อการภักดีต่อพระองค์ และความดีนั้นอยู่ในสองมือของพระองค์ ฉันได้ขานรับคำเชิญชวนของพระองค์แล้ว และบรรดาการวิงวอนร้องขอและการงานล้วนถวายให้แก่พระองค์”

4. นาฟิอู กล่าวว่า "และอัब्ดุลลอฮฺ อิบน์ อุมัร ได้เพิ่มคำกล่าวบางสำนวนในสำนวนตลบียะฮฺของท่านเราะฮฺฎุลลอฮ์ ﷺ คือ

«لَبَّيْكَ، لَبَّيْكَ وَسَعْدَيْكَ، وَالْخَيْرُ بِيَدَيْكَ، لَبَّيْكَ، وَالرَّغْبَاءُ إِلَيْكَ
وَالْعَمَلُ»¹²⁷.

ความว่า “ฉันได้ขานรับคำเชิญชวนของพระองค์แล้ว ฉันได้ขานรับคำเชิญชวนของพระองค์แล้ว และความช่วยเหลือที่ต่อเนื่องในการภักดีต่อพระองค์ และความดีนั้นอยู่ในสองมือของพระองค์ ฉันได้ขานรับคำเชิญชวนของพระองค์แล้ว และบรรดาการวิงวอนร้องขอและการงานล้วนถวายให้แก่พระองค์”

¹²⁶ ทัศนะเศาะหิหฺ บันทีกโดยมุสลิม 2/843

¹²⁷ ทัศนะบันทีกโดยมาลิก หมายเลข 736 และมุสลิม 2/841

แน่นอนว่า ที่ประเสริฐที่สุดนั้นคือเพียงพอกับการกล่าวตามสำนวนของท่านเราะฮฺฎุลลอฮฺ ﷺ นั้นแหละคือสำนวนของท่านเราะฮฺฎุลลอฮฺ ﷺ ที่ได้กล่าวตลบียะฮฺเป็นประจำ และถือว่าไม่เป็นไรถ้าหากจะเพิ่มเติมคำกล่าวบางคำ นอกเหนือไปจากสำนวนตลบียะฮฺเดิมของท่านเราะฮฺฎุลลอฮฺ ﷺ ตามที่มีระบุในหะดีษของอิบนุ อุมัร นี้คือทัศนนะของอูลมะฮฺส่วนใหญ่ อาทิ อัช-เชาเรีย, อัลเอาซาอียฺ และอัชชัฮับ เพราะอุมัรและอิบนุ อุมัร รวมทั้งเศาะหาบะฮฺท่านอื่นๆ เคยเพิ่มเติมคำกล่าวบางประการไปด้วย คำกล่าวเพิ่มเติมนั้นท่านเราะฮฺฎุลลอฮ์ ﷺ ก็ได้ฟังมันด้วยและท่านก็ไม่ได้กล่าวว่าอะไร ไม่ได้ห้ามใดๆ ซึ่งแสดงว่าท่านยอมรับการกล่าวเพิ่มเติมนั้น วัลลอฮุ อะอะลัม

อิบนุ อับดุลบารุ ได้เล่าจาก อิมามมาลิก ว่า มักรูฮฺ (ไม่ส่งเสริม) ที่จะทำการเพิ่มเติมคำกล่าวอื่นๆ นอกเหนือไปจากสำนวนตลบียะฮฺของท่านเราะฮฺฎุลลอฮฺ ﷺ¹²⁸

อัตติรมิซียฺ ได้เล่าจากอิมามอัช-ชาฟีอียฺว่า “ไม่เป็นไร ถ้าหากว่าจะกล่าวเพิ่มเติมจากสำนวนตลบียะฮฺของท่านเราะฮฺฎุลลอฮฺ ﷺ ด้วยบางสำนวนที่มีความหมายแสดงถึงความยิ่งใหญ่ของอัลลอฮฺ แต่ที่ฉันชอบมากกว่าคือ ให้กล่าวตามสำนวนตลบียะฮฺของท่านเราะฮฺฎุลลอฮฺ ﷺ ก็เพียงพอ”¹²⁹

¹²⁸ ฟัตหุลบารียฺ 3/410

¹²⁹ ฟัตหุลบารียฺ 3/410

ความประเสริฐของการตักบิยะฮฺ

1. عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: «مَا مِنْ مُسْلِمٍ يُلَبِّيَ إِلَّا لَبَّى مَا عَلَى يَمِينِهِ وَشِمَالِهِ مِنْ حَجْرٍ، أَوْ شَجَرٍ، أَوْ مَدْرٍ حَتَّى تَنْقَطَعَ الْأَرْضُ مِنْ هَاهُنَا وَهَاهُنَا».¹³⁰

ความว่า "จากสะฮัล อิบน์ สะอัด เล่าว่าท่านเราะซูลุลลอฮฺ ﷺ ได้กล่าวว่า "ไม่มีมุสลิมคนใดที่กล่าวตักบิยะฮฺ เว้นแต่ทุกสิ่งที่อยู่ทางขวาและทางซ้ายของเขา ไม่ว่าจะเป็ ก้อนหิน ต้นไม้ ดินหินหรืออาคารบ้านเรือน ล้วนกล่าวตักบิยะฮฺพร้อมๆ กับเขา จนกระทั่งสุดแผ่นดินจากที่นั่นและที่นี่"

2. จากอบู สุร็อยเราะฮฺ จากท่านเราะซูลุลลอฮฺ ﷺ ได้กล่าวว่า "ไม่มีผู้ใดที่ยกเสียงดังด้วยการกล่าวตักบิยะฮฺ และไม่มีผู้ใดที่กล่าวตักบิยะฮฺ เว้นแต่เขาจะได้รับแจ้งข่าวดี" ท่านเราะซูลถูกถามว่า (จะได้รับแจ้งข่าวดี) ด้วยสรวงสวรรค์หรือ? ท่านตอบว่า "ใช่"¹³¹

¹³⁰ หะดีษบันทึกโดยอัคริมชี้ฮ์ หมายเลข 828 เป็นหะดีษเศาะหิหฺเพราะมีหะดีษอื่น ๆ สนับสนุน (ดู: อัล-อะสะส ฟิศ สุนนะฮฺ วะ ฟิกฮฺฮา โดยสะอิด หะวะ 6/2829

¹³¹ หะดีษบันทึกโดยอ็ฏ-ฏะวะรอนีย์ ในหนังสืออัลเอาสฎ หมายเลข 1706 และ 1707, อัล-ฮัยษะมียกกล่าวว่า: "บันทึกโดยอ็ฏ-ฏะวะรอนีย์ในหนังสืออัลเอาสฎ ด้วยสองสายรายงาน และนักรายงานหนึ่งในสองสายนั้นเป็นนักรายงานที่อัศ-เศาะหิหฺ" (มััจญ์มะฮฺ อัล-ชะวะอาอิด 3/224)

มีกอดสำหรับหัจญ์และอุมเราะฮฺ

มีกอด หมายถึง การกำหนดเงื่อนไขและสถานที่สำหรับครองอิหฺรอมหัจญ์และอุมเราะฮฺ

สำหรับหัจญ์มีสองมีกอด คือ

1. มีกอด ชะมานีย์ (เงื่อนไขเวลา)
2. มีกอด มะกานีย์ (เงื่อนไขสถานที่)

มีกอด ชะมานีย์

มีกอด ชะมานีย์ สำหรับครองอิหฺรอมหัจญ์คือบรรดาเดือนต่างๆ ของหัจญ์เท่านั้น ซึ่งจะไม่มีการตั้งเจตนาอิหฺรอมหัจญ์ เว้นแต่ในเดือนฮัจญ์เท่านั้น

ส่วนมีกอด ชะมานีย์สำหรับครองอิหฺรอมอุมเราะฮฺนั้น คือสามารถกระทำได้ตลอดทั้งปี¹³²

มีกอด มะกานีย์

บรรดาผู้ประกอบพิธีหัจญ์แบ่งออกเป็นสองประเภท คือ

1. ผู้ประกอบพิธีหัจญ์ที่พำนักอยู่ในเขตมักกะฮฺ ไม่ว่าจะเป็ ชาวมักกะฮฺเอง หรือผู้ประกอบพิธีหัจญ์ที่เดินทางมาจากดินแดนอื่นๆ มีกอด มะกานีย์ สำหรับการเนี่ยตอิหฺรอมหัจญ์ของพวกเขาคือ ในเขตมักกะฮฺ¹³³ ซึ่งพวกเขา

¹³² อัลมััจญ์มูฮฺ 7/114, 123 , อัลอ็ฏอหฺ ฟิ มะนาสิค อัล-หัจญ์ หน้า 129 , อัล-มุฆนีย์ โดยอิบน์ญะมาฮฺ 3/295

¹³³ ความหมายของหะดีษมุตะฟัคอะลัฮฺ; อัลบุคอรี 3/309, และมุสลิม หมายเลข: 1181

สามารถเนี่ยตอิหฺรอมฮัจญ์ ณ ประตู่บ้าน หรือที่พักอาศัยของพวกเขา¹³⁴ ในวันตรียะฮฺ (วันที่ 8 ชุลหิจญะฮฺ)

ส่วนประกอบพิธีฮัจญ์ที่พำนักอยู่ในเขตมัจกะฮฺ มีกอด มะกานีย์ สำหรับการเนี่ยตอิหฺรอมฮัจญ์ของพวกเขา คือ นอกเขตแผ่นดินหะรอม¹³⁵ เช่น ญะอรอนะฮฺ ตันอีม์ และอื่นๆ

2. ผู้ประกอบพิธีฮัจญ์ที่เดินทางมาจากนอกเขตมัจกะฮฺ (อัล-อูฟุกีย์) มีกอด มะกานีย์ สำหรับการเนี่ยตอิหฺรอมฮัจญ์หรือฮัจญ์ของพวกเขาคือ สถานที่ต่างๆ ดังนี้

- 2.1 ชุลหุญัยยะฮฺ สำหรับผู้ที่เดินทางมาจากทางเมืองมะดีนะฮฺ
- 2.2 อัล-ญุฬะฮฺ สำหรับผู้ที่เดินทางมาจากทางแคว้นซาม และเส้นทางตะบูก
- 2.3 ก็อรนุลมะนาซิล สำหรับผู้ที่เดินทางมาจากทางแคว้นนัจญด์
- 2.4 ยะลัมลัม สำหรับผู้ที่เดินทางมาจากทางติฮามะฮฺ และ ยะมัน
- 2.5 ซาตุ อิริก สำหรับผู้ที่เดินทางมาจากทางอิริก หรือทางตะวันออก¹³⁶

¹³⁴ อัล-อูญูฮฺ ฟิ มะนาสิค อัล-ฮัจญ์, หน้า: 134

¹³⁵ อัล-มุฆนีย์ โดยอิบน์ญะฮฺ 3/158.

¹³⁶ บรรดาผู้ประกอบพิธีฮัจญ์ไทยปัจจุบันส่วนใหญ่จะเดินทางโดยเครื่องบินไปลงที่ สนามบินญิดดะฮฺ มีกอดของพวกเขาคือยะลัมลัมหรือก็อรนุลมะนาซิล ซึ่งโดยปกติแล้ว เจ้าหน้าที่สายการบินจะประกาศให้ทราบก่อนจะถึงเขตมีกอดดังกล่าว

มีกอด มะกานีย์ทั้งห้าแห่ง เป็นมีกอดสำหรับผู้คนในดินแดนเหล่านั้น จากทุกๆ มุมของแผ่นดิน และสำหรับผู้เดินทางผ่านดินแดนเหล่านั้นด้วย

สำหรับผู้ประกอบพิธีฮัจญ์ที่เดินทางเข้ามัจกะฮฺโดยไม่ได้ผ่านมีกอดใดๆ ระหว่างมีกอดเหล่านี้ ให้เขาเนี่ยตอิหฺรอมฮัจญ์หรือฮัจญ์จากกระยะทาง ซึ่งตรงกับมีกอดที่อยู่ใกล้ที่สุดในช่วงมีกอดทั้งห้าแห่งดังกล่าว¹³⁷

ส่วนผู้ประกอบพิธีฮัจญ์ที่ไม่ได้เดินทางเข้ามัจกะฮฺทันที เช่น เดินทางเข้ามาะดีนะฮฺก่อน ให้เนี่ยตอิหฺรอมฮัจญ์หรือฮัจญ์จากมีกอดซุลหุญัยยะฮฺ หรือที่เรียกกันว่าอับยารุ อะลี¹³⁸

มารยาทการเข้ามัจกะฮฺ

บรรดาอิมามซัฮับต่างๆ ทั้งสี่ซัฮับมีความเห็นตรงกันว่า ส่งเสริมให้เดินทางเข้ามัจกะฮฺในช่วงเวลากลางวัน เพราะเป็นช่วงเวลาประเสริฐกว่า แต่ไม่ได้หมายความว่า การเดินทางเข้ามัจกะฮฺในช่วงเวลากลางคืนเป็นการมักรูฮ์¹³⁹

¹³⁷ มีกอดดังกล่าว ส่วนหนึ่งไม่ได้ใช้เป็นที่เทียบเรือ หรือสถานเฝ้าโดยสธารแล้ว ดังนั้นจึงควรพิจารณาหาที่ใหม่ที่อยู่ในรัศมีเหมือนกันเช่นยะลัมลัมกับญิดดะฮฺ. วัลลอฮุอะอูลัม.

¹³⁸ เพราะสถานที่ดังกล่าวมีบ่อน้ำที่ถูกอ้างว่าเป็นบ่อของท่านอะลี โดยไม่มีหลักฐานที่แน่ชัดทางประวัติศาสตร์ ดู: อะหฺกาม มะนาสิค อัล-ฮัจญ์ วัลฮัจญ์ โดยอะหมัด อิบน์ อับดุลอะลีม หน้า 57

¹³⁹ อิตายะฮฺ อัล-สาลิก 3/895-896.

ควรเดินทางเข้ามัสก๊ะฮุดด้วยท่าที่ที่ตะวาญูอู คุซุอู และ คุญูอู (อ่อน น้อม สงบเสงี่ยม และนอบน้อม) พร้อมๆ กับกล่าวสรรเสริญอัลลอฮุและขอขอบคุณ พระองค์ และให้กล่าวตักบิยะฮุและขอดุอาอ์ด้วยดุอาอ์ที่มะอูซุรุ เช่น

((اللَّهُمَّ الْبَلَدُ بَلَدُكَ، وَالْبَيْتُ بَيْتُكَ، جِئْتُ لَأَمْرِكَ، أَطْلُبُ رَحْمَتَكَ، وَأَوْفُقُ طَاعَتَكَ، مُتَّبِعًا لَأَمْرِكَ، رَاضِيًا بِقُدْرَتِكَ، مُسَلِّمًا لَأَمْرِكَ، أَسْأَلُكَ مَسْأَلَةَ الْمُضْطَرِّ إِلَيْكَ الْمُسْتَفِيقِ مِنْ عَذَابِكَ، أَنْ تَسْتَقْبِلَنِي بِعَفْوِكَ، وَأَنْ تَتَجَاوَزَ عَنِّي (وَتَحْفَظَنِي) بِرَحْمَتِكَ (وَمَغْفِرَتِكَ)، وَأَنْ تُدْخِلَنِي جَنَّاتِكَ، وَأَنْ تُعِينَنِي عَلَى آدَاءِ قَرَائِصِكَ)).¹⁴⁰

ความว่า “โอ้ พระผู้อภิบาลแห่งข้า ดินแดนนี้ (มัสก๊ะฮุด) เป็นดินแดนของพระองค์ บ้านนี้ (บัยตุลลอฮุ) เป็นบ้านของพระองค์ ข้าได้มาที่นี่เพราะตอบรับคำสั่งของพระองค์ ข้าวิงวอนขอความเมตตาจากพระองค์ และมอบการภักดีแด่พระองค์ ด้วยการตามพระบัญชาของพระองค์ ยอมรับในกำหนดลิขิตของพระองค์ มอบตัวข้าให้เป็นการจัดกาของพระองค์ ข้าวิงวอนขอเยี่ยงการวิงวอนขอของผู้ที่มีความขัดสน ต้องพึ่งพระองค์อย่างที่สุด และเยี่ยงผู้ที่เกรงกลัวต่อการลงโทษของพระองค์ เพื่อให้พระองค์รับการมาเยือนของข้าด้วยการอภัยโทษของพระองค์ และขอให้พระองค์มองผ่านเลยความผิดพลาดของข้า (และขอพระองค์ปกป้องข้า) ด้วยความเมตตาของพระองค์ (และการอภัยโทษของพระองค์) และขอทรงนำข้าเข้าสู่สวรรค์ของพระองค์ และขอทรงช่วยเหลือข้าในการปฏิบัติอิบาดะฮุที่พระองค์สั่งให้”

¹⁴⁰ หะดีษบันทึกโดยอัญญาบะรียะ (อัล-มััจญ์มูอู 8/8 , ฮิดายะฮุ ฮัส-สาลิก 3/899)

และส่งเสริมให้เริ่มกิจกรรมที่มีก๊ะฮุดด้วยการมุ่งไปยังมัสยิดหะรออม และภาวาวาฟุกูม ถ้าหากว่าไม่นำไปสู่ความลำบากหรือพิตนะฮุใดๆ¹⁴¹

และเมื่อเห็นบัยตุลลอฮุแล้ว ส่งเสริมให้กล่าวดุอาอ์ด้วยความคหุอู และเสียงที่อ่อนด้วยดุอาอ์เช่น

((اللَّهُمَّ زِدْ هَذَا الْبَيْتَ تَشْرِيفًا وَتَعْظِيمًا، وَتَكْرِيمًا وَمَهَابَةً، وَزِدْ مَنْ شَرَفَهُ وَكَرَّمَهُ مِنْ حَجَّهِ أَوْ اعْتَمَرَهُ تَشْرِيفًا وَتَكْرِيمًا وَتَعْظِيمًا وَبِرًّا)).¹⁴²

ความว่า “โอ้พระผู้อภิบาลแห่งข้า ขอทรงเพิ่มเกียรติ ความยิ่งใหญ่ ความสูงส่ง ความอลังการ แก่ก๊ะฮุดหลังนี้ด้วยเถิด และขอทรงเพิ่มให้แก่ผู้ที่ให้เกียรติและยกย่องมัน ในหมู่ผู้ที่ทำหัจญ์หรืออุมเราะฮุ ด้วยการเพิ่มเกียรติ ความยิ่งใหญ่ ความสูงส่ง และบุญกุศลแห่งความดีงาม”

รูกานข้อที่สอง : รุกูฟที่อะเราะเราะฮุ

วันอะเราะเราะฮุคือวันที่บรรดาผู้ประกอบพิธีฮัจญ์รวมตัวกันที่ทุ่งอะเราะเราะฮุ นั่นคือวันที่เก้าซุลหิจญะฮุ ท่านเราะฮูซุลลอฮุ ﷺ กล่าวว่า

((الْحُجُّ عَرَفَةَ))¹⁴³

¹⁴¹ ฮิดายะฮุ ฮัส-สาลิก 3/900

¹⁴² มุสนัด อัซ-ซาฟิอีย 125 , อัล-อุม 2/144 , อัล-บัยฮะกีเย 5/73 , อัล-อัชกาอูโดย อัน-นะวะวีเย 136.

¹⁴³ หะดีษบันทึกโดยอบูดาอูด, หมายเลข: 1949 , อัต-ติรมิซีย, หมายเลข: 889, และ อัน-นะซะอีย, หมายเลข: 3044

ความว่า “หัจญ์คือการรุกรูฟที่อะเราะะอะซะฮ์”

ในความหมายที่ว่า รุกันหัจญ์ที่สูงส่งและสำคัญที่สุดคือการรุกรูฟ ณ ทุ่งอะเราะะอะซะฮ์

อาอิชะฮ์เล่าว่า ท่านนบี ﷺ กล่าวว่า

«مَا مِنْ يَوْمٍ أَكْثَرَ مِنْ أَنْ يُعْتَقَ اللَّهُ فِيهِ عَبْدًا مِنَ النَّارِ مِنْ يَوْمِ عَرَفَةَ
وَإِنَّهُ لَيَدْنُو ثُمَّ يُبَاهِي بِهِ الْمَلَائِكَةَ فَيَقُولُ: مَا أَرَادَ هَذَا لَأَعْلَى»¹⁴⁴.

ความว่า “ไม่มีวันใดที่อัลลอฮ์ทรงปลดปล่อยบ่าวของพระองค์จากไฟนรกมากไปกว่าวันอะเราะะอะซะฮ์ และแท้จริงพระองค์จะทรงเข้าใกล้และทรงปีติยินดีกับจำนวนผู้ประกอบพิธีฮัจญ์โดยทรงทอดก้มบรรดาเหล่าอิกะฮ์ และทรงกล่าวว่า ‘สิ่งใดเล่าที่คนเหล่านี้ปรารถนา (แน่นอนเช้าจะให้แก่พวกเขาทุกประการ)’”

เวลารุกรูฟเริ่มตั้งแต่ดวงอาทิตย์คล้อยบ่ายจนกระทั่งตกดิน บรรดาผู้ประกอบพิธีฮัจญ์จะเดินทางออกจากมินาสู่อะเราะะอะซะฮ์ในเช้าวันที่เก้า และที่ดีที่สุดคือไม่เดินทางเข้าสู่อะเราะะอะซะฮ์ทันที แต่ควรประวิงเวลาไว้จนกว่าดวงอาทิตย์คล้อย และได้ละหมาดซุฮฺรฺและอัสฺรฺโดยรวมเป็นญุมฮฺตักติมเรียบร้อยแล้ว จึงค่อยเดินทางเข้าสู่เขตอะเราะะอะซะฮ์¹⁴⁵ และพึงทราบเถิดว่า ส่วนหน้าของมัสญิดอุเราะะนะฮ์หรือมัสญิดอิบรอฮีมที่ทุ่งอะเราะะอะซะฮ์ในปัจจุบันนั้นอยู่

¹⁴⁴ หะดีษบันทึกโดยมุสลิม 2/982

¹⁴⁵ อัล-ฮัจญอหฺ โดยอัน-นะวะวี 271

นอกเขตอะเราะะอะซะฮ์ และไม่ถูกต้องที่จะรุกรูฟในบริเวณนี้ นี่คือนิยามที่อิหม่ามอัช-ชาฟีอีย์และอัล-ญะญายีนีย์ได้ระบุไว้¹⁴⁶

พึงทราบเถิดว่า ดุอาอ์ที่ดีที่สุดคือดุอาอ์ที่ขอในวันอะเราะะอะซะฮ์ ดังนั้นจึงขอให้บรรดาผู้ประกอบพิธีฮัจญ์ทั้งชายและหญิงร่วมกันขอดุอาอ์ตามที่มีรายงาน (มะอ์รูฟ) ซึ่งได้แนบมาแล้วในท้ายหนังสือเล่มนี้¹⁴⁷

บทซิกิรฺและดุอาอ์ในวันอะเราะะอะซะฮ์

ในจำนวนบทซิกิรฺและดุอาอ์ที่มีรายงานจากท่านเราะฮ์ฎุลลอฮ์ ﷺ และบรรดาเศาะหาบะฮ์ เราะฎิยัลลอฮุอันฮุม ในวันอะเราะะอะซะฮ์ คือ

1. ((لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ، بِيَدِهِ الْخَيْرُ، وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ))¹⁴⁸ อ่านให้มากที่สุด

2. ((لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ، وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ. اللَّهُمَّ اجْعَلْ فِي قَلْبِي نُورًا، وَفِي صَدْرِي نُورًا، وَفِي سَمْعِي نُورًا، وَفِي بَصَرِي نُورًا. اللَّهُمَّ

¹⁴⁶ อัล-ฮัจญอหฺ โดยอิหม่ามอัน-นะวะวี 278

¹⁴⁷ ดูบรรดาดุอาอ์ต่าง ๆ ในหน้า 136

¹⁴⁸ **ความว่า:** ไม่มีพระเจ้าอื่นใดนอกจากอัลลอฮ์เท่านั้น ไม่มีภาคใด ๆ กับพระองค์ อำนาจเป็นกรรมสิทธิ์ของพระองค์และการสรรเสริญก็เป็นกรรมสิทธิ์ของพระองค์ ในพระหัตถ์ของพระองค์มีความดีงาม และพระองค์ผู้ทรงอำนาจเหนือทุกสิ่งใด

• ดุอาอ์นี้เป็นดุอาอ์ที่ดีที่สุด และเป็นดุอาอ์ที่ท่านนบี ﷺ และบรรดานบีก่อนหน้าท่านได้ใช้ขอมากที่สุดในวันอะเราะะอะซะฮ์ (หะดีษบันทึกโดยอะหมัด 2/210, และอัต-ติรมิซีย์, หมายเลข 3655. และท่านกล่าวว่า เป็นหะดีษหะสันเศาะฮีบ)

اشْرَحْ لِي صَدْرِي، وَيَسِّرْ لِي أَمْرِي، وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ وَسْوَاسِ الصَّدْرِ، وَشَتَاتِ الْأَمْرِ، وَفِتْنَةِ الْقَبْرِ. اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ مَا يَلِجُ فِي اللَّيْلِ، وَشَرِّ مَا يَلِجُ فِي النَّهَارِ، وَشَرِّ مَا تَهْبُ بِهِ الرِّيَّاحُ، وَمِنْ شَرِّ بَوَائِقِ الدَّهْرِ))¹⁴⁹

3. ((اللَّهُمَّ لَكَ الْحَمْدُ كَالَّذِي تَقُولُ، وَخَيْرًا مِمَّا تَقُولُ، اللَّهُمَّ لَكَ صَلَاتِي وَنُسُكِي وَحَيَاتِي وَمَمَاتِي، وَإِلَيْكَ مَأْبِي، وَلَكَ رَبُّ تَرَاتِي، اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ، وَوَسْوَاسَةِ الصَّدْرِ، وَشَتَاتِ الْأَمْرِ. اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ مَا تَحِيُّ بِهِ الرِّيْحُ))¹⁵⁰.

¹⁴⁹ **ความว่า:** ไม่มีพระเจ้าอื่นใดนอกจากอัลลอฮ์เพียงพระองค์เดียวเท่านั้น ไม่มีภาคใด ๆ ใดต่อพระองค์ ออานาจเป็นกรรมสิทธิ์ของพระองค์ และการสรรเสริญก็เป็นกรรมสิทธิ์ของพระองค์ และพระองค์ผู้ทรงอานุภาพเหนือสิ่งอื่นใด อัลลอฮ์ โปรดให้ในหัวใจของข้ามีรัศมี และในทรวงอกของข้ามีรัศมี และในการได้ยินของข้ามีรัศมี และในการมองเห็นของข้ามีรัศมี อัลลอฮ์ โปรดเปิดให้ทรวงอกของข้ากว้าง และโปรดให้การงานของข้ามันง่ายตาย และข้าขอความคุ้มครองจากพระองค์ซึ่งการกระชิบกระชาบในทรวงอก และจากการงานที่อยู่เหยิง และจากพิตนະฮ์ในสุสาน. อัลลอฮ์ ข้าขอความคุ้มครองจากพระองค์จากความชั่วร้ายที่มาในช่วงกลางคืน และความชั่วร้ายที่มาในช่วงกลางวัน และความชั่วร้ายที่พัดมาโดยลม และจากความชั่วร้ายและความอัปยศของกาลเวลา

• ดูอาอันนี้คือดูอาที่ท่านมี ﷺ และบรรดานบีก่อนหน้าท่านมักจะทำกันมากในวันอะเราะซะฮ์ (หะดีษบันทึกโดยอัล-บัยฮะกีฮ์ ในอัล-สุนัน อัล-กูบรอ 5/117, หะดีษญะฮะอีฟ)

¹⁵⁰ **ความว่า:** อัลลอฮ์ การสรรเสริญเป็นกรรมสิทธิ์ของพระองค์ดังที่พระองค์ได้ตรัส และสิ่งที่ดีที่สุดที่เรากล่าวคือ อัลลอฮ์ การละหมาดของข้า การออบาเดฮ์ของข้า ชีวิตของข้า และการเสียชีวิตของข้าสำหรับพระองค์ และสู้อะฮ์นั้นที่ข้ากลับไปหา และสำหรับพระองค์เท่านั้น อัลลอฮ์คืออมรดกของข้า อัลลอฮ์ข้าขอความคุ้มครองต่อท่านจากการทรมานในไฟนรก และ

4. ((اللَّهُمَّ أَعْتِقْ رِقَابَنَا مِنَ النَّارِ، وَأَعْتِقْ رِقَابَ وَالِدَيْنَا مِنَ النَّارِ، وَأَعْتِقْ رِقَابَ أَزْوَاجِنَا وَأَوْلَادِنَا وَذُرِّيَّاتِنَا مِنَ النَّارِ، وَأَعْتِقْ رِقَابَ أجدَادِنَا وَجدَاتِنَا مِنَ النَّارِ، وَأَعْتِقْ رِقَابَ مَشَائِخِنَا وَإِخْوَانِنَا وَأَخَوَاتِنَا مِنَ النَّارِ، وَ... مِنَ النَّارِ))¹⁵¹

5. ((اللَّهُمَّ أَعْتِقْ رَقَبَتِي مِنَ النَّارِ. وَأَوْسِعْ لِي فِي الرِّزْقِ الْحَلَالِ. وَاصْرِفْ عَنِّي فَسَقَةَ الْجِنَّ وَالْإِنْسِ))¹⁵²

การกระชิบกระชาบของทรวงอก และความยุ่งเหยิงของการงาน อัลลอฮ์ ข้าขอความคุ้มครองจากพระองค์จากความชั่วร้ายที่มาทับถม

• ท่านอะลี อิบน์ อับดุลิบบ์กล่าวว่า: ดูอาอันนี้คือดูอาที่ท่านอะเราะซะฮ์ ขอมากในวันอะเราะซะฮ์ (หะดีษบันทึกโดยอัล-ติรมิซีย์, หมายเลข: 3586, อิบน์คุซัยมะฮ์, หมายเลข: 2841, อัล-บัยฮะกีฮ์ ในซุอะบุลอะอิมาน, หมายเลข: 4073)

¹⁵¹ **ความว่า:** อัลลอฮ์ โปรดปลดปล่อยคอของเราจากไฟนรก โปรดปลดปล่อยคอของพ่อแม่ของเราจากไฟนรก โปรดปลดปล่อยคอของภรรยา (สามี) ของเราจากไฟนรก และลูกหลานของเรา และเชื้อสายของเราจากไฟนรก และโปรดปลดปล่อยคอของทวดชายและทวดหญิงของเราจากไฟนรก และโปรดปลดปล่อยคอของบรรดาอาจารย์ของเรา พี่น้องชายของเรา และพี่น้องหญิงของเราจากไฟนรก และ...จากไฟนรก

• ท่านนบี ﷺ ได้กล่าวว่า: ไม่มีวันไหนที่อัลลอฮ์จะปลดปล่อยบ่าวของพระองค์จากไฟนรก มากกว่าวันอะเราะซะฮ์ (เศาะหีหะมุสลิม 1348) ฉะนั้นจึงส่งเสริมให้อ่านดูอาอันนี้ให้อัลลอฮ์ปลดปล่อยเรา พ่อแม่ของเรา ครอบครัว และประชาชาติของอิสลามจากไฟนรกในวันอะเราะซะฮ์

¹⁵² **ความว่า:** อัลลอฮ์ โปรดปลดปล่อยคอของข้าพระองค์จากไฟนรก และโปรดขยายวิสัยที่ทะเลดแก่ข้าพระองค์ และโปรดให้ข้าพระองค์หนีห่างจากความชั่วร้ายของญินและมนุษย์ (อิบน์อบีดูญา ในหนังสือ อัลอะฎอฮียะฮ์, อัลดุรุลมันษูร 2/430)

6. ((اللَّهُمَّ إِنَّكَ تَرَى مَكَانِي وَتَسْمَعُ كَلَامِي وَتَعْلَمُ سِرِّي وَعَلَانِيَتِي وَلَا يَخْفَى عَلَيْكَ شَيْءٌ مِنْ أَمْرِي، أَنَا الْبَائِسُ الْفَقِيرُ، الْمُسْتَغِيثُ الْمُسْتَجِيرُ، الْوَجِلُ الْمُشْفِقُ، الْمُقْرُّ الْمُعْتَرِفُ بِذَنْبِهِ. أَسْأَلُكَ مَسْأَلَةَ الْمُسْكِينِ وَأَبْتَهُلُ إِلَيْكَ ابْتِهَالِ الْمَذْنِبِ الذَّلِيلِ، وَأَدْعُوكَ دُعَاءَ الْخَائِفِ الضَّرِيرِ، مَنْ خَضَعَتْ لَكَ رَقَبَتُهُ، وَفَاضَتْ لَكَ عَيْنَاهُ، وَذَلَّ جَسَدُهُ، وَرَغِمَ لَكَ أَنْفُهُ. اللَّهُمَّ لَا تَجْعَلْنِي بِدُعَائِكَ شَقِيًّا، وَكُنْ بِي رءُوفًا رَحِيمًا، يَا خَيْرَ الْمُسْئُولِينَ، وَيَا خَيْرَ الْمُعْطِينَ)).¹⁵³

7. ((اللَّهُ أَكْبَرُ وَاللَّهُ أَحْمَدُ))¹⁵⁴ สามครั้ง

¹⁵³ ความว่า "โอ้อัลลอฮฺ แท้จริงพระองค์ทรงมองเห็นสภาพของข้าพระองค์ พระองค์ทรงได้ยินคำพูดของข้าพระองค์ พระองค์ทรงทราบความลับและการเปิดเผยของข้าพระองค์ ไม่มีกิจการใดของข้าพระองค์ที่สามารถซ่อนเร้นจากพระองค์ ข้าพระองค์คือผู้ที่ลำบากและขัดสน ผู้ที่ขอความช่วยเหลือและความคุ้มครอง ผู้ที่เกรงกลัวและคาดหวังในความโปรดปราน ผู้ที่ยอมรับในความผิดบาป ข้าพระองค์ขอวิงวอนต่อพระองค์ด้วยคำวิงวอนของผู้ที่ขัดสน ข้าพระองค์ร้องขออย่างนอบน้อมต่อพระองค์ด้วยคำร้องขอของผู้ต่ำต้อยและผิดบาป ข้าพระองค์ขอต่อพระองค์ด้วยคำขอของผู้ที่ยาเกรงและกลัวอันตราย ผู้ที่ก้มศีรษะเพื่อพระองค์ สองตาเอ่อล้นด้วยน้ำตาเพื่อพระองค์ ร่างกายมอบหมายให้แก่พระองค์ และจงผูก (เกียรติ) ยอมสยบต่อพระองค์ในทุกสถานการณ์ โอ้อหิบาลของข้า โปรดอย่าได้ทำให้ข้าพระองค์เป็นผู้ที่อับยศเนื่องจากการวิงวอนร้องขอต่อพระองค์ และได้โปรดเมตตาและเอ็นดูข้าพระองค์ โอ้อผู้ถูกร้องขอที่ประเสริฐที่สุด โอ้อผู้ให้ที่ประเสริฐที่สุด"

• ดูอันเป็นส่วนหนึ่งของดูอาท่านเราะซูลุลลอฮฺ ﷺ ในช่วงเย็นของวันอะเราะาะฮ์ (อัญญาอะบะรอญี หมายเลข 877, มัจญ์มะฮฺ อัชชะวาอิด 3/252, อัตตุรุลมันษูร 2/430-431)

¹⁵⁴ ความว่า "อัลลอฮฺผู้ยิ่งใหญ่ และมวลการสรรเสริญเป็นของพระองค์"

8. ((لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ. لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ)).¹⁵⁵

9. ((اللَّهُمَّ اهْدِنِي بِالْهُدَى وَأَعِصْمِنِي بِالتَّقْوَى وَاغْفِرْ لِي فِي الآخِرَةِ وَالْأُولَى))¹⁵⁶ สามครั้ง

10. ((اللَّهُمَّ اجْعَلْهُ حَبًّا مَبْرُورًا وَذَنْبًا مَغْفُورًا)).¹⁵⁷

11. ((اللَّهُمَّ اهْدِنَا بِالْهُدَى، وَرَزِّبْنَا بِالتَّقْوَى، وَاعْفِرْ لَنَا فِي الآخِرَةِ وَالْأُولَى)).

¹⁵⁸ กล่าวด้วยเสียงดัง

12. ((اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ مِنْ فَضْلِكَ رِزْقًا طَيِّبًا مَبَارَكًا، اللَّهُمَّ إِنَّكَ أَمَرْتَ بِالذُّعَاءِ وَقَضَيْتَ عَلَى نَفْسِكَ بِالْإِجَابَةِ، وَإِنَّكَ لَا تُخْلِفُ وَعْدَكَ، وَلَا تَنْكُثُ

• ดูอาอัปดุลลอฮฺ อิบน์อุมัร ในช่วงเย็นวันอะเราะาะฮ์

¹⁵⁵ ความว่า "ไม่มีพระเจ้าอื่นใดนอกจากอัลลอฮฺ เพียงพระองค์เดียว ไม่มีการตั้งภาคีเสมอพระองค์ การปกครองเป็นของพระองค์ มวลการสรรเสริญเป็นของพระองค์ และพระองค์คือผู้ทรงอำนาจเหนืออื่นใด"

¹⁵⁶ ความว่า "โอ้อหิบาลของข้า โปรดชี้ข้าพระองค์ด้วยทางนำของพระองค์ โปรดคุ้มครองข้าพระองค์ด้วยความยำเกรง และโปรดประทานอภัยแก่ข้าพระองค์ ทั้งบนโลกนี้และโลกอาคิเราะฮ์"

¹⁵⁷ ความว่า "โอ้อหิบาลของข้า โปรดทำให้ฮัจญ์ของข้าพระองค์นี้เป็นฮัจญ์ที่มีบารุ และความผิดบาปที่ได้รับประทานอภัย" ท่านเราะซูล ﷺ ได้กล่าวทวนดูอาและช็กริดดังกล่าวหลายรอบ จนกระทั่งถึงเวลาที่จะเดินทางออกจากเขตทุ่งอะเราะาะฮ์ (อิบน์อุมัร ชัยบะฮ์ หมายเลข 376, อัตตุรุลมันษูร 2/431)

¹⁵⁸ ความว่า "โอ้อหิบาลของข้า โปรดชี้เราพระองค์ด้วยการชี้ของเราพระองค์ โปรดประดับประดาเราด้วยความยำเกรง และโปรดประทานอภัยแก่เราทั้งบนโลกนี้และโลกอาคิเราะฮ์"

عَهْدِكَ، اللَّهُمَّ مَا أَحْبَبْتَ مِنْ خَيْرٍ فَحَبِّبْهُ إِلَيْنَا وَيَسِّرْهُ لَنَا، وَمَا كَرِهْتَ مِنْ شَرٍّ فَكَرِّهْهُ إِلَيْنَا وَجَنِّبْنَا، وَلَا تَنْزِعْ مِنَّا الْإِسْلَامَ بَعْدَ إِذْ أَعْطَيْتَنَا)).¹⁵⁹ หลายๆ ครั้ง

13. ((لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ، وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ)) .((100 ครั้ง

((قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ (...)) 100 ครั้ง

((اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَآلِ إِبْرَاهِيمَ إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ وَعَلَيْنَا مَعَهُمْ)) 100 ครั้ง¹⁶⁰

¹⁵⁹ **ความว่า** "ใช้พระเจ้าอภิบาลของข้า แท้จริงข้าพระองค์ขอจากความประเสริฐของพระองค์ซึ่งใคร่อย่างซีฟ (ริสกี) ที่ดีและมีมงคล ใช้พระเจ้าอภิบาลของข้า แท้จริงพระองค์ได้ดำรัสให้ข้าพระองค์วิงวอนของดูอาต่อพระองค์ และพระองค์ทรงกำหนดกับตัวพระองค์เองว่าจะตอบรับ และแท้จริงพระองค์จะทรงไม่ผิดสัญญา ใช้พระเจ้าอภิบาลของข้า สิ่งดีใดๆที่พระองค์ทรงชอบ ขอพระองค์โปรดฝังความรู้สึกรับสิ่งนั้นในจิตใจของข้าพระองค์ด้วย และโปรดประทานความสะดวกแก่ข้าพระองค์ให้ได้รับสิ่งที่พระองค์ทรงชอบ และสิ่งเลวใดๆที่พระองค์ทรงรังเกียจ ขอพระองค์โปรดฝังความรู้สึกรังเกียจสิ่งนั้นในจิตใจของข้าพระองค์ด้วย และโปรดทำให้ข้าพระองค์ห่างไกลจากมัน และโปรดอย่าถอนอิสลามออกจากเรา หลังจากที่พระองค์ได้ทรงมอบอิสลามแก่เรา" (อัญญาะบะรอญี๋ ในหนังสืออัลดุดอฮา' หมายเลข 878, อิบน์อุมัยร์ 4/376, อัลดุรุลมันษูร 2/431-432)

¹⁶⁰ **ความว่า** "ไม่มีพระเจ้าอื่นใดนอกจากอัลลอฮ์เพียงพระองค์เดียว ไม่มีการตั้งภาคีใดๆเสมอพระองค์ การปกครองและมวลการสรรเสริญเป็นเอกสิทธิ์ของพระองค์ และพระองค์คือผู้ทรงอำนาจยิ่งในทุกๆสิ่ง"

"จงกล่าวเถิด (โอ้ผู้ห่มมัต) พระองค์คืออัลลอฮ์ผู้ทรงเอกะ..."

14. ((رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ)).¹⁶¹

15. ((سُبْحَانَ الَّذِي فِي السَّمَاءِ عَرْشُهُ

سُبْحَانَ الَّذِي فِي الْأَرْضِ مَوْطِنُهُ

سُبْحَانَ الَّذِي فِي الْبَحْرِ سَبِيلُهُ

"ใช้พระเจ้าอภิบาลของข้า โปรดประทานพรอันประเสริฐแก่ฉันผู้ห่มมัต เสมือนกับที่พระองค์ทรงประทานแก่พรแก้อิบรอฮีม และวงศ์วานของท่าน แท้จริง พระองค์คือผู้ที่ได้รับการสรรเสริญและมีเกียรติยิ่ง"

• ท่านอุมัยร์ อิบน์อับดุลลาฮ์กล่าวว่า ท่านเราะซูลุลลอฮ์ ﷺ กล่าวว่า "ไม่มีมุสลิมท่านใดที่ยืนนุกูฟในเย็นวันอะเราะซะฮ์ ในสภาพที่ผืนหน้าไปทางกิบละฮ์ แล้วกล่าวว่า ((لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ)) จำนวนหนึ่งร้อยครั้ง แล้วอ่าน ((قُلْ هُوَ)) จำนวนหนึ่งร้อยครั้ง แล้วอ่าน ((لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ، وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ)) จำนวนหนึ่งร้อยครั้ง แล้วอ่าน ((اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ)) จำนวนหนึ่งร้อยครั้ง นอกจากอัลลอฮ์จะตรัสว่า " โอ้มลาอิกะฮ์ของฉัน จะมีสิ่งตอบแทนใดที่คู่ควรแก่บ่าวของข้าผู้นี้? เขาได้กล่าวดัสปีหฺแก่ข้า เขาได้กล่าวตะฮ์ลีลแก่ข้า เขาได้ยกธงเชิดชูข้า เขารู้จักข้า เขาได้กล่าวสรรเสริญข้า และกล่าวอวยพรแก่นบีของข้า โอ้มลาอิกะฮ์ของข้า พวกเจ้าจงเป็นพยานว่า แท้จริง ข้าได้ยกยอโทษแก่เขา และมอบชะฟาอะฮ์แก่ตัวเขา และหากเขาร้องขอ แน่แน่นอนว่าข้าจะให้ชะฟาอะฮ์แก่เขาต่อทุกคนที่อยู่ในสถานที่นุกูฟแห่งนี้" (อัลบัยฮะกีฮ์ หมายเลข 4074, ญะฮ์อีฟ อัตตารีฮ์ บัตตารีฮ์: ญะฮ์อีฟ)

¹⁶¹ **ความว่า** "ใช้พระเจ้าอภิบาลของเรา โปรดประทานความดีงามบนโลกนี้และโลกอาคิเราะฮ์แก่เรา และโปรดให้เราปลอดภัยจากการทรมานในนรก"

• ให้มุสลิมทุกคนอ่านดูอานี้หลายๆขณะที่จะนุกูฟอยู่ ณ ที่อะเราะซะฮ์ (อัลดุรุลมันษูร 2/429)

سُبْحَانَ الَّذِي فِي النَّارِ سُلْطَانُهُ

سُبْحَانَ الَّذِي فِي الْجَنَّةِ رَحْمَتُهُ

سُبْحَانَ الَّذِي فِي الْقُبُورِ قَضَاؤُهُ

سُبْحَانَ الَّذِي فِي الْهَوَاءِ رُوحُهُ

سُبْحَانَ الَّذِي رَفَعَ السَّمَاءَ

سُبْحَانَ الَّذِي وَضَعَ الْأَرْضَ

سُبْحَانَ الَّذِي لَا مَلْجَأَ وَلَا مَنَاجِيَ إِلَّا إِلَيْهِ))¹⁶²

¹⁶² ความว่า "มหาบริสุทธิ์ที่อัลลอฮ์ที่บนฟ้ามีอิสรของพระองค์ มหาบริสุทธิ์ที่อัลลอฮ์ที่บนแผ่นดินเป็นที่เหยียบย่ำของพระองค์ มหาบริสุทธิ์ที่อัลลอฮ์ที่ในมหาสมุทรเป็นเส้นทางเดินของพระองค์ มหาบริสุทธิ์ที่อัลลอฮ์ที่ในนรกเป็นอำนาจของพระองค์ มหาบริสุทธิ์ที่อัลลอฮ์ที่ในสวรรค์เป็นความเมตตาของพระองค์ มหาบริสุทธิ์ที่อัลลอฮ์ที่ในหลุมศพเป็นคำตัดสินของพระองค์ มหาบริสุทธิ์ที่อัลลอฮ์ที่ในอากาศมีวิญญูณของพระองค์ มหาบริสุทธิ์ที่อัลลอฮ์ที่ไต่ยกแผ่นดิน มหาบริสุทธิ์ที่อัลลอฮ์ที่ไต่วางแผ่นดิน มหาบริสุทธิ์ที่อัลลอฮ์ที่ไม่มีสถานที่ที่พึ่งพิงและหลบซ่อนตัวเองให้ปลอดภัยนอกจากต่อพระองค์"

● ท่านนบี ﷺ กล่าวความว่า "ผู้ใดขออภัยต่ออัลลอฮ์ในคำคำนี้ขอเราะพะสุด้วยคุณนี้ นั่นคือสิบคำจำนวนหนึ่งพันครั้ง เขาจะไม่ขอสิ่งใดๆจากอัลลอฮ์ นอกจากว่าพระองค์จะทรงประทานให้แก่เขา ยกเว้นดุอาขอเพื่อตัดสัมพันธ์เครือญาติ หรือกระทำการบาป" และในอีกรายงานหนึ่ง มีคนกล่าวแก่อัับดุลลอฮ์ว่า "ท่านเคยได้ยินดุอานี้จากท่านเราะซูลุลลอฮ์หรือ? ท่านกล่าวว่า ใช่" (หะดีษอัญญาบะรอฮ์นีย์ 10/227, อมนุษย์อุลา หมายเลข 5385: ฎาะฮิฟ)

16. ((اللَّهُمَّ إِنَّكَ دَعَوْتَ إِلَى حَجِّ بَيْتِكَ، وَوَكَّدْتَ الْمُنْفَعَةَ عَلَى شُهُودِ مَنَاسِكَكَ، وَقَدْ

جِئْتُكَ فَاجْعَلْ مَنَفَعَةً مَا تَنْفَعُنِي بِهِ أَنْ تُؤْتِيَنِي فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً، وَفِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً وَأَنْ

تَقْبِلَنِي عَذَابَ النَّارِ)).¹⁶³

¹⁶⁴ อ่านอัลกุรอาน .17

รูกันที่สาม: ฎาะฮิฟ

ความหมายของฎาะฮิฟและวิธีการ

ฎาะฮิฟคืออิมานะฮ์ในรูปของการเดินเวียนรอบกะอับะฮ์ตามสุนนะฮ์ของท่านเราะซูลุลลอฮ์ ﷺ และให้ถือว่าเป็นการฎาะฮิฟหนึ่งครั้งเมื่อได้เวียนรอบกะอับะฮ์จนครบเจ็ดรอบ

อัลลอฮ์ได้ตรัสว่า

﴿وَلِيَطَّوَّفُوا بِالْبَيْتِ الْعَتِيقِ﴾¹⁶⁵

¹⁶³ ความว่า: โอ้พระผู้อภิบาลของข้า แท้จริงพระองค์ได้เรียกร้องให้ประกอบพิธีหัจญ์ ณ บ้านของพระองค์ (บัยตุลลอฮ์) และพระองค์ได้สัญญาซึ่งผลประโยชน์แก่ผู้ที่เป็นพยานในมณเฑาะฏิกของพระองค์ (ประกอบพิธีหัจญ์) และแท้จริงข้าพระองค์ก็ได้ไปหาพระองค์ ดังนั้นจงโปรดให้ผลประโยชน์ที่เป็นประโยชน์ต่อฉันให้แก่ฉันทั้งในโลกดุนยาและอาคิเราะฮ์ด้วยกับสิ่งที่ตั้งถามและจงปกป้องข้าจากการทรมานของไฟนรก (ดูอาฮ์ของเคาะลีฟะฮ์สุลฎัน อิบน์ อับดุลอะซีซ ในวันอะเราะพะฮ์, ดู: อัล-วะสิฎุ โดยอัล-วาหิดีย 3/268)

¹⁶⁴ มีคนถามมูญาฮิดเกี่ยวกับการงานในวันอะเราะพะฮ์ว่าการอ่านอัลกุรอานหรืออ่านซิกิรต่างๆ ดีกว่า? ท่านตอบว่า การอ่านอัลกุรอานดีกว่า (อัตตุรุลมัฆซุร 2/430)

¹⁶⁵ สุเราะฮ์: อัล-หัจญ์ / 29.

ความว่า "และให้พวกเขาฎาะวาฟรอบๆ บัยตุลลอฮฺ(กะอูบะฮฺ) ซึ่งมีอายุยาวนานมาตั้งแต่อดีดในประวัติศาสตร์อันเก่าแก่"

การฎาะวาฟรอบบัยตุลลอฮฺมีสี่ประเภท

1. **ฎาะวาฟกุฎุม**¹⁶⁶ หมายถึงการฎาะวาฟเมื่อเริ่มแรกเข้ามัสกิดฮุจุมของมันเป็นคือว่าสุนัตตามทัศนะของอุละมาฮ์ส่วนใหญ่ ฎาะวาฟกุฎุมจะปรากฏชัดในหมู่ผู้ประกอบพิธีฮัจญ์ประเภทอิฟรูดและกิรอน เมื่อผู้ประกอบพิธีฮัจญ์ทั้งสองประเภทดังกล่าวเนียตอิหฺรอมนอกเขตมัสกิดและเดินทางเข้ามัสกิดก่อนกำหนดการวุฎ

ส่วนผู้ประกอบพิธีฮัจญ์ประเภทตะมัตตุฮฺหรือฮุมาเราะฮฺ จะไม่ปรากฏภาพการฎาะวาฟกุฎุม เพราะเมื่อพวกเขาฎาะวาฟสำหรับฮุมาเราะฮฺเมื่อเริ่มแรกเข้าสู่มัสกิดก็ถือว่าเพียงพอแล้วสำหรับฎาะวาฟกุฎุม และไม่จำเป็นต้องฎาะวาฟกุฎุมวาฟกุฎุมอีกรอบ โดยไม่ต้องฎาะวาฟกุฎุมอีก เช่นคนที่เข้ามัสกิดเดียวกับกรณีของผู้ที่เข้ามัสกิดแล้วละหมาดพัฏฏันที ซึ่งเขาไม่จำเป็นต้องละหมาดตะหียะตุลมัสนูตอีก

2. **ฎาะวาฟอิฟาฎะฮฺ**¹⁶⁷ หมายถึงการฎาะวาฟที่เป็นรุกนฮัจญ์ ซึ่งอุละมาฮ์อิสลามได้มีมติเห็นพ้องกันว่า การทำฮัจญ์ใช้ไม่ได้หากปราศจากฎาะวาฟอิฟาฎะฮฺ เวลาสำหรับฎาะวาฟอิฟาฎะฮฺจะเริ่มขึ้นหลังจากเดินทางกลับจากวุฎ ณ ทุ่งอะเราะซะฮฺแล้ว นั่นคือ หลังจากดวงอาทิตย์ขึ้นใน

¹⁶⁶ ฎาะวาฟกุฎุม มีชื่อเรียกอื่นอีกว่า ฎาะวาฟ กอดิม, ฎาะวาฟ วาริด และฎาะวาฟ ตะหียะฮฺ

¹⁶⁷ ฎาะวาฟอิฟาฎะฮฺ มีชื่อเรียกอื่นอีกว่า ฎาะวาฟ ซิยาเราะฮฺ, ฎาะวาฟ พัฏฏ, ฎาะวาฟ รุกน และฎาะวาฟศ็อดร

วันที่สิบ ซุลฮิจญะฮฺ ตามทัศนะของมัซฮับหะนะฟีและอิมามมาลิก ส่วนมัซฮับชาฟีอี และหันบะลีย์อนุญาตให้ฎาะวาฟอิฟาฎะฮฺหลังจากเลยเที่ยงคืนของเข้าวันนะหฺรุ (วันที่สิบ) ไปแล้ว

3. **ฎาะวาฟ ะดาอ** หมายถึงการฎาะวาฟอ้อลา จะถูกปฏิบัติก่อนที่ผู้ประกอบพิธีฮัจญ์จะเดินทางออกจากมัสกิด ซึ่งถือว่าเป็นฎาะวาฟวาญิบตามทัศนะของอุละมาฮ์ส่วนใหญ่

4. **ฎาะวาฟสุนัต** หมายถึงการฎาะวาฟที่นอกเหนือจากฎาะวาฟทั้งสามประเภทที่กล่าวมา นั่นคือ การฎาะวาฟทุกครั้งที่จะเข้ามัสกิด และสนับสนุนให้ฎาะวาฟสุนัตให้มากขึ้นในทุกเวลา¹⁶⁸

วิธีการฎาะวาฟ

เมื่อผู้ใดเข้าไปในมัสกิดหะรอมเพื่อฎาะวาฟ ณ บัยตุลลอฮฺให้เขาปฏิบัติดังนี้

1. มุ่งหน้าไปที่มุฆะญัร อัซวัต หรือหินดำ¹⁶⁹ พร้อมกับหันหน้าไปทางมุมนั้น และพยายามเข้าใกล้ให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ แต่ต้องไม่สร้างความเดือดร้อนแก่ผู้อื่นด้วยการอัดแน่น และให้เดินผ่านจุดหินดำด้วยทุกส่วนของร่างกาย
2. อีสติลามหินดำด้วยการยื่นมือขวาไปลูบหินดำ หากมีความสามารถ

¹⁶⁸ อัล-ฮัจญูฮฺ โดยอิมามนะวะวี 204

¹⁶⁹ หะญัรอัซวัต เป็นหินดำที่มาจากสวรรค์ ซึ่งเดิมทีเป็นหินสีขาวยิ่งกว่าน้ำนม แต่ด้วยความผิดพลาดของลูกหลานอาดัม จึงทำให้หินที่ชาวบริสุทฺ์กลายเป็นสีดำสนิท (บันทึกโดยอิตติหมีย์ 3/226: หะสันเศาะหีหฺ)

3. หลังจากนั้นให้ก้มลงจูบและสวดบนหินดำจำนวนสามครั้ง โดยไม่เปล่งเสียงใดๆ หากไม่เป็นการสร้างความเดือดร้อนให้ผู้อื่น

4. หลังจากนั้น ให้เริ่มภาวจากทางขวา โดยให้กะบะอยู่ด้านซ้าย เพราะหะดีษญาบิรฺ ที่เล่าว่า "เมื่อท่านเราะซูลุลลอฮฺ ﷺ เดินทางไปถึงมักกะฮฺ ท่านจะมุ่งไปยังหินดำและสัมผัสมัน แล้วท่านก็เดินไปทางขวา"¹⁷⁰

เงื่อนไขและสิ่งที่วาญิบในภาว

1. ต้องสะอาดจากหะดีษใหญ่และหะดีษเล็ก¹⁷¹ รวมทั้งนะญิสต่างๆ บนร่างกาย เสื้อผ้า และสถานที่ เพราะท่านเราะซูลุลลอฮฺ ﷺ ได้กล่าวแก่

¹⁷⁰ หะดีษบันทึกโดยมุสลิม 4/43 , ฮิตายะฮฺ อัล-สาลิก โดยอิบนุนญะมาอะฮฺ 2/757, อัล-อิฎุฮฺ โดยอัน-นะวะวี 206-208

¹⁷¹ กรณีปัญหาการมีหะดีษเล็กเป็นปัญหาที่สร้างความยุ่งยากแก่บรรดาผู้ประกอบพิธีหัจญ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้สังกัดมัซฮับซัยยิดี เพราะเกิดเหตุการณ์สัมผัสกระหม่อมระหว่างชาย-หญิง ซึ่งเป็นเหตุให้เสียน้ำละหมาดถึงแม้ว่าจะโดยไม่ตั้งใจก็ตาม นี่คือทัศนะในมัซฮับซัยยิดี แท้จริงแล้ว หากเราเอาน้ำละหมาดตามแบบฉบับของอัลกุรอานและสุนนะฮฺแล้ว การสัมผัสระหว่างชาย-หญิงที่อนุญาตให้แต่งงานกันได้ไม่ทำให้เสียน้ำละหมาดตามหลักฐานที่ชัดเจนและถูกต้องจากคัมภีร์อัลกุรอานและ สุนนะฮฺ อีกทั้งยังมีหะดีษที่ชัดเจนและถูกต้องระบุว่าท่านมี ﷺ ได้สัมผัสกระหม่อมของท่าน นั่นคือ ท่านหญิงอาอิชะฮฺโดยไม่ทำให้เสียน้ำละหมาดแต่ประการใด. (ดู: ศาอะฮ์ อัล-บุคอรี, หมายเลข: 382-383 , มุสลิม, หมายเลข: 1173, และสุนันอัน-นะสาอี, หมายเลข: 169) แม้กระทั่ง อิมามอัล-ซาฟิฮ์ เราะฮิมะฮุลลอฮฺเองได้กล่าวว่า : "หาก หะดีษของมะอฺบุด อิบนุ นะบะตะฮฺ จากท่านหญิงอาอิชะฮฺ เราะฮิมะฮุลลอฮฺอันฮฺา ที่ระบุว่าท่านได้จูบกระหม่อมของท่านแล้วไม่ทำให้เสียน้ำละหมาดเป็นหะดีษที่ถูกต้องแล้ว ฉันจะไม่ถือว่าการจูบและสัมผัสของชายต่อผู้หญิงทำให้เสียน้ำละหมาดแน่นอน

อาอิชะฮฺว่า "เธอจงทำทุกอย่างตามที่บรรดาผู้ประกอบพิธีหัจญ์ทำ ยกเว้นการภาวที่บัยตุลลอฮฺ เธออย่าภาวว่าตนจะอาบน้ำยักหะดีษจากประจำเดือนของเธอ"¹⁷²

2. ปกปิดเอาเราะฮฺ เนื่องจากหะดีษของท่านเราะซูลุลลอฮฺ ﷺ ที่มีความว่า "หลังจากปีนี้จะไม่มีการมุชริกีนมาทำฮัจญ์ และไม่อนุญาตให้คนที่เปลือยกายภาว ณ บัยตุลลอฮฺอีกต่อไป"¹⁷³ หุกุมของการปกปิดเอาเราะฮฺในภาวนั้นเหมือนกับหุกุมของการปกปิดเอาเราะฮฺในละหมาด

3. ตั้งเจตนา (เนียต) ภาว ถ้าหากเป็นภาวนอกเหนือจากพิธีกรรมหัจญ์และอุมเราะฮฺ แต่ถ้าเป็นการภาวหัจญ์และอุมเราะฮฺ ถือว่าเป็นการส่งเสริมเท่านั้นให้ตั้งเจตนาเมื่อเริ่มภาว¹⁷⁴

(ดู: มะอฺริฟะฮฺ อัล-สุนัน วัล อาษารุ โดยอัล- บัยฮะกี, หมายเลข: 964, 1/375), และบิตายะตุล มุญญะติดี โดยอิบนุรุซุด 1/68) .แน่นอนว่าหะดีษที่ท่านมี ﷺ จูบอาอิชะฮฺที่ผ่านนักรายงานที่เชื่อถืออบัด อิบนุ นะบะตะฮฺ นั้นภาวฮัจญ์ แต่หะดีษดังกล่าวได้รับการรายงานอย่างถูกต้องโดยสายรายงานอื่นจากมะอฺบุด อิบนุ นะบะตะฮฺ ดังนั้นอิมามอญะฮ์ฟีฮ์จึงถือว่าการสัมผัสชาย-หญิง ไม่ทำให้เสียน้ำละหมาดแต่ประการใด (บะดาอีย อัล-เศาะนาอีย 1/30) ส่วนท่านอิมามอะหมัดถือว่าการสัมผัสกระหม่อมชาย-หญิงไม่ทำให้เสียน้ำละหมาดเช่นกันนอกจากในกรณีที่ทำให้เกิดอารมณ์ทางเพศ (อัล-มุซนีย์ 1/192). และนี่คือทัศนะท่านอัล-เกาะมะฮฺ, อญูบัยยะฮฺ, อัน-นะเคาะอีย, อัล-หะกัม, หัมมาด, มาลิก, อัชเชารี, ฮิตฮาก, และอัล-ชะอูบีย (ดู: ฟิกฮฺ อัล-สุนนะฮฺ 1/54 และกะลิมะฮฺ อัล-หุก โดยอะหมัด ซากิรฺ หน้า: 199)

¹⁷² มุตตะฟิ อะลัยฮฺ; อัล-บุคอรี 1/63 , มุสลิม 4/27, 30

¹⁷³ มุตตะฟิ อะลัยฮฺ; อัล-บุคอรี 2/153 , มุสลิม 4/106 – 107.

¹⁷⁴ ฮิตายะฮฺ อัล-สาลิก 2/774 , อัล-อิฎุฮฺ 2/229

4. ไม่มีสุนัตให้ยกมือทั้งสองข้างเมื่อเนียตฎาเราะวาฟ ก่อนที่จะมีการผินหน้าไปสู่หีนด้า ตามทัศนะของทั้งสี่มัซฮับ และไม่มีสุนัตให้ยกมือทั้งสองในขณะผินหน้าไปสู่หีนด้ายกเว้นในมัซฮับอับู หะนีฟะฮุเท่านั้น¹⁷⁵

5. ต้องฎาเราะวาฟภายในมัสญิดหะรออม ซึ่งรวมถึงเขตที่ได้รับการขยายให้กว้างขึ้นเพิ่มเติมจากเดิมยุคสมัยไหนก็ตาม เพียงแต่ให้อยู่บริเวณมัสญิดหรือบนดาดฟ้า หรือตามช่องต่างๆ ของมัสญิด¹⁷⁶

6. ต้องฎาเราะวาฟนอกบัยตุลลอฮุ รวมทั้งนอกเขตที่เรียกว่า หิจญ์รุ อิลมาอิล และนอกเขต อัช-ชาฮ์รวาน หรือฐานผนังของกะอูบะฮุ (กรณีประตูที่ถูกสร้างขึ้นมาบริเวณด้านล่าง)

7. ครอบเจ็ดรอบด้วยความแน่ใจ

ชาฮ์รวาน ฐานหรือธรณีประตูกะอูบะฮุ

ชาฮ์รวานของกะอูบะฮุ คือส่วนจากฐานของกะอูบะฮุที่ถูกปล่อยให้ยื่นออกตัวกะอูบะฮุเมื่อพวกกูเรซได้บูรณะกะอูบะฮุขึ้นใหม่ มันถูกปล่อยให้ยื่นออกอาคารกะอูบะฮุในขณะที่มันเป็นส่วนหนึ่งของกะอูบะฮุด้วย สภาพปัจจุบันของมันนั้นได้กลายเป็นฐานเดี่ยวๆ ที่ถูกสร้างขึ้นรอบๆ ผนังของกะอูบะฮุจากด้านล่าง ซึ่งสูงเหนือพื้นประมาณหนึ่งคืบหรือคืบครึ่งเท่านั้น¹⁷⁷

¹⁷⁵ ฮิดายะฮุ อัล-สลาลิก 2/824

¹⁷⁶ ฮิดายะฮุ อัล-สลาลิก 2/774 , อัล-ฮิกอหุ 2/229

¹⁷⁷ ตะฮะฮิบ อัล-อัสมาอ์ วัล ลุฆอต โดยอัน-นะวะวี 1/171-172

อัช-ชาฟีอีย์ กล่าวว่า ถ้าหากใครฎาเราะวาฟที่ฐานกะอูบะฮุ (ชาฮ์รวาน) ให้เขากลับไปฎาเราะวาฟใหม่¹⁷⁸

อัน-นะวะวียี กล่าวว่า ถ้าหากใครฎาเราะวาฟนอกชาฮ์รวานโดยเอามือไปลูบกับผนังกะอูบะฮุที่อยู่เหนือฐานกะอูบะฮุ การฎาเราะวาฟของเขาก็ถือว่าใช้ไม่ได้ ตามทัศนะที่ถูกต้องของมัซฮับ(ชาฟีอีย์)

อิมาม อัน-นะวะวียี ได้เพิ่มการระมัดระวังอีกว่า ในช่วงที่ใบหน้าของคนคนหนึ่งกำลังจุ่มหีนด้าอยู่นั้น ให้เท้าของเขาหนึ่งไว้อย่าได้ขยับไปทางด้านประตูของกะอูบะฮุ(ทางด้านขวา) เพราะเกรงว่าเขาจะเคลื่อนตัวเพื่อฎาเราะวาฟในสภาพที่ร่างกายส่วนหนึ่งของเขา(คือใบหน้าที่กำลังจุ่มหีนด้าอยู่)อยู่ในบริเวณกะอูบะฮุ มันจะทำให้การฎาเราะวาฟของเขาใช้ไม่ได้ เพราะหนึ่งในเงื่อนไขของการฎาเราะวาฟคือการต้องอยู่นอกกะอูบะฮุ¹⁷⁹

ความเห็นและการระมัดระวังของอัน-นะวะวียีดังกล่าวนี้ ถูกโต้ตอบโดยอิมาม อิซฮุดดีน อิบน์ ญะมาอะฮุ อัล-กัตตานี อัช-ชาฟีอีย์ ด้วยการกล่าวว่า ถ้าหากว่ากรณีดังกล่าวนี้ถูกใช้จริงๆ แน่แท้ว่าท่านเราะฮูลุลลอฮุ ﷺ ย่อมต้องเตือนไว้ เพราะเป็นที่แน่นอนผู้คนที่ทั้งหลายมีความจำเป็นต้องได้รับการเตือนเช่นนั้น แต่ทว่า ในความเป็นจริง ไม่มีรายงานที่เราพบว่ามี การเตือนเช่นที่ว่านี้จากท่านเราะฮูลุลลอฮุ ﷺ และเศาะหาบะฮุของท่าน ไม่ว่าจะเป็นการกระทำหรือคำพูดก็ตาม¹⁸⁰

¹⁷⁸ อัล-ฮุญม 2/177

¹⁷⁹ อัล-ฮิกอหุ โดยอัน-นะวะวียี 227

¹⁸⁰ ดู: ฮิดายะฮุ อัล-สลาลิก โดยอิบน์ญะมาอะฮุ 2/788-79

อิบน์ ญะมาอะฮ์ อัล-ชาฟีอีฮ์ ได้สนับสนุนความเห็นของอิมาม อัล-เฮมาซาลีฮ์ อัล-ชาฟีอีฮ์ ที่ได้กล่าวว่า ถ้าหากคนผู้หนึ่งเดินญะวาฟที่บัยตุลลอฮ์ โดยมีมือของเขาถูบได้ผนังกะอูบะฮ์อยู่ แม้ว่ามือของเขาจะถูกถือว่าอยู่ตัวกะอูบะฮ์ แต่การญะวาฟของเขาก็ใช้ได้ เพราะร่างกายส่วนใหญ่ของเขาอยู่นอกกะอูบะฮ์¹⁸¹

เช่นเดียวกันนั้นแหละคือคำพูดของอิบน์ อัล-เศาะลาห์¹⁸² และเป็นความเห็นของอุมู หะนีฟะฮ์ และอิมาม อะหมัด และอุละมาอ์ใหญ่ๆ ในมัซฮับมาลิกีย์รุ่นก่อนๆ นั่นก็คือ กรณีดังกล่าวไม่ทำให้การญะวาฟใช้ไม่ได้¹⁸³

สรุปแล้ว หุก่มการญะวาฟในขณะที่เราถือลูกบไล้กะอูบะฮ์นั้นก็คือ

1. ทำให้ญะวาฟใช้ไม่ได้ (เป็นความเห็นของมัซฮับชาฟีอีฮ์ และอุละมาอ์รุ่นหลังในมัซฮับมาลิกีย์)
2. ไม่ทำให้ญะวาฟใช้ไม่ได้ (เป็นความเห็นของมัซฮับหะนะฟีฮ์, มาลิกีย์, อุละมาอ์บางส่วนจากมัซฮับชาฟีอีฮ์และหับษะลีย์)

การเห็นขัดแย้งดังกล่าวในประเด็นนี้ เราควรพยายามเลี่ยงและออกห่างจากการคิดฟาด ด้วยการไม่ยื่นมือหรือส่วนใดส่วนหนึ่งของร่างกายเข้าไปในเขตของกะอูบะฮ์ หรือไม่ถูบได้กะอูบะฮ์ในขณะที่กำลังญะวาฟ ถ้าต้องการถูบได้ก็

¹⁸¹ อัล-วะฎีฮ์โดยอัล-เฮมาซาลีฮ์ 1/118 , อัล-วะสีฎุ ฟิล มัชฮับ โดยอัล-เฮมาซาลีฮ์ 2/644 , ฮิดายะฮ์ อัล-ศาลิก 2/791.

¹⁸² อัล-มุชกิล 2/39.

¹⁸³ ชัรหฺ อัล-ลุบบ 104 , อัล-ชัรหฺ อัล-กะบีรฺ 2/31 , มะวาฮิบ อัล-ญะลิล โดยอัล-หัจญูบ 3/75 , อัล-มุซนีฮ์ โดยอิบน์ญะมาอะฮ์ 3/382-383.

ให้ทำหลังจากญะวาฟเสร็จ หรือหยุดญะวาฟสักครู่และเมื่อถูบเสร็จก็ให้เริ่มญะวาฟใหม่(จากที่เดิม)อีกครั้ง วัลลอฮุอะอูลัม

สิ่งที่สุนัตให้ทำขณะญะวาฟ

1. มูวาลาต คือการทำต่อเนื่องให้ครบเจ็ดรอบ
2. ละหมาดสุนัตญะวาฟเมื่อเสร็จจากการญะวาฟ ให้ละหมาดบริเวณด้านมะกอมอิบรอฮีม
3. ให้เดินญะวาฟ ยกเว้นเมื่อมีเหตุจำเป็น
4. วังเหาะๆ ก้าวเท้าสั้นๆ พร้อมๆ กับยกไหล่ ในสามรอบแรกของการญะวาฟทุกมุมและทุกๆ การญะวาฟที่มีการสะเอะหลังจากญะวาฟ
5. อิกฎิบาอู คือการเอาผ้าอิหฺรอมสอดใต้รักแร้ขวา ให้ไหล่ขวาเปิดไว้และเอาชายผ้าพาดปิดไหล่ซ้ายไว้ ในสามรอบแรกของการญะวาฟ สำหรับทุกๆ การญะวาฟที่มีการวังเหาะๆ
6. การจับสัมผัสและจูบหินดำ และวางหน้าผากบนหินดำ ถ้าหากว่าไม่แออัดและไม่สร้างความสะดวกรบกวนแก่คนอื่น

มีรายงานจาก ฏอวูซุ ว่า ถ้าหากว่าเขาเดินผ่านมุมหินดำ และเห็นว่ามีคนเยอะที่แออัดยัดเยียดกันอยู่ ให้เขาเดินผ่านไปเลยโดยไม่ต้องเข้าไปแออัดกับผู้คนมากมายด้วย แต่ถ้าเห็นโอกาสอำนวยก็ให้เข้าไปจูบหินดำสามครั้ง

แล้วท่านก็กล่าวว่า ฉันเห็นอิบนุ อับบาต เราะฎิยัลลอฮุอันฮุมมา ได้ทำ
 เยี่ยงนั้น และอิบนุ อับบาต ได้กล่าวว่า ฉันเห็นอุมร์ เราะฎิยัลลอฮุอันฮุมมา ทำเยี่ยง
 นั้น และอุมร์ก็ได้กล่าวว่า ฉันเห็นท่านเราะฎุลลอฮุ رضي الله عنه ได้ทำเยี่ยงนั้น¹⁸⁴

โดยเฉพาะบรรดาสตรีทั้งหลาย ซึ่งอาอิชะฮฺ เราะฎิยัลลอฮุอันฮา ได้เคย
 โกรธหญิงรับใช้คนหนึ่งของนางที่พยายามแย่งกับผู้ชายเพื่อเข้าไปจูบหรือสัมผัส
 หินดำ นางได้กล่าวว่า

185. ((لَا آجَرَكَ اللهُ، لَا آجَرَكَ اللهُ، تُدَافِعِينَ الرَّجَالَ أَلَا كَبَّرْتِ وَمَرَرْتِ)).

ความว่า “อัลลอฮ์ไม่ให้ผลบุญแก่เธอ อัลลอฮ์ไม่ให้ผลบุญแก่เธอ เธอ
 พยายามแอ้อัดกับผู้ชาย ยังไม่เพียงพออีกหรือกับการที่เธอตักบิรฺและผ่านไปเลย
 เมื่อทำการญะวาฟ”

7. การสัมผัสมุม อัล-ยะมานีย์ คือการลูบมุมนี้อย่างมือขวา และอนุญาต
 ให้จูมพิตมือนั้นด้วยหลังจากได้สัมผัสมัน และหากว่าเขาไม่สามารถสัมผัสมัน
 ได้ ก็เพียงพอที่เขาจะชี้ไปอย่างเดียวนั้น

8. กล่าวซิกิรฺ ตักบิรฺ และดุอาอ์ เช่นดุอาอ์ต่อไปนี้

1. กล่าว ((بِسْمِ اللهِ وَاللهُ أَكْبَرُ)) หรือ ((اللهُ أَكْبَرُ وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ)) เมื่อ
 เริ่มญะวาฟ หรือ ทุกครั้งเมื่อสัมผัสกับหินดำ

¹⁸⁴ ะดีษบันทึกโดยอัน-นะสาอีย์ 5/227, ด้วยสายรายงานที่ดี

¹⁸⁵ ะดีษบันทึกโดยอัช-ชาฟีอีย์ ในหนังสืออัล-อุม 2/172, อัล-บัยฮะกี, หมายเลข: 9535.

2. اللَّهُمَّ إِنَّا بِكَ، وَتَصَدِّيقًا بِكِتَابِكَ، وَوَفَاءً بِعَهْدِكَ، وَاتِّبَاعًا بِسُنَّةِ نَبِيِّكَ

186. مُحَمَّدٍ صلى الله عليه وسلم.

3. 187. اللَّهُمَّ آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الآخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ. ในขณะที่
 ที่ญะวาฟ¹⁸⁸ โดยเฉพาะอย่างยิ่งระหว่างมุม อัล-ยะมานีย์ และมุม
 หินดำ¹⁸⁹

4. رَبِّ فَتَعْنِي بِأَرْزُقْنِي وَبَارِكْ لِي فِيهِ، وَأَخْلُفْ عَلَيَّ كُلَّ غَائِبَةٍ لِي بِخَيْرٍ. ระหว่าง
 มุม อัล-ยะมานีย์ และ มุม หินดำ¹⁹⁰

5. سُبْحَانَ اللهِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ وَاللهُ أَكْبَرُ، وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا اللهُ. ตลอดระยะเวลาที่ญะวาฟ¹⁹¹
 بِاللهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ.

¹⁸⁶ ความว่า: โอ้พระผู้อภิบาลของข้า การญะวาฟของข้าเกิดจากการอิมานต่อพระองค์ เชื่อใน
 คัมภีร์ของพระองค์ ทำตามสัญญาของพระองค์ และปฏิบัติตามสุนนะฮฺของนบีของท่านมุหัม
 มัด صلى الله عليه وسلم.

¹⁸⁷ ความว่า: โอ้พระผู้อภิบาลของเรา โปรดประทานแก่เราซึ่งความดีงามในโลกดุนยาและในโลก
 อาคิเราะฮฺ และโปรดคุ้มครองเราจากการทรมานในไฟนรก. (เศาะหิหฺมุสลิม, หมายเลข: 2688)

¹⁸⁸ ะดีษบันทึกโดยอบูดาูด 2/179-180, อัล-หากิม 1/455, อิบนุหิบบาน, หมายเลข: 274.

¹⁸⁹ มุสนัดอัช-ชาฟีอีย์, หมายเลข: 898.

¹⁹⁰ ความว่า: โอ้พระผู้อภิบาลของข้า โปรดให้ข้าพขอเพียงในสิ่งที่พระองค์ประทานให้แก่ข้า และ
 โปรดประทานความสิริมงคลในมัน และโปรดประทานแทนจากสิ่งที่หายจากฉันด้วยกับสิ่งที่ดีกว่า

¹⁹¹ ความว่า: มหาบริสุทธิ์ต่อพระองค์ การสรรเสริญเป็นกรรมสิทธิ์ของอัลลอฮ์ ไม่มีพระเจ้าอื่นใด
 นอกจากอัลลอฮ์ และอัลลอฮ์คือผู้ทรงยิ่งใหญ่ ไม่มีอำนาจใด ๆ นอกจากอำนาจจากพระองค์ ผู้
 ทรงสูงส่ง ผู้ทรงอำนาจ

เพราะการระบุเวลาที่แน่นอนของการขอดุอาอ์นั้นอาจจะนำไปสู่การเห็ดหายของความรู้สึกก่อนโยนของหัวใจ แต่ถ้าหากได้อ่านดุอาอ์ตามที่มีรายงานจากท่านเราะซูลุลลอฮ์ ﷺ ก็ย่อมเป็นการดีที่สุด ถ้าไม่แล้วก็ให้ขอด้วยดุอาอ์ใดๆ ที่นี้ก็ได้หรือท่องได้ของแต่ละคน²⁰⁰ และที่ดีที่สุดคือแต่ละคนก็ขอดุอาอ์กันเองด้วยหัวใจที่รับรู้ถึงความปรารถนาและผลต่างๆ ที่มีอยู่ในเนื้อหาของดุอาอ์นั้นๆ วัลลอฮุ อะอูลัม

อย่างไรก็ตาม การขอดุอาอ์ที่มีในรายงาน(ดุอาอ์ มะอ์ซุม)ย่อมประเสริฐกว่าการอ่านอัลกุรอาน และการอ่านอัลกุรอานย่อมดีกว่าการอ่านดุอาอ์ที่ไม่มีระบุในรายงานจากท่านนบี (ดุอาอ์ไม่มะอ์ซุม) ตามทัศนะของมัซฮับซุนนีย์²⁰¹ แล้วควรอย่างยิ่งที่ต้องให้การกล่าวซิกิรฺ ดุอาอ์ และการอ่านอัลกุรอาน ทั้งหมดนั้นควรกล่าวด้วยเสียงที่ค่อยให้ได้ยินเฉพาะตัวผู้อ่านคนเดียวเท่านั้น ในขณะที่อิหม่ามมาลิกถือความเป็นมักรูฮฺที่จะให้อ่านอัลกุรอานระหว่างญะว๊าฟ เพราะไม่มีกรกล่าวระบุใดๆ จากท่านเราะซูลุลลอฮ์ ﷺ นอกจากดุอาอ์

((رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ))

มีรายงานระบุว่า ดุอาอ์จะถูกตอบรับระหว่างการญะว๊าฟ, ขณะที่อยู่ ณ หินดำ, ตรงมูม อัล-ยะมานีย์, ที่ อัล-มุลตะซัม²⁰², และได้รังกน้ำของกะอูบะฮฺ เพราะฉะนั้นจึงสมควรต้องขอดุอาอ์ให้มากๆ ด้วยการขอความดีงามต่างๆ ในโลก

²⁰⁰ ฮิดายะฮฺ อัล-สาลิก 3/990 - 991

²⁰¹ อัล-อัชการุ โดยอิหม่ามอัน-นะวะวี 137

²⁰² อัล-มุลตะซัม คือสถานที่อยู่ระหว่างหินดำกับประตูของกะอูบะฮฺ

ดุอาและอาคิเราะฮฺ บริเวณสถานที่ต่างๆ ดังกล่าว โดยกล่าวค่อยๆ ด้วยความศุขและมั่นใจ²⁰³

การพูดคุยขณะญะว๊าฟ

จากอิบนุ อับบาส เราะฎิยัลลอฮุอันฮุม่า เล่าว่า ท่านเราะซูล ﷺ กล่าวว่า

((الطَّوَّافُ بِالْبَيْتِ صَلَاةٌ إِلَّا أَنْ اللَّهَ أَحَلَّ فِيهِ الْمُنْطِقَ، فَمَنْ نَطَقَ فِيهِ فَلَا يَنْطِقُ إِلَّا بِخَيْرٍ)).²⁰⁴

ความว่า “การญะว๊าฟที่บัยตุลลอฮฺคือการละหมาดอย่างหนึ่ง เว้นเสียแต่ว่าอัลลอฮฺอนุญาตให้พูดคุยได้ระหว่างญะว๊าฟ ดังนั้น ใครที่ต้องการพูดเขาก็จงอย่าพูดเว้นแต่ด้วยสิ่งที่ดี”

การพูดที่ดีนั้นเช่น การให้สลาม การถามข่าวคราวอย่างสั้นๆ การสั่งเสียให้ทำดีและห้ามการทำชั่ว สิ่งเหล่านี้ถือว่าไม่มักรูฮฺตามมัซฮับซุนนีย์ และไม่ทำให้ญะว๊าฟเสีย แต่ที่ดีที่สุดคือการไม่คุยนอกจากกล่าวซิกิรและดุอาอ์เท่านั้น²⁰⁵

²⁰³ แต่คนอะฮฺลุลบัยตฺในสมัยนี้มักจะวุ่นอยู่กับการอ่านดุอาอ์เฉพาะต่าง ๆ ที่เรียงเรียงโดยบางคนหรือมาจากหนังสือที่ไม่ได้อ้างจากสุนนะฮฺของท่านนบี ﷺ พวกเขาจะอ่านด้วยเสียงดังและก่อความรำคาญแก่คนทั่วไป พวกเขาไม่ได้อ่านอัล-กุรอาน ดุอาอ์ หรือซิกิรฺที่มีแบบอย่างจากท่านเราะซูลุลลอฮ์ ﷺ จากบรรดาเศาะหาบะฮฺ และจากบรรดาสลัฟ (ฮิดายะฮฺ อัล-สาลิก 3/993)

²⁰⁴ ะดีษบันทึกโดยอัต-ติรมิซีย์ 3/293 , อัน-นะสาอีย์ 5/222 , อิบนุฮิบบาน 1/247, และอัล-หาคิม 1/429, 2/267

²⁰⁵ ฮิดายะฮฺ อัล-สาลิก 3/996

อิบน์ อุมร์ กล่าวว่า “จงพูดให้น้อยในขณะฎาเราะวาฟ เพราะแท้จริงท่านกำลังอยู่ในละหมาด”²⁰⁶

เช่นเดียวกันกับการทำสิ่งอื่นๆ เช่น การตีม้มน้ำ เพราะมีรายงานจากอิบน์ อับบาสว่า ท่านเราะซูลุลลอฮฺ ﷺ เคยตีม้มน้ำในขณะที่ฎาเราะวาฟ²⁰⁷

รูกันที่สี่: สะแอ

ในจำนวนรูกันห้าจุมและอุมเราะฮ์นั้นคือการสะแอระหว่างเศาะฟาและมัรวะฮ์ ท่านเราะซูลุลลอฮฺ ﷺ ได้กล่าวว่า

((اسْعَوْا فَإِنَّ اللَّهَ كَتَبَ عَلَيْكُمُ السَّعْيَ)).²⁰⁸

ความว่า “พวกท่านจงสะแอ (ระหว่างเศาะฟาและมัรวะฮ์) เพราะแท้จริงอัลลอฮ์ได้บัญญัติการสะแอเหนือพวกท่าน”

นี่คือความเห็นของอุละมาอ์ส่วนใหญ่²⁰⁹

²⁰⁶ มุสนัด อับ-ซาฟิอีย์, หมายเลข: 899.

²⁰⁷ อับ-ซาฟิอีย์, อิบน์ฮิบบาน 147, อัล-หากิม 1/460, อัล-บัยฮะกี 5/85.

²⁰⁸ ทัศนะที่ถูกต้องโดยอิมามอับ-ซาฟิอีย์ในหนังสืออัล-มุสนัด, ดูซัรหุ มุสนัดอับ-ซาฟิอีย์ โดย อัจร-รอฟีอีย์, หมายเลข 1684 , อะหฺมัด 6/431 , อัล-หากิม 4/70. ชัยคุอัล-อัลบานียมีทัศนะว่าเป็นทัศนะที่เศาะหิหฺ ดู: อิจฺวาคู อัล-เศาะลีล 4/269.

²⁰⁹ อิมามอบูหะนีฟะฮ์กล่าวว่า การสะแอเป็นวาญิบ และนี่ก็คือทัศนะที่ถูกต้องของอิมามอะหฺมัด

สิ่งที่วาญิบในการสะแอ

ในจำนวนสิ่งที่จำเป็นต้องทำในการสะแอคือ

1. ต้องเดินผ่านช่วงระหว่างเนินเศาะฟาและมัรวะฮ์ให้สมบูรณ์ ด้วยการเดินขึ้นเนินทั้งสองเพื่อความแน่ใจ
2. ต้องเรียงลำดับ นั่นคือ เริ่มจากเนินเศาะฟาและสิ้นสุดที่เนินมัรวะฮ์
3. ครบเจ็ดเที่ยว คือการสะแอจากเศาะฟาถึงมัรวะฮ์คิดเป็นหนึ่งเที่ยว และจากมัรวะฮ์ถึงเศาะฟาคิดเป็นอีกหนึ่งเที่ยว
4. ต้องทำสะแอหลังจากการฎาเราะวาฟ ไม่ว่าจะเป็นฎาเราะวาฟตุ้มหรือฎาเราะวาฟอิฟาฎะฮ์

สิ่งที่สุนัตให้ทำในสะแอ

ในจำนวนสิ่งที่สุนัตให้ทำในสะแอก็คือ

1. กล่าวซิกิรและดุอาอ์บนเนินเศาะฟาและมัรวะฮ์
2. ต้องสะอาดจากหะดัษเล็กและปกปิดเอวเราะฮ์
3. ให้สะแออย่างจริงจังบริเวณที่ทำเครื่องหมายให้วิ่งสำหรับผู้ชายเท่านั้น ไม่รวมผู้หญิง
4. เลี่ยงช่วงเวลาที่คุณแออัดเพื่อทำสะแอ
5. สะแอด้วยการเดินเท้ายกเว้นถ้ามีเหตุจำเป็น จึงจะอนุญาตให้ขี่พาหนะได้
6. ต้องสะแอทั้งเจ็ดเที่ยวอย่างต่อเนื่อง และต้องต่อเนื่องระหว่างฎาเราะวาฟกับสะแอ ถ้าหากว่ามีการละหมาดพักรุกพร้อมอุมเราะฮ์ในช่วง

ระหว่างนั้น เมื่อละหมาดเสร็จก็ให้เริ่มสะอheimerตรงจุดเดิมที่หยุด
ละหมาดนั่นเอง²¹⁰

รูกนข้อที่ห้า: การโกนหรือตัดผม

เวลาโกนผมหรือตัดผมสำหรับการทำอุมเราะฮ์คือหลังจากสะอheimerเสร็จ
ส่วนการโกนในหัจญ์นั้นคือหลังจากรุ่งอรุณขึ้นในวันนะหฺรฺ (วันที่สิบซุลหิจญะฮ์)
นี่คือเวลาที่ประเสริฐที่สุด และอนุญาตในโกนหรือตัดผมสำหรับการทะหัลลูลใน
หัจญ์หลังจากเลยเที่ยงคืนของเช้าวันนะหฺรฺ²¹¹

พึงจำเถิดว่า การโกนนั้นดีกว่าการตัดผมสำหรับผู้ชาย²¹² เพราะท่านนบี
ﷺ ได้ขออุมเราะฮ์สามครั้งให้กับผู้ที่โกนผม ส่วนที่ผู้ที่ตัดผมท่านได้ขออุมเราะฮ์ให้เพียง
ครั้งเดียว

ท่านเราะซูลุลลอฮ์ ﷺ ได้กล่าวว่า

((رَحِمَ اللهُ الْمُحْلِقِينَ))

ความว่า “ขออัลลอฮ์เมตตาบรรดาผู้ที่โกนผม” แล้วมีผู้กล่าวว่า

((وَالْمُقَصِّرِينَ))

²¹⁰ ดูอัล-ฮัจญอหฺ โดยอิมามอัน-นะวะวีญ์ หน้า 251-262

²¹¹ อัล-วะสฎิฎิล มัจฮับ โดยอิมามอัล-เฮมาซาลิเย้ 2/663

²¹² ยกเว้นในกรณีที่ทำอุมเราะฮ์ในระยะเวลาที่กระชั้นชิดกับการทำหัจญ์ เช่นนี้ที่ดีที่สุดคือให้
ตัดผมสำหรับทะหัลลูลอุมเราะฮ์ แล้วทำการโกนผมสำหรับทะหัลลูล หัจญ์ เพราะนบี ﷺ สั่ง
ใช้ให้โกนเท่านั้นในการทะหัลลูลหัจญ์ (ซัรหฺ เศาะหิหฺมุสลิม โดยอิมามอัน-นะวะวีญ์)

ความว่า และขออัลลอฮ์เมตตาผู้ที่ตัดผมด้วย แต่กล่าวทวนว่า “ขออัลลอ
ฮ์เมตตาผู้ที่โกนผม” ถึงสามครั้ง แล้วจึงกล่าวในครั้งที่สี่ว่า “และบรรดาผู้ที่ตัดผม
ด้วย”²¹³

²¹³ มุตตะฟั๊กอะลยฺยู, อัล-บุคอริเย้ 3/656, และมุสลิม 2/945.

สิ่งที่วาญิบในหัจญ์

สิ่งที่วาญิบต้องทำในหัจญ์คือ

1. ครองอิหฺรอมจากมิกอต
2. มะบีด (พักค้างคืน) ที่มุซดะลิพะฮุ
3. มะบีด (พักค้างคืน) ที่มินา
4. ขว้างหิน ญัมเราะฮุ อัล-อะกะอะบะฮุ ในวันนะฮ์รฺ
5. ขว้างหินที่ญัมเราะฮุทั้งหมดเรียงตามลำดับ
6. ฎะวะวาพะอะดาอฺ

ผู้ใดที่ละทิ้งสิ่งวาญิบในหัจญ์เหล่านี้ เขาจำเป็นต้องจ่ายดัมหรือ
ถือศีลอด

1. การครองอิหฺรอมจากมิกอต

ในจำนวนสิ่งที่วาญิบในหัจญ์ก็คือการเนี่ยตอิหฺรอมจากมิกอตแต่
ละแห่ง ถ้าหากว่าเลยผ่านมิกอตโดยไม่ได้เนี่ยตอิหฺรอม และไม่สามาร

กลับไปเนี่ยตอิหฺรอมใหม่ที่มีกอนั้น เขาจำเป็นต้องจ่ายดัม ตามทัศนะ
ของอิช-ซาฟิอีย์และคนอื่นๆ²¹⁴

2. มะบีด (พักค้างคืน)

มะบีด คือการพักค้างคืน ตามสุนนะฮฺของท่านเราะซูลุลลอฮฺ ﷺ
การมะบีดในหัจญ์นั้นมีสามส่วนคือ

- 1) มะบีดที่มีนาในคืนที่จะไปอะเราะพะฮุ (ในวันรุ่งขึ้น)
- 2) มะบีดที่มุซดะลิพะฮุในคืนของวันนะฮ์รฺ (หมายถึงวันรุ่งขึ้น
เป็นวันนะฮ์รฺ)
- 3) มะบีดที่มีนาในคืนของวันดีฮ์ริกทั้งหมด

2.1 มะบีดที่มีนาในคืนที่จะออกไปอะเราะพะฮุ

มะบีดที่มีนาคือการพักค้างคืนที่มีนา ท่านเราะซูลุลลอฮฺ ﷺ
ออกมาจากที่พักในมักกะฮุสู่มินาในเช้าวันดีฮ์ริยะฮุ (วันที่แปดซุลหิจญะฮุ)
ท่านและขบวนผู้ประกอบพิธีฮัจญ์พร้อมๆ กับท่านได้พักที่มีนาในคืนอะ
เราะพะฮุ(หมายถึงเป็นคืนซึ่งรุ่งขึ้นเป็นวันที่เก้าซุลหิจญะฮุ) ไม่มีการขัดแย้ง
การระหว่างอิมามมัซฮับทั้งสี่ว่าการพักค้างคืนที่มีนาในคืนอะเราะพะฮุถือว่าเป็น
เป็นสุนัตประการหนึ่งของพิธีหัจญ์

²¹⁴ บิดายะตุลมุญตะฮิด ลิบินุ รุซดี 2/170

2.2 มะปิตที่มุชตะลิพะฮุในคืนอัน-นะหฺรฺ

เมื่อตะวันตกดินของวันอะเราะซะฮฺชะฮฺ ท่านเราะฮฺซูลุลลอฮฺ ﷺ ได้ออกจากอะเราะซะฮฺมุฮฺมุดมุชตะลิพะฮฺ หลังจากที่ได้ละหมาดมัฆริบและอิชาฮฺ ด้วยการญุมอฺและก้อศฺรฺ(รวมและย่อ)ที่มุชตะลิพะฮฺ ท่านก็พักค้างคืนที่นั่น ด้วยการนอนหลับจนถึงเวลาก่อนรุ่งอรุณ จากนั้นท่านก็ลุกขึ้นมาและละหมาดศุบหฺ ซึ่งถูกนำหน้าด้วยการอะซานสุนัตก่อนศุบหฺ และการอิกอมะฮฺ หลังจากนั้นท่านก็ออกเดินทางไปยังอัล-มัชอะริลหะรอม พร้อมกับกล่าวตัลบียะฮฺ ตักบีร ขอดุอาฮฺ จนกระทั่งดวงอาทิตย์ปรากฏสีเหลือง ท่านจึงออกไปยังมินาก่อนดวงอาทิตย์ขึ้น

ไม่มีการขัดแย้งกันระหว่างอิมามมัชฮับทั้งสี่ว่า การมะปิตที่มุชตะลิพะฮฺนั้นถือว่าเป็นวาญิบหัจญ์ประการหนึ่ง

2.3 มะปิตที่มีนาในคืนของวันดัชริก

คืนต่างๆ ของวันดัชริกก็คือ คืนที่ 11, 12 และ 13 ชุลหิจญะฮฺ

เมื่อญะวาฟที่บัยตุลลอฮฺในวันนะหฺรฺ (วันที่สิบชุลหิจญะฮฺ) เสร็จ ท่านเราะฮฺซูลุลลอฮฺ ﷺ ก็กลับไปที่มีนาและค้างคืนในคืนของวันดัชริกทั้งสามวันนั้น นั่นคือคืนของวันที่สิบเอ็ด(หมายถึงรุ่งเช้าคือวันที่สิบเอ็ด) ที่สิบสอง และที่สิบสาม ของเดือนชุลหิจญะฮฺ ท่านเปิดโอกาสให้กับผู้ที่ประสงค์จะออกก่อนในนะฟิรเอาวัลได้ค้างคืนเพียงแค่สองคืนที่มีนา แต่ท่านเองพร้อมๆ กับผู้ประกอบพิธีฮัจญ์จำนวนใหญ่อยังพักค้างคืนที่มีนาจนครบสามคืนอย่างต่อเนื่อง

การพักค้างคืนสองหรือสามคืนของวันดัชริกที่มีนา ถือเป็นวาญิบหัจญ์ ตามทัศนะของมัชฮับทั้งสี่ ยกเว้นสำหรับผู้ที่มีความจำเป็นโดยการรับ

หน้าที่จัดการบริการในพิธีหัจญ์เช่น การให้บริการน้ำดื่มและอื่นๆ หรือเป็นหน้าที่อื่นๆ ที่เกี่ยวกับการดูแลทรัพย์สินที่อาจจะได้รับความเสียหาย เช่นนี้แล้วจึงจะอนุญาตให้ไม่ต้องค้างคืนที่มีนาและไม่ต้องขำงหินทุกวัน แต่ให้พวกเขาขำงหินในวันที่สิบสองหรือวันที่สิบสามรวดเดียวเลย หรือสองครั้งสำหรับวันทั้งหมด นี่คือการยกเว้นจากสิ่งที่ว่าญิบให้ค้างคืนที่ได้รับการเปิดกว้างโดยท่านนบี ﷺ แก้อัล-อับบาสในการทำหน้าที่บริการน้ำดื่ม²¹⁵ และเหล่าผู้ดูแล²¹⁶ วัลลอฮุ อะอูลัม

3. ขำงหิน

- การขำงหิน คือการขำงลูกหินลงญุมเราะฮฺ

- ญุมเราะฮฺมีทั้งหมดสามที่คือ อัล-ญุมเราะฮฺ อัล-อูลา, อัล-ญุมเราะฮฺ อัล-วุสฏอ และ ญุมเราะฮฺ อัล-อะเกาะบะฮฺ

- เริ่มขำงหินในวันนะหฺรฺที่ญุมเราะฮฺ อัล-อะเกาะบะฮฺที่เดียวเท่านั้นด้วยลูกหินเจ็ดเม็ด

- ในวันดัชริกทั้งสามวันหลังจากวันนะหฺรฺนั้น คือ วัน อัล-กือรฺ, วันนะฟิร เอาวัล และ วัน นะฟิร ซานียฺ ต้องเริ่มขำงจากญุมเราะฮฺอูลาก่อนแล้วไปที่ญุมเราะฮฺ วุสฏอ และสิ้นสุดที่ญุมเราะฮฺ อัล-อะเกาะบะฮฺตามลำดับ และใช้ลูกหินขำงในแต่ละญุมเราะฮฺจำนวนเจ็ดเม็ด

²¹⁵ หนะดีษ อะบูดาอูด เลขที่ 1977, อันนะชะฮฺอี เลขที่ 3069, อัลดรัมีซี เลขที่ 970, อิบน์มาญะฮฺ 3153.

²¹⁶ มุตตะฟักอะลยฺฮฺ อัลบุคอรี เลขที่ 1634, มุสลิม เลขที่ 953 (ดูเพิ่มเติมในอัลหาวีร์ อัลกะบีร ลิลมาวัรตี 4/197

- ขนาดของลูกหินคือเท่าหัวนิ้วก้อย

- วิธีการขว้าง ให้ทำดังนี้

- 1) ที่ดีที่สุดคือให้ขว้างด้วยนิ้วโป้งและนิ้วชี้
- 2) ขว้างหินเจ็ดเม็ดด้วยการขว้างเจ็ดครั้ง ครั้งละเม็ด
- 3) ถ้าแต่ละครั้งขว้างมากกว่าหนึ่งเม็ดให้ถือว่าใช้ได้เพียงแค่เม็ดเดียว ตามทัศนะของอิมามอัซ-ซาฟีอีย์²¹⁷
- 4) กล่าวตักบิรและขอดุอาอ์ขณะขว้าง เช่น

((اللَّهُ أَكْبَرُ، اللَّهُ أَكْبَرُ، اللَّهُ أَكْبَرُ، لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَاللَّهُ أَكْبَرُ، اللَّهُ أَكْبَرُ
وَلِلَّهِ الْحَمْدُ)).²¹⁸ ((اللَّهُمَّ اجْعَلْهُ حَجًّا مَبْرُورًا وَذَنْبًا مَغْفُورًا)).²¹⁹

- 5) ขอดุอาอ์เมื่อขว้างเสร็จจากญัมเราะฮ์ ฮุลา และขอ ดุอาอ์อีกครั้งเมื่อขว้างเสร็จจาก ญัมเราะฮ์ ฮุลา ด้วยการขอดุอาอ์ที่ยาวเท่ากับการอ่านสุเราะฮ์ อัล-บะเกาะเราะฮ์
- 6) อนุญาตให้ขว้างแทนคนป่วยหรือคนที่อ่อนแอซึ่งไม่สามารถทำการขว้างด้วยตัวเองได้หลังจากที่เจ้าตัวอนุญาตแล้ว และไม่ว่าใครก็ตามก็สามารถที่จะรับขว้างแทนได้แต่เขาต้องขว้างให้แก่ตัวเองจนเสร็จเสียก่อน

²¹⁷ จะแตกต่างกับทัศนะอะหฺนะบียะฮ์ ซึ่งท่านถือว่าการขว้างเจ็ดเม็ด และการขว้างทั้งเจ็ดเม็ดในครั้งเดียวกันถือว่าถูกต้องและใช้ได้ (ดูเพิ่มเติมในอัลฮาวีญ อัลกะบิร ลิบมาวรีดี 4/195)

²¹⁸ รายงานโดยอิมาม ซะฟีอีย์ (ดูเพิ่มเติมใน อัลฮาวีญ อัลกะบิร ลิบมาวรีดี 4/184, อัลมััจญมุอฺ ลิลนะวะวี 8/136)

²¹⁹ ดูอาอุบิบนุ อุมัร และ อิบนิ มัสอูด ฮิดาเยตุลซาลิก 3/1235

4. ฏะวาฟอะดาอ์

คือการฏะวาฟอะดาอ์ เมื่อใครคนหนึ่งทำหัจญ์หรืออุมเราะฮ์เสร็จสิ้นแล้วเขาต้องการออกไปจากมัจกะฮ์ ให้เขาฏะวาฟอะดาอ์ เนื่องจากหะดีษของท่านเราะซูลุลลอฮ์ ﷺ ที่มีความว่า พวกท่านคนหนึ่งคนใดอย่าออกไปจากมัจกะฮ์วันแต่ให้สิ้นสุดอะมัลของเขา(ด้วยการฏะวาฟ)ที่บัยตุลลอฮ์²²⁰ ยกเว้นหญิงที่มีประจำเดือนหรือน้ำคาวปลา จึงอนุญาตให้นางออกไปได้โดยไม่ต้องฏะวาฟอะดาอ์²²¹

เมื่อฏะวาฟอะดาอ์เสร็จสิ้น เขาต้องไม่พักที่เมืองมัจกะฮ์อีก และต้องไม่ทำธุระอื่นใดอีกวันแต่ที่เรื่องเล็กๆ น้อยๆ หรือเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการเดินทางเท่านั้น ขณะเดียวกันถ้าหากว่าถึงเวลาละหมาดก็ให้เขาละหมาดพร้อมญะมาอะฮ์ได้ เพราะมันไม่ทำให้การฏะวาฟอะดาอ์เสียหายแต่อย่างใด วัลลอฮุ อะอะลัม และหากว่าเขาพักที่มัจกะฮ์อีกเป็นเวลานานด้วยมีธุระอย่างอื่นนอกจากการเตรียมตัวเดินทาง ก็ให้เขากลับไปฏะวาฟอะดาอ์อีกครั้ง และหากว่าเขาออกไปโดยไม่ได้ฏะวาฟอะดาอ์เขาก็จำเป็นต้องจ่ายดัม²²²

²²⁰ หะดีษ เศาะหิหฺ มุสลิม 2/963.

²²¹ มุตตะฟักอะลียะฮ์ อัลบุคอรี 1755, มุสลิม เลขที่ 2/963.

²²² **ข้อควรระวัง** หลังจากเสร็จสิ้นการฏะวาฟอะดาอ์ ควรเดินออกจากมัสยิดอัลหะรอมนด้วยวิธีการปกติ ไม่ใช่การเดินถอยหลังดังเช่นการกระทำของคนบางกลุ่ม เพราะนั่นไม่ได้เป็นสุนนะฮ์ของท่านนบี และไม่ใช่วิธปฏิบัติของบรรดาอะฮฺลุลฟะเศาะลียะฮ์ (ดูเพิ่มเติมใน อัลฮาวีญ อัลกะบิร ลิบมาวรีดี 4/212-213).

สิ่งที่ต้องห้ามขณะครองอิหฺรอม

เมื่อใครคนหนึ่งเริ่มครองอิหฺรอม ไม่ว่าจะในหัจญ์หรืออุมเราะฮ์ หรือทั้งสองอย่างนั้น ให้เขาจำอยู่เสมอว่าต้องไม่พลั้งกระทำการต่างๆ ที่ถูกห้าม ดังนี้

1. ห้ามปิดศรีษะและใบหน้าสำหรับผู้ชาย เช่นการใส่หมวกกะปิเยาะฮ์ หรือหมวกแข็ง หรือผ้าสะระบัน หรืออื่นๆ และห้ามสวมเสื้อผ้าที่ตัดเย็บโดยเจตนา ไม่ว่าจะเป็นส่วนไหนของร่างกายก็ตาม เช่น เสื้อ ผ้าใส่รอง กุ้งเท้าหนัง กุ้งเท้าผ้า และอื่นๆ สำหรับผู้หญิงนั้นห้ามนางปิดหน้าและสองฝ่ามือ เช่นปิดด้วยผ้าปิดหน้าและใส่ถุงมือ เว้นแต่มีเหตุที่นำไปสู่พิตนะฮ์ต่อหน้าผู้ชาย จึงอนุญาตให้ปิดหน้าได้โดยใช้ผ้าปิดเพียงหลวมๆ ไม่ต้องผูกให้แน่น

2. ห้ามใส่เครื่องหอม ไม่ว่าจะที่ร่างกาย เสื้อผ้า ที่ปูพื้น รวมทั้งการดมดอกไม้หรือเครื่องหอมในรูปของน้ำมัน น้ำ และดอกไม้ ยกเว้นส่วนที่ค้างอยู่กับร่างกายก่อนครองอิหฺรอม ทั้งหมดนี้รวมทั้งผมและเคราด้วย

3. ห้ามใช้น้ำมันที่ผมและเครา สำหรับส่วนอื่นๆ ของร่างกายนั้น อนุญาตให้ใช้น้ำมันได้ แต่ไม่ใช่ด้วยวัตถุประสงค์เพื่อให้มีกลิ่นหอม

4. ห้ามทำให้ผมและขนทุกส่วนของร่างกายหลุดร่วง ไม่ว่าจะด้วยการตัด การโกน การถอน หรือการเกาโดยไม่มีเหตุจำเป็น รวมทั้งการตัดเล็บมือ เล็บเท้าโดยไม่มีเหตุสุดวิสัย มักอูฮ์ที่จะให้มีการหิผมหรือเคราเพราะกลัวว่าผมหรือเคราจะหลุดร่วง ส่วนการอาบน้ำ การถูโคล และสระผมด้วยน้ำยาที่ไม่ม่มีกลิ่นหอมและฉุนเพียงเบาๆ นั้น แม้ว่าจะไม่เป็นการมักอูฮ์แต่ก็ไม่สนับสนุนให้ทำเว้นแต่รู้สึกรู้สีกว่ามีความจำเป็นอย่างยิ่งเท่านั้น เนื่องจากท่านเราะฮ์ซูลุลลอฮ์ ﷺ เคยล้างศรีษะของท่านขณะครองอิหฺรอม²²³ และหากว่าผมร่วงเพียงแค่เส้นเดียวและเขาลังเลว่าผมที่ร่วงมานั้นร่วงลงมาเองหรือเป็นเพราะเขาทำให้มันร่วง เขาก็ไม่จำเป็นต้องจ่ายฟิเดยะฮ์²²⁴

5. ห้ามให้มีการกล่าวรับมอบหรือทำพิธีแต่งงาน ไม่ว่าจะทำให้กับตัวเองหรือคนอื่น ไม่ว่าจะอยู่ในรูปการเป็นวะลีหรือวะเกิ้ล รวมทั้งการหมั้น ผู้อื่นหรือรับหมั้นให้กับลูกสาวหรือใครก็ตามที่อยู่ภายใต้การดูแลของเขา

6. ห้ามมีเพศสัมพันธ์และการเล้าโลม เช่นการจูบและการลูบได้ด้วยอารมณ์ใคร่ หรือพยายามหลั่งน้ำอสุจิด้วยมือหรืออื่นๆ การมีเพศสัมพันธ์นั้นเป็นสองเวลาคือ

ก. การมีเพศสัมพันธ์ในขณะครองอิหฺรอม ก่อนที่จะมีการ **ตะฮัลลุลเอาวัล (อัศฮือฮ์)** การมีเพศสัมพันธ์ในช่วงนี้ไม่เพียงแต่หะรอมเท่านั้น แต่ว่ามันทำให้หัจญ์ของเขาทั้งสอง (คู่สามีภรรยา) เสียหายเป็นโมฆะ

²²³ หนังสือนุตตะพะกุนอะลยฮ์ เศาะหีหฺ อัลบุคอรี 3/16, เศาะหีหฺ มุสลิม 4/23.

²²⁴ อิตายะตุล อัสซาลิก 2/605-607

และทำให้อุมเราะฮ์ก่อนหน้าที่จะมีการทะหัลลุลนั้นเสียหายด้วย²²⁵ ถ้าหัจญ์หรืออุมเราะฮ์เสียหายเพราะการมีเพศสัมพันธ์ ทั้งสองคนต้องทำหัจญ์ต่อไปจนเสร็จสิ้นกระบวนการ และวาญิบที่ทั้งสองต้องทำหัจญ์ชดใช้และจ่ายกัฟฟาเราะฮ์ด้วยอูฐหนึ่งตัวสำหรับทั้งสองคน หากไม่มีก็ให้ใช้วัวหนึ่งตัว หากไม่มีก็ใช้ใช้แกะเจ็ดตัว และหากไม่มีอีกก็ให้จ่ายอาหารที่เทียบเท่ากับราคาอูฐตัวเมียหนึ่งตัวให้แก่คนยากจนที่มีภรรยาหรือแผ่นดินหะรอม และหากว่าทำไม่ได้เขาก็ต้องถือศีลอดตามจำนวนลิตรของอาหารที่จำเป็นต้องจ่ายนั้น นี่คือผลของการมีเพศสัมพันธ์โดยเจตนา แต่ถ้าหากกระทำไปโดยลืมหือไม่รู้หุกุมว่าห้ามมีเพศสัมพันธ์หรือทำไปเพราะถูกบังคับ ตามทัศนะที่ถูกต้องกว่าก็คือทำให้หัจญ์ของเขาเสียหายเป็นโมฆะและไม่จำเป็นต้องจ่ายกัฟฟาเราะฮ์²²⁶

ข. การมีเพศสัมพันธ์หลังทะหัลลุลเอาวัล ก่อนที่จะมีการทะหัลลุลอักบร(การทะหัลลุลโดยสมบูรณ์) นั่นคือหลังจากได้ขว้างหินที่อุมเราะฮ์อัล-อะเกาะบะฮ์แล้ว แต่ก่อนที่จะมีฏาะวาฟอิฟาฎะฮ์ การมีเพศสัมพันธ์ช่วงนี้ถือว่าไม่ทำให้หัจญ์ของเขาเสียหายตามทัศนะของอูลมะฮ์ส่วนใหญ่ แต่เขาต้องจ่ายฟิเดยะฮ์ด้วยกแกะหนึ่งตัว หรือหนึ่งในเจ็ดส่วนของอูฐหรือวัว หรือถือศีลอดสามวัน หรือเศาะดะเกาะฮ์ด้วยอาหารสาม

²²⁵ การทะหัลลุลฮัจญ์ มีสองขั้นตอน 1) ทะหัลลุลฮัจญ์คือหลังจากขว้างหินอุมเราะฮ์อัลอะเกาะบะฮ์ในวันนะหฺร 2) ทะหัลลุลอักบร คือหลังจากฏาะวาฟ อัลอิฟาฎะฮ์ (บิตายะตุลมุจญ์ตะฮิด 2/167-168).

²²⁶ ดูในอัลอิฎอหฺ ลิลนะวะวีรีย หน้า/169-173

กันตั้ง (สิบสองลิตร) แก่คนยากจนหกคน โดยจ่ายให้แก่แต่ละคนจำนวนครึ่งกันตั้ง²²⁷

7. ห้ามล่าสัตว์และฆ่าสัตว์บกที่ไม่เชื่องในช่วงครองอิหฺรอม โดยเฉพาะในเขตดินแดนหะรอม ส่วนสัตว์เลี้ยงนั้นอนุญาตให้ผู้ที่ครองอิหฺรอมทำการฆ่าหรือเชือดได้ ยกเว้นนกกา ฐ หนู แมงป่อง หม่าบ้า เหยี่ยว และสัตว์เดรัจฉานอื่นๆ ที่ดุร้าย สัตว์พวกนี้อนุญาตให้ฆ่าได้ เช่นเดียวกับที่อนุญาตให้ฆ่ายุง ริน ต่อ และแมลงวัน นอกจากนี้ก็ยังห้ามล่าและฆ่าสัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำ²²⁸ และห้ามตัดและโค่นต้นไม้ที่อยู่ในเขตดินแดนหะรอม

²²⁷ บิตายะตุลมุจญ์ตะฮิด ลิลิบินู รุซดี 2/167

²²⁸ ดูในอัลอิฎอหฺ ลิลนะวะวีรีย หน้า/178-184

สิ่งที่อนุญาตขณะครองอิหฺรอม

- 1- ล้างศีรษะ
- 2- อาบน้ำทำความสะอาดร่างกาย
- 3- หวีผมด้วยหวี
- 4- ส่องกระจก
- 5- ทาขอบตาด้วยสิ่งที่ไม่มียกเว้นหอม
- 6- กำจัดเหาบนศีรษะ
- 7- เกาศีรษะโดยที่ไม่ทำให้ผมหลุดร่วง
- 8- กรอกเลือด ในกรณีที่ไม่ทำให้ผมหลุดร่วง

ดัมสำหรับฮัจญ์ตะมัดตุอและกิรอน

สัตว์ฮัจญ์แบ่งเป็นสองประเภท คือ

1. ฮัจญ์ที่เป็นวาญิบ คือ ฮัจญ์ตะมัดตุอ และ ฮัจญ์กิรอน
2. ฮัจญ์ที่เป็นสุนัต

1. วาญิบต้องจ่ายดัมตะมัดตุอและกิรอน

ดัมถือว่าเป็นวาญิบสำหรับผู้ที่ทำฮัจญ์ตะมัดตุอซึ่งเขาไม่ใช่ชาวมักกะฮฺและได้ทำฮุมาเราะฮฺในเดือนฮัจญ์เสร็จเรียบร้อยแล้ว จากนั้นเขาก็ครองอิหฺรอมเข้าสู่ฮัจญ์ในปีเดียวกัน โดยไม่ได้ออกไปยังมีกอดขณะที่เนยตครองอิหฺรอมฮัจญ์²²⁹

2. ลักษณะของดัมตะมัดตุอ

ลักษณะของดัมตะมัดตุอและกิรอนก็เหมือนกับสัตว์ที่ใช้เชือดสำหรับฮุญฺหิยะฮฺ²³⁰

²²⁹ ดู อัลมุฮัซซับ 2/682-684, อัลฮิฎอหฺ 138, ฮิตายะตุสสลิก 2/523

²³⁰ อัลฮิฎอหฺ 138, ฮิตายะตุสสลิก 2/523

3. เวลาเชือดต้มตะมัตตุอ

ถึงแม้ว่าจะอนุญาตให้เชือดต้มตะมัตตุอหลังจากทำอุมเราะฮ์เสร็จเรียบร้อยแล้วก่อนที่จะครองอิหฺรอมฮัจญ์ ตามทัศนะที่ถูกต้องของมัซฮับชาฟีอี²³¹ แต่เวลาที่ประเสริฐและอัฟวอลที่สุดในมัซฮับชาฟีอีก็คือเวลาที่ใช้เชือดอฎุฮิยะฮ์ นั่นคือเริ่มตั้งแต่เช้าวันที่สิบจนกระทั่งดวงอาทิตย์ตกดินในวันที่ยี่สิบสาม²³² เพราะท่านเราะฮ์ลุลลอฮ์ ﷺ ไม่เชือดสัตว์ฮัจญ์ของท่านนอกเสียจากในเช้าวันที่สิบซุลหิจญะฮ์ นั่นคือหลังจากที่ท่านเสร็จจากการขว้างหินที่ญุมเราะฮ์ อัล-อะเกาะบะฮ์แล้ว²³³

²³¹ ดู อัลมััจญ์มูอฺ 7/178, อัลอ็ญญูฮฺ 338, ส่วนทัศนะของอุละมาฮ์ส่วนใหญ่ (ญุมฮูร) ถือว่าไม่อนุญาตให้เชือดสัตว์ก่อนที่จะเสร็จสิ้นจากการละหมาดอีดอฎุฮิยะฮ์ที่มีนา เพราะถือว่าเป็นต้มนุสูกที่เกี่ยวข้องกับพิธีกรรมฮัจญ์ ไม่ใช่ต้มบังคับ (เนื่องจากความผิดพลาดหรือล่วงละเมิดข้อห้าม) (ดูความขัดแย้งของอุละมาฮ์เกี่ยวกับเรื่องนี้ในหนังสือ ฮิตายะตุสสลาลิก 2/532-533) ดังนั้น อัลญุรฎานีย์ อ็ชชาราฟีอี จึงกล่าวว่า "เพราะการเชือดต้มตะมัตตุอ (เป็นต้มนุสูกที่เกี่ยวข้องกับเวลาที่แน่นอน นั่นคือวันที่สิบ สิบเอ็ด สิบสอง และสิบสาม และไม่อนุญาตให้ประวิงเวลาจนเลยเวลาที่กำหนดไว้ เหมือนกับเวลาละหมาด เวลาถือศีลอดเดือนรอมฎอน และอื่น ๆ ซึ่งแตกต่างจากต้มบังคับ (ญับรอน) เนื่องจากความผิดพลาดหรือล่วงละเมิดข้อห้าม เพราะต้มประเภทนี้ไม่ได้เกี่ยวข้องกับเวลาที่แน่นอน เพราะฉะนั้นจึงสามารถเชือดต้มบังคับเวลาใดก็ได้ที่มีความสามารถ วัลลอฮุอะอฺลัม (ดู อัลมุอฺยาตฟี อัลอ็ลลุ วัลฟุรูก 118)

²³² ดู ฮิตายะตุสสลาลิก 3/1122-1123, อัลมััจญ์มูอฺ 8/302

²³³ ทรัฮฺเศาะหีหฺมุสลิม 8/170

4. สถานที่เชือดสัตว์ต้ม/ฮัจญ์

สถานที่สำหรับเชือดสัตว์ไม่ว่าจะเป็นต้มตะมัตตุอ ต้มกิรอน และต้มซัดใช้เพราะกระทำความผิด หรือฮัจญ์ที่เป็นสุนัตนั้น ให้เชือดในเขตมินาและมักกะฮ์เท่านั้น ไม่อนุญาตให้เชือดในสถานที่อื่น²³⁴

5. การเนี่ยตเชือดต้มตะมัตตุอ

จำเป็นต้องเนี่ยตขณะที่เชือดถ้าเขาเป็นคนเชือดเอง และหากเขามอบให้คนอื่นที่เป็นตัวแทนทำการเชือดและเขาก็เนี่ยตแล้วตอนที่มอบภาระนั้นให้กับตัวแทนก็ถือว่าใช้ได้และเพียงพอแล้ว และอนุญาตให้กล่าวฝากแก่ตัวแทนว่าให้เนี่ยตแทนเขาในขณะที่ทำการเชือด โดยให้เขาเนี่ยตตอนที่ทำการมอบและให้ตัวแทนของเขาทำการเนี่ยตในขณะที่ทำการเชือด²³⁵

6. การทานเนื้อต้มตะมัตตุอและกิรอน

อุละมาฮ์มีความเห็นไม่ตรงกันเกี่ยวกับหุกุมการรับประทานเนื้อต้มตะมัตตุอหรือกิรอนของผู้ทำฮัจญ์ ว่าอนุญาตให้เขานำเนื้อดังกล่าวมารับประทานเองได้หรือไม่? ทัศนะของอุละมาฮ์ส่วนใหญ่เห็นว่าอนุญาตให้เขารับประทานเนื้อจากต้มตะมัตตุอและกิรอนของเขาเอง และสุนัตให้ทำการเศาะตะเกาะฮ์และฮะดียะฮ์แก่คนที่ยากจนในหมู่ชาวมักกะฮ์ นี่คื

²³⁴ หะดีษเศาะหีหฺมุสลิม 2/893, เศาะหีหฺสุนันอับดาูด 1/265

²³⁵ ฮิตายะตุสสลาลิก 2/473

ทัศนคติของอุละมาอ์ส่วนใหญ่และนี่คือความเห็นที่มีน้ำหนักมากกว่า²³⁶ เพราะ

1. ท่านเราะฮ์ฎูลลอฮ์ ﷺ รับประทานจากเนื้อดัมกิริอนของตนเอง และท่านสั่งให้เศาะหาบะฮ์ของท่านทั้งที่ทำฮัจญ์ตะมัดตุอ์และกิริอนให้พวกเขาทำเช่นเดียวกันนั้น²³⁷

2. ท่านเราะฮ์ฎูลลอฮ์ ﷺ สั่งให้ภรรยาของท่านกินจากเนื้อของสัตว์เชือดของท่าน ในขณะที่นางทำฮัจญ์ตะมัดตุอ์ และอาอิชะฮ์นั้นทำฮัจญ์กิริอน²³⁸

ส่วนอิมามอัช-ชาฟีอี้นั้นมีความเห็นว่า ดัมตะมัดตุอ์หรือกิริอนนั้นไม่อนุญาตให้เจ้าของรับประทานเสียเอง²³⁹ วัลลอฮุ อะอูลัม

7. การถือศีลอดสำหรับผู้ที่ไม่มีความสามารถจะเชือดสัตว์

ถ้าหากว่าผู้ทำฮัจญ์ตะมัดตุอ์หรือกิริอนไม่มีความสามารถจะเชือดสัตว์ ไม่ว่าจะเป็นเพราะเงินไม่พอ หรือไม่มีสัตว์ หรือราคาสัตว์สูงถึงสองเท่า หรือสูงกว่าราคาปกติ หรือเงินของเขาสูญหายก่อนจะซื้อสัตว์ หรือด้วยเหตุอื่นๆ ดังนั้นเขาจำเป็นต้องถือศีลอดสิบวันเพื่อทดแทนแม้ว่าเขาจะเป็นคนมั่งคั่งในภูมิภาคเดิมนั้น หรือมีความสามารถที่จะเชือดได้หลังจากผ่านพ้นช่วง

²³⁶ ดู คอลิศุลูมาน 285

²³⁷ ทัศนะเศาะหีหุอัลบุคอรีห์ หมายเลข 5570, มุสลิม หมายเลข 1971

²³⁸ ทัศนะเศาะหีหุอัลบุคอรีห์ หมายเลข 1720, มุสลิม หมายเลข 1211

²³⁹ บิทยาอะตุลมุญญ์ตะฮิด 2/178, อัลหาวีญ์ อัลกะบীর 4/187

เทศกาลฮัจญ์ในปีเดียวกันหรือในปีต่อไปก็ตาม คือให้ถือศีลอดในช่วงฮัจญ์สามวันและอีกเจ็ดวันให้ถือศีลอดเมื่อเขากลับไปถึงมาตุภูมิของตนแล้ว²⁴⁰

อัลลอฮ์ได้ตรัสว่า

﴿فَمَنْ لَمْ يَجِدْ فَصِيَامَ ثَلَاثَةِ أَيَّامٍ فِي الْحَجِّ وَسَبْعًا إِذَا رَجَعْتَ﴾²⁴¹

ความว่า ผู้ใดที่ไม่มีสัตว์ดัม(ตะมัดตุอ์) ให้เขาถือศีลอด นั่นคือ สามวันในช่วงฤดูกาลฮัจญ์และอีกเจ็ดวันเมื่อเขากลับไปยังภูมิลำเนา

8. การถือศีลอดสามวันในช่วงฮัจญ์

ไม่อนุญาตให้ถือศีลอดสามวันดังกล่าวนั้นยกเว้นเมื่อได้เนยตครองอิหฺรอมสำหรับฮัจญ์แล้ว เพราะพระดำรัสของอัลลอฮ์ที่ชัดเจนว่า

﴿فَمَنْ لَمْ يَجِدْ فَصِيَامَ ثَلَاثَةِ أَيَّامٍ فِي الْحَجِّ﴾

นั่นคือในขณะที่ครองอิหฺรอมฮัจญ์อยู่นั่นเอง²⁴²

ดังนั้น สมควรสำหรับผู้ที่ต้องการถือศีลอดให้เขาเนยตครองอิหฺรอมฮัจญ์ก่อนวันที่แปดซุลหิจญะฮ์²⁴³ เพื่อให้เขาสามารถถือศีลอดได้เสร็จก่อนวันที่สิบ (วันนะหฺร) เพราะไม่อนุญาตให้เขาถือศีลอดในวันดังกล่าว²⁴⁴

²⁴⁰ ดู อัลอิฎออหฺ ของอันนะวะวีญ์ 137

²⁴¹ ชูเราะฮ์ อัลบะเกาะเราะฮ์ 196 และเศาะหีหุ อัลบุคอรีห์ เลขที่ 1661

²⁴² อิมามอะบูหะนีฟะฮ์อนุญาตให้ถือศีลอดก่อนจะอิฮฺรอมฮัจญ์ (บิทยาอะตุลมุญญ์ตะฮิด 2/166)

²⁴³ ดูในอัลอิฎออหฺ ลิลนะวะวีญ์ 137, บิทยาอะตุลซาลิก 2/534.

²⁴⁴ เพราะท่านเราะฮ์ฎูลลอฮ์ได้ห้ามโดยไม่เจาะจง และท่านได้ชี้แจงว่าในวันนั้นคือวันแห่งการดื่มและการกิน ไม่ใช่วันถือศีลอด (ดูใน เศาะหีหุมุสลิม เลขที่ 2733, อัลมุหฺซัซบ 2/685-686, บิทยาอะตุลซาลิก 2/534-535).

และหากว่าเขาถือศีลอดไม่ทันก่อนวันอะเราะซะเราะฮ์²⁴⁵ ก็อนุญาตให้เขาถือศีลอดในวันตัวซริก(วันที่สิบเอ็ด สิบสอง และสิบสาม) เพราะมีหลักฐานจากบรรดาเศาะหาบะฮ์ว่าพวกเขาถือศีลอดในวันดังกล่าว

อิบน์ อุมัร และ อาอิชะฮ์ เราะฎิยัลลอฮุอันฮุม กล่าวว่ “เวลาสำหรับการถือศีลอดของผู้ที่ทำหัจญ์ตะมัดตุอคือจนถึงวันอะเราะซะเราะฮ์ ดังนั้นถ้าหากว่าเขาไม่มีสัตว์หรือไม่สามารถเชือดสัตว์ฮัจญ์ และไม่ได้ถือศีลอดมาก่อนหน้านั้น ให้เขาถือศีลอดในวันต่างๆ ที่มีนา นั่นคือวันตัวซริก”²⁴⁶

อิบน์ อุมัร และ อาอิชะฮ์ ยังกล่าวอีกว่า “ไม่อนุญาตให้ถือศีลอดในวันตัวซริกยกเว้นสำหรับผู้ที่ไม่มีความเชือด”²⁴⁷

นี่คือทัศนะที่มีน้ำหนักมากที่สุดตามความเห็นอัน-นะวะวีย์²⁴⁸ และได้รับการยืนยันว่าถูกต้องโดยมุหิบบุคดีน อัล-ญะาะบะรี²⁴⁹

²⁴⁵ ไม่สนับสนุนให้ถือศีลอดในวันอะเราะซะเราะฮ์ เพราะท่านเราะฮ์ซูลุลละฮ์ (พรสันติสุขจะมีแต่ท่าน) ไม่ได้ถือศีลอดในวันดังกล่าว (1658, 1661, 1988, 5604, 5618), อัลมุหัจซิบ 2/685-686, อัลฮิดายะฮ์ 2/534-535.

²⁴⁶ หะดีษเศาะหิหฺอัลบุคอรียฺ เลขที่ 1999

²⁴⁷ หะดีษเศาะหิหฺอัลบุคอรียฺ 1997, 1998

²⁴⁸ อันนะวะวีย์กล่าวว่า “ที่ถูกต้องที่สุดที่สุดในทัศนะของพวกเรา คือเกาลุลญะดีด นั่นคือไม่อนุญาตให้ถือศีลอดในวันตัวซริกในทุกกรณี ไม่ว่าผู้ที่ทำหัจญ์ตะมัดตุอ หรืออื่นๆ และที่ชัดเจนที่สุดสำหรับหลักฐานคือ (เกาลุลเกาะดิมที่ให้ทัศนะว่า) อนุญาตให้ถือศีลอด(ในวันตัวซริก) สำหรับผู้ที่ทำหัจญ์ตะมัดตุอ เพราะหะดีษที่ให้ความสะดวกแก่พวกเขาเหล่านั้นเศาะหิหฺ ดังที่เราได้ชี้แจงแล้ว และที่ชัดเจน ดังนั้นไม่สมควรที่จะมองข้ามมัน(อัลมััจญูอฺ ลิลนะวะวีย์ 6/445)

²⁴⁹ ดูในฮิดายะฮ์ตุลฆาลิก 2/535

และหากว่าเขาไม่ถือศีลอดในวันต่างๆ ช่วงฤดูกลางหัจญ์ เขาก็ต้องถือศีลอดชดใช้ตามทัศนะของอุละมาฮ์ส่วนใหญ่²⁵⁰

²⁵⁰ นั่นคือทัศนะของมะลิกียฺ หันบะลียฺ และทัศนะที่ถูกต้องในมัซฮับ อัชชะฟีอีเย์ (ดูในฮิดายะฮ์ตุลฆาลิก 2/537-538)

คำขดใช้กรณีละเมิดข้อห้ามระหว่างการประกอบพิธีฮัจญ์

ในกรณีนี้ผู้ใดผู้หนึ่งละเมิดข้อห้ามของการประกอบพิธีฮัจญ์ขณะที่ยังครองอิหฺรอม จำเป็นที่เขาจะต้องชดใช้ด้วยสิ่งที่ศาสนาได้บัญญัติไว้ ดังนี้

ความผิด	คำชดใช้	หมายเหตุ
1. คลุมศีรษะ (สำหรับบุรุษ)	ให้เลือกทำอย่างใดอย่างหนึ่งจากสามข้อต่อไปนี้ :	คัมตัดคิรและตัดคิร คือ จะเลือกปฏิบัติประเภทใดก็ได้จากสามประเภทที่กล่าวมา
2. สวมใส่เสื้อผ้าที่เย็บเข้ารูป	1. เชือดแพะ 1 ตัว หรือ	
3. คลุมหน้า หรือสวมถุงมือ (สำหรับสตรี)	2. ถือศีลอด 3 วัน หรือ	
4. ใช้เครื่องหอม	3. บริจาคอาหาร 3 กันตัง แก่ผู้ขัดสนในเขตหะรอม จำนวน 6 คน ²⁵¹	
5. ใช้น้ำมันย้อมผมและครา		

²⁵¹ สุเราะฮ์อัลบะเกาะเราะฮ์/196 , เศาะหีหฺมุสลิม หะดีษเลขที่ 2939 (ดู: อัลฮัจญ์อหฺ 476-477, มุขนี อัลมุหฺตาจญ์ 1/768, อัลสนา อัลมะฎอลิบ 3/315)

6. ถอนขน ตัดผม หรือเล็บ	1. ในกรณีนี้ที่ถอนขน 1 เส้น จำเป็นต้องบริจาคอาหาร 1 ฝูงมือ 2. ในกรณีนี้ที่ถอนขน 2 เส้น จำเป็นต้องบริจาคอาหาร 2 ฝูงมือ 3. ในกรณีนี้ที่ถอนขน 3 เส้น จำเป็นต้องเชือดแพะ 1 ตัว ²⁵²	คัมตัดคิรและตัดคิร
-------------------------	---	--------------------

7. ไม่เหนี่ยยตอิหฺรอม จนกระทั่งเลยผ่านมือออกไป	1. ในชั้นแรกจำเป็นต้องเชือดแพะ 1 ตัว	คัมตัดคิรและตัดคิร คือ ต้องเลือกปฏิบัติ
8. พลาดการวุฎูฟ ณ ทุ่งอะเราะพะฮ์ ²⁵³	2. หากไม่มีความสามารถก็จำเป็นต้องถือศีลอด 10 วัน (3 วันนับตั้งแต่เริ่มครองอิหฺรอมในช่วงฮัจญ์ และอีก 7 วัน ณ ภูมิภาคอื่นของตน) ²⁵⁴	ตามลำดับ จนกระทั่งไม่มีความสามารถที่ปฏิบัติในลำดับแรก จึงจะอนุญาตให้เลือกปฏิบัติในลำดับที่ถัดมา
9. พลาดการค้ำคินที่มุขตะลียะฮ์		
10. พลาดการฆะวะวาฟะดาอู (อ้อลา)		

²⁵² อิตายะฮ์ อัลสลาลิก 2/607, มุขนี อัลมุหฺตาจญ์ 1/757 และอัลสนา อัลมะฎอลิบ 3/313-314

²⁵³ อัลฮัจญ์อหฺ 474-475, มุขนี อัลมุหฺตาจญ์ 1/778

²⁵⁴ อัลฮัจญ์อหฺ 473, มุขนี อัลมุหฺตาจญ์ 1/769 และอัลสนา อัลมะฎอลิบ 3/314-315

	กั้นดั่งแก่หูกผู้ซัดสน โดยแบ่งให้ คนละครึ่งกันดั่ง ²⁶⁰	
15. การเล่าโลมโดยไม่มี เพศสัมพันธ์	ถือว่า ฮัจญ์ นั้น ใช้ได้ แต่ จำเป็นต้องจ่ายพิตยะฮุด้วยการ เลือกทำข้อใดข้อหนึ่งต่อไปนี้: 1. เชือดแพะ 1 ตัวในเขตหะรอม 2. หรือบริจาคอาหาร 3 กันดั่ง แก่ผู้ซัดสนในเขตหะรอมจำนวน 6 คน 3. หรือถือศีลอด 3 วัน (เมื่อใดก็ได้) ²⁶¹	ดัมตัด็ยิรและดักตีรุ
16. ฆ่าสัตว์ที่มีสัตว์ เทียบเคียง	1. จำเป็นต้องเชือดสัตว์ที่เทียบ ได้กับสัตว์นั้น และบริจาคเนื้อ ของมันแก่ผู้ซัดสนในเขตหะรอม 2. หรือซื้ออาหารในราคาเทียบเท่า กับราคาสัตว์ตัวนั้น แล้วบริจาคให้ ผู้ซัดสนในเขตหะรอม 3. หรือ ถือศีลอดเมื่อใดก็ได้ 1 วัน ต่ออาหาร 1 ฝูงมือ ตามจำนวน อาหารที่จำเป็นต้องบริจาคมัน ²⁶²	ดัมตัด็ยิรและตะฮุ ดีล คือสามารถ เลือกปฏิบัติอย่าง ใดก็ได้ และ เปลี่ยนเป็นอย่างอื่น ตามการตีราคา ตามที่กำหนดไว้
17. ฆ่าสัตว์ที่ไม่มีสัตว์	1. จำเป็นต้องบริจาคอาหาร	ดัมตัด็ยิรและตะฮุดีล

เทียบเคียง เช่น ตักแตน	เทียบเท่าราคาสัตว์ที่ถูกฆ่า แก่ผู้ ซัดสนในเขตหะรอม 2. หรือ ถือศีลอด 1 วัน ต่ออาหาร 1 ฝูงมือที่จำเป็นต้องบริจาคมัน ²⁶³	
18. ฆ่านกพิราบ	จำเป็นต้องชดใช้ด้วยแพะ 1 ตัว ²⁶⁴	ดัมตัด็ยิรและตะฮุดีล
19. ตัดต้นไม้ที่ยังมีชีวิต และขึ้นเองในเขตหะรอม	1. หากเป็นต้นไม้ที่มีขนาดใหญ่ จำเป็นต้องชดใช้ด้วยวัว 1 ตัว 2. หากเป็นต้นไม้ที่มีขนาดเล็ก จำเป็นต้องชดใช้ด้วยแพะ 1 ตัว 3. หากเป็นต้นไม้ที่มีขนาดเล็ก มาก จำเป็นต้องจ่ายเป็นเงิน เท่ากับราคาของมัน ²⁶⁵	ดัมตัด็ยิรและตะฮุดีล
20. ถูกสกัดกั้นมิให้เข้าสู่ มักกะฮุ	1. จำเป็นต้องเชือดแพะ 1 ตัว 2. ถ้าไม่มีความสามารถ ให้ซื้อ อาหารคิดเป็นเงินเท่ากับราคา แพะ 1 ตัว แล้วบริจาคอาหารนั้น แก่ผู้ซัดสนในเขตหะรอม ²⁶⁶	ดัมตัด็ยิรและตะฮุดีล

²⁶³ อัลฮิญาฮุ 480, มุซนี อัลมุฮตาจญ์ 1/764 และอัสนา อัลมะฎอลิบ 3/284

²⁶⁴ อัลฮิญาฮุ 479, มุซนี อัลมุฮตาจญ์ 1/764 และอัสนา อัลมะฎอลิบ 3/284

²⁶⁵ อัลฮิญาฮุ 486, มุซนี อัลมุฮตาจญ์ 2/764-765

²⁶⁶ อัลฮิญาฮุ 500, มุซนี อัลมุฮตาจญ์ 2/774-775 และอัสนา อัลมะฎอลิบ 3/316

²⁶⁰ อัลฮิญาฮุ 478, มุซนี อัลมุฮตาจญ์ 1/759

²⁶¹ มุซนี อัลมุฮตาจญ์ 1/768 และอัสนา อัลมะฎอลิบ 3/315

²⁶² อัลฮิญาฮุ 478, มุซนี อัลมุฮตาจญ์ 1/768 และอัสนา อัลมะฎอลิบ 3/218, 313

วันหัจญ์และลำดับพิธีกรรม

วันต่างๆ ในการบำเพ็ญหัจญ์ รวมทั้งบทนามีทั้งหมดเจ็ดวันดังนี้

1. วันแห่งการเตรียมตัว (7 ชุลหิจญะฮฺ)

จากอิบนุ อุมัร เล่าว่า ท่านรอซูลุลลอฮฺ ﷺ เมื่อถึงวันก่อนวันตรียะฮฺ (หมายถึงวันที่เจ็ดชุลหิจญะฮฺ) ท่านได้กล่าวว่าคุณบะฮฺแก่ผู้คนที่ทั้งหลาย โดยได้อธิบายพิธีกรรมต่างๆ ในการทำหัจญ์แก่พวกเขา²⁶⁷ ท่านสั่งให้บรรดาผู้คนออกไปยังมินาในวันรุ่งขึ้น(คือวันตรียะฮฺ) ด้วยการกล่าวว่า “ผู้ใดในหมู่พวกท่านที่สามารถละหมาดซุฮฺรฺที่มินาในวันตรียะฮฺได้ เขาก็จงทำ”²⁶⁸

ด้วยเหตุนี้ อิมาม อัช-ชาฟีอียฺจึงได้กล่าวว่า แท้จริงแล้ว สนับสนุนให้ผู้นำหรือผู้แทนของเขาได้กล่าวว่าคุณบะฮฺในวันที่เจ็ดชุลหิจญะฮฺ หลังจากละหมาด

²⁶⁷ หาระดีษเศาะหีหฺ อิบนิ คุซัยมะฮฺ เลขที่ 2582 อัล-หากิม เลขที่ 1464 อัล-บัยฮะกีญ เลขที่ 9706

²⁶⁸ ฮิดายะตุสสลาลิก 3/96

ซุฮฺรฺ ด้วยคุณบะฮฺหนึ่งครั้ง ณ บริเวณกะอฺบะฮฺ นี้แหละคือคุณบะฮฺแรกที่ถูกรับบัญญัติในพิธีการหัจญ์²⁶⁹

เพราะฉะนั้น ข้าพเจ้าจึงใคร่เชิญชวนบรรดาอะมีรุลหัจญ์ทั้งหลายให้พยายามให้โอวาทคำสั่งสอนของอัลลอฮฺและรอซูลของพระองค์เกี่ยวกับการทำหัจญ์พร้อมๆ กันในวันที่เจ็ดนี้ อย่างน้อยๆ ก็เพื่อให้ระลึกถึงวันรุ่งขึ้นซึ่งเป็นวันตรียะฮฺ และโดยเฉพาะอย่างยิ่งการให้ความรู้แก่บรรดาผู้ประกอบพิธีฮัจญ์ที่ยังไม่มีความรู้เกี่ยวกับพิธีการหัจญ์²⁷⁰ เพื่อที่เราทุกคนจะได้รับหัจญ์มับูร อามีน

2. วันตรียะฮฺ / อัน-นุกละฮฺ (วันที่ 8 ชุลหิจญะฮฺ)

บรรดาผู้ประกอบพิธีฮัจญ์ต่างออกจากที่พักตั้งแต่เช้าตรู่ ด้วยการเนียดครองอิหฺรอมหัจญ์สำหรับผู้ที่ทำตะมัดตุอฺ ส่วนผู้ที่ทำหัจญ์อิฟรอดและกิรอนก็ให้ออกมาพร้อมๆ กันเพื่อเดินทางสู่มินา และให้ละหมาดห้าเวลา (ซุฮฺรฺ อัศรฺ มัฆริบ อีซาล์ คฺุบหฺ) ที่มินา²⁷¹ ด้วยการก็อศฺรฺ (ย่อ)

²⁶⁹ อัล-ฮิกอฺฮฺ ของ อัน-นะวะวีญ์ หน้า 299-301 อัล-มััจญ์มูอฺ 8/58 ฮิดายะตุสสลาลิก 4/1108 นี่เป็นความเห็นของมัซฮับนะวะฟีญ์และมาลิกียฺ ส่วนอิมาอะฮ์มัदनั้นมีความเห็นว่าการกล่าวให้โอวาทของท่านรอซูล ﷺ ในวันที่เจ็ดนั้นไม่ใช่คุณบะฮฺหัจญ์แต่เป็นโอวาทปกติธรรมดาที่เป็นคำสั่งสอนบรรดาผู้ประกอบพิธีฮัจญ์เท่านั้น ดู ฮิดายะตุสสลาลิก 4/1109

²⁷⁰ อัล-หัมดุลิลลาฮฺ อะมีรุลหัจญ์ไทยได้เคยนำเสนอโอวาทในวันที่เจ็ดนี้แล้วซึ่งประกอบด้วยคำสอนต่างๆ แก่บรรดาผู้ประกอบพิธีฮัจญ์ในหัจญ์ปี 1428 ฮ.ศ.

²⁷¹ ฮิดายะตุสสลาลิก 4/1110-111

ในวันนั้น สุนัตให้พักที่มินาจนกว่าจะถึงวันรุ่งขึ้น ในขณะที่อิหม่ามมาลิกเห็นว่าเป็นการมักถูฮุที่จะละเว้นการพักที่มินาในคืนแห่งวันอะเราะะอะฮ์²⁷²

อิหม่ามอัน-นะวะวีรีย์ กล่าวว่า

((وَأَمَّا مَا يَفْعَلُهُ النَّاسُ فِي هَذِهِ الْأَزْمَانِ مِنْ دُخُولِهِمْ أَرْضَ عَرَافَاتٍ فِي الْيَوْمِ الثَّامِنِ فَخَطَأٌ مُخَالِفٌ لِلسُّنَّةِ وَتَفْوِئُهُمْ بِسَبِيهِ سُنَنٌ كَثِيرَةٌ...))²⁷³.

ความว่า "สิ่งที่ผู้คนทั้งหลายทำกันในสมัยนี้ ด้วยการเข้าไปสู่อะเราะะอะฮ์ทันทีในวันทีแปดนั้น เป็นความผิดพลาดที่ค้านกับสุนนะฮ์ และด้วยเหตุนี้เอง ทำให้พวกเขาพลาดสุนนะฮ์อีกหลายประการ"

อัล-สุญญีย์ กล่าวว่า "ในจำนวนบิดอะฮ์ที่ถูกระงับในฤดูกาลหัจญ์ก็คือ การที่พวกเขาออกไปยังอะเราะะอะฮ์ก่อนที่จะถึงเวลาของมัน ในขณะที่สุนนะฮ์ในวันทีแปด (ซุลหิจญะฮ์) นั้น ให้ออกจากมักกะฮ์มุ่งไปยังมินาและพักค้างคืนที่นั่น จนถึงรุ่งเช้าวันอะเราะะอะฮ์ และแท้จริงแล้ว พวกเขากระทำการดังกล่าวนี้หลังจากที่ไม่มีอุละมาอ์มาบอกกล่าวและหลังจากที่พวกเขาละทิ้งสุนนะฮ์ของท่านรอซูลุลลอฮ์ ﷺ ไปแล้ว"²⁷⁴

อุละมาอ์ทั้งสี่มีชฮับต่างเห็นพ้องกันว่า เป็นสุนนะฮ์หรือส่งเสริมให้ละหมาดทั้งห้าเวลา ซุฮฺรฺ อัล-อิรฺ มัจริบ อีซาล์ ศุบหฺ ที่มินาในวันตรีวิยะฮ์

²⁷² ฮิดายะตุสสลาลิก 4/1117 อัล-หัจญออบ 3/117 อัล-มุนตะกอ ของ อัล-บาญี 3/37

²⁷³ อัล-อิญอหฺ ของ อัน-นะวะวีรีย์ หน้า 269, 272

²⁷⁴ อัล-อัมรฺ บิล อิตติบาอฺ วัะ อัน-นะฮฺยฺ อะนิล อิบติดาอฺ หน้า 185

عَنْ دَاوُدَ بْنِ أَبِي عَاصِمٍ التَّمِيمِيِّ قَالَ: سَأَلْتُ ابْنَ عُمَرَ عَنِ الصَّلَاةِ بِبِمَنَى، فَقَالَ: هَلْ سَمِعْتَ مُحَمَّدًا ﷺ قُلْتَ: نَعَمْ، وَأَمْتٌ فَاهْتَدَيْتُ بِهِ، قَالَ: فَإِنَّهُ كَانَ يُصَلِّي بِبِمَنَى رَكَعَتَيْنِ²⁷⁵

ความว่า จากดาอูด บิน อบี อัล-อาซิมี อัล-ชะเกาะฟีเย์ กล่าวว่า ฉันได้ถามอิบน์ อุมร์ถึงการละหมาดที่มินา ท่านตอบว่า ท่านฟังมุฮัมมัด ﷺ ไหม ? ฉันตอบว่า ใช่ และฉันก็ศรัทธาและได้ทำตามทางนำของท่าน อิบน์ อุมร์ ตอบว่า แท้จริงแล้ว ท่านนบีนั้นละหมาดที่มินาสองร็อกอัต (หมายถึงด้วยการย่อ)

عَنْ حَارِثَةَ بْنِ وَهْبٍ الْخَزَاعِمِيِّ قَالَ: ((صَلَّيْتُ خَلْفَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ بِبِمَنَى وَالنَّاسُ أَكْثَرُ مَا كَانُوا فَصَلَّى رَكَعَتَيْنِ فِي حَجَّةِ الْوَدَاعِ))²⁷⁶

ความว่า จากหาริษะฮ์ บิน วัะฮับ อัล-คุซาอียะฮ์²⁷⁷ กล่าวว่า ฉันละหมาดด้านหลังท่านรอซูลุลลอฮ์ ﷺ ที่มินา โดยที่มีผู้ละหมาดพร้อมกับท่านมากที่สุดกว่าทุกๆ ครั้ง และท่านก็ละหมาดสองร็อกอัต นั่นคือในหัจญ์วะดาคอ²⁷⁸

อิหม่าม อัล-ซาฟิอียะฮ์ และ สหายในมัชฮับของท่านกล่าวว่า

²⁷⁵ หะดีษอิหม่ามอะหฺมัด 2/24 ะดับ เศาะฮีหฺ

²⁷⁶ มุตตะฟะกัฮ์อัล-มุคอรริบ์ หมายเลข 1083, 1656, มุสลิม หมายเลข 1596, 1597

²⁷⁷ ออบู ดาอูดกล่าวว่า หาริษะฮ์ มาจากเผ่าคุซาอียะฮ์ และภูมิลำเนาของพวกเขาอยู่ที่มักกะฮ์ ดูสุนัน ออบู ดาอูด หมายเลข 1965 เล่ม 2/339

²⁷⁸ หะดีษหาริษะฮ์นี้เป็นหลักฐานสำหรับความเห็นบางทัศนะที่กล่าวว่าสุนัตให้ย่อละหมาดสำหรับชาวมักกะฮ์ซึ่งเป็นผู้อาศัยที่มักกะฮ์อย่างถาวร ซึ่งเป็นความเห็นที่ขัดแย้งกับทัศนะของอิหม่ามอัล-ซาฟิอียะฮ์และอุละมาอ์ส่วนใหญ่ ดูรายละเอียดได้ที่ อัล-กิรอ ลี เกาะฮิด มุหมิล กุรอ หน้า 532 ของ มุหิบบุดดีน อัล-ญะวะบะรีเย์ อัล-ซาฟิอียะฮ์ เสียชีวิตเมื่อ 674 ฮ.ศ.

((إِذَا دَخَلَ الْحَجَّاجُ مَكَّةَ وَنَوَّأَ أَنْ يُقِيمُوا بِهَا أَرْبَعًا لَزِمَهُمْ
 إِيْتَامُ الصَّلَاةِ، فَإِذَا خَرَجُوا يَوْمَ التَّرْوِيَةِ إِلَى مَنَى وَنَوَّأُوا
 الذَّهَابَ إِلَى أَوْطَانِهِمْ عِنْدَ فَرَاغِ مَنَاسِكِهِمْ كَانَ لَهُمُ الْقَصْرُ مِنْ
 حِينَ خَرَجُوا)).²⁷⁹

ความว่า เมื่อบรรดาผู้ประกอบพิธีฮัจญ์เข้าสู่มักกะฮ์และเนียตเพื่อพัก
 ในมักกะฮ์สี่วันเขาก็ต้องละหมาดให้เต็ม(สี่ร็อกอัต) และเมื่อพวกเขาออกไปสู่มิ
 นานาในวันตรวียะฮ์ด้วยการเนียตที่จะกลับไปสู่ภูมิลำเนาของพวกเขาเมื่อเสร็จพิธี
 ฮัจญ์ พวกเขาก็สามารถละหมาดก็ศฺรได้เมื่อพวกเขาออกไปสู่มินาแล้ว

ด้วยเหตุนี้ ถ้าหากว่าไม่มีความลำบากใดๆ มากมายนัก ไม่สมควร
 อย่างยิ่งที่บรรดาผู้ประกอบพิธีฮัจญ์จะไม่ให้ความสำคัญกับการทำตามสุนนะฮ์
 ของท่านรอซูล ﷺ ในวันตรวียะฮ์ ไม่ว่าจะเป็นการละหมาดห้าเวลาที่มินา การ
 พักค้างคืนจนถึงเช้าวันอะเราะะฟะฮ์²⁸⁰ เพื่อว่าผู้ประกอบพิธีฮัจญ์ทั้งหลายจะ
 ได้รับหัจญ์มับบูร

3. วันอะเราะะฟะฮ์ (9 ชุลหิจญะฮ์)

1. เมื่อละหมาดศุบหุที่มินาเสร็จ บรรดาผู้ประกอบพิธีฮัจญ์ก็มุ่งหน้า
 สู่อะเราะะฟะฮ์

²⁷⁹ อัล-มััจญ์มูอฺ 8/92 ฮิดายะตุสสลาลิก 4/1119

²⁸⁰ ดู ชัรหุ เศาะหิหุ มุสลิม ของ ฮัน-นะวะวีฮ์ 8/410

2. รับฟังคุฏบะฮ์ของผู้นำหัจญ์จากมัศญิดอิบรอฮีม และละหมาดซุฮฺร
 กับอิศฺรด้วยการรวมและย่อพร้อมญะมาอะฮ์ของมัศญิดถ้าหากว่าทำได้ แต่ถ้าทำ
 ไม่ได้ก็ให้พยายามหาเครื่องขยายเสียงเพื่อให้สามารถรับฟังคุฏบะฮ์ของอิมาม
 จากมัศญิดอิบรอฮีมได้ ส่วนการละหมาดนั้น ถ้าหากว่าแถวละหมาดได้ขาดตอนก็
 ให้ละหมาดญะมาอะฮ์ที่เด่นที่แต่ละเด่นที่ตามสถานการณ์ที่เอื้ออำนวย

3. รับประทานอาหารด้วยความคชูอฺ ซิกิรฺ อ่านอัลกुरอาน และขอดุอาอ์ ด้วย
 การหันไปทางกิบลัต เวลาของมันเริ่มตั้งแต่ตะวันตกล้อยจนกระทั่งตะวันตกดิน
 แม้ว่าเวลารุกูฟนั้นจะยืดไปจนถึงเช้าวันที่สิบก็ตาม²⁸¹ บรรดาผู้ชายนั้นให้รูกูฟ
 ด้วยการยื่นหันไปสู่อิบลัตท่ามกลางแสงแดดโดยไม่ต้องพึงร่มเงาใดๆ ถ้าหากว่า
 มีความสามารถ ส่วนผู้หญิงนั้นให้รูกูฟด้วยการนั่งเป็นการดีกว่าแก่พวกนาง²⁸²

4. เมื่อตะวันตกดิน ให้บรรดาผู้ประกอบพิธีฮัจญ์ออกเดินทางจาก
 อะเราะะฟะฮ์สู่มุซตะลิฟะฮ์ ด้วยอาการที่สงบไม่รีบเร่งและกล่าวตัลบียะฮ์พร้อมๆ
 กับการขอดุอาอ์

5. ละหมาดมัซริบและอิซาอ์ที่มุซตะลิฟะฮ์ ด้วยการญุมอฺ ตะฮ์ศิรฺ และ
 ก็ศฺร (ย่อและรวมในเวลาอิซาอ์)

6. พักค้างคืนที่มุซตะลิฟะฮ์ และอนุโลมให้ผู้ประกอบพิธีฮัจญ์ที่อ่อนแอ/
 มีเหตุสุดวิสัยออกไปจากมุซตะลิฟะฮ์มุ่งสู่มินาได้หลังจากเที่ยงคืนผ่านไป

²⁸¹ ดูบทดุอาอ์ทั่วไปที่หน้า

²⁸² ฮิดายะตุสสลาลิก 3/1149

4. วันนะหฺรุ (10 ชุลงหิจญะฮฺ)

1. ละหมาดศุบหฺที่มุซตะลียะฮฺแต่เนิ่นๆ เมื่อถึงเวลา
2. เมื่อละหมาดเสร็จให้เดินมุ่งไปสู่บริเวณอัล-มัซอะรียะฮฺรวม กล่าว ซิกิร และขอดุอาอฺที่นั่น
3. ออกจากอัล-มัซอะรียะฮฺรวมสู่มินา เมื่อมีแสงสีเหลืองของยามเช้าปรากฏก่อนที่ดวงอาทิตย์จะขึ้น
4. ขว้างหินที่ญัมเราะฮฺ อัล-อะเกาะบะฮฺ ด้วยหินเจ็ดลูก
5. เชือดสัตว์ฮัตฎิยะฮฺสำหรับผู้ประกอบพิธีฮัจญ์ที่ทำหัจญ์ตะมัดตุอฺและกิรอน หรือฮัตฎิยะฮฺเป็นสุนัต
6. โกงหรือตัดผม และนี่ถือเป็นการทะเลาะครั้งแรก
7. ฆูอะวาฟอิฟาฆูอะฮฺที่บัยตุลลฮฺ และนี่ถือเป็นการ ทะเลาะโดยสมบูรณ์
8. สะแอสำหรับผู้ประกอบพิธีฮัจญ์ที่ทำตะมัดตุอฺและกิรอน เช่นเดียวกับผู้ที่ทำอิฟรอดีังยังไม่ได้สะแอหลังจากฆูอะวาฟกูฎุม
9. กลับไปที่มินา และพักค้างคืนที่นั่นในคืนของวันที่สิบเอ็ด (รุ่งขึ้น)

5. วัน อัล-กัอิรฺ (11 ชุลงหิจญะฮฺ)

1. ขว้างหินที่ญัมเราะฮฺต่างๆ หลังดวงอาทิตย์คล้อยตามลำดับคือ

1.1 ญัมเราะฮฺ ศุฆรฺ

- ขว้างหินเจ็ดลูกโดยขว้างครั้งละลูกครบเจ็ดครั้ง พร้อมๆ กับการตักปี่ทุกครั้งที่ขว้าง

- เคลื่อนไปทางขวาของญัมเราะฮฺ หันไปทางกิบละฮฺ ยกมือขอดุอาอฺ ขอภัยโทษ และความดีงามต่างๆ สำหรับโลกนี้และโลกอาคิเราะฮฺ

- เดินไปยังญัมเราะฮฺ ฎุสฎุอฺ

1.2 ญัมเราะฮฺ ฎุสฎุอฺ

- ขว้างหินเจ็ดลูกโดยขว้างครั้งละลูกครบเจ็ดครั้ง พร้อมๆ กับการตักปี่ทุกครั้งที่ขว้าง

- เคลื่อนไปทางซ้ายของญัมเราะฮฺ หันไปทางกิบละฮฺ ยกมือขอดุอาอฺ

- เดินไปยังญัมเราะฮฺ อัล-อะเกาะบะฮฺ

1.3 ญัมเราะฮฺ อัล-อะเกาะบะฮฺ

- ขว้างหินเจ็ดลูกโดยขว้างครั้งละลูกครบเจ็ดครั้ง พร้อมๆ กับการตักปี่ทุกครั้งที่ขว้าง

2. เมื่อขว้างหินเสร็จก็เดินกลับที่พักทันทีโดยไม่ต้องขอดุอาอฺที่ญัมเราะฮฺนั้นอีกแล้ว และให้พักค้างคืนในคืนนั้นด้วย

6. วัน อัน-นัฟรฺ อัล-เอาวัล (12 ชุลงหิจญะฮฺ)

1. ขว้างหินที่ญัมเราะฮฺต่างๆ หลังดวงอาทิตย์คล้อยตามลำดับเหมือนที่ทำเมื่อวาน

2. ออกจากมินาสำหรับผู้ที่ต้องการออกในนะฟระเอาวัล ด้วยเงื่อนไขว่า ต้องมะบีตหรือพักค้างคืนที่มินาสองคืน และต้องออกไปจากมินาก่อนที่จะเข้า เวลาละหมาดมัฆริบ²⁸³

3. เฎาะวาฟะดาอู สำหรับผู้ประกอบพิธีฮัจญ์ที่ต้องการเดินทาง ออกไปจากมักกะฮะฮุ

4. สำหรับผู้ประกอบพิธีฮัจญ์ที่ต้องการออกในนะฟระฮานีย์ในวันรุ่งขึ้น ให้กลับไปพักที่มินาในคืนของวันที่สิบสาม

7. วัน อัน-นัฟรุ อับ-ษานีย์ (13 ชุลหิจญะฮุ)

1. ขว้างหินที่อุมมเราะฮะฮุต่างๆ หลังดวงอาทิตย์คล้อยตามลำดับเหมือน ที่ทำเมื่อวาน

2. เฎาะวาฟะดาอู สำหรับผู้ประกอบพิธีฮัจญ์ที่ต้องการเดินทาง ออกไปจากมักกะฮะฮุ

ด้วยการทำภารกิจดังกล่าวก็แสดงว่าได้เสร็จสิ้นจากพิธีการฮัจญ์

ربنا تقبل منا إنك أنت السميع العليم.

²⁸³ อัล-หาวีรีย อัล-กะบীর ของ อัล-มาวีรีย 5/207

บทดุอาอ์ทั่วไป

ในจำนวนบทดุอาอ์ที่มีรายงานจากท่านรอซูลุลลอฮุ ﷺ และบรรดา เสาะหาบะฮุ เราะฎิยัลลอฮุอันฮุม ที่ส่งเสริมให้เราขอให้มากทุกที่ทุกเวลา และ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในวันอะเราะซะฮุนั้นมีดังต่อไปนี้

1. ((اللَّهُمَّ أَنْتَ رَبِّي لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ خَلَقْتَنِي وَأَنَا عَبْدُكَ وَأَنَا عَلَى عَهْدِكَ وَوَعْدِكَ مَا اسْتَطَعْتُ أَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ مَا صَنَعْتُ، أَبُوءُ لَكَ بِنِعْمَتِكَ عَلَيَّ وَأَبُوءُ لَكَ بِذُنُوبِي فَاعْفُرْ لِي فَإِنَّهُ لَا يَغْفِرُ الذُّنُوبَ إِلَّا أَنْتَ)).²⁸⁴

²⁸⁴ ความว่า "โอ้อัลลอฮุ พระองค์คือพระเจ้าผู้อภิบาลของฉัน ไม่มีพระเจ้าอื่นใดนอกจาก พระองค์ พระองค์ได้ทรงสร้างฉันและฉันคือบ่าวของพระองค์ ตัวฉันกับสัญญาแห่ง ผลตอบแทนที่ดีและสัญญาแห่งการลงโทษของพระองค์นั้น (ฉันทำได้)เท่าที่ฉันมี ความสามารถเท่านั้น ฉันขอความคุ้มครองต่อพระองค์จากความชั่วร้ายที่ฉันได้กระทำ ไว้ ฉันกลับไปหาพระองค์ด้วยการยอมรับในความโปรดปรานของพระองค์ที่มีต่อตัวฉัน

2. ((رَبِّ اغْفِرْ لِي وَتُبْ عَلَيَّ إِنَّكَ أَنْتَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ))²⁸⁵.
3. ((اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي خَطِيئَتِي وَجَهْلِي وَإِسْرَافِي فِي أَمْرِي، وَمَا أَنْتَ أَعْلَمُ بِهِ مِنِّي))²⁸⁶.
4. ((يَا مُقَلِّبَ الْقُلُوبِ ثَبِّتْ قَلْبِي عَلَى دِينِكَ))²⁸⁷.
5. ((اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي مَا قَدَّمْتُ وَمَا أَخَّرْتُ وَمَا أَسْرَرْتُ وَمَا أَعْلَنْتُ وَمَا أَنْتَ أَعْلَمُ بِهِ مِنِّي أَنْتَ الْمُقَدِّمُ وَأَنْتَ الْمُؤَخِّرُ وَأَنْتَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ))²⁸⁸.

และฉันขอกลับไปหาพระองค์ด้วยการยอมรับในความผิดบาปของฉัน ดังนั้น ขอได้โปรดประทานอภัยแก่ฉันเถิด เพราะแท้จริงไม่มีผู้ใดสามารถประทานอภัยในบาปต่างๆ ได้้นอกจากพระองค์" (หะดีษ อัล-บุคอรี 6306)

²⁸⁵ ความว่า "โอ้พระผู้อภิบาลของฉัน ขอได้โปรดยกโทษให้แก่ฉัน ขอได้โปรดประทานอภัยโทษให้แก่ฉัน แท้จริงพระองค์คือผู้ทรงเปี่ยมด้วยการให้อภัยและทรงเมตตาอย่างยิ่ง" (หะดีษ เศาะหีหุ มุสลิม 2/1253)

²⁸⁶ ความว่า โอ้พระผู้อภิบาลแห่งข้า ขอทรงยกโทษแก่ข้าพระองค์ซึ่งความผิด ความไม่รู้ และความเลเยิดในการงานของข้าพระองค์ ตลอดจนเรื่องที่พระองค์ทรงรู้ดียิ่งเกี่ยวกับข้าพระองค์ (หะดีษ เศาะหีหุ มุสลิม 7076).

²⁸⁷ ความว่า โอ้ พระผู้อภิบาลแห่งข้า ผู้ทรงพลิกปรับเปลี่ยนหัวใจทั้งหลาย ได้โปรดทำให้หัวใจข้ามันอยู่ในศาสนาของพระองค์ด้วยเถิด (หะดีษ อัล-ติรมิซีย์ 3588 ระดับ หะสัน)

²⁸⁸ ความว่า โอ้ พระผู้อภิบาลแห่งข้า ขอทรงยกโทษแก่ข้าพระองค์ในสิ่งที่แล้วมาในอดีต และในอนาคต สิ่งที่ซ่อนเร้นและสิ่งที่เปิดเผย ตลอดจนเรื่องที่พระองค์รู้ดียิ่งเกี่ยวกับข้าพระองค์ พระองค์เป็นผู้ที่อยู่เบื้องหน้าและเป็นผู้ที่อยู่เบื้องหลัง และพระองค์ทรงปรีชาสามารถเหนือทุกสิ่งทุกอย่าง (หะดีษ เศาะหีหุ มุสลิม 7076)

6. ((اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ الثَّبَاتَ فِي الْأَمْرِ، وَأَسْأَلُكَ عَزِيمَةَ الرَّشِيدِ، وَأَسْأَلُكَ شُكْرَ نِعْمَتِكَ وَحُسْنَ عِبَادَتِكَ، وَأَسْأَلُكَ لِسَانًا صَادِقًا وَقَلْبًا سَلِيمًا، وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ مَا تَعْلَمُ وَأَسْأَلُكَ مِنْ خَيْرِ مَا تَعْلَمُ، وَأَسْتَغْفِرُكَ بِمَا تَعْلَمُ إِنَّكَ أَنْتَ عَلَّامُ الْغُيُوبِ))²⁸⁹.
7. ((رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ))²⁹⁰.
8. ((رَبِّ أَعِنِّي وَلَا تُعِنِّ عَلَيَّ وَانصُرْنِي وَلَا تَنْصُرْ عَلَيَّ وَامْكُرْنِي وَلَا تَمْكُرْ عَلَيَّ وَاهْدِنِي وَيَسِّرْ لِي الْهُدَى وَلَا تَصْرِفْ عَلَيَّ مَنْ بَعَى عَلَيَّ. رَبِّ اجْعَلْنِي لَكَ شَكَرًا، لَكَ ذَكَرًا، لَكَ رَهَابًا، لَكَ مُطِيعًا إِلَيْكَ مُحِبًّا إِلَيْكَ وَأَهْلًا مُسِيَّبًا. رَبِّ تَقَبَّلْ تَوْبَتِي وَاغْسِلْ حَوْبَتِي وَأَجِبْ دَعْوَتِي وَاهْدِ قَلْبِي وَسَدِّدْ لِسَانِي وَتَبِّتْ حُجَّتِي وَأَسْأَلُ سَخِيمَةَ قَلْبِي))²⁹¹.

²⁸⁹ ความว่า "โอ้ อัลลอฮ์ แท้จริงข้าพระองค์ขอการยืนยันภัยบนกิจกรรมต่างๆ การมุ่งมั่นในความดีงาม ข้าพระองค์ขอการขอบคุณต่อนิมัตของพระองค์ และการทำอิบาดะฮ์อย่างดีต่อพระองค์ ข้าพระองค์ขอสิ่งที่พูดความจริงและหัวใจที่สะอาดบริสุทธิ์ และข้าพระองค์ขอความคุ้มครองต่อพระองค์จากสิ่งที่ชั่วร้ายของสิ่งที่พระองค์รู้และขอความดีงามจากสิ่งที่พระองค์รู้ และข้าพระองค์ขออภัยโทษต่อสิ่งที่พระองค์ทรงรู้ดี แท้จริงแล้วพระองค์เป็นผู้ที่ทรงรู้ดียิ่งถึงสิ่งที่เร้นลับ" (หะดีษ อัล-ติรมิซีย์ หมายเลข 3736)

²⁹⁰ ความว่า "โอ้ พระผู้อภิบาลแห่งเรา ขอทรงประทานแก่เราในโลกนี้ซึ่งความดีงาม (ความรู้ การทำดี และริซกี) และขอทรงประทานแก่เราในโลกอาคิเราะฮ์ซึ่งความดีงาม (สวนสวรรค์) และขอทรงปกป้องเราให้พ้นจากไฟนรก" (หะดีษมุสลิม 2690)

²⁹¹ ความว่า "โอ้ พระผู้อภิบาลแห่งข้าพระองค์ ขอทรงสนับสนุนข้าพระองค์ และอย่าได้สนับสนุน(ศัตรูให้ชนะ)เหนือตัวข้าพระองค์ ขอทรงประทานความช่วยเหลือแก่ข้าพระองค์ และอย่าได้ช่วยเหลือ(ศัตรูให้ชนะ)เหนือข้าพระองค์ ขอทรงวางแผนเพื่อข้าพระองค์และอย่าได้ทรงวางแผน (เพื่อศัตรูให้ชนะ)เหนือข้าพระองค์ ขอทรงชี้แนะข้าพระองค์และทรงทำให้การชี้แนะเป็น

9. ((اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ حُبَّكَ وَحُبَّ مَنْ يُحِبُّكَ وَالْعَمَلَ الَّذِي يُبَلِّغُنِي حُبَّكَ، اللَّهُمَّ

اجْعَلْ حُبَّكَ أَحَبَّ إِلَيَّ مِنْ نَفْسِي وَأَهْلِي وَمِنَ الْمَاءِ الْبَارِدِ)).²⁹²

10. ((اللَّهُمَّ آتِ نَفْسِي تَقْوَاهَا وَزَكَّاهَا أَنْتَ خَيْرُ مَنْ زَكَّاهَا، أَنْتَ وَلِيُّهَا وَمَوْلَاهَا،

اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ عِلْمٍ لَا يَنْفَعُ وَمِنْ قَلْبٍ لَا يَخْشَعُ وَمِنْ نَفْسٍ لَا تَشْبَعُ وَمِنْ دَعْوَةٍ

لَا يُسْتَجَابُ لَهَا)).²⁹³

สิ่งง่ายตายแก่ข้าพระองค์ด้วยเถิด ขอพระองค์ช่วยเหลือข้าพระองค์เหนือผู้ที่ละเมิดต่อข้าพระองค์ ให้อัลลอฮ์ผู้อภิบาล ขอทรงทำให้ข้าพระองค์เป็นผู้ที่ขอบคุณพระองค์อย่างมากมาย เป็นผู้รำลึกถึงพระองค์สม่ำเสมอ เป็นผู้ที่เคารพภักดีต่อพระองค์ เป็นผู้ที่ยึดพระองค์อย่างสุดใจ เป็นผู้มอบน้อมต่อพระองค์ เป็นผู้ที่ยึดมั่นต่อพระองค์และกลับตัวกลับใจต่อพระองค์ อย่างอาดูร ให้อัลลอฮ์ผู้อภิบาลแห่งข้าพระองค์ ขอทรงตอบรับการขอภัยโทษแห่งข้า ขอทรงชำระล้างบาปของข้า ขอทรงตอบรับการวอนขอแห่งข้า ขอทรงทำให้ลิ้นข้าเที่ยงตรง ขอทรงชี้แนะแก่หัวใจข้า ขอทรงทำให้สัจจะวาจาของข้ามั่นคง (ทั้งในโลกนี้และโลกหน้า) และขอทรงถอนความเคียดแค้นซึ่งขังออกจากอกของข้า" (หะดีษ ญบูดาวูด 1946 อิบน์ มานะฮฺ 3830)

²⁹² ความว่า "โอ้อัลลอฮ์ แท้จริง ข้าพระองค์ขอความรักต่อพระองค์และความรักต่อผู้ที่รักพระองค์ และการทำงานที่ทำให้ข้าพระองค์บรรลุซึ่งความรักต่อพระองค์ และขอพระองค์ทำให้ความรักต่อพระองค์นั้นเป็นที่รักแก่ข้าพระองค์มากกว่าตัวข้าพระองค์เอง มากกว่าครอบครัวข้าพระองค์ และมากกว่าน้ำที่เย็นเฉียบ" (หะดีษ อัด-ติรมิซียฺ 3490 ท่านกล่าวว่าเป็นหะดีษเชาะรีบ)

²⁹³ ความว่า "โอ้อัลลอฮ์ผู้อภิบาลแห่งข้า จงประทานแก่จิตใจข้าซึ่งความยำเกรงต่อพระองค์ และขอทรงชำระมันให้บริสุทธิ์ พระองค์เป็นผู้ที่ชำระมันได้ดีที่สุด พระองค์เป็นผู้ช่วยและเป็นผู้อภิบาลมัน ให้อัลลอฮ์ผู้อภิบาลแห่งข้า ข้าพระองค์ขอความคุ้มครองต่อพระองค์ จากความรู้ที่ไม่

11. ((اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ الْهُدَى وَالْتَقَى وَالْعَفَافَ وَالْغِنَى)).²⁹⁴

12. ((اللَّهُمَّ أَصْلِحْ لِي دِينِي الَّذِي هُوَ عِصْمَةٌ أَمْرِي وَأَصْلِحْ لِي دُنْيَايَ الَّتِي فِيهَا

مَعَاشِي وَأَصْلِحْ لِي آخِرَتِي الَّتِي فِيهَا مَعَادِي وَاجْعَلْ الْحَيَاةَ زِيَادَةً لِي فِي كُلِّ خَيْرٍ وَاجْعَلِ

الْمَوْتَ رَاحَةً لِي مِنْ كُلِّ شَرٍّ)).²⁹⁵

13. ((اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ مِنَ الْخَيْرِ كُلِّهِ عَاجِلِهِ وَآجِلِهِ مَا عَلِمْتُ مِنْهُ وَمَا لَا أَعْلَمُ وَأَعُوذُ

بِكَ مِنَ الشَّرِّ كُلِّهِ عَاجِلِهِ وَآجِلِهِ مَا عَلِمْتُ مِنْهُ وَمَا لَا أَعْلَمُ. اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ مِنْ خَيْرِ

مَا سَأَلَكَ بِهِ عَبْدُكَ وَنَبِيُّكَ مُحَمَّدٌ ﷺ وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ مَا اسْتَعَاذَ بِكَ مِنْهُ عَبْدُكَ وَنَبِيُّكَ

مُحَمَّدٌ ﷺ أَنْتَ الْمُسْتَعَانُ وَعَلَيْكَ الْبَلَاغُ وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ. اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ

เป็นประโยชน์ จากหัวใจที่ไม่มอบน้อม จากความต้องการของอารมณ์ที่ไม่รู้จักอิ่มพอ และจาก दुอาอ์ที่ไม่ถูกตอบรับ" (หะดีษเศาะหิหฺมุสลิม หมายเลข 2722)

²⁹⁴ ความว่า "โอ้อัลลอฮ์ผู้อภิบาลแห่งข้า ข้าพระองค์ขอจากพระองค์ซึ่งการชี้ทาง ความยำเกรง ความบริสุทธิ์ (จากราคะ) และความมั่งมี" (หะดีษ เศาะหิหฺมุสลิม หมายเลข 2721)

²⁹⁵ ความว่า "ให้อัลลอฮ์ผู้อภิบาลแห่งข้า ขอทรงปรับปรุงแก้ไขศาสนาของข้าซึ่งเป็นที่ยึดเหนี่ยวของข้าพระองค์ ขอทรงปรับปรุงโลกดุนยาของข้าซึ่งเป็นที่แห่งการมีชีวิตของข้าพระองค์ และขอทรงปรับปรุงโลกอาคิเราะฮฺของข้า ซึ่งเป็นที่คืนกลับของข้าพระองค์ ขอพระองค์ทรงประทานให้ชีวิตของข้าเป็นการเพิ่มพูนความดีทุกประการแก่ข้าพระองค์ และขอทรงประทานให้ความตายนั้นเป็นการพักผ่อนแก่ข้าพระองค์จากสิ่งที่ชั่วร้ายทั้งหลาย" (บันทึกโดย มุสลิม 2720)

الْجَنَّةِ وَمَا قَرَّبَ إِلَيْهَا مِنْ قَوْلٍ أَوْ عَمَلٍ وَأَعُوذُ بِكَ مِنَ النَّارِ وَمَا قَرَّبَ إِلَيْهَا مِنْ قَوْلٍ أَوْ عَمَلٍ وَأَسْأَلُكَ أَنْ تَجْعَلَ كُلَّ قَضَاءٍ قَضَيْتَهُ لِي خَيْرًا وَعَاقِبَتَهُ رَشَدًا)).²⁹⁶

14. ((اللَّهُمَّ ائْتِنَا مِنْ خَشْيَتِكَ مَا تَحُولُ بِهِ بَيْنَنَا وَمَعَاصِيكَ وَمِنْ طَاعَتِكَ مَا تُبَلِّغُنَا بِهِ جَنَّاتِكَ وَمِنَ الْيَقِينِ مَا تَهْوُونَ عَلَيْنَا مَصَابِبَ الدُّنْيَا وَمَتَّعْنَا بِأَسْمَاعِنَا وَأَبْصَارِنَا وَقُوتِنَا مَا أَحْيَيْتَنَا وَاجْعَلْهُ الْوَارِثَ مِنَّا. وَاجْعَلْ ثَأْرَنَا عَلَى مَنْ ظَلَمَنَا وَانصُرْنَا عَلَى مَنْ

²⁹⁶ ความว่า "โอ้ พระผู้อภิบาลแห่งข้า แท้จริงข้าพระองค์ขอจากพระองค์ซึ่งความดีทุกประการ ทั้งที่ด่วนและล่าช้า ที่ข้าพระองค์รู้และที่ข้าพระองค์ไม่รู้ และข้าพระองค์ขอความคุ้มครองต่อพระองค์จากความชั่วร้ายทุกประการ ทั้งที่ด่วนและล่าช้า ที่ข้าพระองค์รู้และที่ข้าพระองค์ไม่รู้ โอ้ พระผู้อภิบาลแห่งข้า แท้จริงข้าพระองค์ขอต่อพระองค์ซึ่งสิ่งที่ดีที่สุดที่บ่าวและนบิของพระองค์ท่านนบีมุหัมมัด ﷺ ได้เคยขอจากพระองค์ และข้าพระองค์ขอความคุ้มครองต่อพระองค์จากสิ่งที่ชั่วร้ายที่สุดที่บ่าวและ นบิของพระองค์ท่านนบีมุหัมมัด ﷺ เคยขอความคุ้มครองต่อพระองค์ พระองค์เป็นที่แห่งการขอความช่วยเหลือ และพระองค์เป็นผู้ทรงทำให้บรรลุลผล โอ้ พระผู้อภิบาลแห่งข้า แท้จริงข้าพระองค์ขอต่อพระองค์ซึ่งสวนสวรรค์ และสิ่งที่ทำให้ไกลกับสวรรค์ไม่ว่าจะเป็นคำพูดหรือการกระทำ และข้าพระองค์ขอความคุ้มครองต่อพระองค์จากนรก และสิ่งที่ทำให้ไกลกับนรกไม่ว่าจะเป็นคำพูดหรือการกระทำ และข้าพระองค์ขอต่อพระองค์ ให้ทรงโปรดทำให้กำหนดการทุกประการที่พระองค์ได้ลิขิตแก่ข้าพระองค์เป็นสิ่งที่ดี และบั้นปลายของมันเป็นความสำเร็จ" (หะดีษ อะหฺมัด 6/134 อิบนุมาญะฮฺ 2/1264 อัล-หาคิม 1/521)

● อุมู อูมามะฮฺ กล่าวว่า โอ้ ท่านรอซูลุลลอฮฺ ท่านได้ขอดูอาอย่างมากมายที่เราไม่สามารถจะท่องจำมันได้เว้นแต่เพียงชนิดเดียวเท่านั้น ท่านตอบว่า จะให้ฉันบอกดูอาที่รวมดูอาอื่นต่าง ๆ เหล่านั้นทั้งหมดไหม นั่นคือให้ท่านดูอาอื่นกับดูอาอื่น (หะดีษ อัล-ติรมิซียฺ หมายเลข 3587 หะสัน เฆาะริบ และ อิบนุ มาญะฮฺ หมายเลข 3846)

عَادَانَا وَلَا تَجْعَلْ مُصِيبَتَنَا فِي دِينِنَا وَلَا تَجْعَلِ الدُّنْيَا أَكْبَرَ هَمِّنَا وَلَا تَمْلِكْ عَلَيْنَا وَلَا تُسَلِّطْ عَلَيْنَا مَنْ لَا يَرْحَمُنَا)).²⁹⁷

15. ((اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْهَمِّ وَالْحُزْنِ وَالْعَجْزِ وَالْكَسَلِ وَالْجُبْنِ وَالْبَخْلِ وَضَلَعِ الدِّينِ وَغَلْبَةِ الرِّجَالِ)).²⁹⁸

²⁹⁷ ความว่า "โอ้พระผู้อภิบาลแห่งเรา ขอทรงแบ่งแก่เราจากความเกรงกลัวต่อพระองค์ให้พอแก่การกีดขวางระหว่างเราและการทำผิดต่อพระองค์ด้วยเถิด และจากการเชื่อฟังพระองค์ให้เพียงพอแก่การส่งเราให้บรรลุลถึงสวรรค์ของพระองค์ และจากความเชื่อมั่นต่อพระองค์ให้เพียงพอแก่การบรรเทาการทดสอบอันแสนเข็ญของโลกดุนยา และขอทรงประทานความสำราญแก่เราด้วยการไต่ยืนของเรา และการมองเห็นของเรา และผละกำลังของเรา ตราบเท่าที่พระองค์ทรงให้เราใช้ชีวิตอยู่ ทรงโปรดให้สิ่งเหล่านั้นเป็นสิ่งสืบทอดจากเรา (ไปยังลูกหลาน) ทรงโปรดชำระแค้นต่อผู้ที่อธรรมแก่เรา ทรงโปรดช่วยเหลือให้เรา มีชัยเหนือศัตรูผู้ละเมิด และอย่าได้กำหนดให้มีบททดสอบอันแสนเข็ญของเราในเรื่องเกี่ยวกับศาสนา อย่าได้ทำให้ดุนยาเป็นประเด็นที่เรากังวลกับมันมากที่สุด อย่าให้ดุนยาเป็นจุดประสงค์สูงสุดของความรู้ที่เราพำเรียนมา และอย่าปล่อยให้คนไร้ความเมตตาที่มีอำนาจปกครองเหนือพวกเรา" (หะดีษ อัล-ติรมิซียฺ หมายเลข 3569 หะสัน)

²⁹⁸ ความว่า "โอ้พระผู้อภิบาลแห่งข้า แท้จริงข้าพระองค์ขอความคุ้มครองต่อพระองค์จากความกังวลใจและความโศกเศร้า ความอ่อนแอและความเกียจคร้าน ความขยาดและความตระหนี่ การติดหนี้ที่มากมายจนล้นตัว และความก้าวร้าวของผู้อื่น" (หะดีษ อัล-บุคอรี หมายเลข 6365)

16. (يَا ذَا الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ، يَا حَيُّ يَا قَيُّوْمُ بِرَحْمَتِكَ أَسْتَغِيْثُ)).²⁹⁹

17. ((اللّٰهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ عِلْمًا نَافِعًا وَرِزْقًا طَيِّبًا وَعَمَلًا مُتَقَبَّلًا))³⁰⁰

18. ((اللّٰهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْبَرَصِ وَالْجُنُونِ وَالْجُدَامِ وَمِنْ سَيِّئِ الْأَسْقَامِ))³⁰¹

19. ((اللّٰهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ زَوَالِ نِعْمَتِكَ وَتَحَوُّلِ عَافِيَتِكَ وَفُجَاءَةِ نِقْمَتِكَ وَجَمِيْعِ سَخَطِكَ))³⁰²

20. ((اللّٰهُمَّ أَلْفَ بَيْنَ قُلُوْبِنَا وَأَصْلِحْ ذَاتَ بَيْنِنَا وَاهْدِنَا سُبُلَ السَّلَامِ وَنَجِّنَا مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّوْرِ وَجَنِّبْنَا الْفَوَاحِشَ مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَمَا بَطَّنَ وَبَارِكْ لَنَا فِي أَسْمَاعِنَا

²⁹⁹ ความว่า โอ้ อัลลอฮฺผู้ทรงเกียรติยศและศักดิ์ศรีอันสูงส่ง ผู้ทรงชีวิตและทรงยืนหยัด บริหารจัดการ ข้าพระองค์ขอความช่วยเหลือด้วยความเมตตาของพระองค์ (หะดีษ อัด-ติรมิซีย์ หมายเลข 3593)

³⁰⁰ ความว่า โอ้ อัลลอฮฺ ข้าพระองค์ขอต่อพระองค์ซึ่งความรู้ที่ให้ประโยชน์ ริชกีที่ดี และอะมัลที่ถูกต้องรับ (อิบนุ มาญะฮฺ 1/2298 : เศาะหีหฺ)

³⁰¹ ความว่า โอ้พระผู้อภิบาลแห่งข้า ข้าพระองค์ขอความคุ้มครองต่อพระองค์จากโรคเรื้อน โรคบ้า โรคจุดดำบนหลอดรวง และโรคภัยที่เลวร้ายทั้งหลาย" (หะดีษ อะหฺมัด 3/192 อนุ ดาวูด 2/93 อัน-นะสาอีฮฺ 8/271 : เศาะหีหฺ)

³⁰² ความว่า โอ้ พระผู้อภิบาลแห่งข้า ข้าพระองค์ขอความคุ้มครองต่อพระองค์ จากความสูญเสียอันมัต(การประทาน)ของพระองค์ จากความเปลี่ยนแปลงของการปกป้อง ให้ความปลอดภัยของพระองค์ จากการลงโทษของพระองค์อย่างฉับพลันโดยไม่ทันรู้ตัว และจากความพิโรธทุกประการของพระองค์ (หะดีษ เศาะหีหฺ มุสลิม 4/2097)

وَأَبْصَارِنَا وَقُلُوْبِنَا وَأَزْوَاجِنَا وَدُرِّيَّاتِنَا وَتُبَّ عَلَيْنَا إِنَّكَ أَنْتَ التَّوَّابُ الرَّحِيْمُ وَاجْعَلْنَا شَاكِرِيْنَ لِنِعْمَتِكَ مُشِيْرِيْنَ بِهَا قَابِلِيْهَا وَأُمَّهَاتِنَا))³⁰³

21. ((اللّٰهُمَّ رَبَّ السَّمَوَاتِ السَّبْعِ وَرَبَّ الْعَرْشِ الْعَظِيْمِ رَبَّنَا وَرَبَّ كُلِّ شَيْءٍ مُّنزِلَ التَّوْرَةِ وَالْإِنْجِيْلِ وَالْقُرْآنِ فَالِقِ الْحَبِّ وَالنَّوَى أَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ كُلِّ شَيْءٍ أَنْتَ آخِذٌ بِنَاصِيَّتِهِ أَنْتَ الْأَوَّلُ فَلَيْسَ قَبْلَكَ شَيْءٌ وَأَنْتَ الْآخِرُ فَلَيْسَ بَعْدَكَ شَيْءٌ وَأَنْتَ الظَّاهِرُ فَلَيْسَ فَوْقَكَ شَيْءٌ وَأَنْتَ الْبَاطِنُ فَلَيْسَ دُونَكَ شَيْءٌ أَقْضِ عَنِّي الدَّيْنَ وَأَغْنِنِي مِنَ الْفَقْرِ))³⁰⁴

³⁰³ ความว่า "โอ้ อัลลอฮฺ ขอพระองค์ทำให้หัวใจของเราโอนอ่อนต่อกัน ขอทรงแก้ไข ความสัมพันธ์ระหว่างพวกเรา ขอทรงชี้เส้นทางแห่งสันติภาพ ขอทรงให้เรารอดพ้นจากความมืดมนสู่แสงสว่าง ขอทรงทำให้เราห่างไกลจากความโสมมทั้งหลายที่เปิดเผยและปกปิด ขอทรง ประทานความจำเริญแก่เราในหูของเรา ตาของเรา หัวใจของเรา ภรรยาของเรา ลูกหลานของเรา ขอทรงอภัยให้แก่เรา แท้จริง พระองค์นั้นเป็นผู้อภัยและเมตตายิ่ง ขอทรงทำให้เราเป็นผู้ที่ ขอบคุณต่อนิอุมัตของพระองค์ กล่าวสดุดีพระองค์ด้วยมัน ยอมรับมัน และขอทรงทำให้มัน สมบูรณ์แก่เราด้วยเถิด" (หะดีษ อนุ ดาวูด 3/318 อัล-หาคิม 1/265 : เศาะหีหฺ)

³⁰⁴ ความว่า "โอ้ อัลลอฮฺ พระผู้อภิบาลฟ้าทั้งเจ็ด พระผู้อภิบาลอَرْضอันยิ่งใหญ่ พระผู้ อภิบาลทุกๆ สิ่ง ผู้ทรงประทานเตารอต อินญีล และอัลกุรอาน ผู้ทรงทำให้เมล็ดและ พันธุ์พืชแตกออก ข้าพระองค์ขอความคุ้มครองต่อพระองค์จากความชั่วร้ายทุกๆ ประการ ที่พระองค์เป็นผู้จิกข่มอมของมัน พระองค์เป็นผู้แรกซึ่งไม่มีสิ่งใดอยู่ก่อนหน้า พระองค์ พระองค์เป็นผู้ทำยสุดที่ไม่มีสิ่งใดอยู่หลังจากพระองค์อีก พระองค์เป็นผู้ที่ เปิดเผยชัดเจนไม่มีสิ่งใดอยู่เหนือพระองค์อีก พระองค์เป็นผู้ที่เร้นลับซึ่งไม่มีสิ่งใดที่ลับ

22. ((اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ خَيْرَ الْمَسْأَلَةِ، وَخَيْرَ الدُّعَاءِ، وَخَيْرَ النَّجَاحِ، وَخَيْرَ الْعَمَلِ، وَخَيْرَ الثَّوَابِ، وَخَيْرَ الْحَيَاةِ، وَخَيْرَ الْمَمَاتِ، وَنَبِيَّتِي، وَثَقَلِ مَوَازِينِي، وَحَقَّقِ إِثْمَانِي، وَارْفَعْ دَرَجَاتِي، وَتَقَبَّلْ صَلَاتِي، وَاغْفِرْ خَطِيئَتِي، وَأَسْأَلُكَ الدَّرَجَاتِ الْعُلَى مِنَ الْجَنَّةِ. آمِينَ))³⁰⁵

23. ((اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْفَقْرِ وَالْقَلَّةِ وَالذَّلَّةِ وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ أَنْ أَظْلِمَ أَوْ أُظْلَمَ))³⁰⁶

24. ((اللَّهُمَّ إِنَّا نَسْأَلُكَ مُوجِبَاتِ رَحْمَتِكَ، وَعَزَائِمَ مَغْفِرَتِكَ، وَالسَّلَامَةَ مِنْ كُلِّ إِثْمٍ، وَالْغَنِيمَةَ مِنْ كُلِّ بَرٍّ، وَالْفُورَ بِالْجَنَّةِ، وَالنَّجَاةَ بِعَوْنِكَ مِنَ النَّارِ))³⁰⁷

มากไปกว่าพระองค์อีกแล้ว ขอพระองค์ทรงชดใช้หนี้แก่ข้าพระองค์ และขอทรงให้ข้าพระองค์มีรอดพ้นจากความยากจนขัดสน (หะดีษ เศาะหีหุ มุสลิม 4/2084)

³⁰⁵ ความว่า "โอ้อัลลอฮ์ แท้จริง ข้าพระองค์ขอการวอนขอที่ดีที่สุด การวิงวอนขอพรที่ดีที่สุด ความสำเร็จที่ดีที่สุด การทำงานที่ดีที่สุด ผลบุญที่ดีที่สุด ชีวิตที่ดีที่สุด ขอทรงทำให้ข้าพระองค์มีมั่นคง ขอทรงให้ตาซึ่งของพระองค์มีน้ำหนัก ขอทรงให้ความศรัทธาของพระองค์เกิดผล ขอทรงยกฐานะของข้าพระองค์ ขอทรงตอบรับการละหมาดของข้าพระองค์ ขอทรงอภัยแก่ความผิดของข้าพระองค์ และข้าพระองค์ขอระดับชั้นอันสูงส่งในสวรรค์ อามีน" (หะดีษ อัล-ฮาकिม 1/520 : เศาะหีหุ)

³⁰⁶ ความว่า "โอ้อัลลอฮ์ ข้าพระองค์ขอความคุ้มครองต่อพระองค์จากความยากจน ความขาดแคลน ความต่ำต้อย และขอความคุ้มครองต่อพระองค์จากการก่ออธรรมต่อผู้อื่นหรือเป็นผู้ที่ถูกกระทำอธรรมโดยผู้อื่น" (หะดีษ อับู ดาอูด 2/91 อัน-นะสาอียะ 3/111 เศาะหีหุ อัล-ญามิอุ 1/407)

³⁰⁷ ความว่า "โอ้อัลลอฮ์ แท้จริงเราขอต่อพระองค์ซึ่งปัจจัยที่ให้ได้มาซึ่งความเมตตาของพระองค์ และสิ่งที่จะนำไปสู่การอภัยของพระองค์ ความปลอดภัยจากบาปทุก

25. ((اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ مَا عَمِلْتُ وَشَرِّ مَا لَمْ أَعْمَلْ))³⁰⁸

26. ((اللَّهُمَّ بَعْلِمِكَ الْغَيْبِ وَقُدْرَتِكَ عَلَى الْخَلْقِ أَحْسِنِي مَا عَلِمْتَ الْحَيَاةَ خَيْرًا لِي وَتَوَفَّنِي إِذَا عَلِمْتَ الْوَفَاةَ خَيْرًا لِي، اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ خَشْيَتِكَ فِي الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ، وَأَسْأَلُكَ كَلِمَةَ الْحَقِّ فِي الرِّضَا وَالْغَضَبِ وَأَسْأَلُكَ الْقَصْدَ فِي الْفَقْرِ وَالْغِنَى وَأَسْأَلُكَ نَعِيمًا لَا يَنْفَدُ وَأَسْأَلُكَ قُرَّةَ عَيْنٍ لَا تَنْقَطِعُ وَأَسْأَلُكَ الرِّضَاءَ بَعْدَ الْقَضَاءِ وَأَسْأَلُكَ بَرْدَ الْعَيْشِ بَعْدَ الْمَوْتِ وَأَسْأَلُكَ لَذَّةَ النَّظَرِ إِلَى وَجْهِكَ وَالشُّوقَ إِلَى لِقَائِكَ فِي غَيْرِ ضَرَاءٍ مُضْرَّةٍ وَلَا فِتْنَةٍ مُضِلَّةٍ اللَّهُمَّ زَيْنًا بِرَبِّتِهِ الْإِيمَانَ وَاجْعَلْنَا هُدَاةً مُهْتَدِينَ))³⁰⁹

ประการ และได้รับภาคผลจากความดีงามทุกประการ และความสำเร็จด้วยการเข้าสวรรค์และรอดพ้นจากนรก (หะดีษ อัล-ฮาकिม 1/525 : เศาะหีหุ)

³⁰⁸ ความว่า "โอ้อัลลอฮ์ ข้าพระองค์ขอความคุ้มครองต่อพระองค์จากความชั่วของสิ่งต่างๆ ที่ข้าพระองค์ได้ทำมาแล้ว และจากความชั่วของสิ่งต่างๆ ที่ข้าพระองค์ยังไม่ได้ทำ" (หะดีษ เศาะหีหุ มุสลิม หมายเลข 4/2085)

³⁰⁹ ความว่า "โอ้อัลลอฮ์ ข้าพระองค์ขอด้วยความรู้ของพระองค์ต่อสิ่งเร้นลับ และพลังอำนาจของพระองค์เหนือทุกสรรพสิ่ง ขอพระองค์ทรงทำให้ข้าพระองค์มีชีวิตอยู่ตามบทที่พระองค์ทราบว่าการมีชีวิตนั้นดีต่อตัวข้าพระองค์ ขอพระองค์ทรงเอาชีวิตข้าพระองค์เมื่อพระองค์ทราบว่า การตายนั้นดีต่อตัวข้าพระองค์ โอ้อัลลอฮ์ ข้าพระองค์ขอต่อพระองค์ซึ่งความเกรงกลัวต่อพระองค์ทั้งในที่ลับและที่เปิดเผย และขอต่อพระองค์ซึ่งถ้อยคำแห่งสัจทั้งในยามพอใจและยามโกรธ และขอต่อพระองค์ซึ่งความพอดีทั้งในยามขัดสนและมั่งมี ข้าขอต่อพระองค์ซึ่งนิอุมัตที่ไม่หมด ข้าขอต่อพระองค์ซึ่งความรื่นรมย์แก่สายตาที่ไม่ขาดสาย ข้าขอต่อพระองค์ซึ่งความพอใจต่อกำหนดลิขิตของพระองค์ ข้าขอต่อพระองค์ซึ่งชีวิตที่ร่มเย็นหลังจากความตาย ข้าขอต่อพระองค์ซึ่งความสุขในการมองต่อพระพักตร์ของพระองค์ และความไม่ฟางที่จะได้พบกับพระองค์

27. ((اللَّهُمَّ أَكْثَرَ لَأَوْلَادِي وَذُرِّيَّاتِي أَمْوَالَهُمْ وَأَوْلَادَهُمْ وَبَارِكْ لَهُمْ فِيمَا أَعْطَيْتَهُمْ، وَفِيهِمْ عَذَابَ النَّارِ))³¹⁰

28. ((اللَّهُمَّ إِنِّي ظَلَمْتُ نَفْسِي ظُلْمًا كَثِيرًا وَلَا يَغْفِرُ الذُّنُوبَ إِلَّا أَنْتَ، فَاعْفِرْ لِي مَغْفِرَةً مِنْ عِنْدِكَ، وَارْحَمْنِي إِنَّكَ أَنْتَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ))³¹¹

29. ((اللَّهُمَّ لَكَ أَسَلَمْتُ، وَبِكَ آمَنْتُ وَعَلَيْكَ تَوَكَّلْتُ، وَإِلَيْكَ أَتَّبْتُ، وَبِكَ خَاصَمْتُ، وَإِلَيْكَ حَاكَمْتُ، فَاعْفِرْ لِي مَا قَدَّمْتُ وَمَا أَخَّرْتُ، وَمَا أَسْرَرْتُ وَمَا أَعْلَنْتُ، أَنْتَ الْمُقَدِّمُ وَأَنْتَ الْمُؤَخِّرُ، لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ))³¹²

โดยไม่มีทุกขภัยใดๆ ที่เกินแก่ความอดทน และไม่มีบททดสอบใดๆ ที่ทำให้หลงทาง ใต้ พระผู้อภิบาลแห่งข้า ขอทรงตกแต่งพวกเราด้วยการประดับประดาของอิมาน ขอทรงทำให้เราเป็นผู้ชี้ทางที่ได้รับทางนำ" (หะดีษ อะหมัด 4/364 อันนะสะอีย์ 3/54 สายสืบของรายงานอยู่ในระดับดี)

³¹⁰ ความว่า "โอ้ อัลลอฮฺ ขอพระองค์ทรงเพิ่มพูนทรัพย์สมบัติและลูกหลานให้แก่ลูกๆ ของข้าพระองค์และเชื้อสายของพวกเขา และขอทรงประทานความจำเริญแก่พวกเขาในสิ่งที่พระองค์มอบให้พวกเขา และขอทรงปกป้องพวกเขาให้รอดจากนรกด้วยเถิด" (ปรับมาจากหะดีษ มุตตะฟัก อะลียฺ โดย อัล-บุคอรี 7/154 มุสลิม หมายเลข 1533)

³¹¹ ความว่า "โอ้ พระผู้อภิบาลแห่งข้า แท้จริงข้าได้ธรรมต่อตัวเองด้วยการอธรรมที่มากมาย และไม่มีผู้ใดที่จะอภัยโทษทั้งหลายได้นอกจากพระองค์เท่านั้น ดังนั้น ขอทรงอภัยให้ข้าพระองค์ด้วยการอภัยจากพระองค์ด้วยเถิด ขอทรงเมตตาข้าพระองค์ แท้จริงแล้ว พระองค์นั้นเป็นผู้ที่ทรงอภัยและทรงเมตตาอย่างยิ่ง" (หะดีษ เสาะหีหฺ อัล-บุคอรี 1/203 และ มุสลิม 4/2078)

³¹² ความว่า "โอ้ อัลลอฮฺ แต่พระองค์ข้าขอจําแนก ต่อพระองค์ข้าขอศรัทธา ยังพระองค์ข้าขอขอบบหมาย ยังพระองค์ข้าร้องเรียนการโต้เถียง(กับผู้ปฏิเสธ) ด้วยพระองค์ข้าขอให้มีการพิพากษาวินิจฉัย ขอพระองค์อภัยให้แก่ข้า ทั้งบาปที่ข้าได้ทำมาก่อนหน้า

30. ((اللَّهُمَّ رَحْمَتِكَ أَرْجُو فَلَا تَكِلْنِي إِلَى نَفْسِي طَرْفَةَ عَيْنٍ وَأَصْلِحْ لِي شَأْنِي كُلَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ))³¹³

31. ((اللَّهُمَّ مَصْرَفَ الْقُلُوبِ صَرَّفْ قُلُوبَنَا عَلَى طَاعَتِكَ))³¹⁴

32. ((اللَّهُمَّ طَهِّرْ نِي مِنْ الذُّنُوبِ وَالْخَطَايَا، اللَّهُمَّ تَقْنِي مِنْهَا كَمَا يُتَقْنَى النَّوْبُ الْأَبْيَضُ مِنَ الدَّنَسِ، اللَّهُمَّ طَهِّرْ نِي بِالثَّلْجِ وَالْبَرَدِ وَالْمَاءِ الْبَارِدِ))³¹⁵

33. ((اللَّهُمَّ أَحْسِنْ عَاقِبَتَنَا فِي الْأُمُورِ كُلِّهَا، وَأَجِرْنَا مِنْ خِزْيِ الدُّنْيَا وَعَذَابِ الْآخِرَةِ))³¹⁶

และหลังจากนี้ ทั้งที่ข้าปกปิดและเปิดเผย และที่พระองค์ทรงรู้ดีกว่าตัวข้า ไม่มีพระเจ้าอื่นใดนอกจากพระองค์เท่านั้น (หะดีษ เสาะหีหฺ อัล-บุคอรี หมายเลข 1120)

³¹³ ความว่า "โอ้ อัลลอฮฺ ข้าพระองค์หวังต่อความเมตตาของพระองค์ ดังนั้นขอพระองค์อย่าได้มอบหมายข้าพระองค์แก่ตัวข้าพระองค์เองแม้เพียงพริบตาเดียว และขอทรงปรับปรุงแก้ไขกิจการของข้าพระองค์ทุกประการ ไม่มีพระเจ้าอื่นใดนอกจากพระองค์เท่านั้น" (หะดีษ อะหมัด 5/42 อนุ ดาวูด 4/324 : หะสัน)

³¹⁴ ความว่า "โอ้ พระผู้อภิบาลแห่งข้า ผู้ทรงพลิกปรับเปลี่ยนหัวใจทั้งหลาย ได้โปรดปรับให้หัวใจข้ามุ่งมั่นสู่การเชื่อฟังพระองค์ด้วยเถิด" (หะดีษ เสาะหีหฺ มุสลิม 4/2045)

³¹⁵ ความว่า "โอ้ อัลลอฮฺ ขอพระองค์ชำระหัวใจข้าพระองค์จากบาปและความผิดทั้งหลาย โอ้ อัลลอฮฺ ขอทรงทำให้มันสะอาดบริสุทธิ์จากบาปเหล่านั้นเหมือนที่ผ้าขาวถูกซักล้างจนสะอาด โอ้ อัลลอฮฺ ขอทรงทำให้ข้าพระองค์สะอาดด้วยหิมะ ลูกเห็บและน้ำเย็น" (หะดีษอันนะสะอีย์ 1/198 : เสาะหีหฺ)

³¹⁶ ความว่า "โอ้ อัลลอฮฺ ขอทรงทำให้บั้นปลายของความเป็นบั้นปลายที่ดีในทุกๆ เรื่อง และขอทรงให้เรารอดพ้นจากความต่ำต้อยอดสูในโลกดุนยาและการลงโทษในอาคิเราะฮฺ (หะดีษ อะหมัด 4/181 อัล-หาคิม 3/683 มัจญ์มะอฺ อัล-ชะวาอิด 10/178)

1. อุมเราะฮ์หุ้ดัยบียะฮ์ในเดือนซุลเกาะอูอะฮ์³¹⁹ (ปี ฮ.ศ.6)
2. อุมเราะฮ์ฮ์ (ซดเซย) ในปีต่อมาในเดือนซุลเกาะอูอะฮ์ (ปี ฮ.ศ.7)
3. อุมเราะฮ์ฮ์ที่ญะอรอนะฮ์ หลังจากแบ่งทรัพย์สินที่ได้จากสงครามหุ้ดัยบ์ ในเดือนซุลเกาะอูอะฮ์ (ปี ฮ.ศ.8)
4. อุมเราะฮ์ฮ์พร้อมกับฮัจญ์วะดาคู (เดือนซุลหิจญะฮ์ปี ฮ.ศ.10)

จากหะดีษข้างต้น นักวิชาการมีความเห็นว่า:

1. อนุญาตให้ทำอุมเราะฮ์ก่อนฮัจญ์โดยมตีเป็นเอกฉันท์ของอูลมะมาฮ์³²⁰
2. การทำอุมเราะฮ์ในช่วงเดือนฮัจญ์ประเสริฐกว่าการทำอุมเราะฮ์ในเดือนอื่นๆ รวมทั้งเดือนเราะฎิบด้วย³²¹ ยกเว้นเดือนเราะมะฎอน ซึ่งถือว่าเป็นเดือนที่ประเสริฐที่สุดสำหรับการทำอุมเราะฮ์ เนื่องจาก “อุมเราะฮ์ในเดือนเราะมะฎอนมีผลบุญเทียบเท่าฮัจญ์”³²² วัลลอฮุอะอูละม

³¹⁹ แต่อุมเราะฮ์ครั้งนี้ ท่านนบี ﷺ ถูกพวกมุชริกีนมักกะฮ์สกัดกั้น ทำให้ท่านไม่สามารถทำพิธีอุมเราะฮ์ให้เสร็จจุลวงได้ ท่านจึงเชือดอูฐที่หุ้ดัยบียะฮ์ และโกนผมเพื่อเป็นการตัดลุลจากอุมเราะฮ์ หลังจากนั้นท่านก็กลับไปยังมะดีนะฮ์ (ความหมายหะดีษซึ่งบันทึกโดยอัลบุคอรีฮ์ 7/338 และมุสลิม 1253)

³²⁰ ชัรหุสสุนนะฮ์ โดยอัลบะฆะวะรีย์ 7/9

³²¹ ท่านหญิงอาอิชะฮ์ เราะฎิยัลลอฮุอันฮากว่าว่า ท่านนบี ﷺ ไม่เคยทำอุมเราะฮ์ในเดือนเราะฎิบเลย ซึ่งการปฏิเสธของท่านหญิงอาอิชะฮ์นั้นเคาะหาบะฮ์ท่านอื่นๆก็รับรู้ แต่พวกท่านก็ไม่ได้แย้งอะไร (หะดีษบันทึกโดยอัลบุคอรีฮ์ 2/199 และมุสลิม 1255)

³²² มุตตะฟักอะลียะฮ์ : อัลบุคอรีฮ์ 2/200 และมุสลิม 1256

อุมเราะฮ์ของท่านเราะฮ์ฮ์ ﷺ

มาเถิดเรามาศึกษาวิธีการทำอุมเราะฮ์ของท่านเราะฮ์ฮ์ ﷺ ผู้เป็นแบบอย่างแก่ประชาชาติทั้งปวง

«عَنْ قَتَادَةَ أَنَّ أَنَسًا أَخْبَرَهُ قَالَ: اعْتَمَرَ النَّبِيُّ ﷺ أَرْبَعَ عُمَرٍ، كُلُّهُنَّ فِي ذِي الْقَعْدَةِ إِلَّا الَّتِي كَانَتْ مَعَ حَجَّتِهِ: عُمْرَةٌ مِنَ الْحَدَيْبِيَّةِ فِي ذِي الْقَعْدَةِ، وَعُمْرَةٌ مِنَ الْعَامِ الْمُقْبِلِ فِي ذِي الْقَعْدَةِ، وَعُمْرَةٌ مِنَ الْجِعْرَانَةِ حَيْثُ قَسَمَ غَنَائِمَ حُنَيْنٍ فِي ذِي الْقَعْدَةِ، وَعُمْرَةٌ مَعَ حَجَّتِهِ»³¹⁷

ความว่า: ท่านเกาะตาอะฮ์กล่าวว่า ท่านอนัสได้เล่าให้ท่านฟังว่า ท่านเราะฮ์ฮ์ ﷺ ได้ทำอุมเราะฮ์ (หลังจากที่ท่านอพยพ) 4 ครั้ง ทั้งหมดเกิดขึ้นในเดือนซุลเกาะอูอะฮ์ ยกเว้นอุมเราะฮ์ (ครั้งสุดท้าย) ที่ได้ทำพร้อมกับฮัจญ์วะดาคู³¹⁸ ดังนี้:

³¹⁷ มุตตะฟัก อะลียะฮ์: บุคอรี 1780 และมุสลิม 3092

³¹⁸ มุตตะฟัก อะลียะฮ์: บุคอรี 62/5 และมุสลิม 1253

3. ท่านนบี ﷺ ชอบที่จะทำให้แตกต่างจากความเชื่อและการปฏิบัติของพวกมุชริกีน พวกเขากล่าวอ้างว่าการทำอุมเราะฮ์ในเดือนฮัจญ์ถือเป็นสิ่งที่น่ารังเกียจและไม่ควรกระทำ³²³

จะอย่างไรก็ตาม อนุญาตให้ทำอุมเราะฮ์ในช่วงเวลาใดก็ได้ และจำนวนกี่ครั้งก็ได้ ตราบเท่าที่มีความสามารถ เนื่องจากเราได้ทราบของท่านหญิงอาอิชะฮ์ เราะเบียลลอบอ์อัสฮา ได้เคยทำอุมเราะฮ์ 2 ครั้งในเดือนเดียวกัน และเคยทำอุมเราะฮ์ 2 ครั้งในหนึ่งปี เช่นเดียวกับท่านอิบน์อุมร์ ก็เคยทำอุมเราะฮ์ 2 ครั้งหรือมากกว่านั้นใน 1 ปี หรือในหลายปี

ท่านอนัสนั้น ขณะที่ท่านอยู่ที่มักกะฮ์ เมื่อผมของท่านเริ่มยาวหลังจากที่ท่านได้โกนไปในการทะเลาะถูล ท่านก็ออกไปทำอุมเราะฮ์อีกครั้ง³²⁴ ทั้งนี้ เพราะมีรายงานจากท่านอบูสุร็อยเราะฮ์ ว่า ท่านเราะซูล ﷺ กล่าวว่า:

« الْعُمْرَةُ إِلَى الْعُمْرَةِ كَفَّارَةٌ لِمَا بَيْنَهُمَا وَالْحُجُّ الْمُبْرُورُ لَيْسَ لَهُ جَزَاءٌ »

« إِلَّا الْجَنَّةَ »³²⁵

ความว่า: “ระหว่างอุมเราะฮ์ถึงอุมเราะฮ์คือการลบล้างความผิด และฮัจญ์มับรूरนั้นไม่มีผลตอบแทนอื่นใดนอกจากสวรรค์”

³²³ ซาดุลมะอาด อิบน์อุมร์ กอญิมิ 2/95

³²⁴ บันทึกโดยซาฟียะฮ์ในมุสนัดของท่าน เลขที่ 978, 979, 981, 982 และบัยฮะกียะฮ์ในสุนันบุฆอร 4/344 ด้วยสายรายงานที่มีนักรายงานบางคนซึ่งไม่เป็นที่ยอมรับ

³²⁵ มุตตะฟักอะลียะฮ์ : อัลบุคอรีฮ์ 2/198 และมุสลิม 1349 เท่าที่ผู้เขียนทราบนั้น ไม่ปรากฏว่ามีสุนนะฮ์จากท่านเราะซูล ﷺ หรือบรรดาเคาะลีฟะฮ์ผู้ทรงธรรมให้ทำอุมเราะฮ์ 7 ครั้งก่อนทำฮัจญ์แต่อย่างใด และไม่มีหะดีษเศาะหีหะฮ์ที่ระบุถึงความสำเร็จของมัน วัลลอฮุอะลัม

ฮัจญ์ของท่านเราะซูล ﷺ

ฮัจญ์วะดาอ (อ่ำลา)

นักวิชาการมีความเห็นตรงกันว่า ท่านเราะซูล ﷺ ประกอบพิธีฮัจญ์เพียงแค่ครั้งเดียวเท่านั้น ซึ่งเป็นที่ยุ้จักกันว่าหัจญะตุลวะดาอ (ฮัจญ์อ่ำลา) หัจญะตุลปะลาฮ (ฮัจญ์ผะเฝ) และหัจญะตุลอิสลาม (ฮัจญ์ในอิสลาม) เช่นเดียวกับที่นักวิชาการมีความเห็นพ้องกันว่า ฮัจญ์วะดาอขึ้นในปี ฮ.ศ. 10³²⁶

ความตั้งใจและป่าวประกาศ

เมื่อท่านเราะซูล ﷺ ตั้งใจที่จะประกอบพิธีฮัจญ์ ท่านก็ป่าวประกาศให้ประชาชนได้รับรู้ว่าท่านตั้งใจจะเดินทางไปทำฮัจญ์ที่นครมักกะฮ์ ผู้คนไม่ว่าอยู่ใกล้หรือไกลจึงต่างพากันเตรียมพร้อมแล้วไปรวมตัวกันที่

³²⁶ ความหมายหะดีษซึ่งบันทึกโดยอัลบุคอรีฮ์ 2/199 และมุสลิม 1218

มะดีนะฮฺ เพราะทุกคนต่างอยากจะเดินทางไปประกอบพิธีฮัจญ์กับท่าน
เราะฮฺฎล رضي الله عنه และประสงค์ที่จะปฏิบัติตามรูปแบบการทำฮัจญ์ของท่าน

กล่าวปราศรัยแล้วเดินทางออกจากมะดีนะฮฺ

แล้วท่านนบี ﷺ ก็กล่าวปราศรัยต่อหน้าประชาชน โดยกล่าวถึง
บทบัญญัติของการครองอิหฺรอมและขั้นตอนการประกอบพิธีฮัจญ์และอุมเราะฮฺ
หลังจากนั้นท่านนบี ﷺ พร้อมคณะได้เดินทางออกจากรมะดีนะฮฺหลังละหมาด
ซุฮฺรของวันพฤหัสบดี หรือวันเสาร์ที่ 24 หรือ 25 ชุลเกาะดะฮฺ ฮ.ศ.10 ³²⁷

ซุลหุลัยพะฮฺ (อับยารุอะลีย)

คณะของท่านเราะฮฺฎล رضي الله عنه ก็เดินทางไปถึงที่แห่งหนึ่งซึ่งมีชื่อว่า
ซุลหุลัยพะฮฺ ³²⁸ ท่านนบี ﷺ พร้อมด้วยบรรดาภริยาของท่านและเศาะหาบะฮฺก็
หยุดพักและค้างคืนที่ซุลหุลัยพะฮฺ 1 คืน ³²⁹ ซึ่งในคืนนั้นท่านนบีก็ได้มีโอกาสอยู่
พร้อมหน้ากับบรรดาภริยาของท่าน ³³⁰ ท่านละหมาดอัศร มัฆริบ อีซาล์ ศุบหุ
และซุฮฺร ที่ซุลหุลัยพะฮฺ ³³¹

³²⁷ ความหมายหะดีษซึ่งบันทึกโดยมุสลิม 1218 และดูซาดุลมะฮาด 2/101

³²⁸ คือสถานที่ซึ่งอยู่ห่างจากมะดีนะฮฺประมาณ 15 กม. ถือเป็นมิกอตสำหรับผู้ประกอบพิธี
ฮัจญ์ที่เดินทางมาจากทางด้านมะดีนะฮฺ

³²⁹ มุตตะฟัอะลียฮฺ: อัลบุคอรีฮฺ 2/146 และมุสลิม 1188

³³⁰ มุตตะฟัอะลียฮฺ: อัลบุคอรีฮฺ 1/327 และมุสลิม 1192

³³¹ บันทึกโดยอันนะซะอีย 5/127 ด้วยสายรายงานที่เชื่อถือได้ (ดูซาดุลมะฮาด 2/106)

อาบน้ำชำระร่างกายและใช้เครื่องหอมก่อนครองอิหฺรอม

ท่านนบี ﷺ ได้อาบน้ำชำระร่างกายก่อนเริ่มครองอิหฺรอม ³³² ท่าน
หญิงอาอิชะฮฺ เราะฎิยัลลอฮุอันฮา กล่าวว่า “ท่านเราะฮฺฎล رضي الله عنه นั้นเมื่อท่าน
ประสงค์จะครองอิหฺรอม ท่านจะล้างศีรษะของท่านด้วยสิ่งที่ใช้สระผม” ³³³
หลังจากนั้นท่านหญิงอาอิชะฮฺก็จะพรมเครื่องหอมบนตัวและศีรษะของท่าน
เราะฮฺฎล رضي الله عنه ก่อนที่ท่านจะครองอิหฺรอม โดยผมของท่านเห็นเป็นเงาแวบจากการใช้
เครื่องหอมเหล่านั้น ³³⁴

عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَجُلًا سَأَلَ رَسُولَ اللهِ ﷺ مَا
يَلْبَسُ الْمُحْرِمُ مِنَ الثِّيَابِ؟ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ: «لَا تَلْبَسُوا
الْقُمُصَّ وَلَا الْعَمَائِمَ وَلَا السَّرَاوِيْلَاتِ وَلَا الْبِرَانِسَ وَلَا الْخِيفَةَ إِلَّا
أَحَدًا لَا يَجِدُ النَّعْلَيْنِ فَلْيَلْبَسِ الْخُفَّيْنِ وَلْيَقْطَعْهُمَا أَسْفَلَ مِنَ الْكَعْبَيْنِ
وَلَا تَلْبَسُوا مِنَ الثِّيَابِ شَيْئًا مَسَّهُ الزَّعْفَرَانُ وَلَا الْوَرْسُ» ³³⁵

ความว่า "จากอับดุลลอฮฺ อิบน์ อุมัรฺ เราะฎิยัลลอฮุอันฮุม่า เล่าว่า มี
ชายคนหนึ่งถามท่านนบี ﷺ ว่า “ไอ้ ท่านเราะฮฺฎล ลอฮฺ ผู้ครองอิหฺรอมนั้นสามารถ
สวมใส่เสื้อผ้าชนิดใดได้บ้าง?” ท่านเราะฮฺฎล رضي الله عنه ก็ตอบว่า “เขาอย่าได้สวมใส่เสื้อ

³³² เป็นการอาบน้ำครั้งที่สอง หลังจากทีก่อนหน้านี้ท่านอาบน้ำหลังการร่วมหลับนอนกับภรรยา
ไปแล้วครั้งหนึ่ง (ดู ซาดุลมะฮาด 2/106)

³³³ หะดีษบันทึกโดยดาเราะอุนนัยฮฺ 2/226

³³⁴ เศาะหิหฺมุสลิม 1189-1190

³³⁵ มุตตะฟัอะลียฮฺ และสำนวนนี้บันทึกโดยมุสลิม 2848

ผ้าโพกหัว กางเกง หมวก หรือรองเท้าหุ้มส้น เว้นแต่ว่าเขาจะไม่สามารถหารองเท้า และได้ก็ให้ใส่รองเท้าหุ้มส้น โดยตัดมันให้เหลือเพียงส่วนที่อยู่ใต้ตาตุ่ม และพวกท่านอย่าได้สวมใส่ผ้าที่ย้อมด้วยหญ้าฝรั่น หรืออวิรส³³⁶

ละหมาดและเนียตครองอิหฺรอม

ท่านเราะซูล ﷺ ละหมาด 2 ร็อกอัตที่มีสยิด³³⁶ นักวิชาการส่วนใหญ่มีความเห็นว่า “ส่งเสริมให้ละหมาดสุนัต 2 ร็อกอัตก่อนเริ่มครองอิหฺรอม” แต่นักวิชาการบางส่วนเห็นว่าที่ท่านเราะซูลละหมาด 2 ร็อกอัตนั้น คือละหมาดฟิรฎู ไม่ใช่ละหมาดสุนัตอิหฺรอมแต่อย่างใด³³⁷ จะอย่างไรก็ตาม นักวิชาการก็เห็นตรงกันว่าท่านเราะซูลได้ละหมาด 2 ร็อกอัตก่อนครองอิหฺรอม

หลังจากนั้นท่านก็ขึ้นชื่อของท่านที่มีชื่อว่า “ก้อศวาล์” เมื่ออูฐของท่านเริ่มออกตัว ท่านก็กล่าวตะหฺมีด (อัลหัมดุลิลลาฮฺ) ตัสบีหฺ (สูบหฺานัลลอฮฺ) และตักบีรฺ (อัลลอฮฺอักบรฺ)³³⁸ แล้วท่านก็กล่าวตลบียะฮฺโดยเจตนาทำฮัจญ์แบบอิฟรอด (เนียตฮัจญ์เพียงอย่างเดียว)³³⁹ และในอีกรายงานหนึ่งระบุว่าท่านเป็นแบบกิรอน (เนียตฮัจญ์พร้อมกับอุมเราะฮฺ)³⁴⁰ และในอีกรายงานหนึ่งระบุว่าท่านเนียตอุมเราะฮฺก่อน เมื่อเสร็จสิ้นจากอุมเราะฮฺ

³³⁶ เศาะหฺีหฺมุสลิม 1184 และ 1243

³³⁷ ซัรหฺเศาะหฺีหฺมุสลิม 8/92 และดุฆาตุลมะฮฺาด 2/107

³³⁸ เศาะหฺีหฺอัลบุคอรียฺ 2/147

³³⁹ มุตตะฟิอะลียฺฮฺ : อัลบุคอรียฺ 2/151 และมุสลิม 1218

³⁴⁰ มุตตะฟิอะลียฺฮฺ : อัลบุคอรียฺ 2/148 และมุสลิม 1232

แล้วจึงเนียตฮัจญ์แบบตะมัดตุฮฺ³⁴¹ ญาบิรกล่าวว่า: ในขณะนั้นฉันเห็นด้านหลัง ด้านหน้า ซ้ายมือและขวามือของฉันเต็มไปด้วยผู้คนมากมายสุดสายตา มีทั้งที่ชียานพาหนะ และที่เดินเท้า³⁴²

การตลบียะฮฺ

ท่านนบี ﷺ ได้กล่าวตลบียะฮฺด้วยสำนวนการให้เอกภาพต่ออัลลอฮฺว่า:

((لَبَّيْكَ اللَّهُمَّ لَبَّيْكَ، لَبَّيْكَ لَا شَرِيكَ لَكَ لَبَّيْكَ، إِنَّ الْحَمْدَ وَالنِّعْمَةَ لَكَ وَالْمُلْكَ، لَا شَرِيكَ لَكَ))³⁴³

ความว่า “โอ้อัลลอฮฺ ฉันได้ตอบสนองคำเชิญชวนของพระองค์แล้ว ฉันได้ตอบสนองคำเชิญชวนของพระองค์แล้ว ฉันได้ตอบสนองคำเชิญชวนของพระองค์แล้ว โดยปราศจากภาคีใดๆมาเสมอพระองค์ ฉันได้ตอบสนองคำเชิญชวนของพระองค์แล้ว แท้จริงมวลการสรรเสริญ ความโปรดปราน และอำนาจเป็นสิทธิของพระองค์ ไม่มีสิ่งใดมาเป็นภาคีกับพระองค์”

ท่านกล่าวตลบียะฮฺด้วยเสียงที่ดัง กระทั่งบรรดาเศาะหาบะฮฺได้ยิน แล้วท่านก็ใช้ให้ผู้คนกล่าวตลบียะฮฺเสียงดัง เพราะตลบียะฮฺคือ

³⁴¹ มุตตะฟิอะลียฺฮฺ : อัลบุคอรียฺ 2/181 และมุสลิม 1227

³⁴² จำนวนเศาะหาบะฮฺที่ทำร่วมทำฮัจญ์กับท่านเราะซูล ﷺ ในฮัจญ์อ่าลานั้น รวม 90,000 ท่าน บ้างก็ว่า 130,000 ท่าน (เอานุลมะฮฺบุต 5/362)

³⁴³ มุตตะฟิอะลียฺฮฺ : อัลบุคอรียฺ 2/147 และมุสลิม 2/841

สัญลักษณ์ของการทำฮัจญ์ ผู้คนจึงต่างกล่าวตักบิยะฮ์เสียงดัง และท่านเราะฮ์ฎูล رضي الله عنه ก็กล่าวตักบิยะฮ์ด้วยสำนวนข้างต้น ³⁴⁴

เศาะหาบะฮ์บางท่าน เช่น ท่านอุมัร และอิบนุอุมัร ได้เพิ่มประโยคบางประโยค นอกเหนือจากที่ท่านเราะฮ์ฎูลกล่าว โดยที่ท่านเราะฮ์ฎูลได้ยิน และท่านก็ไม่ได้กล่าวห้ามแต่อย่างใด ³⁴⁵

มีรายงานหะดีษจากท่านคุษัยมะฮ์ บิน ซาบิต ว่าท่านเราะฮ์ฎูล رضي الله عنه เมื่อท่านเสร็จสิ้นจากการกล่าวตักบิยะฮ์ ไม่ว่าจะในขณะที่ท่านทำฮัจญ์ หรืออุมเราะฮ์ ท่านจะขอลุอาอ์ให้อัลลอฮ์ทรงพอพระทัย และขอให้พระองค์ประทานสวรรค์เป็นสิ่งตอบแทน พร้อมกับขอให้รอดพ้นจากไฟนรก ด้วยความเมตตาของพระองค์ ³⁴⁶

อัสมาอ์ – นิฟาซ

ณ ซุลหุลัยฟะฮ์ อัสมาอ์ บินติ อุมัยรฺ เราะฮ์ฎูลลอฮ์อันฮะ ภารยาของท่านอุมัยรฺ เราะฮ์ฎูลลอฮ์อันฮะ ได้ให้กำเนิดบุตรของท่านคือ มุหัมมัด บินอุมัยรฺ ท่านเราะฮ์ฎูลจึงถูกถามว่ากรณีของอัสมาอ์จะเนียตครองอิหฺรอมอย่างไร? ท่านก็ตอบว่า “ให้นางอาบน้ำชำระล้างร่างกาย แล้วใช้ผ้าคาด

³⁴⁴ หะดีษในอัลมุวัฏฏะฮ์ 1/334, เศาะหิหฺอัลบุคอรีฮ์ 2/147, เศาะหิหฺมุสลิม 1218, อันนะซะฮียะฮ์ 5/162 และซาดุลมะอาด 2/159

³⁴⁵ ดู หน้า

³⁴⁶ ซาฟิอียะฮ์, บะดาอียะฮ์ 938 และอัดดาเราะฮ์ญะนีฮ์ 11 ด้วยสายรายงานที่ฏะฮะฮิฟ

ป้องกันกรไหลเปื้อนของเลือดนิฟาซ หลังจากนั้นก็ให้เนียตครองอิหฺรอม และกล่าวตักบิยะฮ์” ³⁴⁷

อาอิชะฮ์ – ประจำเดือน

หลังจากที่คณะของท่านเราะฮ์ฎูล เดินทางไปถึงที่แห่งหนึ่งซึ่งมีชื่อว่า “สะรีฟ” ³⁴⁸ ท่านหญิงอาอิชะฮ์ เราะฮ์ฎูลลอฮ์อันฮะ ก็มีประจำเดือน หลังจากที่คุณางได้เนียตครองอิหฺรอมแล้ว เมื่อท่านเราะฮ์ฎูลเข้าไปหานางก็พบว่านางกำลังร้องไห้ ท่านก็ถามว่า “เธอร้องไห้ทำไมหรืออาอิชะฮ์ เธอมีประจำเดือนหรือ?” นางก็ตอบว่า “ใช่” ท่านนบีก็กล่าวว่า:

«إِنَّ هَذَا شَيْءٌ كَتَبَهُ اللَّهُ عَلَى بَنَاتِ آدَمَ، فَأَقْضِي مَا يَقْضِي الْحَاجُّ عَيْرَ أَنْ لَا تَطُوفِي بِالْبَيْتِ حَتَّى تَغْتَسِلِي» ³⁴⁹

ความว่า: “แท้จริงสิ่งนี้ เป็นสิ่งที่อัลลอฮ์ทรงกำหนดไว้สำหรับบรรดาลูกหลานเพศหญิงของอาดัม ดังนั้น เธอจงปฏิบัติในสิ่งที่ผู้ทำฮัจญ์ทั่วไปทำกัน แต่เธออย่าทำการเฆาะวะฟรอบบัยตุลลอฮ์จนกว่าเธอจะอาบน้ำ” และปรากฏในรายงานอีกสำนวนหนึ่งว่า “หลังจากนั้นเธอก็จะเนียตทำฮัจญ์” ³⁵⁰

³⁴⁷ อัลบุคอรีฮ์ 1/327, มุสลิม 1218 และอุมมุดูด 1905

³⁴⁸ สะรีฟ: ชื่อสถานที่ซึ่งอยู่ห่างจากมักกะฮ์ประมาณ 10 ไมล์ (ฟิตหุลบารีย์ 1/463)

³⁴⁹ มุตตะฟัฆะลียะฮ์: อัลบุคอรีฮ์ 1/342 และมุสลิม 1211

³⁵⁰ เศาะหิหฺมุสลิม 1213

เข้าสู่มัสก๊ะฮฺ - ฏะวาฟ

แล้วคุณของท่านเราะซูล ก็เดินทางถึงมัสก๊ะฮฺเมื่อเวลาศุบหฺ หรือ ช่วงสายๆของวันที่ 14 เดือนซุลหิจญะฮฺ (ปีที่ 10) และท่านนบีมุฮัมมัดก็ยัง ประตุ้มสยิดหะรอหม แล้วท่านก็หยุดดูฐูของท่านไว้ตรงนั้น แล้วเดินเข้าสู่ มัสยิด เมื่อท่านถึงตัวกะอูบะฮฺท่านก็ใช้มือหรือไม้เท้าของท่านแตะหินดำ แล้วท่านก็ทำการฏะวาฟด้วยลักษณะกึ่งเดินกึ่งวิ่ง 3 รอบ หลังจากนั้น ท่านก็เดินตามปกติอีก 4 รอบ (จึงครบ 7 รอบ) หลังจากนั้นท่านก็ไปยัง มะกอมอิบรอฮีม อะลัยฮิสลาม พร้อมอ่าน:

﴿وَآتَّخِذُوا مِنْ مَّقَامِ إِبْرَهِمَ مُصَلًّى﴾³⁵¹

“และพวกเจ้าจงยึดมะกอมอิบรอฮีมเป็นที่ละหมาด”³⁵²

หลังจากนั้นท่านก็ให้มะกอมอิบรอฮีมอยู่ระหว่างท่านกับบัยตุลลอฮฺ แล้วท่านก็ละหมาดสองร็อกอัต (เป็นการตอบรับคำสั่งใช้ข้างต้น) ท่านอ่าน อัลฟาติหะฮฺและซุเราะฮฺ ((قُلْ يَا أَيُّهَا الْكَافِرُونَ)) ในร็อกอัตแรก และอัลฟาติหะฮฺ กับ ((قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ))³⁵³ ในร็อกอัตที่สอง

³⁵¹ สุเราะฮฺอัลบะเกาะเราะฮฺ : 125

³⁵² เช่นนี้แหละคือสุนนะฮฺของท่านเราะซูล ﷺ โดยท่านจะละหมาดสุนัต 2 ร็อกอัตทุกครั้งที ฏะวาฟครบ 7 รอบ (เศาะหิหฺอัลบุคอรี 162)

³⁵³ มุตตะฟัอะลัยฮฺ : เศาะหิหฺอัลบุคอรี และเศาะหิหฺมุสลิม 1218

น้ำซัหมัซม – กลับไปแตะหินดำ

หลังจากนั้นท่านก็เดินไปยังบ่อน้ำซัหมัซม แล้วท่านก็ดื่มน้ำซัหมัซม³⁵⁴ แล้วล้างศีรษะจนชุ่ม หลังจากนั้นท่านก็กลับไปยังหินดำและแตะมันอีกครั้ง³⁵⁵

เดินสะแอระหว่างเนินเศาะฟาและมัรวะฮฺ

หลังจากนั้นท่านก็เดินออกทางประตูเศาะฟามุ่งหน้าไปยังเนิน เศาะฟา เมื่อใกล้ถึงท่านก็กล่าวว่า

﴿إِنَّ الْأَصْفَا وَالْمَرَّةَ مِنْ سَعَابِ اللَّهِ﴾

“แท้จริงเนินเศาะฟา และเนินมัรวะฮฺนั้น เป็นส่วนหนึ่ง จากบรรดาเครื่องหมายของอัลลอฮฺ”³⁵⁶

แล้วกล่าวว่า

((أَبْدَأُ بِمَا بَدَأَ اللَّهُ بِهِ))

“ฉันขอเริ่มด้วยสิ่งที่อัลลอฮฺทรงเริ่ม” หมายความว่า ท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ จะเริ่มสะแอจากเนินเศาะฟาก่อน เพราะในอายะฮฺข้างต้น อัลลอฮฺทรงเริ่มกล่าวถึงเนินเศาะฟาก่อนมัรวะฮฺ

แล้วท่านก็เริ่มจากทางด้านเศาะฟา ท่านเดินขึ้นเนินเศาะฟา กระทั่ง มองเห็นบัยตุลลอฮฺ แล้วท่านก็ผินหน้าไปทางบัยตุลลอฮฺ แล้วกล่าวว่า :

³⁵⁴ ในขณะที่ยืน (เศาะหิหฺอัลบุคอรี 1637)

³⁵⁵ มุตตะฟัอะลัยฮฺ : เศาะหิหฺอัลบุคอรี และเศาะหิหฺมุสลิม 1218

³⁵⁶ สุเราะฮฺอัลบะเกาะเราะฮฺ 158

«لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ. لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ. لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ. أَنْجَزَ وَعْدَهُ وَنَصَرَ عَبْدَهُ وَهَزَمَ الْأَحْزَابَ وَحْدَهُ»

ความว่า “ไม่มีพระเจ้าอื่นใดนอกจากอัลลอฮ์เพียงพระองค์เดียว โดยไม่มี การตั้งภาคีใดๆเสมอพระองค์ การปกครอง และการสรรเสริญทั้งหลายล้วนเป็นของ พระองค์ พระองค์คือผู้ทรงมีอำนาจเหนือสิ่งอื่นใด ไม่มีพระเจ้าอื่นใดนอกจาก อัลลอฮ์เพียงพระองค์เดียว พระองค์ทรงทำให้สัญญาบรรลุความสำเร็จ ทรง ช่วยเหลือป่าวของพระองค์ และทรงทำให้พลพรรคต่างๆ (ที่เป็นศัตรูกับป่าวของ พระองค์) พ่ายแพ้ด้วยพระองค์เองเพียงผู้เดียวเท่านั้น”³⁵⁷

ท่านกล่าวเช่นนั้น 3 ครั้ง โดยแทรกด้วยการขอดุอาอ์³⁵⁸ หลังจากนั้น ท่านก็ลงเดินสะแอโดยเดินตามปกติมุ่งหน้าสู่เนินมัจวะฮฺ เมื่อถึงบริเวณ กลางทุ่งท่านก็เดินสะแอด้วยการวิ่งเหยาะๆ ด้วยการก้าวขาแคบๆ และขยับ ไหล่ทั้งสองข้าง กระทั่งพ้นเขตดังกล่าว (ในปัจจุบันอยู่ช่วงระหว่างเสาสี่เหลี่ยม สองต้น) แล้วท่านก็เดินสะแอตามปกติ เมื่อไปถึงเขามัจวะฮฺ ท่านก็ปฏิบัติ และอ่านพร้อมแทรกดุอาอ์เช่นเดียวกับที่ได้ปฏิบัติบนเนินเขาเศาะฟา³⁵⁹

³⁵⁷ เศาะหฺหฺมุสลิม 1218

³⁵⁸ เศาะหฺหฺมุสลิม 1218

³⁵⁹ เศาะหฺหฺมุสลิม 1218

การตะหัลลุล

ก่อนที่ท่านนบี ﷺ จะเสร็จสิ้นจากการสะเอระหว่างเนินเศาะฟาและ มัจวะฮฺ ท่านได้กล่าวแก่เศาะหาบะฮฺของท่านว่า :

“ท่านทั้งหลาย แท้จริงหากฉันรู้ก่อนที่ฉันจะเริ่มครองอิหฺรอม ถึงสิ่งที่จะเกิดขึ้นหลังจากนั้นในเรื่องที่เศาะหาบะฮฺของฉัน ดั่งสิ่งที่ จะทำการตะหัลลุล และขอให้ฉันทำการตะหัลลุลก่อน แน่แน่นอนว่าฉันจะไม่นำฮัจญ์ (ฮัจญ์พลี) นี้มาเพื่อทำการเชือด มัน แล้วฉันก็จะได้ตะหัลลุล (ด้วยการทำให้ฮัจญ์เป็นฮุ มเราะฮฺ) เชกเช่นคนส่วนใหญ่ตะหัลลุลกัน ดังนั้น ผู้ใดมิได้นำ ฮัจญ์ฮัจญ์มาด้วย เขาก็จงทำการตะหัลลุลเถิด (ด้วยการ เปลี่ยนฮัจญ์นั้นเป็นฮุ มเราะฮฺ)”³⁶⁰

และในอีกสำนวนรายงานหนึ่งท่านกล่าวว่า:

“พวกท่านจงทำการตะหัลลุลจากอิหฺรอมเถิด แล้วพวก ท่านก็จงภาววาฟ รอบบัยตุลลอฮฺ เดินสะเอระหว่างเขา เศาะฟาและมัจวะฮฺ และตัดผมเถิด”³⁶¹ (ด้วยเนียตตะหัล ลุลจากฮุ มเราะฮฺ) แล้วก็สามารถทำสิ่งที่เป็นที่อนุมัติได้ กระทั่งเมื่อถึงวันตัจวียะฮฺ (8 ชุลหิจญะฮฺ) พวกท่านก็จง เนียตฮัจญ์อีกครั้ง โดยให้เป็นฮัจญ์มุตอะฮฺ (ตะมัตตุฮฺ)³⁶²

³⁶⁰ มุตตะฟิอะลียะฮฺ : เศาะหฺหฺอิब्ดุลบุคอรี 2/172 และเศาะหฺหฺมุสลิม 13/1211

³⁶¹ เพราะการตัดผมขณะตะหัลลุลจากฮุ มเราะฮฺสำหรับฮัจญ์ตะมัตตุฮฺนั้นถือเป็นการดีกว่าการ โทนทั้งสี่ระ วัลลอฮฺอะลัม (ซัรหฺเศาะหฺหฺมุสลิม 8/180)

³⁶² มุตตะฟิอะลียะฮฺ : ดู ्हัจญะตุณนบี โดยอัลบานียฺ หน้า 61

ดังนั้น เสาะหาปะฮุหลายๆท่านจึงทำการตัดหาลูกจากอุมเราะฮ์สุ
รวมไปถึงบรรดาภริยาของท่านนบี เราะฎิยัลลอฮุอันฮุม ส่วนท่านนบี ﷺ
เองไม่ได้ตัดหาลูก เนื่องจากท่านได้นำสัตว์ฮัตฎิฎไปด้วย เช่นเดียวกับท่าน
อับบักกู อุมร์ อลี ฎ็อลหะฮ์ และซุเบร เราะฎิยัลลอฮุอันฮุม ³⁶³

มีคนถามท่านเราะฮ์ฎูล ﷺ ว่า “การตัดหาลูกนี้ครอบคลุมอะไรบ้าง?”
ท่านตอบว่า “สิ่งที่เป็นที่อนุมัติทั้งหมด” ³⁶⁴ หมายถึงตัดหาลูกอย่างสมบูรณ์
หลังจากนั้นพวกเขาก็ตัดผม แล้วเปลี่ยนชุดอิหฺรอมไปสวมใส่เสื้อผ้าปกติ พวกเขา
ยังใช้เครื่องหอมต่างๆ และร่วมหลับนอนกับภรรยาเหมือนเช่นปกติ ซึ่งในขณะนั้น
เลยเวลาเพียงแค่ 4 คืนเท่านั้นก่อนที่จะถึงวันอะเราะฮ์ปะฮุ ³⁶⁵

สุรอกาะฮ์ถามว่า “โอ้ท่านเราะฮ์ฎูล การให้อุมเราะฮ์สุรวมเข้า
กับฮัจญ์เช่นนี้เป็นกรณีเฉพาะสำหรับปีนี้ หรือตราบตลอดไปครับ?” ท่าน
เราะฮ์ฎูลก็ประสานนิ้วของท่านเข้าด้วยกันพร้อมกล่าวว่า

«دَخَلَتِ الْعُمْرَةَ فِي الْحَجِّ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ»

ความว่า “อุมเราะฮ์สุถูกรวมเข้ากับฮัจญ์ (เช่นนี้) ตราบจนวัน
กียามะฮ์ (หมายถึงตลอดไป)” 2 ครั้ง ³⁶⁶

³⁶³ ซาดุลมะฮาด 2/180, 232

³⁶⁴ หะดีษเศาะหิหฺมุสลิม 1213

³⁶⁵ หะดีษเศาะหิหฺมุสลิม 1213

³⁶⁶ หะดีษเศาะหิหฺมุสลิม 1218

อะลีเดินทางมาจากเยเมน

การทำฮัจญ์ในครั้งนี้ ท่านอะลี เราะฎิยัลลอฮุอันฮุ ได้ร่วมคณะไป
ด้วย โดยท่านเดินทางมาจากเยเมน พร้อมด้วยฝูงอูฐของท่านเราะฮ์ฎูล ﷺ
เมื่อท่านถึงมักกะฮ์ ท่านก็พบว่าฟาฎิมะฮ์ภรรยาของท่าน (บุตรสาวของท่าน
เราะฮ์ฎูล) เราะฎิยัลลอฮุอันฮุ ได้ทำการตัดหาลูกและสวมใส่เสื้อผ้าที่มีสีสัน
และทาขอบตาแล้ว ท่านอะลีจึงตำหนิการกระทำของนาง ท่านหญิงฟาฎิมะฮ์
ก็กล่าวว่า แท้จริงบิดาของฉันได้ใช้ให้ทำเช่นนี้ ท่านอะลีก็กล่าวว่า ฉัน
จึงไปหาท่านเราะฮ์ฎูล ﷺ เนื่องจากยังรู้สึกไม่ค่อยสบายใจกับการกระทำ
ของฟาฎิมะฮ์ (ตามความเข้าใจของท่าน ณ เวลานั้น) เพื่อสอบถาม
คำอธิบายจากท่านเราะฮ์ฎูล ﷺ ฉันจึงเล่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นระหว่างฉัน
กับฟาฎิมะฮ์ให้ท่านฟัง แล้วท่านก็ตอบว่า “นางพุดถูกแล้ว นางพุดถูกแล้ว”
แล้วท่านก็ถามท่านอะลีว่า “ท่านกล่าวเช่นไรเมื่อท่านเนียตครองอิหฺรอม
ฮัจญ์?” ฉันตอบว่า “โอ้ อัลลอฮ์ แท้จริงฉันได้เนียตเข้าสู่อิหฺรอมเหมือนกับที่
เราะฮ์ฎูลของพระองค์เนียต” และฉันก็นำสัตว์ฮัตฎิฎมาด้วย ท่านนบี ﷺ ก็
กล่าวว่า “ท่านยังไม่สามารถตัดหาลูกได้” ซึ่งจำนวนสัตว์ฮัตฎิฎที่ท่านอะลี
นำมาด้วยจากเยเมนนั้น มีจำนวนเท่ากับจำนวนสัตว์ฮัตฎิฎที่ท่านนบี ﷺ
นำมาจากมะดีนะฮ์ นั่นคืออูฐ 100 ตัว ³⁶⁷

³⁶⁷ เศาะหิหฺมุสลิม 1218

วันตรวิยะฮฺ (8 ชุลหิจญะฮฺ)

ท่านเราะฮฺซูล ﷺ พร้อมคณะของท่านอยู่ที่มักกะฮฺ 4 วัน เมื่อถึงวันพฤหัสบดีที่ 8 ชุลหิจญะฮฺ ซึ่งเรียกว่าวัน “ตรวิยะฮฺ” บรรดาเศาะหาบะฮฺที่เฝ้าตัสญีลแบบตะมัตตุอ์ต่างก็เริ่มเฝ้าตครองอิหฺรอหม์สู่อัจญ์จากสถานที่ซึ่งมีชื่อว่าอัลบัจญาล์ หรือจากที่พำนักของแต่ละท่าน³⁶⁸ หลังจากนั้นพวกท่านก็มุ่งหน้าไปยังทุ่งมินา ท่านเราะฮฺซูลชี้สัตว์พาหนะเดินทางไปมินา ที่นั่นท่านได้ละหมาดซุฮฺร อัสคร มักริบ อีซาล์ และศุบหฺ (โดยย่อแต่ไม่รวม) ท่านนอนค้างที่มินาในคืนที่ 9

วันอะเราะซะฮฺ (9 ชุลหิจญะฮฺ)

หลังเสร็จสิ้นการละหมาดศุบหฺในเช้าวันที่ 9 ท่านนั่งรอสักพักกระทั่งดวงอาทิตย์ขึ้น (ในวันศุกร์) ท่านก็ใช้ให้ทางเดินที่ ณ ที่แห่งหนึ่งใกล้ๆกับอะเราะซะฮฺซึ่งมีชื่อว่า “นะมิจะฮฺ” แล้วท่านก็เคลื่อนย้ายออกจากมินา ในขณะที่ชาวกุเรซต่างพากันคิดว่าท่านนบีจะทำการรุกฟที่อัลมัจฮะริลหะรอหม (ชื่อเขาเล็ก ๆ ลูกหนึ่งซึ่งอยู่ตอนปลายมุซตะลิมะฮฺฟะฮฺฝั่งมินา) เจกเช่นอย่างที่ชาวกุเรซเคยปฏิบัติในพิธีฮัจญ์ในยุคนญาฮิลียะฮฺ แต่ปรากฏว่าท่านนบี ﷺ ได้ปฏิบัติแตกต่างจากประเพณีความเคยชินในยุคนญาฮิลียะฮฺดังกล่าว โดยท่านมุ่งหน้าสู่อะเราะซะฮฺทันที (โดยมิได้รุกฟที่อัลมัจฮะริลหะรอหม) แล้วท่านก็หยุด

³⁶⁸ เศาะหีหฺมุสลิม 1218 และซาอูดุลมะอาด 2/233

พักที่ได้เดินที่ซึ่งได้ถูกเตรียมไว้สำหรับท่านที่นะมิจะฮฺ เมื่อตะวันตกล้อย ท่านก็ออกไปยังท้องทุ่งอะเราะซะฮฺซึ่งอยู่ติดกับอะเราะซะฮฺ³⁶⁹

คุณบะฮฺของท่านเราะฮฺซูล ﷺ

ณ สถานที่ดังกล่าว ท่านได้กล่าวคุณบะฮฺต่อหน้าบรรดาผู้ประกอบพิธีฮัจญ์ บางส่วนของเนื้อหาคุณบะฮฺดังกล่าวมีดังนี้:

«إِنَّ دِمَاءَكُمْ وَأَمْوَالَكُمْ حَرَامٌ عَلَيْكُمْ كَحُرْمَةِ يَوْمِكُمْ هَذَا فِي شَهْرِكُمْ هَذَا، فِي بَلَدِكُمْ هَذَا، أَلَا كُلُّ شَيْءٍ مِنْ أَمْرِ الْجَاهِلِيَّةِ تَحْتَ قَلَمِي مَوْضُوعٌ وَدِمَاءُ الْجَاهِلِيَّةِ مَوْضُوعَةٌ. وَإِنَّ أَوَّلَ دَمٍ أَضَعُ مِنْ دِمَائِنَا دَمُ ابْنِ رَيْبَعَةَ بْنِ الْحَارِثِ (ابْنِ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ) كَانَ مُسْتَرْضَعًا فِي بَيْتِي سَعْدٍ فَقَتَلْتَهُ هَذَا، وَرَبَا الْجَاهِلِيَّةِ مَوْضُوعٌ وَأَوَّلُ رَبَا أَضَعُهُ رَبَانَا رَبَا عَبَّاسِ بْنِ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ فَإِنَّهُ مَوْضُوعٌ كُلُّهُ.»

فَاتَّقُوا اللَّهَ فِي النِّسَاءِ فَإِنَّكُمْ أَخَذْتُمُوهُنَّ بِأَمَانِ اللَّهِ وَاسْتَحْلَلْتُمْ فُرُوجَهُنَّ بِكَلِمَةِ اللَّهِ وَلَكُمْ عَلَيْهِنَّ أَنْ لَا يُوطِئَنَّ فُرُوشَكُمْ أَحَدًا تَكْرَهُونَهُ. فَإِنْ فَعَلْنَ ذَلِكَ فَاصْرِبُوهُنَّ ضَرْبًا غَيْرَ مُبْرِحٍ وَهُنَّ عَلَيْكُمْ رِزْقُهُنَّ وَكِسْوَتُهُنَّ بِالْمَعْرُوفِ وَقَدْ تَرَكْتُ فِيكُمْ مَا لَنْ تَضِلُّوا بَعْدَهُ إِنْ

³⁶⁹ ทุ่งอะเราะซะฮฺนั้น มิใช่ส่วนหนึ่งของอะเราะซะฮฺตามที่คณะของนักวิชาการส่วนใหญ่ ยกเว้น มาลิกซึ่งมีทัศนะว่าทุ่งอะเราะซะฮฺเป็นส่วนหนึ่งของอะเราะซะฮฺเช่นกัน (ซัรหฺ เศาะหีหฺมุสลิม 8/182)

اعْتَصَمْتُمْ بِهِ كِتَابَ اللَّهِ. وَأَنْتُمْ تُسْأَلُونَ عَنِّي فَمَا أَنْتُمْ قَائِلُونَ». قَالُوا
 نَشْهَدُ أَنَّكَ قَدْ بَلَغْتَ (رِسَالَاتِ رَبِّكَ) وَأَدَّيْتَ وَنَصَحْتَ. (لَا مُمْتِكَ
 وَقَضَيْتَ الَّذِي عَلَيْنَا) فَقَالَ بِإِضْبَعِهِ السَّبَابَةَ يَرْفَعُهَا إِلَى السَّمَاءِ
 وَيُنْكِئُهَا إِلَى النَّاسِ «اللَّهُمَّ اشْهَدْ، اللَّهُمَّ اشْهَدْ». ثَلَاثَ مَرَّاتٍ.

ความว่า "แท้จริงแล้ว เลือดเนื้อของพวกท่านและทรัพย์สินของพวก
 ท่าน (ใช้ มุสลิมทั้งหลาย) ล้วนหะรอมแก่พวกท่าน (นั่นคือห้ามมิให้มีการ
 สร้างความเดือดร้อนและคร่าชีวิตผู้ศรัทธา และห้ามมิให้ลักขโมยทรัพย์สิน
 ของบรรดาผู้ศรัทธาด้วย) เช่นการต้องห้ามมิให้ละเมิดของวันที่พวกท่าน
 ถูกฟออยู่ขณะนี้ ในเดือนของพวกท่านนี้(เดือนที่ต้องห้าม) และ ณ ดินแดนที่
 พวกท่านอยู่ ณ ขณะนี้ (คือดินแดนต้องห้ามแห่งนครมักกะฮ์) พวกท่านพึงรู้
 เกิดว่า ทุกสิ่งที่เป็นระบบญะฮ์ลียะฮ์อยู่ใต้อำนาจของฉันแล้ว การฆ่าฟัน
 เชือดเฉือนเลือดเนื้อแบบญะฮ์ลียะฮ์ก็ถูกฝังเช่นกัน (คือ ไม่มีความหมาย
 และไม่ถูกนำมาชำระโทษแก่ผู้ก่อแต่อย่างใด) และกรณีการฆ่าฟันแรกที่ฉัน
 ยกเลิกก็คือ คดีของลูกเราะบีอะฮ์ บุตร อัล-หะริษ (บุตร อับดุลมุฏฏะฮ์อะลิบ)
 ซึ่งเขาได้รับการให้หมโดยเผ่าสะอัด และถูกฆ่าโดย ฮุซัยล์, ริบาหรือดอกเบี้ย
 แห่งญะฮ์ลียะฮ์ทั้งหมดถูกเลิก และริบาแรกที่ฉันยกเลิกคือริบาของ
 (ครอบครัว)เรา คือริบาของ(อาของท่านนบี)อับบาส บิน อับดุลมุฏฏะฮ์อะลิบ
 เพราะริบาของเขาทั้งหมดถูกเลิกทั้งสิ้น

ดังนั้น จึงยำเกรงต่ออัลลอฮ์ในเรื่องเกี่ยวกับสตรี เพราะแท้จริงแล้ว
 พวกท่านรับนางมาด้วยอะมานะฮ์แห่งอัลลอฮ์ และพวกท่านได้ทำให้อวัยวะ
 อันพึงสงวนของพวกนางเป็นที่หะลาลแก่พวกท่านด้วยถ้อยคำแห่งอัลลอฮ์

หรือคำสั่งของพระองค์(คือการแต่งงาน) และถือเป็นสิทธิของพวกท่านเหนือ
 บรรดาภรรยาทั้งหลายซึ่งนางต้องสงวนไว้คือ การที่นางต้องห้ามมิให้ผู้อื่น
 เข้าบ้านของท่าน หากพวกนางทำเรื่องดังกล่าว ก็จงเขียนพวกนางด้วยการ
 เขียนที่ไม่รุนแรง และเป็นสิทธิของภรรยาทั้งหลายที่พึงมีต่อพวกท่าน คือ
 การที่พวกท่านต้องให้ค่าเลี้ยงดูพวกนาง และต้องให้เสื้อผ้าแก่พวกนาง
 ด้วยดี และแท้จริง ฉันได้มอบไว้แก่พวกท่านซึ่งคำสอนที่จะไม่ทำให้พวกท่าน
 หลงทางอีกถ้าหากพวกท่านยึดมั่นกับมัน นั่นคือคัมภีร์ของอัลลอฮ์
 (อัลกุรอาน) และพวกท่านทุกคนจะถูกสอบสวนเกี่ยวกับฉัน(เกี่ยวกับหน้าที่
 การเป็นศาสนทูตของฉัน) ดังนั้น พวกท่านจะตอบว่าอย่างไร ?

พวกเขาเหล่านั้นตอบว่า พวกเราขอเป็นพยานว่า แท้จริงท่าน (ใช้ เราะฮู
 ลุลลอฮ์ ﷺ) ได้เผยแพร่อำนาจแห่งพระเจ้าของท่าน และท่านได้ทำหน้าที่ที่ได้รับ
 ความไว้วางใจ และท่านได้ชนะศึหะฮ์ (ตักเตือนให้โอวาทและประสงค์ดี)แก่
 ประชาชาติของท่าน และท่านได้ทำสิ่งที่เป็นการกิจเหนือตัวท่านแล้ว

จากนั้น ท่านนบีจึงได้ยกนิ้วชี้ของท่านสู่ท้องฟ้าและชี้ไปยังผู้คน
 ทั้งหมดๆ พร้อมกับกล่าวว่า "โอ้ พระผู้อภิบาลแห่งฉัน ขอทรงเป็นพยาน
 ด้วยเถิด, โอ้ พระผู้อภิบาลแห่งฉัน ขอทรงเป็นพยานด้วยเถิด" ท่านกล่าวซ้ำ
 สามครั้ง³⁷⁰

³⁷⁰ หะดีษเศาะหีหฺมุสลิม 1218 จะเห็นว่าคุณบะฮ์ของท่านเราะฮูลในวันอะเราะซะฮ์นั้นสั้น
 กระชับและได้ใจความ ดังนั้น ท่านสาละม บิน อับดิลลาฮ์ บิน อุมร์ เราะฎิยัลลอฮุอันฮุม จึง
 กล่าวว่า: ถ้าหากพวกท่านต้องการจะปฏิบัติตามสุนนะฮ์ท่านเราะฮูลในวันนี้ พวกท่านก็จง
 กล่าวคุณบะฮ์ให้สั้นแล้วรีบวุกูฟหลังจากนั้น ซึ่งคำพูดนี้ก็ได้รับการยืนยันสนับสนุนจากบิดา
 ของท่านคือ ท่านอับดุลลอฮ์ บิน อุมร์ เราะฎิยัลลอฮุอันฮุม ด้วย (เศาะหีหฺอัลบุคอรี 1663)

ในรายงานอื่นระบุว่า "แล้วผู้คนที่ต่างก็ตอบว่า

"شَهِدُ أَنَّكَ قَدْ بَلَغْتَ وَأَدَيْتَ وَنَصَحْتَ"

ความว่า "เราขอเป็นพยานว่า แท้จริง ท่านได้เผยแพร่สารแห่งพระเจ้าของท่าน และท่านได้ทำหน้าที่ที่ได้รับอะมานะฮ์ และท่านได้นะสีหะฮ์แก่ประชาชาติของท่านแล้ว"³⁷¹

อะซาน อิกอมะฮ์ และ เศาะลาฮ์

- หลังจากที่ท่านคัมภีระฮุสเรอิจ บิลาลก็อะซานและอิกอมะฮ์ด้วยเสียงที่ดัง
- แล้วท่านก็ละหมาดซุฮฺร
- จากนั้นก็อิกอมะฮ์อีกครั้ง และท่านก็ละหมาดอัศร (ด้วยการย่อและรวม)³⁷²

³⁷¹ ด้วยเหตุนี้ เหล่าเศาะหาบะฮ์เช่น อะลี ต่างก็ได้ทำหน้าที่บอกต่อเนื้อหาของคัมภีระฮุสเรอิจของท่านเราะฮ์มุลลอฮ์ ﷺ ต่อๆ กันไปยังผู้ประกอบพิธีฮัจญ์ทั้งหลาย ทั้งที่อะเราะบะฮ์และมีนา (มุสนัดอะห์มัด เลขที่ 10664, ญามิอุ อัด-ติรมิซียฺ เลขที่ 883 : หะสัน เศาะฮีหฺ, สุนัน อับี ดาวูด เลขที่ 1949, อัล-สีเราะฮ์ อัน-นะวะวีเยฮ์ ของ อิบน์ กะษีร 4/342)

³⁷² อัน-นะวะวีเยฮ์ กล่าวว่า ประชาชาติมุสลิมได้มีมติเอกฉันท์ว่า ท่านเราะฮ์มุลลอฮ์ ﷺ และเศาะหาบะฮ์ของท่านได้ละหมาดซุฮฺรและอัศรที่อะเราะบะฮ์ด้วยการย่อและรวม แต่พวกเขาเพียงแค่ขัดแย้งกันถึงสาเหตุที่นั่นเพราะอะไร บางส่วนก็เห็นว่าสาเหตุของการย่อและรวม ณ ตรงนั้น เป็นส่วนหนึ่งของภารกิจในฮัจญ์ นี่คือการเห็นของมัชฮับนะฟียะ และสหายของซาฟีอีเยฮ์บางส่วน แต่ส่วนใหญ่ของสหายซาฟีอีเยฮ์เห็นว่า สาเหตุของมันคือการเดินทาง ในความหมายที่ว่า การย่อและรวมในที่นี้ เฉพาะคนที่เดินทางเท่านั้น ไม่ได้ชาวมักกะฮ์ (ดู ษัรหฺ เศาะฮีหฺ มุสลิม ของ อัน-นะวะวีเยฮ์ 8/158)

เริ่มวุฎุฟ

หลังจากนั้น ท่านก็รีบขึ้นอุฐูเข้าไปที่วุฎุฟ ท่านหยุดอุฐูข้างๆ หินใหญ่ (อัศ-เศาะคออรอต) ที่เชิงภูเขา ญะบัล เราะหิมะฮ์³⁷³

ท่านให้ผู้คนเดินเท้าอยู่ข้างหน้าท่าน และท่านหันหน้าไปยังกิบลัต (ขณะวุฎุฟ) ท่านวุฎุฟอยู่ตลอด (ด้วยการกล่าวดุอาอ์ที่มากมายพร้อมๆ กับยกมือทั้งสอง)³⁷⁴ จนกระทั่งตะวันตกดินและแสงสีเหลืองหมดไปหน่อยหนึ่ง กล่าวคือดวงอาทิตย์ได้ลับขอบฟ้า (จากสายตา) ไปแล้ว จากนั้นท่านก็กล่าวว่า

((وَقَفْتُ هَهُنَا وَعَرَفْتُ كُلَّهَا مَوْقِفٌ))

ความว่า "ฉันได้วุฎุฟที่นี่ แต่ทว่า เขตอะเราะบะฮ์ทุกแห่งสามารถใช้เป็นสถานที่วุฎุฟได้"³⁷⁵

และอุสามะฮ์ บิน ซัยด์ ได้ชี้พาหนะพร้อมกับท่านเราะฮ์มุลลอฮ์ ﷺ ที่อะเราะบะฮ์

ออกจากอะเราะบะฮ์

เมื่อตะวันตกดินแล้ว (ในวันอะเราะบะฮ์) เราะฮ์มุลลอฮ์ ﷺ จึงออกจากอะเราะบะฮ์ด้วยการจูงเชือกอุฐูของท่าน จนหัวของอุฐูเกือบจะชิดกับ

³⁷³ อัน-นะวะวีเยฮ์ กล่าวว่า นี่คือนิวัตที่วุฎุฟที่ถูกรับสนุนให้วุฎุฟตรงนี้ คือตรงเชิงเขา ญะบัล เราะหิมะฮ์ ซึ่งอยู่กลางทุ่งอะเราะบะฮ์ ไม่ใช่บนเขาเสียเอง ตามที่หลายๆ คนเข้าใจผิด (ษัรหฺ เศาะฮีหฺ มุสลิม 8/158)

³⁷⁴ ดู เชิงอรรถหนังสือ หัจญะตุณ นะบีเยฮ์ ของ อัล-อัลบานียฺ

³⁷⁵ หะดีษเศาะฮีหฺ มุสลิม หมายเลข 1218 และ สุนัน อับี ดาวูด หมายเลข 1920

ร่างของท่าน เพื่อให้เดินสงบเสงี่ยมและไม่รีบเร่งในการเดินทาง พร้อมๆ กัน
นั้น ท่านได้กล่าวตักเตือนยะฮุดตลอดเวลาในช่วงของการเดินทาง และท่านก็ได้
กล่าวพร้อมกับทำมือชี้ว่า

﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ، السَّكِينَةَ السَّكِينَةَ﴾

ความว่า โอ้ ผู้คนทั้งหลาย จงสงบเถิด จงสงบเถิด (หมายถึง ให้
ออกไปจากอะเราะซะฮ์ด้วยความสะดวกและไม่หุนหันรีบเร่ง)³⁷⁶

ทุกครั้งที่ท่านผ่านเนินเขา ท่านจะคลายเชือกจูงอูฐของท่านหน่อย
หนึ่ง เพื่อให้อูฐสามารถเดินขึ้นได้โดยง่าย³⁷⁷

เศาะลาฮ์ และ พักที่มุชตะลิมะฮ์

ในที่สุดก็ถึงมุชตะลิมะฮ์ ท่านนบี ﷺ ได้ละหมาดมัฆริบและอิชาฮ์
ด้วยการอะซานหนึ่งครั้งและอิกอมะฮ์สองครั้ง (ด้วยการรวมแบบตะฮ์คิร) ท่าน
ไม่ได้ละหมาดสุนัตเราะวาตีบระหว่างสองละหมาดนั้น และหลังจากละหมาดทั้ง
สองด้วย จากนั้นท่านนอนพักผ่อนที่มุชตะลิมะฮ์จนกระทั่งศุบหุ³⁷⁸

³⁷⁶ หะดีษเศาะหีหุ มุสลิม หมายเลข 1218

³⁷⁷ หะดีษเศาะหีหุ มุสลิม หมายเลข 1218

³⁷⁸ หะดีษเศาะหีหุ มุสลิม หมายเลข 1218 อิบน์ มุนซิร กล่าวว่า อูละมาฮ์มีความเห็นเอกฉันท์
ว่า ไม่มีการละหมาดสุนัตระหว่างละหมาดมัฆริบและอิชาฮ์ที่มุชตะลิมะฮ์ เพราะพวกเขาเห็น
พ้องกันว่าสุนนะฮ์ของท่านเราะซูลุลลอฮ์ ﷺ นั้น คือการละหมาดมัฆริบและอิชาฮ์ที่มุชตะ
ลิมะฮ์ด้วยการรวม (พิตหุลบารีย์ 3/524)

อนุญาตให้ผู้อ่อนแอเดินทางสู่มีนาทันที

ท่านอนุญาตให้ผู้อ่อนแอบางคนในหมู่ผู้หญิงที่มีอายุ เช่น เสาะดะฮ์,
อุมมุ สะละมะฮ์ และเด็ก ๆ เช่น อิบน์ อับบาส เราะฎิยัลลอฮุ อันฮุม ออกเดินทาง
สู่มีนาในคืนนั้นหลังจากดวงจันทร์ลับหายไปแล้ว (หลังเที่ยงคืน) โดยไม่ต้องพัก
ค้างคืนที่มุชตะลิมะฮ์อย่างสมบูรณ์ และท่านก็สั่งไม่ให้พวกเขาขวางหินจนกว่า
ดวงอาทิตย์จะขึ้น³⁷⁹ และมีรายงานหะดีษที่ระบุว่า คืนนั้น อุมมุ สะละมะฮ์ ได้
ขวางหินก่อนรุ่งอรุณแล้วนางก็กลับเข้ามัจกะฮ์ทันที³⁸⁰

อาศัยหลักฐานจะหะดีษเยี่ยงนี้ อูละมาฮ์บางส่วนจึงอนุญาตให้ขวาง
หินก่อนตะวันขึ้น สำหรับผู้ที่มีความจำเป็น เช่น คนป่วย หรือคนชรามาก³⁸¹

มุ่งสู่ อัล-มัชอะรียะฮ์ หะรออม³⁸²

วันรุ่งขึ้น ท่านได้ละหมาดศุบหุเมื่อเข้าเวลาของมันแล้ว ด้วย
การอะซานและอิกอมะฮ์อย่างละหนึ่งครั้ง จากนั้นท่านก็ขี้อูฐมุ่งหน้าออก
จากมุชตะลิมะฮ์ไปสู่อัล-มัชอะรียะฮ์ หะรออม

ที่อัล-มัชอะรียะฮ์ หะรออม ท่านได้หยุดและหันไปทางกิบลัตพร้อมกับ
ขออูอาฮ์ ตักบีร และกล่าวคำแห่งเตาฮีด จนกระทั่งแสงทองของดวงอาทิตย์
ปรากฏขึ้น ท่านกล่าวว่า

³⁷⁹ หะดีษเศาะหีหุ อัล-บุคอรี 3/421 มุสลิม หมายเลข 1293

³⁸⁰ หะดีษ อิบน์ ดาวูด หมายเลข 1942 อัล-บัยฮะกี 5/133 ซาตุลมะฮะอาด 2/8

³⁸¹ ดู ซาตุลมะฮะอาด 2/152

³⁸² อัล-มัชอะรียะฮ์ อัล-หะรออม คือที่หนึ่งบริเวณภูเขา กุชะฮ์ อยู่ระหว่างมุชตะลิมะฮ์และมีนา

(وَقَفَّتْ هَهُنَا بِجَمْعٍ وَجَمْعٍ (وَالْمَزْدَلِفَةُ) كَأَنَّهَا مَوْقِفٌ))

ความว่า ฉันหยุดดูกุฟอยู่ ณ สถานที่แห่งนี้ของมุชตะลิมะฮ์ และมุชตะลิมะฮ์ทั้งหมดล้วนเป็นสถานที่สำหรับกุฟ (สำหรับคืนและเช้าตรู่วันที่สิบ)

จากนั้นท่านก็ออกเดินทางสู่มีนา ก่อนตะวันขึ้น³⁸³

วันนะหฺรฺ (10 ชุลหิจญะฮฺ)

ห้ามปรามมะฮฺคียัต

ระหว่างการเดินทางจากมุชตะลิมะฮ์สู่มีนาได้มีหญิงงามบางคนซึ่งอุฐูรผ่าน มาต่อหน้าท่าน แล้วตาของ อัล-ฟฎัล อิบนิ อับบาส (ซึ่งซึ่งอุฐูรพร้อมกับท่านเราะฮูล ฎ็อลิฮฺ)³⁸⁴ ได้หันไปมองพวกนาง ท่านจึงเอามือไปปิดหน้าอัล-ฟฎัลไว้ แล้วอัล-ฟฎัลก็ หันหน้าเพื่อจะมองพวกนางเหล่านั้น ท่านจึงวางมือบนหน้าอัล-ฟฎัลอีกเพื่อหัน หน้าของเขาไปทางอื่นไม่ให้มองหญิงงามเหล่านั้น³⁸⁵

³⁸³ นี่คือขุณะฮฺบางส่วนของท่านเราะฮูลลอฮฺ ฎ็อลิฮฺ ที่ขัดกับวิธีปฏิบัติของพวกมุชริกีน ญายิลียะฮฺสมัยก่อน ซึ่งพวกเขาจะไม่ออกไปจากมุชตะลิมะฮ์ยกเว้นเมื่อดวงอาทิตย์โผล่ขึ้นมาแล้วเท่านั้น (เศาะหฺีหฺ อัล-บุคอรียฺ หมายเลข 1684)

³⁸⁴ อิบนิอับบาสกล่าวว่า "แต่จริงอุสามะฮฺ อิบนิฮะดได้ร่วมซึ่งอุฐูรกับท่านเราะฮูลลอฮฺ ฎ็อลิฮฺ จากอะเราะซะฮ์สู่มุชตะลิมะฮ์ หลังจากนั้น ถูกเปลี่ยนให้อัลฟฎัล (อิบนิอับบาส) ร่วมซึ่งอุฐูรกับ ท่านเราะฮูลลอฮฺ ฎ็อลิฮฺ จากมุชตะลิมะฮ์ไปยังมีนา ทั้งสองท่านต่างเล่าว่า ท่านเราะฮูล ฎ็อลิฮฺ จะ กล่าวตลบียะฮ์ตลอดทาง จนกระทั่งท่านจะขว้างหินที่ญัมเราะฮ์ อัลอะเกาะบะฮ์ ท่านจึงหยุด กล่าวตลบียะฮ์ (หะดีษเศาะหฺีหฺ อัล-บุคอรียฺ หมายเลข 1686-1687)

³⁸⁵ หะดีษเศาะหฺีหฺ มุสลิม หมายเลข 1218

หะดีษนี้บ่งชี้อย่างชัดเจนยิ่งว่าท่านเราะฮูล ฎ็อลิฮฺ เน้นหนักที่จะ ชัดขวางไม่ให้มองหญิงอื่น³⁸⁶ โดยเฉพาะในช่วงเวลาของการบำเพ็ญฮัจญ์ เพื่อ ให้ได้รับฮัจญ์ที่มีบารุ เพราะสิ่งนั้นเป็นส่วนหนึ่งของเราะฮ์ฟ (ความ หยาบโยน) และ ฟุชุก (ความผิด) ที่ถูกอัลลอฮฺทรงห้าม วัลลอฮฺ อะอฺลัม

วาดีฮ์ มุห์สลิร

จนกระทั่งท่านได้มาถึง ณ หว่างเขาหนึ่งที่มีชื่อเรียกว่า วาดีฮ์ มุห์สลิร³⁸⁷

แล้วท่านก็กระทันหันอุฐูรของท่านเล็กน้อย โดยยังคงรักษาความสงบ ในการเดินทางไว้ (อัล-สะกีนะฮ์)³⁸⁸

มีนา - ขว้างหิน

จากนั้นท่านก็เดินทางช่วงกลางซึ่งนำท่านไปสู่อัล-ญัมเราะฮ์ อัล-กุบรอ (ญัมเราะฮ์ตุล อะเกาะบะฮ์) ซึ่งอยู่ข้างๆ ต้นไม้ (ในสมัยนั้น) แล้ว ท่านก็ขว้างญัมเราะฮ์ตุลอะเกาะบะฮ์ด้วยลูกหินเล็กๆ เจ็ดเม็ด ช่วงนั้นท่าน หยุดจากการตลบียะฮ์ ท่านกล่าวตักบิรพร้อมๆ กับการขว้างหินทีละก้อน โดยที่ท่านยังคงซึ่งอุฐูรอยู่ทางด้านที่เป็นหว่างเขา³⁸⁹

³⁸⁶ ชัรหฺ เศาะหฺีหฺ มุสลิม ของ อันนะวะวีฮ์ 1908

³⁸⁷ มุห์สลิร คือที่ที่อยู่ระหว่างมุชตะลิมะฮ์กับมีนา ถูกเรียกว่า มุห์สลิร เพราะข้างทั้งหลายของ กองทัพข้างในสมัยก่อนได้รู้สึกอ่อนล้าและเพลียงพล้าเมื่อมาถึงบริเวณนี้ (อันนะวะวีฮ์)

³⁸⁸ หะดีษเศาะหฺีหฺ มุสลิม หมายเลข 1218, สุนัน อัด-ดารีมีฮ์

³⁸⁹ คือให้หมักกะฮ์อยู่ด้านซ้ายมือ และมีนาอยู่ด้านขวามือ (หะดีษเศาะหฺีหฺ มุสลิม หมายเลข 1218 สุนัน อบี ดาวูด หมายเลข 1888 เอานุล มะอฺญูด 5/383)

เชือดสัตว์

จากนั้นท่านก็มุ่งไปยังที่เชือดสัตว์(ในเขตมีนาเช่นกัน) ท่านเชือดอูฐสำหรับฮัจญ์จำนวน 63 ตัว ด้วยมือของท่านเอง แล้วท่านก็มอบให้อะลีทำหน้าที่ต่อในการเชือดสัตว์ที่เหลือ (จนครบหนึ่งร้อยตัว) ท่านได้ให้อะลีเป็นหุ้นส่วนในสัตว์ฮัจญ์พวกนั้นด้วย และท่านก็สั่งให้นำเอาเนื้อจากอูฐทุกตัว ตัวละชั้น แล้วนำไปต้มในหม้อใหญ่ ท่านนบีและอาลีได้กินและชดน้ำซุบจากเนื้อต้มนั้นและได้บริจาคที่เหลือทั้งหมดแก่บรรดาคนยากจน³⁹⁰

โกนผม

เมื่อเชือดอูฐฮัจญ์เสร็จ ท่านก็เรียกช่างโกนผม แล้วเขาก็โกนศีรษะของท่านด้วยการเริ่มจากด้านขวาก่อนแล้วตามด้วยด้านซ้าย ท่านเรียกอบูฏ็อลหะซุ อัล-อันศอริย์ และให้ผมของท่านแก่เขา และกล่าวว่า

« أَقْسِمُهُ بَيْنَ النَّاسِ »

ความว่า "จงแจกจ่ายมันแก่ผู้คน"³⁹¹

แล้วเส้นผมของท่านเราะฮูลุลลอฮฺ ﷺ ก็ถูกแจกจ่ายให้กับผู้คนที่อยู่รอบข้างท่านทั้งซ้ายขวา³⁹²

³⁹⁰ มุตตะฟั ก อะลียฮฺ : ศาอะหิหฺ อัล-บุคอรียฺ 3/442 ศาอะหิหฺ มุสลิม หมายเลข 1217

³⁹¹ หะดีษศาอะหิหฺ มุสลิม หมายเลข 1305

³⁹² หะดีษศาอะหิหฺ มุสลิม หมายเลข 305

กฎบะฮฺของท่านเราะฮูลุลลอฮฺ ﷺ ในวันเชือดที่มีนา

จากอิบนุ อับบาส เราะฮิฎัลลอฮุ อันฮุม่า เล่าว่า แท้จริง ท่านเราะฮูลุลลอฮฺ ﷺ ได้กล่าวกฎบะฮฺ (ครั้งที่สามในพิธีฮัจญ์) แก่ผู้คนในวันนะหฺร์ (ช่วงเวลาสายที่มีนา³⁹³)

ท่านกล่าวว่า "ผู้คนที่ทั้งหลาย วันนี้นั้นอะไร ?"

พวกเขาตอบว่า วันต้องห้าม

ท่านถามต่อว่า "ดินแดนนี้คือที่ใดเล่า ?"

พวกเขาตอบว่า ดินแดนต้องห้าม

ท่านถามอีกว่า "เดือนนี้ เดือนอะไรเล่า?"

พวกเขาก็ตอบว่า เดือนต้องห้าม

แล้วท่านก็กล่าวว่า

« فَإِنَّ دِمَاءَكُمْ وَأَمْوَالَكُمْ وَأَعْرَاضَكُمْ عَلَيْكُمْ حَرَامٌ كَحَرَمَةِ يَوْمِكُمْ

هَذَا فِي بَلَدِكُمْ هَذَا، فِي شَهْرِكُمْ هَذَا »

ความว่า "แท้จริงแล้ว เลือดเนื้อ ทรัพย์สินสมบัติ และเกียรติของพวกเขา ท่าน โอ้ มุสลิมทั้งหลาย เป็นสิ่งต้องห้ามจากการละเมิดล่วงล้ำอย่างอธรรมโดยเด็ดขาด เฉกเช่นความต้องห้ามของวันนี้สำหรับพวกท่าน ความต้องห้ามของดินแดนนี้สำหรับพวกท่าน และความต้องห้ามของเดือนนี้ของพวกเขาท่านทั้งหลาย"

³⁹³ หะดีษอบู ดาวูด หมายเลข 1940 อุละมาฮ์บางท่านกล่าวว่า ช่วงหลังซุฮฺร์ของวันนะหฺร์ ดูเอาฮุค มะอฺญูด 5/433

ท่านกล่าวทวนหลายครั้ง แล้วก็เงยศีรษะพร้อมกล่าวว่า

((اللَّهُمَّ هَلْ بَلَغْتُ، اللَّهُمَّ هَلْ بَلَغْتُ))

ความว่า โอ้ พระผู้อภิบาลแห่งข้า ข้าได้แจ้ง (คำสอนของพระองค์) แล้วหรือไม่ โอ้ พระผู้อภิบาลแห่งข้า ข้าได้แจ้ง (คำสอนของพระองค์)แล้วหรือไม่ ?

จากรายงานอื่น³⁹⁴ ระบุว่า เหล่าเศาะหาบะฮ์ได้กล่าวว่า "นะอัม" หมายถึง ใช่แล้ว ท่านได้ทำหน้าที่เผยแพร่และแจ้งคำสอนของอัลลอฮ์ แล้วท่านก็กล่าวว่า "อัลลอลฮุมมัซซัด" หมายถึง โอ้ อัลลอลฮ์ ขอพระองค์ทรงเป็นพยานด้วยเถิด

ท่านกล่าวอีกว่า "ดังนั้น พวกท่านที่ได้ฟังคำของฉันขอจงให้เขาพยายามบอกต่อๆ แก่ผู้ที่ไม่ได้ฟัง เพราะบางทีผู้ที่ถูกบอกกล่าวนั้นอาจจะเข้าใจผิดคิดว่าผู้ที่ฟังเองและเป็นผู้บอกต่อ และพวกท่านอย่าได้กลับไปเป็นมูรตัด(ตกศาสนา)หลังจากยุคของฉันไปแล้ว ซึ่งจะเป็นสาเหตุให้พวกท่านฆ่าฟันกันเอง"³⁹⁵

จงรับวิธีทำฮัจญ์จากฉัน

ที่มีนาในวันนะหฺรฺนี้เองที่ท่านได้กล่าวว่า

³⁹⁴ หะดีษ เศาะหีหฺ อัล-บุคอรีย์ หลายเลข 1739, 1741

³⁹⁵ หะดีษ เศาะหีหฺ อัล-บุคอรีย์ 2/191-192 อับู อุมามะฮ์ กล่าวว่า ฉันได้ฟังคุณบะฮ์ของท่านเราะฮูลุลลอฮ์ ﷺ ที่มีนาในวันนะหฺรฺ (หะดีษ สุนัน อิบิ ดาอูด หมายเลข 1939 : อัล-มุนอิรฺไม่กล่าวว่าใดๆ และผู้รายงานในสายรายงานเป็นผู้ที่น่าเชื่อถือ)

(لِتَأْخُذُوا مَنَاسِكِكُمْ. فَإِنِّي لَا أَدْرِي لَعَلِّي لَا أَحُجُّ بَعْدَ حَجَّتِي هَذِهِ)

ความว่า "พวกท่านจงรับมะนาสิกฮัจญ์ (วิธีการต่างๆ ในการทำฮัจญ์) ของพวกท่าน (จากฉัน) เพราะแท้จริงฉันไม่ทราบว่า ฉันอาจจะไม่ได้ทำฮัจญ์อีกแล้วหลังจากฮัจญ์ของฉันในครั้งนี้"³⁹⁶

ท่านยังได้กล่าวอีกว่า

(إِنَّ أَمْرَ عَبْدٍ مُجَدِّعٍ أَسْوَدٌ يُقَوِّدُكُمْ بِكِتَابِ اللَّهِ تَعَالَى فَاسْمَعُوا لَهُ وَأَطِيعُوا)

ความว่า "หากว่าทาสที่จมูกงิ้นหรือหูงิ้นหรือปากแหง แล้วยังมีผิวสีดำ ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นหัวหน้าของพวกท่าน ซึ่งเขาได้ปกครองท่านด้วยคัมภีร์ของอัลลอฮ์แล้วไซ้ พวกท่านก็จงฟังและปฏิบัติตามเขา"³⁹⁷

ท่านนบีนบีมุฮัมมัดกับประชาชาติของท่าน

ในวันนะหฺรฺนี้เองที่ท่านนบีนบีมุฮัมมัด ﷺ ยืนขึ้นระหว่างญุมเราะฮ์ในมีนาแล้วกล่าวว่า

(هَذَا يَوْمُ الْحَجِّ الْأَكْبَرِ، اللَّهُمَّ اشْهَدْ)

ความว่า "นี่แหละคือวันแห่งฮัจญ์อันยิ่งใหญ่ที่สุด โอ้ พระผู้อภิบาลแห่งข้า ขอทรงเป็นสักขีด้วยเถิด"³⁹⁸

³⁹⁶ หะดีษ เศาะหีหฺ มุสลิม หลายเลข 1297

³⁹⁷ หะดีษ เศาะหีหฺ มุสลิม 2/944 หลายเลข 1298

³⁹⁸ หะดีษ เศาะหีหฺ อัล-บุคอรีย์ หลายเลข 1743

หลังจากนั้น ท่านก็รำล้า (จะตาย) กับผู้คนที่หลาย ดังนั้นผู้คนที่ต่างก็กล่าวกันว่า

((هَذِهِ حَجَّةُ الْوَدَاعِ))

ความว่า นี่คือฮัจญ์อำลาแล้ว³⁹⁹

จำนวนกุฎิบะฮ์ในฮัจญ์

อิบน์ุ หะญัวร์ อัล-อัศเกาะลานีย์ กล่าวว่า ในหะดีษเหล่านี้เป็นหลักฐานว่ามีบทบัญญัติให้กล่าวกุฎิบะฮ์ในวันนะหฺรุ และนั่นคือความเห็นของอิมามอัช-ชาฟีอีย์และเหล่าผู้ตามความเห็นท่าน ความเห็นนี้ถูกปฏิเสธโดยมัซฮับมาลิกีย์และหะนะฟีฟีย์ พวกเขาบอกว่า กุฎิบะฮ์ฮัจญ์นั้นมีแค่สามครั้ง นั่นคือในวันที่เจ็ดซุลหิจญะฮ์ วันอะเราะอะฮ์ และวันที่สองหลังจากวันนะหฺรุที่มีนาในขณะที่ยังมีอิมามอัช-ชาฟีอีย์ท่านมีความเห็นว่า กุฎิบะฮ์ในฮัจญ์มีสี่ครั้ง คือ วันที่เจ็ด วันอะเราะอะฮ์ วันนะหฺรุคือวันที่สิบที่มีนา เพราะผู้คนที่มีความจำเป็นต้องรับทราบข้อชี้แจงเกี่ยวกับภารกิจต่างๆ ในวันนั้น เช่นการขว้างหิน การโกน การเชือด การญะวาฟ และการมะปะตีที่มีนา ส่วนอีกกุฎิบะฮ์หนึ่งก็คือในวันที่สามถัดจากวันนะหฺรุ(คือวันที่สิบสอง)เพราะวันนั้นเป็นวัน นะฟิร เหาวัล⁴⁰⁰

³⁹⁹ หะดีษ เศาะหิหฺ อัล-บุคอรี 2/192 หมายเลข 1742 เพราะว่าหลังจากนั้นสองเดือนกว่าท่านนบี ﷺ ก็เสียชีวิต

⁴⁰⁰ ฟัตหุลบารีย์ 3/577 เอนานุล มะอฺญูด 5/434

ญะวาฟอิฟาญะฮ์ที่บัยตุลลอฮ์และตีมน้ำซัมซัม

จากนั้นท่านก็ขี้อูฐและรีบมุ่งไปยังบัยตุลลอฮ์ ท่านญะวาฟอิฟาญะฮ์หรือที่เรียกว่าญะวาฟรูกน แล้วท่านก็ละหมาดซุฮฺร(ในวันที่สิบนั้น)ที่มีกกะฮ์ จากนั้นท่านมาหาเผ่าบะนีอับดุลมุฏฏะฮ์ลิบซึ่งพวกเขากำลังรินน้ำซัมซัม⁴⁰¹ แจกจ่ายให้ผู้คนที่หลาย พวกเขาให้น้ำซัมซัมมาให้ท่านเราะฮ์ซุลลอฮ์ ﷺ ท่านได้ตีม่านนั้นขณะที่ท่านยืน⁴⁰²

กลับไปคางคืนที่มีนา

หลังจากญะวาฟอิฟาญะฮ์และละหมาดซุฮฺรในวันนะหฺรุแล้ว ท่านก็รูดกลับไปยังมีนา ท่านคางคืนที่มีนาในคืนนั้น

วันก็อรุ (11 ซุลหิจญะฮ์)

ขว้างหินสามญัมเราะฮ์ในวันที่สิบเอ็ด

เมื่อดวงอาทิตย์คล้อยในวันที่สิบเอ็ดซุลหิจญะฮ์ (วัน อัล-ก็อรุ) ท่านก็ออกไปจากแคมป์ของท่านรุดหน้าไปยังที่ขว้างหิน (ญัมเราะฮ์) ด้วยการเดินเท้า

อัล-ญัมเราะฮ์ตุล อูลา

ท่านเริ่มขว้างหินที่ญัมเราะฮ์แรกที่อยู่ข้างมัศยิด อัล-ค็อยฟู ท่านขว้างหินเจ็ดลูกครั้งละเม็ด พร้อมๆ กับกล่าวตักบิร "อัลลอฮุ อักบาร" ทุกครั้งที่ท่านขว้าง

⁴⁰¹ ซัมซัม คือบ่อน้ำที่รู้จักกันในมัศยิดะหะรออม มันห่างจากกะอฺบะฮ์ 38 วา (ซัรหุ เศาะหิหฺ มุสลิม 8/194)

⁴⁰² หะดีษ เศาะหิหฺ อัล-บุคอรี, เศาะหิหฺ มุสลิม หมายเลข 1218, ออบู ดาวูด หมายเลข 1888

หินเหล่านั้น หลังจากนั้นท่านก็เดินออกไปข้างหน้าที่ค่อนข้างว่างอยู่เล็กน้อย ท่านหยุดตรงนั้นและหันไปทางกิบลัตแล้วยกมือขอดุอาอ์อย่างนานทีเดียว⁴⁰³

อัล-ญัมเราะฮฺ อัล-วุสฏอ

หลังจากนั้นท่านก็เดินไปขว้างหิน ณ ญัมเราะฮฺอันกลางด้วยก้อนหินเจ็ดลูกพร้อมๆ กับกล่าวตักบิรทุกครั้งที่ย่างหินทั้งเจ็ด จากนั้นท่านก็เดินออกจากญัมเราะฮฺไปทางด้านหน้าฝั่งซ้ายจนกระทั่งถึงบริเวณที่ว่างอยู่เล็กน้อย ท่านหยุดและหันไปทางกิบลัต ยกมือขอดุอาอ์ด้วยการขอที่ยาวนาน⁴⁰⁴

ญัมเราะฮฺ อัล-อะเกาะบะฮฺ

หลังจากนั้นท่านก็เดินไปขว้างลูกหินที่ญัมเราะฮฺ อัล-อะเกาะบะฮฺ จากฝั่งท้องวาดีฮฺ (ที่ราบของช่องเขา) ด้วยลูกหินเจ็ดเม็ด ขว้างครั้งละหนึ่งเม็ด จากนั้นท่านก็เดินกลับทันทีโดยไม่ได้หยุดเพื่อขอดุอาอ์ใดๆ อีก⁴⁰⁵

⁴⁰³ หะดีษ เศาะฮีหฺ อัล-บุคอรียฺ 2/193-194, สุนัน อัน-นะสาอียฺ 5/276-277, บางรายงานมีกล่าวว่า เวลาที่ขอดุอาอ์นั้นประมาณเท่ากับเวลาที่ใช้อ่านสูเราะฮฺ อัล-อะเกาะบะฮฺ (ดู ซาฮุล มะอาด 2/285 และ ฟัตหุล บาร์รีย์ 3/583)

⁴⁰⁴ หะดีษ เศาะฮีหฺ อัล-บุคอรียฺ หลายเลข 1751, 1753

⁴⁰⁵ หะดีษ เศาะฮีหฺ อัล-บุคอรียฺ 2/194 สุนัน อัน-นะสาอียฺ 5/277 ในจำนวนสถานที่ที่ให้หยุดขอดุอาอ์ในฮัจญ์ ดังที่มีระบุในหนังสือ ซาฮุล มะอาด 2/188 คือ

1. บนเขาเศาะฟา
2. บนเขามัจวะฮฺ
3. ที่อะเกาะบะฮฺ
4. ที่มุชตะลิมะฮฺ (อัล-มัฆะริฟะฮฺรวม)
5. ญัมเราะฮฺ อูลา
6. ญัมเราะฮฺ วุสฏอ

ผู้ที่ได้รับการผ่อนปรนให้ค้างคืนนอกมินา

เนื่องจากอับบาส บิน อับดุลมุฏฏาะลิบ เราะฎิยัลลอฮุ อันฮุ มีหน้าที่ให้บริการน้ำดื่มแก่ผู้ประกอบพิธีฮัจญ์ ดังนั้นจึงได้ขออนุญาตจากท่านเราะฮฺลุลลอฮ์ เพื่อกลับไปค้างคืนที่มักกะฮฺ ท่านเราะฮฺลุลลอฮ์อนุญาตให้⁴⁰⁶ เช่นที่ท่านอนุญาตให้บรรดาผู้เฝ้าประตูค้างคืนนอกมินาพร้อมๆ กับอุฐฺของพวกเรา และอนุญาตให้พวกเขาขว้างหินวันอะหฺร (วันที่สิบ) เสร็จแล้วก็ให้พวกเขาขว้างหินของสามวันที่เหลือภายในวันใดก็ได้ตามที่สะดวก โดยรวมการขว้างหินทั้งหมดเป็นครั้งเดียวเท่านั้น⁴⁰⁷

วันนะฟิรเอาวัล (12 ชุลหิจญะฮฺ)

วันนะฟิรธานี (13 ชุลหิจญะฮฺ)

ท่านนบี ﷺ ไม่ได้ออกจากมินาในนะฟิร เอาวัล แต่ท่านได้ประวิงเวลาในการออกจากมินากระทั่งได้ขว้างหินจนครบวันดีฮฺริกทั้งสามวัน (เยาม์ อัล-กัอิรฺ, เยาม์ อัล-นะฟิร อัล-เอาวัล, เยาม์ อัน-นะฟิร อัล-ษานียฺ) ท่านย้ายออกจากมินาในวันที่สิบสามหลังซุฮฺรฺ (หลังขว้างหิน) มุ่งไปยังสถานที่ที่เรียกว่า อัล-มุหฺศ็อบ หรือที่เรียกว่า อัล-อับฏาะฮฺ ท่านละหมาดซุฮฺรฺ อัล-มัฆริบ และอิซาอ์ ที่นั่น ข้าได้นอนหลับอีกหนึ่งคืนด้วย⁴⁰⁸

⁴⁰⁶ มุตตะฟัค อะลียฺ : เศาะฮีหฺ อัล-บุคอรียฺ 2/192 เศาะฮีหฺ มุสลิม หมายเลข 1315

⁴⁰⁷ อัล-มุวัฏฏาะฮฺ ของ อิมามมาลิก 1/408 อัน-นะสาอียฺ 5/273 อิบน์ มัจญะฮฺ หมายเลข 3037

⁴⁰⁸ หะดีษ เศาะฮีหฺ อัล-บุคอรียฺ 2/197 ซาฮุล มะอาด 2/290

จากอิบนิ อับบาส เราะฎิยัลลอฮุอันฮุมมา กล่าวว่า การหยุดที่อัล-มุหฺศ็อบนั้นไม่ใช่สุนัตหรือพิธีการหนึ่งของฮัจญ์ ทว่ามันเป็นเพียงที่หยุดพักของท่านเราะซูลุลลอฮุ ﷺ⁴⁰⁹

อุมเราะฮ์ของอาอิชะฮ์ที่ต้นอิม

อาอิชะฮ์ได้ขออนุญาตเพื่อทำอุมเราะฮ์อีกครั้งหนึ่ง โดยให้แยกต่างหากจากที่ทำให้ฮัจญ์ ท่านนบี ﷺ จึงสั่งให้พี่ชายของนางคือ อับดุลเราะห์มาน บินอุมัยรฺ ไปพร้อมกับนาง(ในฐานะมะหฺรอม) ท่านหญิงอาอิชะฮ์ เราะฎิยัลลอฮุอันฮุมมา ได้ทำอุมเราะฮ์เริ่มจากต้นอิม และได้เสร็จจากอุมเราะฮ์ในเวลากลางคืน จากนั้นนางและอับดุลเราะห์มานก็กลับไปยัง อัล-มุหฺศ็อบ ในเวลาเที่ยงคืน ท่านเราะซูล ﷺ กล่าวว่า เจ้าทั้งสองทำอุมเราะฮ์เสร็จแล้วหรือไม่? ทั้งสองตอบว่าได้ทำเสร็จจุลวงแล้ว

ฏะวาฟ วดาฮ์

จากนั้นท่านเราะซูล ﷺ ก็สั่งให้ขบวนที่มาพร้อมกับท่านไปที่บัยตุลลอฮ์เพื่อทำการฏะวาฟ วดาฮ์(ฏะวาฟอำลาเพื่อเดินทางกลับภูมิลำเนา) ทุกคนได้ฏะวาฟวดาฮ์ ก่อนละหมาดศุบหฺ⁴¹⁰

⁴⁰⁹ อัล-ฮิฎอห์ ของ อัน-นะวะวี 374

⁴¹⁰ มุตตะฟั ก อะลียฺ : เศาะฮิหฺ อัล-บุคอรี 2/202 เศาะฮิหฺ มุสลิม หมายเลข 1211-13

ฏะวาฟของเศาะฟิยะฮ์

เศาะฟิยะฮ์ บินติ หุัยย เราะฎิยัลลอฮุอันฮุมมา ภรรยาของท่านนบี ﷺ ได้ทำการฏะวาฟอิฟาฎะฮ์ ในวันที่สิบ หลังวันนั้นปรากฏว่านางมีรอบเดือน นางได้บอกกับท่านเราะซูล ﷺ ในวันที่คนอื่นต้องการฏะวาฟวดาฮ์ ท่านถามว่า "นางจะเป็นสาเหตุห้ามเราไม่ให้ออกเดินทางเพราะไม่ได้ฏะวาฟ กระนั้นหรือ?" เศาะหะบะฮ์ได้ตอบว่า "นางได้ฏะวาฟอิฟาฎะฮ์แล้วในวันที่สิบ" ท่านเราะซูล ﷺ จึงตอบว่า "ถ้าเช่นนั้นก็เพียงพอแล้ว นางไม่เป็นเหตุที่จะห้ามเราไม่ให้เดินทางอีก จงออกเดินทางเถิด ไม่ต้องฏะวาฟวดาฮ์อีกแล้ว"⁴¹¹ (สำหรับผู้ที่มิใช่เหตุจำเป็น)"

กลับสู่มะดีนะฮ์

หลังจากนั้นท่านเราะซูล ﷺ พร้อมกับขบวนเศาะหะบะฮ์ก็เดินทางกลับมะดีนะฮ์ในวันพุธที่สิบสี่เดือนซุลหิจญะฮ์ปีที่สิบแห่งฮิจญ์เราะฮ์ศักราช⁴¹²

ค้างคืนที่ซุลหุลัยพะฮ์ - เข้าสู่มะดีนะฮ์

เมื่อท่านเราะซูลุลลอฮุ ﷺ พร้อมกับขบวนของท่านที่กลับจากพิธีฮัจญ์ ณ นครมักกะฮ์และถึงที่ซุลหุลัยพะฮ์ ท่านพักค้างคืนที่นั่น วันรุ่งขึ้นท่านก็กลับเข้ามะดีนะฮ์ด้วยการตักบิรสามครั้งและกล่าวว่า

⁴¹¹ มุตตะฟั ก อะลียฺ : เศาะฮิหฺ อัล-บุคอรี 2/195 เศาะฮิหฺ มุสลิม หมายเลข 1211-128

⁴¹² มุตตะฟั ก อะลียฺ : เศาะฮิหฺ อัล-บุคอรี 2/195 เศาะฮิหฺ มุสลิม หมายเลข 1211-128

«لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ. آيُّونَ تَائِبُونَ عَابِدُونَ سَاجِدُونَ لِرَبِّنَا حَامِدُونَ. صَدَقَ اللَّهُ وَعْدَهُ وَنَصَرَ عَبْدَهُ وَهَزَمَ الْأَحْزَابَ وَحْدَهُ».

ความว่า "ไม่มีพระเจ้าอื่นใดนอกจากอัลลอฮ์เพียงพระองค์เดียว โดยไม่มีภาคีใดๆ สำหรับพระองค์ ทรงครองอำนาจและสิทธิแห่งมวลการสรรเสริญ และทรงปรีชาสามารถเหนือทุกสรรพสิ่ง เราได้กลับตัว ได้วอนขออุกแกโทษ ได้เคารพอิบาดะฮ์พระเจ้าผู้อภิบาลแห่งเรา อัลลอฮ์ทรงสัจจริงในสัญญาแห่งพระองค์ ทรงช่วยเหลือบ่าวของพระองค์ และทรงกำราบเหล่ากองทัพทั้งหลายด้วยพระองค์เพียงผู้เดียว"⁴¹³

⁴¹³ เศาะฮี้หุ มุสลิม หมายเลข 1344

อัลมะดีนะฮ์ อัลมุเนาะเราะฮ์ฮ์

การเยี่ยมมัสยิดนะบะวี

อิสลามสนับสนุนให้เยี่ยมมัสยิดนะบะวี ในจำนวนหลักฐานก็คือ

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ « لَا تُشَدُّ الرَّحَالَ إِلَّا إِلَى ثَلَاثَةِ مَسَاجِدَ: الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ، وَمَسْجِدِ الرَّسُولِ ﷺ وَمَسْجِدِ الْأَقْصَى.

ความว่า จากอบู ฮุร็อยเราะฮ์ เราะฎิยัลลอฮุอันฮุ จากท่านนบี ﷺ

กล่าวว่า "ไม่มีบัญญัติให้มีการเดินทาง(เพื่อเจตนาจะทำการละหมาดในมัสยิดนั้นๆ)ยกเว้นหนึ่งในมัสยิดทั้งสามนี้คือ

1. มัสยิด อัล-หะรออม ที่มักกะฮ์
2. มัสยิด เราะชะฮูลลอฮ์ ﷺ ที่มะดีนะฮ์
3. มัสยิด อัล-อักศอ ที่ฟัลัสฏีน ⁴¹⁴

⁴¹⁴ มุตตะฟั กะลัยฮ์ : เศาะฮี้หุ อัล-บุคอรี 4/120 เศาะฮี้หุ มุสลิม หมายเลข 827

เพราะทั้งสามมัสยิดนั้นคือมัสยิดของเหล่าในปีทั้งหลาย⁴¹⁵ ดังนั้นจึงถูกบัญญัติให้มีการเยี่ยมเยียนและละหมาดในมัสยิดเหล่านั้น การละหมาดในมัสยิดเหล่านั้นมีความประเสริฐที่ใหญ่มาก ในรายงานอื่นท่านนบี ﷺ กล่าวว่า “ไม่สมควรที่คนผู้หนึ่งจะชี้พาหนะเพื่อเดินทางไกลไปยังมัสยิดใดๆ เพื่อทำการละหมาดในนั้น ยกเว้นมัสยิดหะรอม มัสยิดอักศอ และมัสยิดของฉันแห่งนี้⁴¹⁶”

จากอบู อัด-ดัจดาอ์ ว่าท่านเราะซูล ﷺ กล่าวว่า

((الصَّلَاةُ فِي الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ بِأَلْفِ صَلَاةٍ، وَالصَّلَاةُ فِي

مَسْجِدِي بِأَلْفِ صَلَاةٍ وَالصَّلَاةُ فِي بَيْتِ الْمَقْدِسِ بِخَمْسِ صَلَاةٍ))

ความว่า “(ผลบุญ)การละหมาดในมัสยิดหะรอมเท่ากับหนึ่งแสนเท่า(เทียบกับมัสยิดอื่นๆ) และ(ผลบุญ)การละหมาดในมัสยิดของฉัน(ที่มะดีนะฮ์มากกว่าผลบุญการละหมาดในมัสยิดอื่นๆ นอกจากมัสยิดหะรอม) เท่ากับละหมาดหนึ่งพันครั้ง และ(ผลบุญ)การละหมาดในมัสยิด (อักศอ) บัยตุลมักดิส (มากกว่าผลบุญการละหมาดในมัสยิดอื่น นอกจากมัสยิดหะรอมและมัสยิดนะบะวี) เท่ากับละหมาดถึงห้าร้อยครั้ง⁴¹⁷”

⁴¹⁵ มัสยิด นะบะวี เป็นมัสยิดแห่งสุดท้ายที่ถูกสร้างโดยบรรดานบีบนโลกนี้ (ดูหะดีษเศาะหีห มุสลิม 2/1102)

⁴¹⁶ หะดีษรายงานโดย อะหฺมัด หมายเลข 11609 อับู ยะฮฺยา หมายเลข 1326

⁴¹⁷ หะดีษรายงานโดย อัล-ญะมาอะฮ์ และ อัล-บัยฮะกีฮ์ ใน ซุอะบุล อิมาน หมายเลข 4140

นั่นคือหลักการที่บัญญัติให้มีการเยี่ยมเยียนมะดีนะฮ์ นั่นคือ เพื่อเยี่ยมเยียนมัสยิดนะบะวี เพื่อละหมาดในมัสยิดของท่าน เพื่อหวังที่จะได้รับผลบุญที่เท่าเทียมกัน พร้อมกับ กับสนับสนุนให้ตั้งใจเพื่อการเยี่ยมเยียนหลุมศพของท่านเราะซูลุลลอฮ์ ﷺ เพราะการเยี่ยมหลุมศพของท่านนบี ﷺ นั้นเป็นสิ่งที่ถูกเชิญชวนให้ปฏิบัติในศาสนาอิสลาม วัลลอฮุ อะอูลัม

เราเฝ้าและมินบ์ของท่านเราะซูล ﷺ

عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: «مَا بَيْنَ بَيْتِي

وَمَنْبَرِي رَوْضَةٌ مِنْ رِيَاضِ الْجَنَّةِ وَمَنْبَرِي عَلَى حَوْضِي»

ความว่า จากอบู สะอีด อัล-คุดรีฮ์ เล่าว่าท่านเราะซูลุลลอฮ์ ﷺ ได้

กล่าวว่า "บริเวณระหว่างบ้านและมินบ์ ของฉันเป็นส่วนหนึ่งจากสวนทั้งหลายในสวรรค์ และมินบ์ของฉันอยู่เหนือสระน้ำของฉัน"⁴¹⁸

หมายความว่า การทำอิบาดะฮ์เช่นการละหมาดและซิกิรในบริเวณดังกล่าว เปรียบเท่ากับการอิบาดะฮ์ในสวนหนึ่งจากสวนทั้งหลายของสวรรค์ และการอิบาดะฮ์นั้นมินบ์ของท่านเราะซูลุลลอฮ์ ﷺ จะได้รับการรินน้ำจากสระของท่านเราะซูลุลลอฮ์ ﷺ ในวันกิยามะฮ์⁴¹⁹

⁴¹⁸ มุตตะฟัค อะลยฮ์ : เศาะฮีหฺ อัล-บุคอรี 3/57 เศาะฮีหฺ มุสลิม หมายเลข 1391

⁴¹⁹ ซัรหฺ สุนนะฮ์ ของ อัล-บะฆะเวีย 2/339

มารยาทการเยี่ยมภรรยาของท่านเราะซูลุลลอฮฺ ﷺ

เมื่อผู้ใดผู้หนึ่งต้องการจะเยี่ยมที่ฝั่งศพเราะซูลุลลอฮฺ ﷺ ให้เขายืนตรงต่อหน้าหลุมศพของท่านอย่างเปี่ยมด้วยมารยาทและอาการเสงี่ยมตน พุดเสียงค่อยๆ ในการให้สละมแก่ท่าน ด้วยสำนวนต่างๆ เช่น

1- السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا النَّبِيُّ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ

2- السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ

3- اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ، وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ، اللَّهُمَّ بَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا بَارَكْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ.

4- أَشْهَدُ أَنَّكَ رَسُولُ اللَّهِ حَقًّا، وَأَنَّكَ قَدْ بَلَغْتَ الرَّسَالَهَ، وَأَدَّيْتَ الْأَمَانَةَ، وَجَاهَدْتَ فِي اللَّهِ حَقَّ جِهَادِهِ، وَنَصَحْتَ الْأُمَّةَ، فَجَزَاكَ اللَّهُ عَنْ أُمَّتِكَ أَفْضَلَ مَا جَزَى نَبِيًّا عَنْ أُمَّتِهِ.

ท่านเราะซูลุลลอฮฺ ﷺ ได้กล่าวว่า

((مَا مِنْ أَحَدٍ يُسَلِّمُ عَلَيَّ إِلَّا رَدَّ اللَّهُ عَلَيَّ رُوحِي حَتَّى أُرَدَّ عَلَيْهِ السَّلَامُ))

ความว่า "ไม่มีผู้ใดที่ให้สละมแก่ฉัน เว้นแต่อัลลอฮฺจะให้วิญญาณของฉันกลับมายังฉัน เพื่อให้ฉันได้ตอบรับสละมของเขา"⁴²⁰

เยี่ยมภรรยาของท่านอบู บักรฺ อัศ-ซิดดีก

หลังจากให้สละมแก่ท่านเราะซูล ﷺ แล้วก็เคลื่อนตัวไปทางขวาหนึ่งก้าว และให้กล่าวสละมแก่ท่านอบู บักรฺ อัศ-ซิดดีก เราะซูลุลลอฮฺ ﷺ ด้วยสำนวน เช่น

((السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا أَبَا بَكْرٍ الصِّدِّيقَ، رَضِيَ اللَّهُ عَنْكَ)).

เยี่ยมภรรยาของท่านอุมร์ บิน อัล-ค็อฏฏอบ

หลังจากนั้นก็เคลื่อนตัวไปทางขวาอีกหนึ่งก้าว และให้กล่าวสละมแก่ท่านอุมร์ บิน อัล-ค็อฏฏอบ เราะซูลุลลอฮฺ ﷺ ด้วยสำนวนเช่น

((السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا عَمْرُ بْنُ الْخَطَّابِ، رَضِيَ اللَّهُ عَنْكَ))

และอย่าได้ขอดูอาหรือบนบานขอสิ่งใดๆ จากพวกท่านทั้งสามคนนั้น โดยเด็ดขาด ถ้าหากต้องการขอดูอาใดๆ ให้หันไปทางกิบลัตและขอดูอาต่ออัลลอฮฺเท่านั้น

และถ้าหากว่ามีผู้คนมากเกินไปและแออัด เราก็สามารถที่จะให้สละมแก่ท่านเราะซูลุลลอฮฺ ﷺ และสามารถเศาะละวาตแก่ท่านจากระยะไกลได้ เพราะท่านเราะซูล ﷺ ได้กล่าวว่า

((صَلُّوا عَلَيَّ فَإِنَّ صَلَاتَكُمْ تَبْلُغُنِي حَيْثُ كُنْتُمْ))

ความว่า "พวกท่านจงเศาะละวาตแก่ฉันเถิด เพราะการเศาะละวาตของพวกท่านจะมาถึงฉันอย่างแน่นอน จากที่ใดก็ตามที่พวกเจ้าอยู่ ณ ขณะนั้น"⁴²¹

⁴²⁰ เศาะฮี้หฺ สุนัน อับี ดาวูด ของ อัล-อัลบานีย์ 1/383

⁴²¹ เศาะฮี้หฺ สุนัน อับี ดาวูด ของ อัล-อัลบานีย์ 1/383

ท่านยังได้กล่าวอีกว่า

((إِنَّ لِلَّهِ مَلَائِكَةً سَيَّاحِينَ فِي الْأَرْضِ يُبَلِّغُونِي مِنْ أُمَّتِي السَّلَامَ))

ความว่า "แท้จริง สำหรับอัลลอฮ์นั้นมีมลาอิกะฮ์บางท่านที่คอยทักไปบนแผ่นดิน พวกเขาคอยนำสลามจากประชาชาติของฉัน (ที่ได้กล่าวสลามแก่ฉัน ไม่ว่าจะพวกเขาจะอยู่แห่งใดก็ตาม) มายังฉัน"⁴²²

ท่านเราะซูล ﷺ กล่าวว่า

«مَنْ زَارَ قَبْرِي وَجَبَتْ لَهُ شَفَاعَتِي»

ความว่า "ผู้ใดไปเยี่ยมมกุฏของฉัน เขาจะได้รับชะฟาอะฮ์จากฉันอย่างแน่นอน"⁴²³

ความบะเราะกัตของเมืองมะดีนะฮ์

เมืองมะดีนะฮ์คือเขตต้องห้ามเช่นเดียวกับมักกะฮ์ ท่านเราะซูลุลลอฮ์

ﷺ กล่าวว่า

((إِنَّ إِبْرَاهِيمَ حَرَّمَ مَكَّةَ وَدَعَا لِأَهْلِهَا وَإِنِّي حَرَّمْتُ الْمَدِينَةَ

كَمَا حَرَّمَ إِبْرَاهِيمُ مَكَّةَ وَإِنِّي دَعَوْتُ فِي صَاعِهَا وَمُدَّهَا

بِمِثْلِي مَا دَعَا بِهِ إِبْرَاهِيمُ لِأَهْلِ مَكَّةَ))

⁴²² เศาะฮ์ฮ์ สุนัน อันนะสะอีย์ ของ อัล-อัลบานีย์ 1/274 อัล-หะกิม 2/421

⁴²³ หะดีษอัดดาเราะะกุฎนี 2/278, อัล-หะกิม 2/67, อัล-บัยฮะกีษ ในซุอะบุลฮีมาน 3/490 หมายเลข 4159 อุละมาอ์บางส่วนระบุว่า เป็นหะดีษเศาะหีหฺ และอีกบางส่วนระบุว่า เป็นหะดีษฎะอ์ฟ (ดูฮิดายะฮ์ อัล-สลาลิก 1/260)

ความว่า "แท้จริงอิบรอฮีมได้ประกาศให้มักกะฮ์เป็นดินแดนต้องห้าม

และได้ขอดุอาอ์ให้แก่ชาวเมืองมักกะฮ์ และฉันก็ประกาศให้มะดีนะฮ์เป็นดินแดนต้องห้ามเช่นที่อิบรอฮีมประกาศให้มักกะฮ์เป็นดินแดนต้องห้าม และแท้จริง ฉันก็ขอดุอาอ์ให้ ศออุ และ มุคด์ (เครื่องมือตวง)ของชาวเมืองมะดีนะฮ์มีความบะเราะกัตสองเท่าจากความบะเราะกัตที่อิบรอฮีมได้ขอให้กับชาวมักกะฮ์"⁴²⁴

ในจำนวนดุอาอ์ที่ท่านนบี ﷺ ได้ขอความบะเราะกัตให้กับมะดีนะฮ์ คือ

((اللَّهُمَّ اجْعَلْ بِالْمَدِينَةِ ضِعْفِي مَا جَعَلْتَ بِمَكَّةَ مِنَ الْبَرَكَاتِ))

ความว่า "โอ้ พระผู้อภิบาลของฉัน ขอทรงทำให้มะดีนะฮ์เป็นดินแดนที่บะเราะกัตมากกว่าสองเท่าของความบะเราะกัตที่พระองค์ประทานให้กับมักกะฮ์"⁴²⁵

ด้วยเหตุนี้ อัลลอฮ์และศาสนทูตของพระองค์ ﷺ ได้ตั้งชื่อเมืองมะดีนะฮ์ว่า ฎอบะฮ์ และ ฎ็อยบะฮ์ ซึ่งหมายถึงความดีงามและความหอมหวาน⁴²⁶

มักกะฮ์ และ มะดีนะฮ์ คือดินแดนต้องห้ามทั้งสองแห่งตามที่บรรดาอุละมาอ์ได้มีมติอิญญ์มาอ์เป็นเอกฉันท์

มารยาทการพำนักในเขตหะรอมมักกะฮ์และมะดีนะฮ์

อุละมาอ์ได้มีความเห็นอิญญ์มาอ์ว่า มักกะฮ์ และ มะดีนะฮ์ คือดินแดนหะรอมที่จำเป็นต้องให้เกียรติและรักษาความศักดิ์สิทธิ์ของมันด้วยดี ต้องไม่

⁴²⁴ มุตตะฟั ก อะลัฮ์ฮ์ : อัล-บุคอรีย์ หมายเลข 2022 มุสลิม หมายเลข 1360 จำนวนรายงานนี้เป็นของท่าน

⁴²⁵ มุตตะฟั ก อะลัฮ์ฮ์ : อัล-บุคอรีย์ หมายเลข 1768 มุสลิม หมายเลข 1369

⁴²⁶ หะดีษ เศาะฮ์ฮ์ มุสลิม หมายเลข 1385, 7573-7575

เจตนาและทำความชั่วใดๆ ในเขตของทั้งสองเมืองโดยเด็ดขาด อัลลอฮ์ได้มีพระดำรัสว่า

﴿إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَيَصُدُّونَ عَن سَبِيلِ اللَّهِ وَالْمَسْجِدِ
الْحَرَامِ الَّذِي جَعَلْنَاهُ لِلنَّاسِ سَوَاءً الْعَنكِفُ فِيهِ وَالْبَادِ
وَمَنْ يُرِدْ فِيهِ بِالْحَاكِمِ يُظْمِرْ تَذِقَهُ مِنْ عَذَابِ أَلِيمٍ﴾⁴²⁷

ความว่า "แท้จริงแล้ว บรรดาผู้ปฏิเสธศรัทธาและขัดขวางผู้คนจากเส้นทางแห่งอัลลอฮ์ และจากมัสยิดหะรออมที่เราได้สร้างให้แก่มวลมนุษยชนทั้งหลาย ทั้งผู้ที่อาศัยอยู่ในเมืองนั้นและผู้ที่มาเยี่ยมเยียนมัน และผู้ใดที่หวังจะก่อการต้องห้ามอันเป็นอธรรมในเขตนั้น เราจะให้เขาจะได้ลิ้มลองการทรมานอันเจ็บปวด"⁴²⁷

โองการชี้ให้เห็นว่า ผู้ใดก็ตามที่มีเจตนาจะกระทำการมະฮุคียะฮ์ (ฝ่าฝืน) ในเขตมัสกะฮ์ เขาก็จะได้รับการทรมาน ถึงแม้ว่าเขาไม่ได้กระทำการนั้นก็ตาม⁴²⁸

ความประเสริฐของการละหมาดที่มัสยิดกุบอาฮ์

ท่านเราะฮ์ฎุลลอฮ์ ﷺ กล่าวว่า

«الصلوة في مسجد قباء كعمرة»

ความว่า "การละหมาดที่มัสยิด (ผลบุญของมัน) เปรียบได้กับผลบุญของการทำอุมเราะฮ์"⁴²⁹

⁴²⁷ ชูเราะฮ์ อัลหัจญ์ 25

⁴²⁸ ดู อัลญามิอุ ลิลอะหฺกาม อัลกุรอาน โดยอัลกุรฎูบีย์ 12/35

⁴²⁹ หะดีษ เศาะฮี้หฺ : อัล-ติรมิซีย์ 324 อิบน์ มัจญะฮ์ 1411

ในรายงานอื่นระบุว่า

«مَنْ تَطَهَّرَ فِي بَيْتِهِ ثُمَّ أَتَى مَسْجِدَ قُبَاءٍ فَصَلَّى فِيهِ صَلَاةً كَانَ لَهُ كَأَجْرِ عُمْرَةٍ»

ความว่า "ใครที่อาบน้ำละหมาดที่บ้านของเขา แล้วก็มายังมัสยิดกุบอาฮ์ และละหมาดในนั้น (สองร็อกอัต) นั้นเท่ากับผลบุญของการทำอุมเราะฮ์"⁴³⁰

เพราะฉะนั้นท่านเราะฮ์ฎุลลอฮ์ ﷺ จึงหมั่นมาที่มัสยิดกุบอาฮ์ทุกๆ วันเสาร์ ทั้งด้วยการเดินเท้าและขี่พาหนะ⁴³¹ และเป็นสิ่งที่อับดุลลอฮ์ บิน อุมร์ เราะฮ์ฎุลลอฮ์ อัมมุลมา ได้ทำอย่างนั้นเช่นเดียวกัน⁴³²

ความประเสริฐของมัสยิด อัล-อักศอ

ส่งเสริมให้มีการเยี่ยมมัสยิด อัล-อักศอ และละหมาดในมัสยิดนั้น

عَنْ مَيْمُونَةَ مَوْلَاةِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهَا قَالَتْ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَفْتِنَا فِي
بَيْتِ الْمُقَدَّسِ فَقَالَ «أَرْضُ الْمُحْشَرِ وَأَرْضُ الْمُشْرِ، ائْتُوهُ فَصَلُّوا
فِيهِ». - وَكَانَتْ الْبِلَادُ إِذْ ذَاكَ حَرْبًا - فَإِنْ لَمْ تَأْتُوهُ وَتَصَلُّوا فِيهِ
فَأَبْعَثُوا بِرَبِّتٍ يُسْرِعُ فِي قِتَادِيهِ».

⁴³⁰ หะดีษ รายงานโดย อะหฺมัด 3/497 อิบน์ มัจญะฮ์ 1412 อัล-หะกิม 1/487 ท่านกล่าวว่า เป็นหะดีษเศาะฮี้หฺ และอัช-ชะอะบียะก็เห็นด้วย

⁴³¹ มุตตะฟั กะลัยฮ์ : อัล-บุคอรี 3/56 เศาะฮี้หฺ มุสลิม หมายเลข 1399 ส่วนหนึ่งของมัสยิดประวัติศาสตร์ในนครมะดีนะฮ์คือ มัสยิด อัลฟัตหฺ ที่ตั้งอยู่บนเขาอัลอู ซึ่งท่านนบี ﷺ ได้ขึ้นไปอ่านดุอา (สาบแช่งกลุ่มอะหฺซาบ) บนนั้นและอัลลอฮ์ทรงตอบรับดุอาของท่าน (ดู หะดีษอะหฺมัด และอัลบักฮารุ - มัจญ์มะฮ์ อัชชะวาอิด 4/12)

⁴³² มุตตะฟั กะลัยฮ์ : อัล-บุคอรี 3/56 เศาะฮี้หฺ มุสลิม หมายเลข 1399

ความว่า จากมัฆญนะฮฺ ผู้รับใช้คนหนึ่งของท่านนบี ﷺ เล่าว่า นางได้กล่าวว่า ใต้ เราะเซซูลุลลอฮฺของท่านให้ความเห็นแก่เราเกี่ยวกับ(มัศยิด อัล-อักศอ) บัยติล มักดิสด้วย ท่านตอบว่า "มันเป็นดินแดนแห่ง มะหฺซัร และ มัซซัร จงไปเยือนมันเถิดและจงละหมาดในมัศยิดนั้น - สมัยนั้นดินแดนนี้เป็นดินแดนสงครามอยู่ – ถ้าหากพวกท่านไม่สามารถเยือนมันและละหมาดที่นั่นได้ ก็จงส่งน้ำมันไปเพื่อเป็นเชื้อเพลิงที่จะใช้จุดโคมไฟของมัน"⁴³³

นั่นคือสถานะของบัยตุล มักดิสที่ต้องได้รับการสนับสนุนมุสลิมทุกคน แม้เพียงด้วยการมีส่วนร่วมเพื่อจุดโคมไฟให้แสงสว่างแก่มัศยิดอัล-อักศอก็ตามที และแน่นอนว่า การละหมาดในมัศยิด อัล-อักศอนั้นมีผลบุญที่มากกว่าการละหมาดในมัศยิดอื่นๆ ยกเว้นมัศยิดหะรออมและมัศยิดนะบะวียฺ เท้ากับการละหมาดห้าร้อยครั้งเลยทีเดียวนะ⁴³⁴

ความประเสริฐของเขาอุหุดและการเยี่ยมมกุบูรซุฮะด้า

อะนัส อิบน์ มาลิก กล่าวว่า แท้จริงท่านนบี ﷺ ได้ป็นเขาอุหุด พร้อมกับอบูบักรฺ อุมัร และอุษมาน แล้วท่านรู้สึกว่ามีอาการสั่นคลอนภายใต้เท้าทั้งสองของท่าน ดังนั้นท่านจึงกระแทบเท้าของท่าน แล้วกล่าวว่า

«أَنْبَتُ أَحَدٌ، فَأَتَى عَلَيْكَ نَبِيٌّ وَصِدِّيقٌ وَشَهِيدَانِ»

⁴³³ สุนัน อับิ ดาวูด 457 อิบน์ มาญะฮฺ 1407 อัล-บุศรีรียฺ กล่าวว่า เส้นทางสายรายงานของอิบน์ มาญะฮฺถูกต้อง และผู้รายงานน่าเชื่อถือ

⁴³⁴ หะดีษฎะอ์บะรอไนยฺ และอัลบัยฮะกีเย์ในซุฮะบะลือมาน หมายเลข 4140

ความว่า "จงนั่งเสีย ใต้เขาอุหุด เพราะแท้จริง บนเจ้านั้นมีนบี ศิดดีก (อบูบักรฺ) และซะฮี้ดสองคน (อุมัร และอุษมาน)"⁴³⁵

และท่านนบี ﷺ เคยกล่าวว่า

«أَحَدٌ جَبَلٌ مُحِبُّنَا وَنُحِبُّهُ»

ความว่า "อุหุดเป็นเขาที่รักขอบเรา และเราก็รักขอบมัน (เช่นกัน)"⁴³⁶

มีรายงานที่ถูกต้องเล่าว่า ท่านนบี ﷺ เคยผ่านไปเยี่ยมมกุบูรมุศอับ อิบน์ อุมัร พร้อมกับส่งเสริมให้ประชาชนไปเยี่ยมมกุบูรเหล่าซุฮะด้าที่เสียชีวิตในสมรภูมิมุหุด⁴³⁷

เยี่ยมมกุบูรปะกีอ อัลหิรกออด

มกุบูรปะกีอ เป็นสถานที่ฝังศพของบรรดาเศาะหาบะฮฺจำนวนหนึ่ง และสำหรับชาวมกุบูรปะกีอมีความประเสริฐอยู่หลายประการด้วยกัน เช่น ได้รับการชะฟาอะฮฺ (การช่วยเหลือ) ของท่านนบี ﷺ และเป็นชาวมกุบูรซุฮุดแรกที่ถูกฟื้นคืนชีพในวันกิยามะฮฺ⁴³⁸

โดยรวมแล้ว อิสลามส่งเสริมชาวมุสลิมให้เยี่ยมมกุบูรชาวมุสลิม พร้อมกับขออูอาให้แก่พวกเขาด้วยอูอาต่างๆที่มะฮฺรุมขณะที่เยี่ยมมกุบูรปะกีอและอื่นๆ

⁴³⁵ หะดีษเศาะหิหฺอัลบุคอรียฺ หมายเลข 3675

⁴³⁶ หะดีษเศาะหิหฺอัลบุคอรียฺ หมายเลข 1482

⁴³⁷ ดู หิลยะฮฺ อัลเอาลียาฮฺ โดยอญูอิม 1/108

⁴³⁸ ดู ฮิดายะตุสสลาลิก 1/268

อาอิชะฮฺ เล่าว่า ทุกครั้งที่ท่านเราะฮฺฎุล ﷺ ค้างคืนอยู่กับนาง ท่านจะ ออก (จากบ้าน) ในช่วงทำยของคืนไปยังกุญชรบะกือ แล้วท่านก็กล่าวดูอาว่า

«السَّلَامُ عَلَيْكُمْ دَارَ قَوْمٍ مُؤْمِنِينَ وَأَتَاكُمْ مَا تُوْعَدُونَ عَدَا مُؤَجَّبُونَ
وَإِنَّا إِن شَاءَ اللَّهُ بِكُمْ لَاحِقُونَ اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِأَهْلِ بَيْتِ الْغُرَقَدِ»

ความว่า "ขอความศานติจงประสบแด่พวกท่าน โอ้ชาวกุญชรผู้ศรัทธาทั้งหลาย สิ่งที่พวกท่านถูกให้คำมั่นสัญญาได้มาถึงพวกท่านแล้ว และพรุ่งนี้จะถูกประวิงไว้ และแท้จริงเรา อินชาอัลลอฮฺ ย่อมต้องติดตามพวกท่านไปอย่างแน่นอน โอ้พระผู้อภิบาลของข้า โปรดประทานอภัยแก่ชาวกุญชรบะกืออัลฮ็อร ก้อดด้วยเถิด"⁴³⁹

ส่วนหนึ่งของดูอาที่ส่งเสริมให้อ่านขณะเยี่ยมกุญชรทุกๆไป คือ

1. ดูอาที่ท่านบี ﷺ ได้สอนแก่ท่านอาอิชะฮฺขณะเยี่ยมกุญชรว่า

«السَّلَامُ عَلَى أَهْلِ الدِّيَارِ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُسْلِمِينَ، وَيَرْحَمُ اللَّهُ
الْمُسْتَقْدِمِينَ مِنَّا وَالْمُسْتَأْخِرِينَ، وَإِنَّا إِن شَاءَ اللَّهُ بِكُمْ لَاحِقُونَ»

ความว่า "ขอความศานติจงประสบแด่ชาวกุญชรผู้ศรัทธาทั้งหลาย และอัลลอฮฺทรงเมตตาชนรุ่นก่อนและชนรุ่นหลังในหมู่พวกเรา และแท้จริงเรา อินชาอัลลอฮฺ ย่อมต้องติดตามพวกท่านอย่างแน่นอน"⁴⁴⁰

⁴³⁹ ทัศนะเศาะหิหฺ มุสลิม หมายเลข 974, อันนะสาอียฺ หมายเลข 2041

⁴⁴⁰ ทัศนะเศาะหิหฺ มุสลิม หมายเลข 974, อันนะสาอียฺ เลขที่ 2039, อุละมาฮฺบางส่วนอนุญาตให้สตรีเยี่ยมกุญชรได้ ถ้าหากไม่เกิดพิตนะสุด่อตวันาง วัลลอฮุอะอฺลัม

2. «السَّلَامُ عَلَيْكُمْ أَهْلَ الدِّيَارِ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُسْلِمِينَ، وَإِنَّا إِن شَاءَ اللَّهُ لَاحِقُونَ، أَسْأَلُ اللَّهَ لَنَا وَلَكُمْ الْعَافِيَةَ»

ความว่า "ขอความศานติจงประสบแด่ชาวกุญชรผู้ศรัทธาทั้งหลาย และอัลลอฮฺทรงเมตตาชนรุ่นก่อนและชนรุ่นหลังในหมู่พวกเรา และแท้จริงเรา อินชาอัลลอฮฺ ย่อมต้องติดตามพวกท่านอย่างแน่นอน ขออัลลอฮฺโปรดประทานความผาสุกแด่พวกเราและพวกท่าน"⁴⁴¹

3. «السَّلَامُ عَلَيْكُمْ دَارَ قَوْمٍ مُؤْمِنِينَ أَنْتُمْ لَنَا فَرَطٌ وَإِنَّا بِكُمْ لَاحِقُونَ، اللَّهُمَّ لَا تَحْرِمْنَا أَجْرَهُمْ وَلَا تَفْتِنَّا بَعْدَهُمْ»

ความว่า "ขอความศานติจงประสบแด่ชาวกุญชรผู้ศรัทธาทั้งหลาย พวกท่านได้ไปก่อนพวกเรา และแท้จริง เราย่อมต้องติดตามพวกท่านไปอย่างแน่นอน โอ้พระผู้อภิบาลของข้า โปรดอย่าสกัดกั้นพวกเราจากผลบุญของพวกเขา และขอพระองค์โปรดอย่าทำให้พวกเราหลงทางหลังจากพวกเขา"⁴⁴²

⁴⁴¹ ทัศนะเศาะหิหฺ มุสลิม หมายเลข 975

⁴⁴² ทัศนะอิบนุมญะฮฺ หมายเลข 1546, อะหมัด 6/111, ญะมาฮฺ หมายเลข 4593

น้ำซมซม

ไม่เป็นที่สงสัยอีกว่า น้ำซมซมนั้นคือน้ำที่ดีที่สุดในโลกคุณยานี้ มันเป็นน้ำแห่งความบะเราะกัตและเป็นโอสถซึ่งประกอบด้วยแร่ธาตุต่างๆ ที่พิเศษเหนือจากความปลอดภัยทั่วไป ท่านเราะซูลลลอฮฺ ﷺ กล่าวว่า

«إِنَّهَا مُبَارَكَةٌ إِنَّهَا طَعَامٌ طَعْمٌ».

ความว่า "แท้จริงมันนั้น(น้ำซมซม) เป็นบะเราะกัต แท้จริงมันเป็นอาหารที่ทำให้อิ่มได้"⁴⁴³

ท่านเราะซูลลออฮฺ ﷺ ได้กล่าวอีกว่า

«خَيْرُ مَاءٍ عَلَى وَجْهِ الْأَرْضِ مَاءٌ زَمَزَمٌ فِيهِ طَعَامٌ طَعْمٌ وَشِفَاءٌ سَقْمٌ».

⁴⁴³ เศาะฮี้หฺ มุสลิม หมายเลข 6513 ถูกเรียกว่าซมซม เนื่องจากมันมีจำนวนหยอะและมีคุณค่ามากมาย และมันไม่เคยเหือดแห้ง แม้ว่าจะดื่มและใช้โดยลิบๆ ล้านคนในทุกๆ ปี วัลลอฮุ อะอูลัม (ฟัตหุล บาร์รีย์ 3/493)

ความว่า "น้ำที่ดีที่สุดบนหน้าแผ่นดินคือน้ำซมซม มันเป็นอาหารที่ทำให้อิ่มได้และเป็นโอสถรักษาอาการป่วยไข้"⁴⁴⁴

อัลหัมดุลิลลาฮฺ มีโรคหลายชนิดของมุสลิมที่เคยได้รับการรักษาให้หายด้วยน้ำซมซม

ท่านนบี ﷺ ได้กล่าวว่า

« مَاءٌ زَمَزَمٌ لِمَا شَرِبَ لَهُ : إِنْ شَرِبْتَهُ تَسْتَشْفِي بِهِ شَفَاكَ اللَّهُ، وَإِنْ شَرِبْتَهُ مُسْتَعِيدًا أَعَاذَكَ اللَّهُ، وَإِنْ شَرِبْتَهُ لَتَقَطَعَ ظَمَأَكَ قَطَعَهُ اللَّهُ، وَهِيَ هَزْمَةٌ جِبْرِيلَ، وَسُقْيَا اللَّهِ إِسْمَاعِيلَ »

ความว่า "น้ำซมซมนั้นเป็นผลจริงตามจุดประสงค์หรือความต้องการที่ได้ตั้งเจตนาดื่มมัน"⁴⁴⁵ (ทั้งความต้องการในโลกนี้หรือโลกหน้า) ถ้าท่านดื่มมันเป็นโอสถเยียวยา อัลลลอฮฺก็จะทรงรักษาท่านให้หาย และหากท่านดื่มมันเพื่อขอความคุ้มครองจากสิ่งชั่วร้าย อัลลออฮฺก็จะคุ้มครองท่าน และหากท่านดื่มมันเพื่อดับกระหายของท่าน อัลลออฮฺก็จะทรงดับความหายนั้นให้ท่าน มันเกิดจากการตیبของญิบรีล และเป็นน้ำที่อัลลออฮฺทรงรินให้กับนบีอิสมาอีล"⁴⁴⁶

⁴⁴⁴ รายงานโดย อัล-ญาะบะรอญีย์ หมายเลข 11167 อัล-ฮัยษะมีเย่ (3/286) กล่าวว่า ผู้รายงานนำเช็ถือือ และอิบนุ ฮิบบาน ได้วินิจฉัยว่าเศาะฮี้หฺ (ฟัตหุล บาร์รีย์ 3/493)

⁴⁴⁵ หะดีษอะหมัด 3/357 อิบนุมาญะฮฺ หมายเลข 3062 อัลหากิม 2/222, อัลบัยฮะกีเย่ 5/148 อัลสุญูญีย์กล่าวว่า เศาะฮี้หฺ ในหาซียะฮฺสุนันอิบนิมานูญะฮฺ 2/1018

⁴⁴⁶ หะดีษรายงานโดยอัล-หากิม หมายเลข 1693 และได้กล่าวว่าเศาะฮี้หฺ และอัด-ดะเราะเก็ญญีย์ หมายเลข 2772

ด้วยเหตุผลดังกล่าว อัลลอฮ์อภัย อิบน์ อัด-มุบาร็อก เมื่อครั้งที่ท่านจะดื่ม น้ำซัฆัม ท่านจะหันไปทางกะอฺบะฮ์แล้วกล่าวขออภัยว่า

"مَاءٌ زَمَزَمٌ لِمَا شَرِبَ لَهُ. وَهَذَا أَشْرَبُهُ لِعَطَشِ يَوْمِ الْقِيَامَةِ"

ความว่า "น้ำซัฆัมนั้นเพื่อจุดประสงค์ตามเจตนาที่จะดื่มมัน และ ขณะนี้ฉันดื่มมันเพื่อดับกระหายในวันกิยามะฮ์"⁴⁴⁷

มารยาทในการดื่มน้ำซัฆัม

1. ผินหน้าไปทางกิบละฮ์
2. กล่าว บิสมิลลาฮ์
3. ตั้งเจตนาในใจ พร้อมกับอ่านดุอา

((اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ عِلْمًا نَافِعًا وَرِزْقًا وَاسِعًا وَشِفَاءً مِنْ كُلِّ دَاءٍ))

4. ดื่มด้วยมือขวา
5. แบ่งดื่มด้วยการหยุดหายใจสามครั้ง หรือ สามอึก ไม่ดื่มรวดเดียว
6. ดื่มให้มากจนกระทั่งรู้สึกอิม เพราะพวกมุนาฟิกไม่ชอบดื่มน้ำ ซัฆัมให้มากๆ
7. กล่าว สดุดีอัลลอฮ์⁴⁴⁸ เช่น
- 8.

⁴⁴⁷ อัลมุตตะอฺวีร อีรรอฮิ หุ โดยอัดดีมยาฎี๋ หมายเลข 893, มุอญัม อิบน์ อัดมุกริ์ หมายเลข 361: หะสัน

⁴⁴⁸ รายงานโดยอิบน์ มาญะฮ์ หมายเลข 3061 อัล-หะกิม หมายเลข 1738 อัล-มุศ็ีรี กล่าวว่ ายรายงานถูกต้อง ผู้รายงานนำเชือถือ

«الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَطْعَمَنَا وَسَقَانَا وَجَعَلَنَا مُسْلِمِينَ»⁴⁴⁹

ในการอธิบายความหมายของประโยคที่ว่า "น้ำซัฆัมนั้นไม่มีผลตามเจตนา ที่ดื่มมัน" อัซ-เซาะรี๋ ได้กล่าวว่า ความหมายของมันคือ "ผู้ใดที่ดื่มน้ำซัฆัมเพื่อ จุดประสงค์หรือความต้องการใดๆ แน่หนว่ามันต้องบังเกิดแก่เขา กรณีนี้ได้เกิดการ ทดลองแล้วโดยบรรดาอูละมาอ์และผู้มีคุณธรรมทั้งหลาย เพื่อจุดประสงค์สำหรับ อากิเราะฮ์และดุญา และพวกเขาก็รับรองว่าความประสงค์ของพวกเขา นั้นบังเกิดจริง ด้วยความกรุณาของอัลลอฮ์ และการสรรเสริญสดุดีพระองค์"

อัล-หะกิม อัต-ติรมิซีย์ กล่าวว่า "แท้จริงแล้ว ผู้ใดที่ดื่มน้ำซัฆัมด้วย เจตนาเพื่อหวังให้อัลลอฮ์ประทานสิ่งที่ดีให้กับเขา แน่แท้ว่าอัลลอฮ์จะทำให้มัน บังเกิดขึ้นแก่เขา แต่ว่า เขาต้องรู้ว่าสิ่งนั้นมีความเกี่ยวข้องกับความสำเร็จที่ เข้มแข็งและการตะวักกัลที่ดี เพราะแท้จริงแล้ว น้ำซัฆัมนั้นก็เปรียบได้ กับอาวุธ ซึ่งขึ้นอยู่กับว่าเราจะใช้มันเป็นและดีขนาดไหน"⁴⁵⁰

จากอากิเราะฮ์ เราะฎิยัลลอฮุ อันฮะ กล่าวว่

«كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَحْمِلُ مَاءَ زَمَزَمٍ فِي الْأَدَاوِي وَالْقَرَبِ وَكَانَ

يَصُبُّ مِنْهُ عَلَى الْمَرْضَى وَيَسْقِيهِمْ»⁴⁵¹

⁴⁴⁹ ความว่า "มวลการสรรเสริญเป็นสิทธิของอัลลอฮ์ ที่ทรงประทานอาหารและเครื่องดื่มแก่เขา และกำหนดให้เราเป็นมุสลิมผู้ศรัทธา" (หะดีษอบูดาวูด หมายเลข 3850, อัตติรมิซีย์ หมายเลข 3457, อิบน์มาญะฮ์ หมายเลข 3283: ฮุจาอ์ฮ์

⁴⁵⁰ นวะดิร อัล-อูศูล ของ อัล-หะกิม อัต-ติรมิซีย์ หน้า 341

⁴⁵¹ บันทีกโดย อัล-บัยฮะกี๋ หมายเลข 10281

ความว่า "ท่านเราะซูลุลลอฮฺ ﷺ ได้นำน้ำซัหมัซมในภาชนะและให้น้ำ และท่านได้รดมันบนผู้ป่วยและรินให้พวกเขาดื่ม"

โดยเฉพาะถ้าป่วยเป็นไข้ตัวร้อน ซึ่งท่านเราะซูลุลลอฮฺ ﷺ ได้กล่าวไว้ว่า

«⁴⁵² إِنْ الْحَمَى مِنْ فَيْحِ جَهَنَّمَ فَبَرِّدُوهَا بِمَاءِ زَمْزَمٍ »

ความว่า "แท้จริงแล้ว ไข้ตัวร้อนนั้นมันมาจากความร้อนของไฟนรก ดังนั้นพวกท่านจงทำให้มันเย็นด้วยน้ำซัหมัซม"

มาเถิด เรามาดื่มน้ำซัหมัซมด้วยวิธีที่ถูกต้อง และขอดุอาอ์อย่างจริงจัง ด้วยความเชื่อมั่นต่อการตอบรับของอัลลอฮฺและตะวักกัลต่อพระองค์เท่านั้น เพื่อว่าอัลลอฮฺจะทรงให้ความประสงค์ต่างๆ เป็นจริง และจะทรงทำให้เราหาย จากโรคต่างๆ ที่เปิดเผยและปกปิด ในจำนวนดุอาอ์ที่ใช้คือ

((اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ عَلْمًا نَافِعًا، وَرِزْقًا وَاسِعًا، وَشِفَاءً مِنْ كُلِّ دَاءٍ))

ความว่า "โอ้ พระผู้อภิบาลแห่งข้า แท้จริงข้าขอต่อพระองค์ซึ่งความ ศรัทธาที่แท้จริง ความรู้ที่ให้ประโยชน์ และการหายจากโรคทุกชนิด"⁴⁵³

ขณะเดียวกัน ก็ควรพยายามให้บริการด้วยการช่วยรินน้ำซัหมัซมและ มอบให้ผู้อื่นดื่มกิน ไม่ว่าจะเป็นที่มักกะฮฺ หรือที่ไหนๆก็ตาม⁴⁵⁴

วิธีเดินทางกลับเมื่อเสร็จภารกิจฮัจญ์

ท่านเราะซูลุลลอฮฺ ﷺ กล่าวไว้ว่า

⁴⁵² มุตตะฟั ก อะลัฮฺ : อัล-บุคอรียฺ 3261-3262 มุสลิม หมายเลข 5881, 5882, 5885

⁴⁵³ หะดีษอัลฮากิม 1/473, อัลดาราอะกฏูนียฺ 2/289, อัลบัยฮะกีเย 5/147

⁴⁵⁴ ดู หะดีษอัลบัยฮะกีเย 5/202

((إِذَا قَضَى أَحَدُكُمْ حَجَّهُ فَلْيُعْجِلِ الرُّجُوعَ إِلَى أَهْلِهِ فَإِنَّهُ أَعْظَمُ لَأَجْرِهِ))

ความว่า "เมื่อพวกท่านผู้ใดผู้หนึ่งเสร็จจากฮัจญ์ของเขาแล้ว ให้เขารีบ กลับไปสู่ครอบครัวของเขา เพราะแท้จริง มันมีผลบุญที่ยิ่งใหญ่กว่าสำหรับเขา"⁴⁵⁵

ทำยนี้ เรามาขอดุอาเมื่อถึงบ้านพร้อมๆกับท่านเราะซูล ﷺ

«⁴⁵⁶ أَيُّونَ تَائِبُونَ عَابِدُونَ لِرَبِّنَا حَامِدُونَ » หลายๆครั้ง จนกระทั่งลงจาก

พาหนะ⁴⁵⁶

ส่วนผู้ที่คอยต้อนรับ ให้ขอดุอาแก่บรรดาผู้ที่เดินทางกลับ เช่น

⁴⁵⁷ ((قَبِلَ اللَّهُ حَجَّكَ وَعَفَرَ ذَنْبَكَ وَأَخْلَفَ نَفَقَتَكَ))

ขอยุติเพียงเท่านี้ก่อน สำหรับหนังสือฮัจญ์มับูรอุทได้มีโอกาสเตรียมไว้ใน ครั้งนี้ หวังว่าจะสามารถแก้ไขเพิ่มเติมให้สมบูรณ์มากกว่านี้ในโอกาสหน้า อินชาอัลลอฮฺ

⁴⁵⁵ บันทึกโดย อัล-ฮากิม หมายเลข 1753 อัล-บัยฮะกีเย หมายเลข 10143 อัล-อัลบานียฺวินิจัย ว่าเศาะฮี้หฺ ไน เศาะฮี้หฺ อัล-ญามิอุ หมายเลข 732

⁴⁵⁶ **ความว่า** "พวกเราคือบรรดาผู้ที่เดินทางกลับ ผู้ที่ขอกอภัยโทษ และผู้ภักดีที่คอยสรรเสริญพระ ผู้อภิบาลแห่งเรา" (มัตตะฟั ก อะลัฮฺ อัล-บุคอรียฺ หมายเลข 3085, 3086 มุสลิม หมายเลข 1345)

⁴⁵⁷ **ความว่า** "อัลลอฮฺทรงตอบรับฮัจญ์ของท่าน ทรงอภัยต่อความผิดบาปของท่าน และทรง ทดแทนค่าใช้จ่ายของท่าน" (หะดีษอิบนุซุนนียฺ หมายเลข 506, 533 อัลญะวาะเราะฮฺนียฺ 12/292 หมายเลข 13151: ฎุอาอ์ฟ)

أقول قولي هذا وأستغفر الله لي ولكم ولسائر المسلمين وأفوض أمري إلى الله إن الله بصير بالعباد. وصلى الله على نبينا محمد وعلى آله وصحبه وسلم. سبحان ربك رب العزة عما يصفون وسلام على المرسلين والحمد لله رب العالمين.

อิสมาอีล ลุดฟี ฟาฏอนีย์
 ปีตตานี: 27 เราะญับ 1430

สารบัญ

คำนำผู้เขียน	3
รายชื่อคณะผู้เชี่ยวชาญ	8
1. ฮัจญ์และอุมเราะฮ์	11
- ความหมายของฮัจญ์	11
- บัญญัติฮัจญ์	11
- ฮัจญ์เป็นฟัรฎูเพียงครั้งเดียวในชีวิต	13
- ปีที่ถูบบัญญัติฮัจญ์	15
- ความหมายของอุมเราะฮ์	15
- บัญญัติอุมเราะฮ์	15
- เงื่อนไขที่จะทำให้ฮัจญ์ถูกต้อง	18
- เงื่อนไขที่จะทำให้ได้รับฮัจญ์อิสลาม	18
- เงื่อนไขที่ทำให้มุสลิมวาญิบต้องทำฮัจญ์	18
- อิสติฎอออะฮ์ (มีความสามารถ)	19

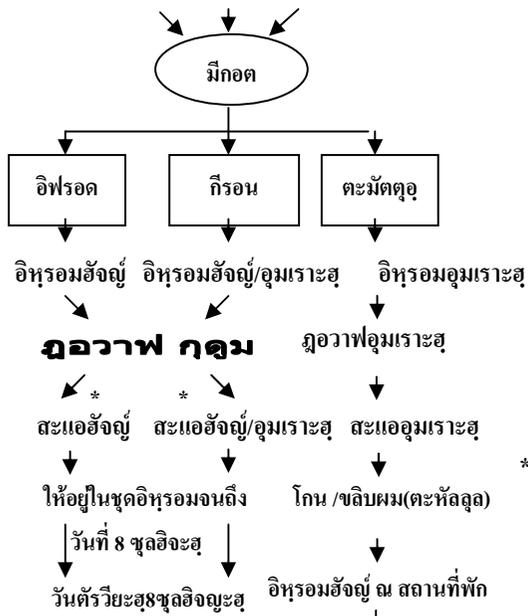
- ัญญาของเด็กมุสลิมที่มัยยิต	21	- สำนวนตัลบียะฮุ	58
- สตรีและมะหุรอมของนาง	22	- ความหมายของ "ลับบัยกุ"	59
- เดือนต่างๆสำหรับการทำัญญาและอุมเราะฮุ	23	- ความประเสริฐของการตัลบียะฮุ	63
- ความประเสริฐของอิบาตะฮุญญาและอุมเราะฮุ	24	- มีกอดสำหรับัญญาและอุมเราะฮุ	64
- การส่งเสริมให้ทำัญญาและอุมเราะฮุ	29	- มารยาทการเข้ามิกกะฮุ	66
- เวลาที่วาญิบต้องทำัญญาสำหรับผู้ที่มีความสามารถ	30	2.2 วุฎุฟที่อะเราะะพะฮุ	68
- การทำัญญาแทนผู้อื่น	31	- บทชิกิรและดูอาในวันอะเราะะพะฮุ	70
- เงื่อนไขสำหรับผู้ที่จะทำัญญาแทนผู้อื่น	35	2.3 ฎะวาฟ	78
- การจ้างและรับจ้างทำัญญา	36	- ความหมายของฎะวาฟ	78
- แก่นแท้ของัญญามับรूरและผลของมัน	37	- วิธีการฎะวาฟ	80
- ลักษณะต่างๆของัญญามับรूर	41	- เงื่อนไขและสิ่งทีวาญิบในฎะวาฟ	81
- สัญญาณ ผลของัญญามับรूर และการตอบแทน	43	- ชาฮ์รวาน (ฐานหรือกรณีประตุกะอูบะฮุ)	83
- ความประเสริฐของการใช้จ่ายสำหรับัญญามับรूर	45	- สิ่งทีสูนัตให้ทำขณะฎะวาฟ	86
- การกัฎีมเพื่อทำัญญา	45	- การพุดคูดขณะฎะวาฟ	92
- การทำัญญาด้วยทรัพย์สินทีหะรอม	46	2.4 สะแอ	93
- เสบียงสำหรับการทำัญญา	48	- สิ่งทีวาญิบในการสะแอ	94
- การค้าขายและทำงานในช่วงัญญา	49	- สิ่งทีสูนัตให้ทำในสะแอ	94
2. รุกันัญญาและอุมเราะฮุ	51	2.5 โคนหรือตัดผม	95
2.1 อีหฺรอม	51	3. สิ่งทีวาญิบในัญญา	97
- ประเภทของอีหฺรอม	52	3.1 การครองอีหฺรอมจากมิกกอด	97
- การเนียดอีหฺรอมัญญาสำหรับผู้อื่น	56	3.2 การพักค้างคืน (มะบิต)	98
- ตัลบียะฮุ	56	- มะบิตทีมีนาในคืนทีจะออกไปยังอะเราะะพะฮุ	98

- มะปืดที่มีชุดะลิพะฮุในคืนอันนะหฺรุ	99
- มะปืดที่มีนาในคืนวันตฺซรีก	99
3.3 ขว้างหิน	100
3.4 ฆฺวาระวาพะดาอุ	102
4. สิ่งต้องห้ามขณะครองอิหฺรอม	103
5. สิ่งที่อนุญาตขณะครองอิหฺรอม	107
6. ดัมสำหรับฮัจญ์ตะมัดตุอุและกิรอน	108
- วาญิบต้องจ่ายดัมตะมัดตุอุและกิรอน	108
- ลักษณะของดัมตะมัดตุอุ	108
- เวลาเชือดดัมตะมัดตุอุ	109
- สถานที่เชือดฮัจญ์และดัม	110
- การเนี่ยตเชือดดัมตะมัดตุอุ	110
- การทานเนื้อดัมตะมัดตุอุและกิรอน	110
- การถือศีลอดสำหรับผู้ที่ไม่มีความสามารถจะเชือดสัตว์	111
- การถือศีลอดสามวันในช่วงฮัจญ์	112
7. ค่าชดใช้กรณีละเมิดข้อห้ามระหว่างการประกอบพิธีฮัจญ์	115
8. วันฮัจญ์และลำดับพิธีกรรม	121
8.1 วันแห่งการเตรียมตัว (7 ชุลหิจญะฮฺ)	121
8.2 วันตฺรวิยะฮฺ/อัน-นุกละฮฺ (8 ชุลหิจญะฮฺ)	122
8.3 วันอะเราะเราะพะฮฺ (9 ชุลหิจญะฮฺ)	125
8.4 วันนะหฺรุ (10 ชุลหิจญะฮฺ)	127
8.5 วันอัล-กือรฺ (11 ชุลหิจญะฮฺ)	127

8.6 วันนะหฺรุ เอาวัล (12 ชุลหิจญะฮฺ)	128
8.7 วันนะหฺรุ ซานีฮฺ (13 ชุลหิจญะฮฺ)	129
9. บทดุอาทั่วไป	130
10. อุมเราะฮฺของท่านเราะฮฺฎุล ฎ็อฎ็อ	143
11. ฮัจญ์ของท่านเราะฮฺฎุล ฎ็อฎ็อ	146
- ฮัจญ์วะดาอุ (อําลา)	146
- ความตั้งใจและการป่าวประกาศ	146
- กล่าวปราศรัยแล้วเดินทางออกจากมะดีนะฮฺ	147
- ชุลหุลัยพะฮฺ (อับยารุอะลีย์)	147
- อาบน้ำชำระร่างกายและใช้เครื่องหอมก่อนอิหฺรอม	148
- ละหมาดและเนี่ยตครองอิหฺรอม	149
- การตัดบิยะฮฺ	150
- อัลสม่าฮฺ – นิฟาฮฺ	151
- อาอิชะฮฺ – ประจำเดือน	152
- เข้าสู่มัจกะฮฺ – ฆฺวาระวาฟ	153
- น้ำซัมซัม – กลับไปแตะะหิन्दำ	154
- เดินสะแอะระหว่างเนินเศาะฟาและมัรวะฮฺ	154
- การตะห์ลุล	156
- อะลีย์เดินทางมาจากเยเมน	158
- วันตฺรวิยะฮฺ (8 ชุลหิจญะฮฺ)	159
- วันอะเราะเราะพะฮฺ (9 ชุลหิจญะฮฺ)	159

- คุฏบะฮฺของท่านเราะซูล ﷺ	160
- อะซาน อิกอมะฮฺ และเศาะลาฮฺ	163
- เริ่มวุกูฟ	164
- ออกจากท่วงอะเราะหะพะฮฺ	164
- เศาะลาฮฺและพักค้างแรมที่มุซตะลิมะฮฺ	165
- อนุญาตให้ผู้อ่อนแอเดินทางสู่มีนาทันที	166
- มุ่งสู่ อัลมัฆะอะรียะฮฺ	166
- วันนะหฺร (10 ชุลหิจญะฮฺ)	167
- ห้ามปรามมะฮฺดิยะฮฺ	167
- วาดียฺ มุหัลลิลฺ	168
- มีนา – ขว้างหิน	168
- เชือดสัตว์	169
- โคนผม	169
- คุฏบะฮฺของท่านเราะซูล ﷺ ในวันเชือดที่มีนา	170
- จงรับวิธีทำฮัจญ์จากฉัน	171
- ท่านนบีนีร่าลา กับประชาชาติของท่าน	172
- จำนวนคุฏบะฮฺในฮัจญ์	173
- ฏะวาฟอิฟาฎะฮฺที่บัยตุลลอฮฺ และดื่มน้ำซัมซัม	174
- กลับไปค้างคืนที่มีนา	174
- วันกัอฺร (11 ชุลหิจญะฮฺ)	174
- ขว้างหินสามถ้ำเราะฮฺในวันทีลิบเอ็ด	174

- ผู้ที่ได้รับการผ่อนปรนให้ค้างคืนนอกมีนา	176
- วันนะฟิร เอาวัล (12 ชุลหิจญะฮฺ)	176
- วันนะฟิรฆานียฺ (13 ชุลหิจญะฮฺ)	176
- คุมเราะฮฺของอาอิชะฮฺที่ต้นอีม	177
- ฏะวาฟวะดาอฺ	177
- ฏะวาฟของเศาะฟียะฮฺ	178
- กลับสู่มะดีนะฮฺ	178
- ค้างคืนที่ซุลหุลัยพะฮฺ – เข้าสู่มะดีนะฮฺ	178
12. อัลมะดีนะฮฺ อัลมุนาวะเราะฮฺ	180
- การเยี่ยมมัสยิดนะบะวี	180
- เราะฎะฮฺและมินบารุของท่านเราะซูล	182
- มารยาทการเยี่ยมมกุบรูรของท่านเราะซูล	183
- เยี่ยมมกุบรูรของท่านอับูบักรฺ อัศศิติก	184
- เยี่ยมมกุบรูรของท่านอุมัร อัลด็อฏฏอบ	184
- ความบะเราะกะฮฺของเมืองมะดีนะฮฺ	185
- มารยาทการพำนักในเขตหะรอหมักกะฮฺและมะดีนะฮฺ	186
- ความประเสริฐของการละหมาดที่มัสยิดกุบะฮฺ	187
- ความประเสริฐของมัสยิดอัลอักศอบ	188
- ความประเสริฐของเขาอุหุดและการเยี่ยมมกุบรูรซุฮะดะฮฺ	189
- เยี่ยมมกุบรูรอะกีอฺ อัลฮัอ์รียัด	190
13. น้ำซัมซัม	193
- มารยาทในการดื่มน้ำซัมซัม	195
14. รีบเดินทางกลับเมื่อเสร็จสิ้นภารกิจฮัจญ์	197

ขั้นตอนการทำฮัจญ์

* กรณีที่ไม่ได้ทำการสะแอหลังจากฏอวาฟกุดุม ให้ไปทำสะแอหลังจากตอวาฟ อีฟาเกาะฮ์แทน

สำหรับหญิงที่อ่อนแอ คนชราและเด็กๆ หลังเที่ยงคืน

หลังจากดวงอาทิตย์ขึ้น

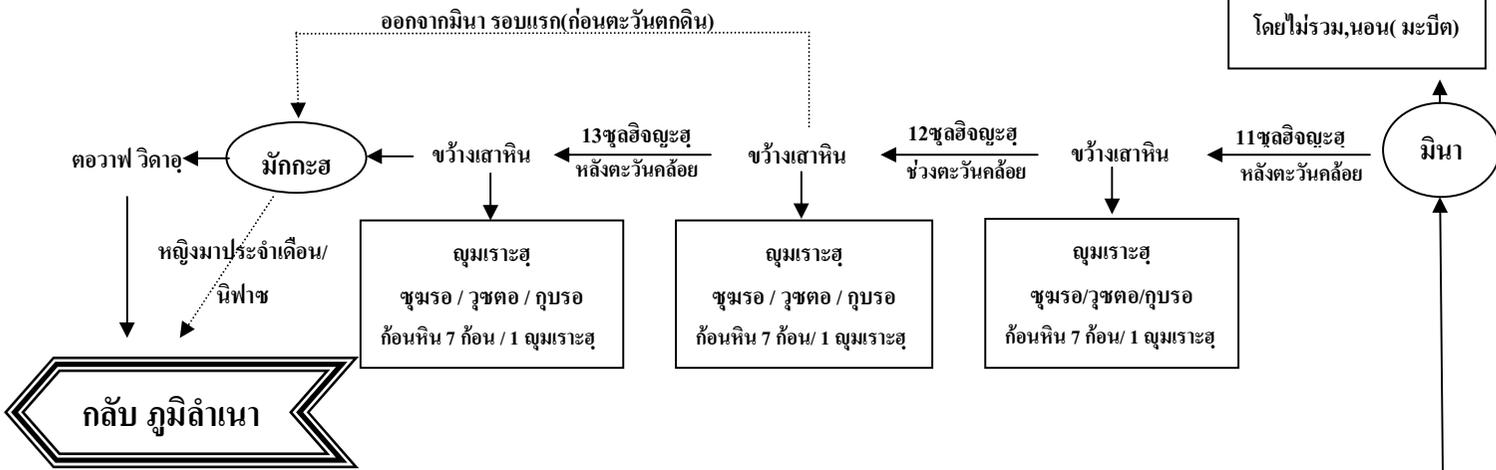
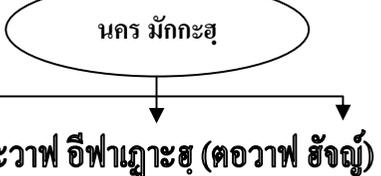
ขว้างเสาหิน ณ อุมเราะฮ์ อัลอะเกาะบะฮ์ 7 ก่อน

ละหมาดทั้งเวลา ด้วยวิธีการ ก้อศรุ โดยไม่รวมในเวลานั้นๆ, พักผ่อน

ละหมาดก้อศรุโดยรวมชุลฮัจญ์ กับอ้อศรุในเวลาของชุลฮัจญ์

ละหมาดก้อศรุโดยรวม มัฆริบกับ อีหาในเวลาของอีหา

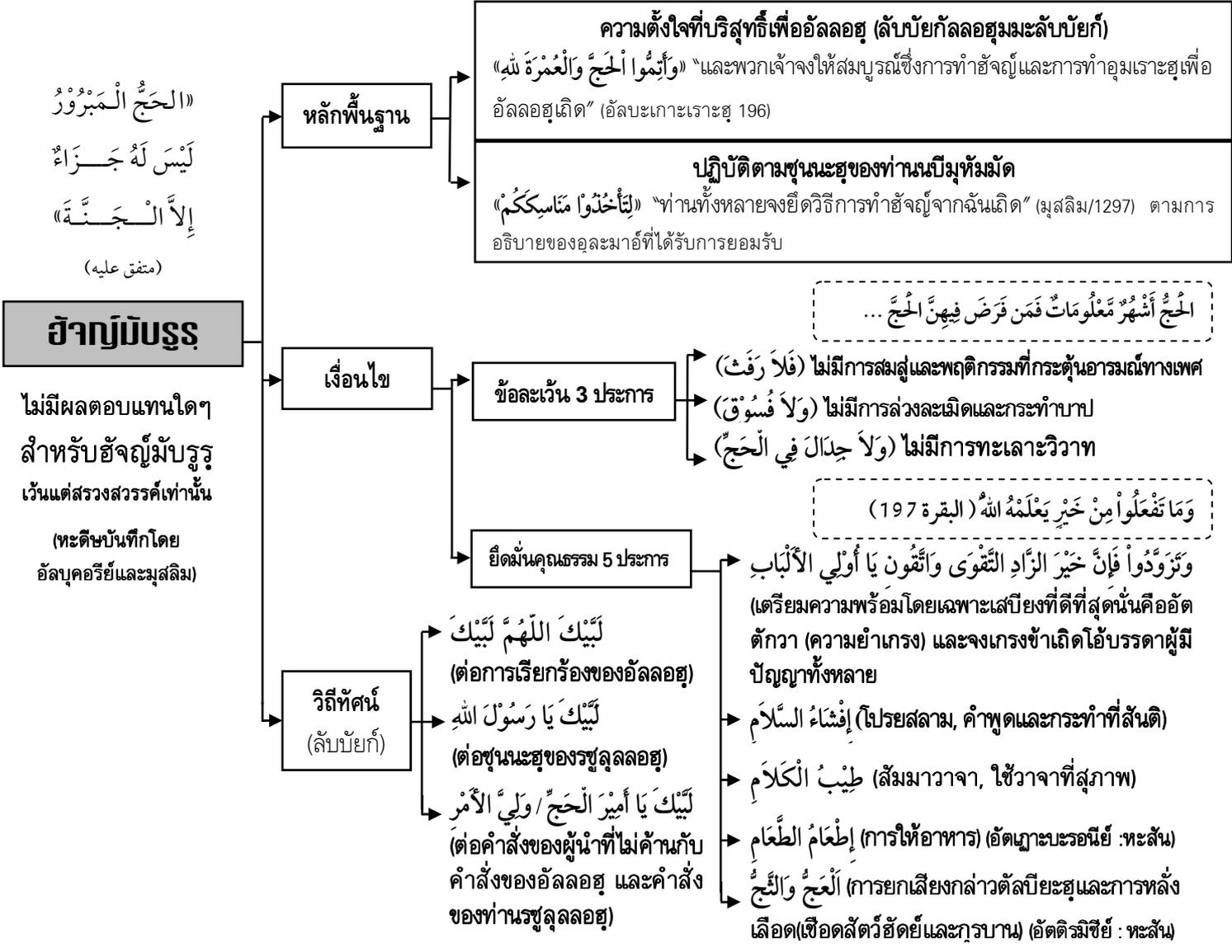
ละหมาด ก้อศรุ ในเวลา โดยไม่รวม, นอน(มะบิต)

ฮัจญ์มับบรฺ

«وَلِلَّهِ عَلَى النَّاسِ حِجُّ الْبَيْتِ مَنِ اسْتَطَاعَ إِلَيْهِ سَبِيلًا» [آل عمران: 97]

لَبَّيْكَ اللَّهُمَّ لَبَّيْكَ... لَبَّيْكَ لَا شَرِيكَ لَكَ لَبَّيْكَ... إِنَّ الْحَمْدَ وَالنُّعْمَةَ لَكَ وَالْمُلْكَ... لَا شَرِيكَ لَكَ

ผลของฮัจญ์มับบรฺ :

- เป็นผู้ใช้ชีวิตอย่างพอเพียงบนโลกนี้
- ใฝ่โลกอาคีเราะฮ์
- และไม่หวนกลับไปกระทำความชั่วทั้งปวง

ผลตอบแทน :

- สวรรค์ ด้วยการได้รับอภิไทย์จากบาปทั้งหลาย (มุตะพักอะลัยฮ์)

กล่าวถ้อยฮุฎุ อัสติฆฟาร ฮิกรฺ และกล่าวถวายเป็นถ้อยต่างๆ ดังต่อไปนี้ให้มากๆ :

«لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ»

«اللَّهُمَّ اجْعَلْهُ حَجًّا مَبْرُورًا وَدَنْبًا مَغْفُورًا وَعَمَلًا مُتَقَبَّلًا»

«رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ، آمِينَ»

وصلی الله علی نبینا محمد وعلی آله وصحبه وسلم، سبحان ربك رب العزة عما یصفون، وسلام علی المرسلین والحمد لله رب العالمین